

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Ι. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΒΟΥΛΕΥΤΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

3558
6/7/65.

Περί

Α.Β.Σ. ΠΕΙΡΑΙΩΣ	
ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	369
ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ	

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΕΠΙ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ

ΠΕΡΙ

ΡΥΘΜΙΣΕΩΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΚΤΗΜΑΤΙΚΑΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ
ΕΙΣ ΞΕΝΟΝ ΝΟΜΙΣΜΑ ΕΝΥΠΟΘΗΚΩΝ ΧΡΕΩΝ

332
A

Οὐ πάνυ γε ῥαδίον ἔστιν εὐρεῖν ἔργον, ἐφ' ᾧ οὐκ ἂν τις αἰτίαν ἔχοι· χαλεπὸν γὰρ οὕτω τί ποιῆσαι, ὥστε μηδὲν ἁμαρτεῖν· χαλεπὸν δὲ καὶ ἀναμάρτητως τί ποιῆσαντι μὴ ἀγνώμονι κριτῇ περιτυχεῖν.

ΞΕΝΟΦΩΝ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	
ΑΡ. ΕΙΣ.	73966
ΣΟ.	
ΤΑΞΗ.	
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

1936

ΣΧΕΔΙΟΝ ΝΟΜΟΥ

Τῷ παλαιῷ φίλῳ
καὶ συναγωνιστῇ εἰς τραχεῖς Πολιτικούς Ἀγῶνας
μιάς ὅλης δεκαπενταετίας

ΚΥΡΙΩ: ΚΩΙ **ΙΩΑΝΝΗ ΜΕΤΑΞΑ**,

ΠΡΟΕΔΡῶ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΑΦΙΕΡΟΥΤΑΙ

ἢ ἀνά χειρας μελέτη μὲ τὴν πεποίθησιν τοῦ γράψαντος,
ὅτι δύναται νὰ ἀποβῆ χρήσιμος εἰς τὸν Κυβερνῶντα,
καθ' ἣν ἡμέραν ἤθελεν οὗτος ἀποφασίσῃ πραγματικῶς,
νὰ καταστήσῃ τὴν Ἑλλάδα

ΚΡΑΤΟΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

Γένοιτο.

ΣΧΕΔΙΟΝ ΝΟΜΟΥ

THE FEDERAL GOVERNMENT
OF CANADA

MINISTER OF FINANCE

OTTAWA, ONTARIO

1964

1964

It is hereby announced that the Government of Canada has decided to issue a new series of banknotes in the denominations of one, two, five, ten, twenty, fifty, and one hundred dollars. The new banknotes will be issued in the following denominations: one, two, five, ten, twenty, fifty, and one hundred dollars. The new banknotes will be issued in the following denominations: one, two, five, ten, twenty, fifty, and one hundred dollars.

1964

1964

ΣΧΕΔΙΟΝ ΝΟΜΟΥ

ΠΕΡΙ ΡΥΘΜΙΣΕΩΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΚΤΗΜΑΤΙΚΑΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΕΙΣ ΞΕΝΟΝ ΝΟΜΙΣΜΑ
ΕΝΥΠΟΘΗΚΩΝ ΧΡΕΩΝ

Πρὸς

Τὸν κ. Πρόεδρον τῆς Βουλῆς,

Κύριε Πρόεδρε,

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ υποβάλω ὑπὸ τὴν κρίσιν ὑμῶν, καὶ τὴν κρίσιν τῶν κ. κ. Συναδέλφων τῆς εἰδικῆς Ἐπιτροπείας, τῆς ἐπιφορτισθείσης τὴν ἐξέτασιν τοῦ πολυμεροῦς ἑτηήματος τῶν χρεωμένων ἰδιοκτητῶν, ΣΧΕΔΙΟΝ ΝΟΜΟΥ φιλοπονηθὲν παρ' ἐμοῦ μετὰ μακρὰν καὶ ὄριμον μελέτην, περὶ ῥυθμίσεως τῶν πρὸς Κτηματικὰς Τραπεζὰς εἰς ξένον νόμισμα ἐνυποθήκων χρεῶν.

Τὸ Σχέδιον τοῦτο ὑποβλήθην εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις κατὰ μῆνα Μαΐου συζητηθὲν Πανελλαδικὸν Συνέδριον τῶν χρεωμένων ἰδιοκτητῶν, μετὰ μακρὰν καὶ ἐξονυχιστικὴν ἐξέτασιν, ἔτυχε τῆς ὁμοψήφου καὶ ὁμοφώνου ἐπιδοκιμασίας τῶν μελῶν τοῦ Συνεδρίου.

Τὸ Σχέδιον τοῦτο ἔχει ὡς ἐξῆς:

ΣΧΕΔΙΟΝ ΝΟΜΟΥ

Περὶ ρυθμίσεως τῶν πρὸς Κτηματικὰς Τραπεζὰς εἰς ξένον νόμισμα ἐνυποθήκων χρεῶν.

Ἄρθρον 1ον.—Ὁφειλαὶ ἐξ ἐνυποθήκων δανείων, συνομολογηθέντων πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Κτηματικὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος καὶ λοιπὰς Κτηματικὰς Τραπεζὰς εἰς ξένον νόμισμα θεωροῦνται καὶ λογίζονται ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῶν ὀφειλαὶ εἰς δραχμὰς διὰ τῆς μετατροπῆς τοῦ ξένου νομίσματος εἰς Ἐθνικὸν νόμισμα ἐπὶ τῇ τιμῇ, ἣν εἶχον κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς συστάσεως αὐτῶν.

Ἄρθρον 2ον.—Ὁ τόκος τῶν ὡς ἄνω δανείων ὀρίζεται ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῶν πρὸς ὁ ο)ο, ἄνευ ὑπολογισμοῦ ἀνατοκισμῶν.

Ἄρθρον 3ον.—Δάνεια ἐπὶ ὑποθήκῃ συνομολογηθέντα ἀρχικῶς πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Τραπεζάν τῆς Ἑλλάδος, πρὸ τῆς σταθεροποιήσεως εἰς δραχμὰς, καὶ μεταβιβασθέντα παρ' αὐτῆς πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Κτηματικὴν Τραπεζάν τῆς Ἑλλάδος, μετατραπέντα δὲ ὑπ' αὐτῆς διὰ τῶν σχετικῶν συμβολαίων εἰς ξένον νόμισμα, θεωροῦνται καὶ λογίζονται ἀπὸ τῆς συστάσεως ὡς ὀφειλάι, ὡς εἶχον ἐξ ὑπαρχῆς εἰς δραχμὰς κατὰ τὸ ἀρχικὸν αὐτῶν συμβόλαιον καὶ μὲ τόκον ὁ ο)ο ἄνευ ἀνατοκισμοῦ.

Ἄρθρον 4ον.—Πᾶσα καταβολὴ γενομένη εἰς τὰς ὡς ἄνω Τραπεζάς, πέραν τοῦ ὑπὸ τοῦ παρόντος Νόμου ὀριζομένου ὀρίου τόκου καὶ τῶν εἰς δραχμὰς ὑποχρεώσεων, ἐπιστρέφεται λογιζομένη ὡς ἀχρεωστικῶς δοθεῖσα, εἰς τὴν ἀνάληψιν δὲ τῶν τοιούτων καταβολῶν δικαιούται ὁ ὀφειλέτης καὶ ἐν ἧ ἔτι περιπτώσει ἔχει οὗτος ἐξοφλήσει τὸ δάνειόν του.

Ἄρθρον 5ον.—Δάνειά ἐνυπόθηκα συνομολογηθέντα ὑπὸ τῶν ὡς ἄνω Τραπεζῶν εἰς δραχμὰς πρὸς ἐξοφλήσιν καθυστερουμένων δόσεων προηγουμένων εἰς ξένον νόμισμα Ἐνυποθήκων Δανείων, θεωροῦνται καὶ λογίζονται μετὰ νομίμου τόκου ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῶν πρὸς ὁ ο)ο ἑτησίως.

Ἄρθρον 6ον.—Μισθώματα ἐγκωρηθέντα εἰς τὰς δανειστρίας Τραπεζάς ἢ κατασχεθέντα πρὸς ἐξυπηρέτησιν ὀφειλομένων ἐνυποθήκων δανείων, εἰσπραττόμενα παρὰ τῶν δανειστριῶν Τραπεζῶν ὑπολογίζονται μετὰ τόκου ὁ ο)ο ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς εἰσπράξεώς των μέχρι τοῦ καταλογισμοῦ εἰς ἐξοφλήσιν μέρους ἢ ὅλου τοῦ ὀφειλομένου δανείου.

Ἄρθρον 7ον.—Πᾶσα ἐγγραφὴ εἴτε δικαστικῶν ἐξόδων εἴτε ἀσφαλίσεων, εἴτε ἄλλων οἰωνδήποτε ὑποχρεώσεων τῶν ὀφειλετῶν ἐνυποθήκων δανείων ἀναγράφεται καὶ ὀφείλεται εἰς δραχμὰς ἐφόσον τὰ δικαστικά ἐξόδα ἤθελον προηγουμένως βεβαιωθῆ διὰ πράξεως τοῦ ἀρμοδίου Προέδρου τῶν Πρωτοδικῶν.

Ἄρθρον 8ον.—Ὁ ἐκάστοτε ἀρμόδιος Πρόεδρος Πρωτοδικῶν ἢ τὸ ἀρμόδιον Πρωτοδικεῖον δικαιούνται ν' ἀναστείλωσιν ἢ ἀναβάλωσι τὰς ἐπισπευδομένας ἐκτελέσεις ὑπὸ τῶν δανειστριῶν Τραπεζῶν κατὰ ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν βάσει τῶν κεμένων διατάξεων τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας καὶ τῶν συναρῶν περὶ Ἄνωθμων Ἐταιριῶν.

Ἄρθρον 9ον.—Ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος αἱ δανειστρίαὶ Τραπεζαὶ ὑποχρεοῦνται ν' ἀνακοινώσωσιν εἰς πάντα ἐνυπόθηκον εἰς αὐτὰς ὀφειλέτην ἀντίγραφον τοῦ ἐν τοῖς βιβλίοις αὐτῶν λογαριασμοῦ του, καὶ δεῦτερον ἀντίγραφον τοῦ μετὰ τὴν ἰσχὺν τοῦ παρόντος Νόμου παρ' αὐταῖς λογαριασμοῦ.

Ἐν περιπτώσει διαφωνίας τοῦ ὀφειλέτου καὶ τῆς Δανειστρίας Τραπεζῆς ὡς πρὸς τὴν λογιστικὴν ἀκρίβειαν τοῦ λογαριασμοῦ, ὁ ὀφειλέτης δικαιούται νὰ ζητήσῃ διὰ τοῦ ἀρμοδίου Προέδρου Πρωτοδικῶν ἐξέτασιν τῶν προμνησθέντων λογαριασμῶν.

Ἡ ἐξελέγξις αὐτῆ ἀνατίθεται ὑπὸ τοῦ Προέδρου Πρωτοδικῶν εἰς λογιστὴν τοῦ Ἑλεγκτικοῦ Συνεδρίου ἢ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου ἐπ' ἀμοιβῇ ὀριζομένη ἐκάστοτε ἐπ' αὐτοῦ καὶ βαρυνούσῃ συμμετρῶς τοὺς διαδίκους, ἐν ἑλλείψει δὲ τοιούτων ἢ κολουμένων εἰς Ταγμακοὺς ὑπαλλήλους.

Μετὰ τὴν ὑποβολὴν τῆς ἐκθέσεως τοῦ Ἑλεγκτοῦ πραγματογνώμονος, ὁ Πρόεδρος ἀποφασίζει ἀνεκκλήτως ἐπὶ τῆς προκυπτούσης διαφορᾶς.

Ἄρθρον 10ον.— Ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος οὐδεμία ἐπιτρέπεται εἰς τὰς δανειστορίας Τραπεζῶν δικαστικὴ δίωξις τοῦ ὀφειλέτου, ἂν δὲν προηγηθῇ ἢ εἰς αὐτὸν ἀνακίνωσις τῶν ὑπὸ τοῦ προηγουμένου ἄρθρου ἀναφερομένων λογαριασμῶν.

Ἄρθρον 11ον.— Ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος καὶ μέχρι τῆς ὀριστικῆς νομοθετικῆς ρυθμίσεως τῶν πάσης φύσεως χρεῶν, ἀνιστέλλεται ἀπὸδικαίως πᾶσα ἐκτέλεσις ἄνευ ὄρων διὰ χρῆσιν εἴτε πρὸς Νομικὰ πρόσωπα εἴτε πρὸς Κτηματικὰς Τραπεζῶς εἴτε πρὸς ἰδιώτας γεγεννημένα πρὸ τῆς 31ης Δεκεμβρίου τοῦ 1934.

Ἄρθρον 12ον.— Οἱ ὀφειλέται δικαιοῦνται νὰ ζητήσωσιν ὁποτεδήποτε μεταρροπὴν τῶν δανείων αὐτῶν εἰς 30ετῆ κατ' ἀνώτατον ὄριον πρὸς δὲ καὶ νὰ ἐξοφλῶσι τὰ δάνειά των κατὰ βούλησιν ἄνευ τινὸς ἐπιβαρύνσεως.

Ἄρθρον 13ον.— Ἡ ἀναγκαστικὴ κατάσχεσις ἀκινήτου γίνεται τῇ συμπράξει δύο ἐκτιμητῶν διπλωματούχων μηχανικῶν καὶ τρίτου ὡς ἐπιδιατητοῦ ὀριζομένου ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῶν Πρωτοδικῶν αἰτήσῃ τοῦ δανειστοῦ καὶ δαπάναις τοῦ ὀφειλέτου. Ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος τοῦ πλειστηριασμοῦ ὁ τελευταῖος ὑπερθεματιστῆς δὲν δύναται νὰ προσφέρῃ ποσὸν ἕλασσον τῶν 80 ο/ο τῆς οὕτω ἐκτιμηθείσης ἀξίας τοῦ ἀκινήτου ἀναφερομένης ὑποχρεωτικῶς ἐν τῇ κατὰ τὸ ἄρθρον 957 τῆς Π. Δ. συντασσομένη ἐκθέσει ἀναγκαστικῆς κατασκέσεως.

Ἄρθρον τελευταῖον.— Πᾶσα διάταξις γενικὴ ἢ εἰδικὴ ἀντικειμένη εἰς τὸν παρόντα νόμον καταργεῖται.

Ἡ συναπτομένη Ἐκθεσίς μου ἐν ἣ ἐξετάζεται ἀπὸ πάσης ἀπόψεως, ἠθικῆς, λογικῆς, νομικῆς καὶ Κοινωνικῆς, ὁ τρόπος τῆς ρυθμίσεως τῶν πρὸς Κτηματικὰς Τραπεζῶς εἰς ξένον νόμισμα ἐνυποθήκων χρεῶν, δύναται, ὡς νομίζω, νὰ χρησιμεύσῃ πολὺ πρὸς μὀρφωσιν ὀρθῆς γνώμης ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, καὶ τολμῶ νὰ φρονῶ, ὅτι ἀποτελεῖ πλήρη καὶ τελείαν δικαιολογίαν τοῦ προτεινομένου Σχεδίου.

Παρακαλῶν ὑμᾶς, Κύριε Πρόεδρε, ὅπως θελήσητε νὰ θέσητε ἐπ' ὄψιν τῶν κ. κ. Συναδέλφων τῆς Ἐπιτροπείας τὸ τε Σχῆδιον καὶ τὴν Ἐκθεσίμ μου, σπεύδω νὰ διαβεβαιώσω ὑμᾶς περὶ τῆς ἄκρας τιμῆς καὶ βαθείας ὑπολήψεως, μεθ' ἧς διατελῶ,

Ὅλως Ὑμέτερος

Κ. Ι. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ.

Βουλευτῆς Ἀθηνῶν.

ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΠΙΣΤΙΣ ΚΑΙ ΚΤΗΜΑΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ
ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΕΝΥΠΟΘΗΚΑ ΔΑΝΕΙΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Ἐκ τῆς συστάσεως τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς (30 Μαρτίου 1841)
μέχρι τῆς Σταθεροποιήσεως καὶ τῆς συστάσεως νέας Ἐκδοτικῆς
Τραπεζῆς (14 Μαΐου 1928).

Οὐδὲν ἀφετέον ἀργὸν
(Οὐδὲν πρέπει νὰ μένῃ ἀνεξέταστον)

ΠΟΛΥΒΙΟΣ 4.40

ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΠΙΣΤΙΣ ΚΑΙ ΚΤΗΜΑΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΤΗΜΑΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς (30 Μαρτίου 1841) μέχρι τοῦ χωρισμοῦ καὶ τῆς Σταθεροποιήσεως (14 Μαΐου 1928).

I.

1. **Κύριος χαρακτήρ Ἐθνικῆς Τραπεζῆς.**— Ὁ μελετῶν προσεκτικῶς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς (30 Μαρτίου 1841) μέχρι τοῦ χωρισμοῦ καὶ τῆς Σταθεροποιήσεως (14 Μαΐου 1928) ἴητοι ἐπὶ 87 συναπτά ἔτη, πείθεται ἀδιστακτικῶς καὶ καταλήγει κατ' ἀνάγκην εἰς τὸ ἀνεπίδεκτον ἀμφισβητήσεως συμπέρασμα, εἰς τὸ ὁποῖον κατέληγεν ὁ Στέφανος Σκουλούδης, ὀμιλῶν ἀπὸ τοῦ Βήματος τῆς Βουλῆς, εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ὑπῆρξεν ἀνεκαθεν κυρίως Τράπεζα Κτηματικῆ, *Τράπεζα Κτηματικῆς Πίστεως* μᾶλλον ἢ Ἐκδοτικῆ.

Κατὰ τὸν πρῶτον Νόμον τῆς συστάσεως τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, Νόμον τῆς 25 Ἰανουαρίου 1836, ὅστις δὲν ἐξετελέσθη, καὶ κατὰ τὸ ἄρθρον 4 «*Ὁ σκοπὸς τῆς Τραπεζῆς εἶναι ἡ βοήθεια τῆς γεωργίας, τῆς βιομηχανίας, τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ναυτιλίας. Τοῦλάχιστον τὸ ἥμισυ μέρος τῶν κεφαλαίων αὐτῆς, πρέπει, ὅταν ἀναφανῇ ἡ ἀνάγκη, νὰ δανεισθῇ ἐπὶ ὑποθήκῃ γαιῶν.*

2. **Ἱστορικοὶ λόγοι.**— Ἐργάφην, ἐλέχθη δὲ εἰς παροφνημένους χρόνους καὶ εἰς τὴν Βουλὴν, ὅτι τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ διαθέτειν τὸ πλεῖστον μέρος τῶν Κεφαλαίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς εἰς ἐνυπόθηκα δάνεια ἐπέβαλον εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν οἱ Γερουσιασταὶ καὶ οἱ Ἀγωνισταὶ τῶν πρώτων μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν χρόνων, πολλοὶ τῶν ὁποίων ἦσαν μὲν κάτοχοι γαιῶν ἐκτεταμένων κατοπιν τοῦ Ἀγῶνος, ἀλλὰ δὲν ἠδύναντο νὰ χρησιμοποιήσωσιν αὐτάς, οὐδὲ νὰ εἰσῶσι δάνεια ἐπ' αὐτῶν, διότι διαθέσιμα κτηματικὰ κεφάλαια ἰδιωτικά ἢ δὲν ὑπῆρχον ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἢ ἦσαν ἐλάχιστα καὶ δυσεύρετα, καὶ ὑπὸ ὄρους ἄγαν τοκογλυφικούς. Οὗτοι λοιπὸν κατὰ τὴν ἰδρυσιν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς φαίνεται, ὅτι ἀπήτησαν, ὅπως πρὸ πάντων διεν-

κολύνη αὐτῆ τοὺς ζητοῦντας ἐνυπόθηξα δάνεια, διαθέτουσα πρὸς τοῦτο τὸ μέγιστον μέρος τῶν κεφαλαίων αὐτῆς. Καὶ ναὶ μὲν ἠμφισβητήθη ἐν μέρει τὸ ἱστορικὸν ταῦτο ἐν τῇ Βουλῇ ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Θεοδώρου Δεληγιάννη, ἀλλὰ δὲν δύναται τις νὰ παραβλέψῃ τὸ γεγονός, ὅτι οἱ ἄνθρωποι τοῦ Ἁγῶνος μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ Βασιλείου οὔτε ιδεάν εἶχον περὶ Ἐκδοτικῆς Τραπεζῆς ἢ Τραπεζικῶν γραμματίων ἢ χαρτονομίσματος ἢ Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας. Ἐν ἐγνώρισον, καὶ περὶ ἐνὸς ἐφρόντιζον, περὶ εὐρέσεως χρημάτων ὑπὸ ὅσον οἷόν τε ἐπιεικεῖς ὄρους πρὸς ἀνοικοδόμησιν τῶν κατεστραμμένων οἰκιῶν, καὶ πρὸς καλλιέργειαν ἀγροτικῶν κτημάτων, τὰ ὅποια ἡ εἴσοδος τῶν Αἰγυπτίων τοῦ Ἱμπραίμ, ἰδίως εἰς τὴν Πελοπόννησον εἶχε μεταμορφώσει εἰς ἄγονον ἔρημον.

3. Σύμφωνος ὁ Ι. Δροσόπουλος.— Συνομολογεῖ εἰς ταῦτα καὶ ὁ Λοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς καὶ Κτηματικῆς Τραπεζῆς Ἰω. Δροσόπουλος, γράφων ἐν τῇ Ἐκθέσει αὐτοῦ περὶ τοῦ Ἀπολογισμοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τοῦ ἔτους 1928 (σελὶς 25) τὰ ἑξῆς ἐπὶ λέξει :

«Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος, ἰδρυθεῖσα τῷ 1841, εἶχε κατ' ἀρχὰς τὸν χαρακτήρα κυρίως ὑποθηρικῆς Τραπεζῆς, εἰς ἣν ἐδόθη καὶ τὸ προνόμιον ἐκδόσεως Τραπεζικῶν γραμματίων, καὶ ὁ λόγος εἶναι εὐνόητος. Ἡ ἐκ τῆς μακρᾶς δουλείας ἀναγεννηθεῖσα μικρὰ Ἑλλάς (ἐδαφικὴ ἔκτασις 47.516 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα, πληθυσμὸς 853.000) κυρίως εἶχεν ἄμεσον ἀνάγκην οικονομικῆς βοηθείας διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Κτηματικοῦ κλάδου, ἀφοῦ περὶ ἐμπορίου, ἢ Βιομηχανίας ἢ τῆς ἐπὶ κινητῶν πίστεως οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ γίνῃ λόγος. Ἐπὶ μακρᾶς δεκαετηρίδας ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ὑπῆρξε τὸ μόνον πιστωτικὸν ἴδρυμα».

Οὗχ' ἦντον ἐν τῇ αὐτῇ Ἐκθέσει, ὁ Ἰ. Δροσόπουλος, προσπαθῶν νὰ ἐξάσῃ ὡς σημαντικὸν καὶ εὐεργετικὸν διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Κοινωνίαν γεγονός τὴν ἴδρυσιν ἰδιαίτερας Κτηματικῆς Τραπεζῆς διὰ τῶν Κεφαλαίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ὡς προωρισμένης νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὰ πραγματικὰ συμφέροντα τοῦ Κτηματικοῦ κόσμου *μὲ μικρὸν σχετικῶς τόκον*, ὅφ' ὃν ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα χορηγεῖ τὰ δάνεια (10 %) σπεύδει εἰς πομπῶδες καὶ χάριεν ὕφος νὰ συγχαρῇ ἑαυτὸν καὶ τοὺς Μετόχους τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, διὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς νέας Κτηματικῆς Τραπεζῆς, γράφων ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς, ἑφ' ὧν ἐν συνεχείᾳ θὰ προκαλέσω τὴν προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστου.

«Οἱ Μέτοχοι τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς θὰ αἰσθάνωνται βεβαίως τὴν αὐτὴν μὲ ἡμᾶς τοὺς πρωτοστατήσαντας χαρὰν καὶ ἱκανοποίησιν, δόντες τὴν πρέπουσαν λύσιν εἰς ἓνα σημαντικὸν κλάδον τῆς Πίστεως, ἐνῶ συγχρόνως ἐποπεθεύθησαν καὶ μέρος τῶν Κεφαλαίων αὐτῶν (!) εἰς ἐπιχείρησιν μέλλουσαν σὺν τῷ χρόνῳ νὰ ἔχῃ *λογικὴν ἀπόδοσιν*.

5. Παρένθεσις.—Ἐὰν λίαν εὐνόητος εἶναι ἡ χαρὰ τοῦ κ. Ι. Δροσόπουλου, καὶ τῶν Μετόχων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς διὰ τὴν σύστασιν τῆς νέας

Κτηματικής Τραπέζης, ἐξ ἴσου εὐνόητος εἶναι καὶ ἡ βαθεῖα, βαθυτάτη λύπη, τὸ πένθος οὕτως εἰπεῖν, τῶν ἐνυποθήκων αὐτῆς ὀφειλετῶν.

Ἡ χαρὰ ἐξηγεῖται εὐκόλως ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι διὰ τῆς συστάσεως τῆς Κτηματικῆς Τραπέζης ἐπετεύχθησαν τὰ ἐξῆς διὰ τὸν Διοικητὴν καὶ τοὺς Μετόχους τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, λαμπρὰ ἀποτελέσματα.

α) Οἱ τρεῖς ἐκδότηι, οἱ δύο Ἄγγλοι Χάμπρος καὶ Ἐρλίγγερ, καὶ ὁ εἰς Ἑλληνα, κ. Ι. Δροσόπουλος, τοῦ δανείου τῶν 5.000.000 λιρῶν, μὲ τὰ ὁποῖα ἐπροικοδοτήθη ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα, διενεμήθησαν λόγω προμηθεΐας ἐν κέρδος ἐκ 454.000 λιρῶν, ἥτοι πρὸς 375 δραχμὰς τὴν λίραν, δραχμὰς 170.250.000.

β) Ὁ κ. Ι. Δροσόπουλος καὶ οἱ Μέτοχοι τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ἔλαβον ἕκαστος, ὡς δῶρον ἕκαστος τῆς νέας Κτηματικῆς Τραπέζης, ἥτοι δραχμὰς 3.000, κατ' ἀναλογίαν μιᾶς μετοχῆς τῆς Ἐθν. Τραπέζης καὶ ἐν ὅλῳ δραχμὰς 80 ἑκατομύρια.

γ) Ὁ κ. Ι. Δροσόπουλος διωρίσθη καὶ Διοικητὴς τῆς νέας Κτηματικῆς Τραπέζης, λαμβάνων νέαν πλουσίαν ἐπιχορήγησιν.

δ) Ὁ κ. Ι. Δροσόπουλος καὶ οἱ Μέτοχοι τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, Μέτοχοι συγχρόνως καὶ τῆς Κτηματικῆς Τραπέζης, ἔλαβον ἐκ τῶν μερισμάτων τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης καὶ μερίσματα πλούσια ἐκ τῆς Κτηματικῆς Τραπέζης.

Ἄλλ' ἐξ ἴσου εὐνόητος εἶναι καὶ ἡ βαρεῖα λύπη καὶ τὸ βαρύτερον πένθος, μὲ τὸ ὁποῖον ἐβαρύνθη ἡ ψυχὴ τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν. Ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, καὶ ἐπὶ 87 ὅλα ἔτη ὁ Κτηματικὸς Κόσμος τῆς Ἑλλάδος εἶχε πραγματικῶς κεκτημένον, καὶ ἐκ συμβάσεων καὶ Νομικῶς ἀνεγνωρισμένον δικαίωμα :

α) Νὰ λαμβάνῃ δικαιοματικῶς δάνεια ἐπὶ ὑποθήκῃ ἐκ τῶν κεφαλαίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης μέχρι τῶν 4)5 τοῦ Μετοχικοῦ καὶ Ἀποθεματικοῦ αὐτῆς κεφαλαίου. Εἰς τὸ ποσὸν τοῦτο συμπεριλαμβάνεται καὶ τὸ ποσὸν ὅλων τῶν δανείων, τὰ ὁποῖα συνωμολόγησεν ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἀδείᾳ τοῦ Κράτους πρὸς ἀποκλειστικὸν σκοπὸν τῆς χορηγίας ἐνυποθήκων δανείων.

β) Νὰ δανεῖζεται εἰς δραχμὰς μὲ τόκον 6 %, ἄνευ ἑξαμηνιαίων ἀνατοκισμῶν καὶ ἄνευ τοκογλυφικῶν ὑπερμεριῶν καὶ προστίμων.

Μὲ τὴν σύστασιν τῆς Κτηματικῆς Τραπέζης καὶ μετὰ 87 ἔτη, καθ' ἃ οἱ ἐνυπόθηκοι ὀφειλέται ἐδανείζοντο δραχμὰς πρὸς 6 τοῖς % καὶ μὲ τὸν Νόμον 3483 τῆς 12 Ἀπριλίου 1928, περὶ οὗ θὰ ὁμιλήσω εὐρύτερον ἐν οἰκείῳ μέρει, ἀπώλεσαν, εἰς τὰ καλὰ καθούμενα, κατὰ τρόπον προκαλοῦντα ἀληθῆ κατάπληξιν καὶ ἀγανάκτησιν ὅλα τὰ Νομικῶς κεκτημένα αὐτῶν δικαιώματα. Δηλαδή ἐξηναγκάσθησαν:

α) Νὰ δανεῖζονται εἰς λίρας

β) Νὰ καταβάλλουν τόκον 10 % ἀντὶ 6 %.

γ) Νὰ ὑποβάλλονται εἰς ἀνατοκισμοὺς ἑξαμηνιαίους.

δ) Νὰ πληρώνουν ὑπερμερίας μὲ 12 % καὶ 15 %.

Ἄν τοῦτο εἶναι καὶ λέγεται ἐν Ἑλλάδι δίκαιον πρέπει ἢ σερμῆ.

θεὰ θέμις νὰ σπεύσῃ νὰ φύγῃ τὸ ταχύτερον ἐκ τῆς ἀμαρτωλῆς αὐτῆς γῆς, καὶ νὰ ἐκλέξῃ ἄλλαχρὺ καταφύγιον, διὰ νὰ σώσῃ τὴν τιμὴν αὐτῆς καὶ τὴν αἰδῶ, νὰ καταφύγῃ εἰς ἔρημον τινὰ μακρυνήν, ἢ εἰς ὑψηλὸν τι καὶ ὑπερῷον ὄρος, τοῦ ὁποίου ἡ χιονοσκεπὴς καὶ ἀπάτητος κορυφὴ νὰ φιλῇ τὸν ἀμόλυντον ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς πονηρίας Ὀδρανόν.

6. Διαδοχικαὶ τροποποιήσεις τοῦ Καταστατικοῦ. — Ἄλλ' ἐκτὸς τοῦ ἱστορικοῦ λόγου, περὶ οὗ εἶπον ἀνωτέρω, καὶ αἱ διαδοχικαὶ τροποποιήσεις τοῦ Καταστατικοῦ τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς πείθουσιν ἐπίσης, ὅτι αὕτη ἀρχήθεν ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς εἶχε προορισμὸν Κτηματικῆς Πίστεως κυρίως, καὶ οὐχὶ Τραπεζικῆς Ἐκδοτικῆς, καὶ τὸν προορισμὸν τοῦτον διετήρησεν μέχρι τῆς 14ης Μαΐου 1928, ἥτοι ἐπὶ 87 ὀλόκληρα ἔτη. Ὅτι οὕτως ἔχει τὸ πρῶγμα, ὅτι ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα ὑπῆρξε καὶ ἦτο ἴδρυμα Κτηματικῆς Πίστεως μέχρι τοῦ 1928, ἀπαδεικνύει ἡ παράθεσις τῶν σχετικῶν νόμων. Διὰ τοῦ Νόμου τῆς 26 Ἰανουαρίου 1836, τοῦ ὁποίου δὲν ἐγένεν ἀρχὴ ἐπιτελέσεως, ὅστις προηγήθη τοῦ Νόμου τῆς 30 Μαρτίου 1841, ὠρίσθη, ὅτι τὸ ἡμισυ μέρους τῶν κεφαλαίων αὐτῆς πρέπει, ὅταν ἀναφανῇ ἡ ἀνάγκη, νὰ δανεισθῇ ἐπὶ ὑποθήκῃ γαιῶν.

Διὰ τοῦ Νόμου τῆς 30 Μαρτίου 1841 περὶ συστάσεως Ἑθνικῆς Τραπεζῆς, ὅστις εἶναι καὶ ὁ Καταστατικὸς χάρτης αὐτῆς ἀναγράφεται ρητῶς, ὅτι κυρία καὶ πρώτη ἐργασία τῆς Τραπεζῆς εἶναι νὰ δανείξῃ ἐπὶ ὑποθήκῃ κτημάτων, καὶ ἐπὶ ἐνεχύρῳ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου.

Ὅριζεται ἐπίσης διὰ τοῦ αὐτοῦ Νόμου, ὅτι ἡ Τράπεζα δὲν θέλει δανεῖζει εἰς τὰ ἐπὶ ὑποθήκῃ δάνεια πλέον τοῦ ἡμίσεως τῆς ἀξίας τῶν ἐνυποθήκων κτημάτων.

Κατὰ τὸ ἄρθρον ἐπίσης 16 τοῦ αὐτοῦ Νόμου, ἐὰν ὁ ὀφειλέτης θελήσῃ κατόπιν ν' ἀποπληρῶσῃ ὀλόκληρον ἢ κατὰ μέρος τὸ δάνειόν του, ὀφείλει νὰ εἰδοποιῇ περὶ τούτου τὴν Τράπεζαν τρεῖς μῆνας πρὸ τῆς πληρωμῆς.

Ἐπὶ τῆς διατάξεως ταύτης πρέπει νὰ ἐπιστηθῇ σοβαρῶς ἡ προσοχὴ τοῦ ἀναγνώστου, διὰ ν' ἀντιληφθῇ κατόπιν, πόσον ἀδικαιολόγητος καὶ ἀνοσία ὑπῆρξεν ἡ διάταξις τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς τοῦ 1927, ἣτις ἀφῆρσεν ἀπὸ τοῦ ἐνυποθήκου ὀφειλέτου τὸ δικαίωμα τῆς ἀποπληρωμῆς πρὸ τῆς παρελεύσεως τῆς προθεσμίας, καὶ ἐχοράτισεν αὐτὸν δέσμιον αὐτῆς καὶ αἰχμάλωτον ἐπὶ μίαν εἰκοσαετίαν, μὴ ἔχοντα τὸ δικαίωμα τῆς ἀποπληρωμῆς, τὸ ὁποῖον ὁ ἀρχικὸς καὶ Καταστατικὸς Νόμος τοῦ 1841 ἀνεγνώριζε ρητῶς εἰς αὐτόν.

Ὁρίσθη ἐπίσης διὰ τοῦ Νόμου τούτου ὅτι τὰ δοθησόμενα ἐπὶ ὑποθήκῃ καὶ ἐνεχύρῳ κεφάλαια θέλουσιν εἶσθαι **τὰ τέσσαρα πέμπτα τοῦ χρηματικοῦ κεφαλαίου τῆς Τραπεζῆς.**

Διὰ τοῦ Νόμου τῆς 19ης Αὐγούστου 1841 ὠρίσθη ὅτι ἐκ τοῦ ὀλικοῦ χρηματικοῦ κεφαλαίου τῆς Τραπεζῆς, **τὰ μὲν δύο τρίτα** θέλουσι χρησιμεύσει εἰς τὰ ἐπὶ ὑποθήκῃ ἀκινήτων κτημάτων δάνεια, **τὸ δὲ ἐν τρίτον** εἰς τὰ ἐπὶ ἐνεχύρῳ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου δάνεια καὶ προεξοφλήσεις.

Διὰ τοῦ Νόμου τῆς 7ης Ἰουλίου 1843 ὁρίσθη ὅτι «τὸ πρὸς χορήγησιν ἐνυποθήκων δανείων ποσὸν δὲν θέλει εἶσθαι οὔτε πλεόν των τριῶν τετάρτων οὔτε ἔλαττον των δύο τρίτων τοῦ ὀλικοῦ χρηματικοῦ κεφαλαίου τῆς Τραπεζῆς».

Διὰ τοῦ Νόμου τῆς 25ης Ὀκτωβρίου 1853 ὁρίσθη ὅτι «*τὰ παρὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς χορηγούμενα ἐνυπόθηκα δάνεια δύνανται νὰ ὑπερβῶσι τὰ τρία τέταρτα τοῦ μετοχικοῦ αὐτῆς κεφαλαίου, ἐὰν ἴσον τῇ ὑπερβίσει ταύτῃ ποσὸν ὑπόξη κατατεθειμένον ἐντόκος εἰς τὴν Τράπεζαν ὑπὸ μακρὰν προθεσμίαν*».

Ἀπὸ τοῦ Νόμου τούτου, ὡς παρατηρεῖται, εἰσάγεται εἰς τὸ Καταστατικὸν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς νέα καὶ ὑγιῆς ἀρχή, τούτεστι νὰ προβαίη ἡ Τράπεζα εἰς ἐνυπόθηκα δάνεια *καὶ δανειζομένη παρ' ἄλλων*. Τοιαῦτα δάνεια λογίζονται καὶ αἱ πρὸς τὴν Τράπεζαν ἐντοκαὶ καταθέσεις καὶ μάλιστα αἱ ὑπὸ μακρὰν προθεσμίαν. Καὶ τὴν ἀρχὴν ταύτην ἀναγράφει εὐκρινέστερον ὁ Νόμος τῆς 16ης Δεκεμβρίου 1861 ὁρίζων ὅτι «*κατὰ τὸ ἄρθρον 1 τοῦ ἀπὸ 11 Ἀπριλίου 1859 Νόμου τὰ κεφάλαια, τὰ ὁποῖα δανείζεται ἡ Τράπεζα δι' ἐκδόσεως ὁμολογιῶν καὶ ἀποσχολεῖ ἀποκλειστικῶς εἰς δάνεια ἐπὶ ὑποθήκῃ καὶ ἐνεχύρω, δύνανται νὰ φθάσωσι μέχρι τοῦ τριπλασίου τοῦ μετοχικοῦ αὐτῆς κεφαλαίου*».

Ἄλλ' ἔρχεται εἴτα ὁ Νόμος τῆς 13ης Αὐγούστου 1864 ὁρίζων ὅτι *τὰ τρία τέταρτα μέχρι των τεσσάρων πέμπτων τοῦ μετοχικοῦ καὶ ἀποθεματικοῦ κεφαλαίου αὐτῆς προσδιορίζονται ἀποκλειστικῶς εἰς δάνεια ἐν γένει ἐπὶ ὑποθήκῃ ἀκινήτων κτημάτων*.

Καὶ ἐνταῦθα ἐσταμάτησεν ἡ πρόοδος τῆς ἀναλογίας των ἐνυποθήκων δανείων. Τοῦτέστι τὰ τέσσαρα πέμπτα τοῦ ὅλου αὐτῆς κεφαλαίου τοῦ τε μετοχικοῦ καὶ τοῦ ἀποθεματικοῦ ἔδει νὰ διατίθενται ὑποχρεωτικῶς ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς εἰς ἐνυπόθηκα δάνεια.

7. Δυναμικότης τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς. — Ἐχομεν οὕτως ἀσφαλῶς ἐξηκριβωμένον τὸ γεγονός καὶ διὰ Νόμον κενρωμένον τοῦτο, ὅτι ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα εἶχε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ δανείη ἀποκλειστικῶς εἰς ἐνυπόθηκα δάνεια τὸν κτηματικὸν κόσμον τῆς Ἑλλάδος τὰ 4/5 τοῦ τε Μετοχικοῦ καὶ Ἀποθεματικοῦ αὐτῆς κεφαλαίου. Πλὴν τούτου ὑπερθεοῦτο νὰ διαθέτῃ ἀποκλειστικῶς ὑπὲρ των Κτηματιῶν καὶ τὸ ποσὸν των παρ' αὐτῆς συνολογηθέντων δανείων ὡς καὶ τὸ ποσὸν των ἐντόκων εἰς αὐτὴν καταθέσεων, διαρκῶν καὶ ἐπὶ προθεσμίᾳ.

Ἡ συνοπτικὴ Κατάστασις τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, συνταχθεῖσα *τὴν πρῶταν τῆς 14ης Μαΐου 1928*, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν των μεταβιβασθέντων στοιχείων εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος, καὶ μετὰ τὴν ἀναγωγὴν των εἰς χρυσόν, συνάλλαγμα καὶ ξένα τραπεζογραμμάτια κεφαλαίων εἰς τὰς νέας Λογιστικὰς τιμὰς ἐπὶ τῇ βίσει τῆς τιμῆς Σταθεροποιήσεως τῆς δραχμῆς ἀναγράφει τὰ ἑξῆς (Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἔτος 87ον, Ἀπολογισμὸς τοῦ ἔτους 1928).

1. Μετοχικὸν Κεφάλαιον	20.000.000. —
2. Κεφάλαιον ἀποθεματικὸν	235.000.000. —
3. Διαφορὰ ἐξ ἀναγωγῆς χρυσοῦ καὶ συναλλάγμα- τος εἰς τὴν τιμὴν Σταθεροποιήσεως (ἀφορολό- γητον ἀποθεματικὸν)	938.393.789.21
4. Δάνεια Τραπεζῆς Λαχειοφόρα καὶ μὴ	464.706.600. —
5. Καταθέσεις διαρκεῖς καὶ ἐπὶ προθεσμίᾳ	473.121.364.44
6. Καταθέσεις Ταμιευτηρίου	899.064.373.82
7. Ἐν τῷ Ταμείῳ αὐτῆς καὶ παρὰ τῇ Τραπεζῇ τῆς Ἑλλάδος	985.779.000. —
8. Διαθέσιμα ἐν τῷ ἐξωτερικῷ	659.601.545. —

Ἔιχε δηλαδή εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῆς ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τὴν προίαν τῆς 14ης Μαΐου καὶ ἡμέραν τῆς Σταθεροποιήσεως, ἐκτὸς τῶν καταθέσεων ὄψεως ἐκ 3.437.210.305.53 δραχμ., ἐν ποσὸν 4.666.671.

Τὰ 4)5 τοῦ ποσοῦ τούτου, εἶχεν ἐκ τοῦ Νόμου ἐπιβεβλημένην ὑποχρέωσιν, καὶ εἰς μικρὸν ὑπὲρ τῆς κοινωρίας ἀντάλλαγμα τοῦ ἐπὶ ἔτη μακρὰ προσοδοφόρου Ἐκδοτικοῦ Προνομίου, νὰ δανείζη ἀποκλειστικῶς πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς Κτηματικῆς Πίστεως εἰς τὸν Κτηματικὸν Κόσμον τῆς Ἑλλάδος **μέχρι τοῦ 1930**, ὅτε ἔληγε τὸ Ἐκδοτικὸν αὐτῆς Προνόμιον, δηλαδή μόλις 2 καὶ ἡμισυ ἔτη μετὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς Κτηματικῆς.

Ἐξετάσωμεν τώρα, μὲ ποῖον τόκον ἐδικαιούτο, καὶ ὑπεχρεούτο ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἐκ τῶν κειμένων Νόμων καὶ ἐκ τῶν Συμβάσεων νὰ δανείζη μέχρι τοῦ **1950** τὸν Κτηματικὸν Κόσμον τῆς Ἑλλάδος, ἔχουσα, ὡς ἐροῦσθαι, ἐν πάσῃ ἀνέσει ὅλον τὸ ἀναγκαίου πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς Κτηματικῆς Πίστεως χρηματικὸν κεφάλαιον, διὰ νὰ ἐννοήσωμεν ὅλοι τὸ μέγεθος τοῦ διαπραχθέντος παρ' αὐτῆς ἐγκλήματος, διὰ ν' ἀντιληφθῶμεν εὐκρινῶς ποῖος ὑπῆρξεν ὁ πραγματικὸς καὶ κύριος λόγος τῆς σπουδῆς πρὸς ἴδρυσιν ἐν τάχει νέας ἐιδικῆς δῆθεν Κτηματικῆς Τραπεζῆς, ἐνῶ ἡ Νομικὴ καὶ ἠθικὴ αὐτῆς ὑποχρέωσις τοῦ δανείζειν πρὸς τοὺς Κτηματίας ἔληγε τὸ **1930**, καὶ μετὰ τὴν τελευταίως χορηγηθεῖσαν παράτασιν τοῦ προνομίου μέχρι τοῦ **1950**.

II.

8. **Καθορισμὸς τόκου.** — Εἰς ἀπόδειξιν, ὅτι οἱ Κυβερνῶντες ἐκάστοτε ἀπέβλεψαν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, ὡς εἰσργητικὸν Ἰδρυμα Κτηματικῆς Πίστεως, μετὰ στοργῆς καὶ προνοίας ἀποβλέποντες καὶ πρὸς τὰ συμφέροντα αὐτῆς, ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον καὶ πρὸς τὰ συμφέροντα τῶν ὀφειλετῶν ἰδιωτῶν καὶ τῆς ὅλης Κοινωνίας εἶναι καὶ τοῦτο ἔτι. Εἶναι ἡ διηνεκὴς προσπάθεια, ἡ ὁποία ἐκατέρωθεν κατεβλήθη, ἐκ χρηστῆς καὶ ἠθικῆς Διοικήσεως τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, εἰς χρόνους οἴμοι, πρὸ πολλοῦ ἀνεπιστορετῆ παρελθόντος, πρὸς ἀνακούφισιν τῶν ὀφειλετῶν Κτηματιῶν διὰ τοῦ περιορισμοῦ καὶ υποβιβασμοῦ τοῦ τόκου, καὶ ἄλλων συναρῶν πρὸς τὰ δάνεια εἰσργητικῶν διατάξεων.

Τὸ Κράτος, μεταβιβάζον εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν τὸ προσοδοφόρον

καὶ πολῦτιμον αὐτοῦ δικαίωμα τῆς ἐκδόσεως νομίματος, (droit régalien) ἦτο Τραπεζικῶν Γραμματίων, ἐδικαιοῦτο νὰ ζητήσῃ, καὶ ὀρθῶς ἐξήγησεν, ἀναλόγους ὠφελείας καὶ ἀνάλογα ἀνταλλάγματα ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῆς Κοινωνίας.

Μεταξὺ τῶν ὑπὲρ τῆς Κοινωνίας, ὑπὲρ τῶν ἰδιωτῶν ἀνταλλαγμάτων τούτων ἐξέχουσαν θέσιν ἔχει καὶ ἡ προστασία τοῦ Κτηματικοῦ κόσμου, ἡ ἐξέυρεσις δηλονότι διὰ τῶν κεφαλαίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ὑπὸ ὄρους λογικούς καὶ ἐπιεικεῖς μέσων πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς ἰδιοκτησίας καὶ ἡ τοῦ ἐμπορίου ἐνίσχυσις διὰ λογικοῦ κανονισμοῦ τοῦ τόκου, ἰδίως τῶν ἐνυποθήκων, καὶ προεξοφλήσεως ἐμπορικῶν γραμματίων.

Διὰ τοῦ πρώτου περὶ συστάσεως Ἐθνικῆς Τραπεζῆς Νόμου τῆς 25ης Ἰανουαρίου 1836, οὗ, ὡς εἶπον, δὲν ἐγένετο ἀρχὴ ἐκτελέσεως, τὸ ἀνώτατον ὄριον τοῦ τόκου τῶν ἐνυποθήκων δανείων (ἄρθρον 5) ἐπὶ ἀκινήτων κτημάτων καὶ τῶν ἐπὶ ἐνεχυρώσει προσδιωρίσθη εἰς 8 ο)ο. Ὁ συντάκτης τοῦ Νόμου ἐκείνου, ἐν ἔτει 1836, δηλαδὴ πρὸ 100 ὄλων ἐτῶν, ὅτε ἀνέκυπτεν ἐκ τῶν ἐρειπίων ἡ μικρὰ ἐκείνη ἀπὸ τοῦ Ταινάρου μέχρι τῆς Ὄρθρους γωνία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους, ὅτε ὑπῆρχε παντελὴς ἔλλειψις καὶ στέρησις χρηματικῶν κεφαλαίων, ἔκρινεν ὅτι ὁ τόκος 8 ο)ο ἐπὶ ὑποθήκῃ ἀκινήτων κτημάτων ἦτο ἐπαρκής, ὅτι ἦτο ἐλαφρὰ ὄλως ὑποχρέωσις εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, λαμβάνουσα ὠρισμένα προνόμια.

Οὗχ ἦτιον διὰ τοῦ Νόμου τῆς 30ης Μαρτίου 1841, Καταστατικοῦ Νόμου Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ὁ τόκος τῶν ἐνυποθήκων δανείων ὠρίσθη κατ' ἀνώτατον ὄρον εἰς 10 ο)ο.

9. **Ἐλάττωσις τοῦ τόκου.** — Διὰ τοῦ Νόμου ΕΖ' τῆς 31ης Αὐγούστου 1864 περὶ κυρώσεως Νόμου, ἀφορῶντος Σύμβασιν τοῦ Κράτους μετὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ὁ τόκος τῶν ἐνυποθήκων δανείων χρεωλυτικῶν καὶ ἀπλῶν ὡς καὶ τῶν ἐπὶ ἐνεχύρῳ ὠρίσθη (ἄρθρον 5) κατ' ἀνώτατον ὄρον εἰς 8 % κατ' ἔτος, διὰ δὲ τοῦ προηγουμένου ἀρθρου 4 ὠρίσθη, ὅτι αἱ δόσεις τῶν ἐπὶ ὑποθήκῃ χρεωλυτικῶν καὶ ἀπλῶν δανείων θέλουσιν εἶσθαι τοῦ λοιποῦ *ἐτήσια* καὶ ὄχι ἐξάμηνοι. Δὲν ἐπετράπη δηλ. ἐξαμηνιαῖος ἀνατοκισμός, ὡς συνέβαινε ἐν τῷ παρελθόντι.

Κατὰ τὸ ἄρθρον 7 τοῦ αὐτοῦ Νόμου :

« *Ἐὰν ἐντὸς δύο ἐτῶν ἀπὸ τῆς κυρώσεως καὶ δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος Νόμου δὲν δυνηθῇ ἡ Τράπεζα νὰ θέσῃ εἰς τὴν διάθεσιν τῶν κτηματιῶν 10.000.000 τοῦλάχιστον δραχμῶν, ἐκτὸς τῶν ἤδη ὑπαρχόντων, ὁ ἀνώτατος ὄρος τοῦ τόκου ἐλαττοῦται ἀπὸ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας ταύτης (δηλαδὴ ἀπὸ τῆς 13ης Αὐγούστου 1866) εἰς 7 ο)ο δι' ἀμφοτέρω τὰ εὔδη τῶν ἐπὶ ὑποθήκῃ δανείων, ἦτοι χρεωλυτικῶν καὶ ἀπλῶν, τὰ ὅποια ἤθελον συνομολογηθῇ τοῦ λοιποῦ.* »

Ταῦτα λέγει ἡ Σύμβασις, δηλαδὴ ὁ Νόμος.

10. **Δηλώσεις Ἀλεξ. Κουμουνδούρου.** — Ὁ μακαρίτης Ἀλέξαν-

δρος Κομμουνδούρος, Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν τὸ 1864, ὁ καὶ τὴν Σύμβασιν ταύτην τῆς 31ης Αὐγούστου 1864, δι' ἧς ἀνενεώθη τὸ Ἐκδοτικὸν Προνόμιον τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, εἰσαγαγὼν εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν, εἰσηγητῆς τοῦ κερῶσαντος αὐτὴν Νόμου, ρητῶς εἶπεν ἐν τῇ σχετικῇ αὐτοῦ ἀγορεύσει (Ἔστενογορ. Πρακτικὰ τῆς Συνελεύσεως, Συνεδρία 304 τῆς 22ας Αὐγούστου 1864 σελὶς 132) τ' ἀκόλουθα :

«*Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἀναδέχεται τὴν ὑποχρέωσιν (ἄρθρον 7 τῆς Συμβάσεως τοῦ 1864) συγχρόνως ἐντὸς δύο ἐτῶν ν' αὐξήσῃ τὰ πραγματικὰ πρὸς τὰ κτήματα δάνεια αὐτῆς κατὰ 10.000.000 δραχ. ἐκτὸς ἐκεῖνων, τὰ ὁποῖα ἔχει δανείσει.*»

Ὁ ὅρος ὁμοῦ οὗτος τῆς αὐξήσεως τῶν ἐνυποθήκων δανείων κατὰ 10.000.000 δραχμ. δὲν ἐξεπληρώθη μέχρι τέλους τῆς διετίας. Ἐπομένως ἀπὸ τῆς 15ης Αὐγούστου 1866 ὅλων τῶν ἐνυποθήκων δανείων τῶν συνομολογηθέντων ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὁ τόκος ἔπρεπε νὰ ὑπολογίζηται πρὸς 7%. Ἐν τοσοῦτῳ οἱ Λοικοῦντες τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν ἀδεῶς ἀσεβοῦντες πρὸς τὸν Νόμον, καὶ παρὰ τὸν Νόμον καταχρώμενοι τὴν ἄγνοιαν τῶν πολλῶν ἢ τὴν ἀναισθησίαν τῶν Κυβερνώντων, ὑπεχρέωσαν τοὺς ἐνυποθήκους ὀφειλέτας νὰ καταβάλουν ἀντὶ τόκου 7%, τόκον 8% !! Τὸ 1% τοῦτο ἐπὶ πλεόν, τὸ ὁποῖον παρὰ τὸν Νόμον, καὶ παρὰ πᾶσαν ἠθικὴν ὑποχρέωσιν, εἰσέπραττεν ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα εἰς βῆρος τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν ἀπὸ τῆς 15ης Αὐγούστου 1866 μέχρι 1ης Ἰανουαρίου 1902, ἧτοι ἐπὶ 35 καὶ πλεόν ἔτη, ἀνέρχεται κατὰ τὸν γενόμενον ὑπολογισμὸν εἰς δεκάδας τινας ἑκατομμυρίων !.

11. Ἀπόδειξις.— Ὅτι ὁ ὅρος, ἡ ὑπόσχεσις, δηλαδή, ἡ νομικὴ ὑποχρέωσις τῆς αὐξήσεως ἐκ μέρους τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῶν ἐνυποθήκων δανείων κατὰ 10.000.000 δραχμῶν δὲν ἐξεπληρώθη, βεβαιοῦται ἀσφαλέστατα μέχρι μονολέπτου ἐκ τῶν ἐπισημίων πινάκων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, οἱ ὁποῖοι ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ τοῦ Ἰω. Βαλαωρίτου (Τόμος Α' Μέρος Α' Ἱστορία Ἐθνικῆς Τραπεζῆς 1842—1902). Ἴδου οἱ ἀριθμοί, ἐπίσημοι καὶ ἀδιαφιλονίκητοι (σελὶς 251-252-254):

1) Δάνεια ἀπλᾶ ἐπὶ ὑποθήκῃ	6.313.018.—
2) Χρεωλυτικὰ δάνεια	35.854.—
3) Δι' ἀνοικτῶν λογαριασμῶν	11.843.815.—
Ἦτοι ἐν ὅλῳ δάνεια ἐνυπόθηκα τῆς 31 Δεκεμβρίου 1864.	18.192.687.—

Πόσα διετέθησαν εἰς ἐνυπόθηκα δάνεια μετὰ δύο ἔτη ἀπὸ τῆς 1ης Σεπτεμβρίου 1864 μέχρι 31ης Δεκεμβρίου 1866; Εἰς ποῖον ποσὸν ἀνῆλθον τὰ ἐνυπόθηκα δάνεια τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆ 31ῃ Αὐγούστου 1866, ὅτε ἔληγεν ἡ διετὴς προθεσμίᾳ τῆς ἐκ μέρους τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ὑποχρέωσεως πρὸς αἴξησιν κατὰ 10 ἑκατομμύρια δραχμῶν τοῦ ποσοῦ τῶν ἐνυποθήκων δανείων; Ἴδου οἱ ἐπίσημοι ἀριθμοὶ οἱ ἀδιαφιλονίκητοι ἐκ τῶν αὐτῶν πινάκων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς εἰλημμένοι.

1) Δάνεια ἀπλᾶ ἐπὶ ὑποθήκῃ	δρ.	7.120.517
2) Δάνεια Χρεωλυτικά	»	1.556.990
3) Δάνεια δι' ἀνοικτῶν λογαριασμῶν	»	15.353.578
		<hr/>
*Ἡτοι δάνεια ἐν ὄλῳ ἐπὶ ὑποθήκῃ	»	24.013.085
Τῇ 31ῃ Δεκεμβρίου 1864 ἦσαν ὡς, εἶδομεν	»	18.192.687
		<hr/>
		5.838.398

*Ἄρα ἐπῆλθεν αὔξεις ἐντὸς τῶν δύο ἐτῶν ἀπὸ τῆς κυρώσεως τοῦ Νόμου ΞΖ' ὡς ἀναφέρεται ἐν τῷ ἄρθρῳ 7, μόνον ἐπὶ πλέον 5.838.398.

*Ἡτοι ὁ ἐν τῷ ἄρθρῳ 8 τῆς Συμβάσεως διαλαμβανόμενος ὅρος περὶ διαθέσεως 10 ἑκατομμυρίων ἐπὶ πλέον δραχμῶν δὲν ἐξεπληρώθη εἰς τὸ διάστημα τῶν δύο ἐτῶν. Κατ' ἀκολουθίαν ὁ τόκος τῶν ἐνυποθήκων δανείων, τὸν ὁποῖον ἐδικαιοῦτο ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα νὰ εἰσπράττῃ παρὰ τῶν ἐνυποθήκων αὐτῆς ὀφειλετῶν, ἀπὸ τῆς 1ης Σεπτεμβρίου 1866 ἦτο 7 % καὶ οὐχὶ 8 %.

12. — **Κέρδη ἐκ τῆς παραβιάσεως τοῦ Νόμου.** Πόσα ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἠρύσθη ἀθέμιτα κέρδη ἐκ τῆς παρανόμου ταύτης καὶ ἐγκληματικῆς εἰσπράξεως τόκου 8 % ἐπὶ ἐνυποθήκων δανείων ἀντὶ 7 %, ὅσον δυνάμει τοῦ ἄρθρου 7 τῆς Συμβάσεως ἐδικαιοῦτο νὰ εἰσπράττῃ; Τὰ κέρδη ταῦτα, δηλαδὴ ἡ ἀρπαγὴ, ἣτις ἐγένετο εἰς τὰ βαλάντια τῶν πτωχῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ἀπὸ 1ης Σεπτεμβρίου 1866 μέχρι 1ης Ἰανουαρίου 1902, ὅτε ὑπεβιβάσθη ὁ τόκος, ἦτοι ἐπὶ 35 ἔτη καὶ 4 μῆνας, ἀνέρχεται εἰς πολὺ σπουδαῖον ποσόν, ὡς δεικνύει ὁ κατωτέρω ὑπολογισμός.

Δεδομένου ὅτι ὁ μέσος ὅρος τῶν ἐνυποθήκων δανείων Ἐθνικῆς Τραπέζης κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τῶν 35 ἐτῶν ἀνέρχεται ἐπιεικῶς πάνυ εἰς 32.000.000, ἔπεται ἀσφαλῶς, ὅτι ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, εἰσπράττουσα παρανόμως 8 % ἐτησίως παρὰ τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν αὐτῆς, ἦτοι 1 % ἐπὶ πλέον, ἔκλεπτεν ἐτησίως ἐκ τοῦ πενιχροῦ βαλαντίου τῶν ἐνυποθήκων αὐτῆς ὀφειλετῶν 320.000 δραχμῶν, καὶ ἐπὶ 35 ἔτη δραχμὰς 11.200.000.

13. — **Διάμεσοι τόκοι.**— Ἄλλ' εἶναι φανερόν ὅτι εἰς τὸ διάστημα τῶν 35 ἐτῶν, περὶ ὧν εἶπον, ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα εἰσέπραξε καὶ τοὺς διαμέσους τόκους τῆς ἐτησίας αὐτῆς ἀρπαγῆς τῶν 320.000 δραχμῶν. Λόγου χάριν τὸ πρῶτον ἔτος εἰσέπραξεν μὲ τὸ 1 % ἐπὶ πλέον 320.000. Τὸ δευτέρον ὅμως ἔτος 1868 εἰσέπραξεν ἄλλας 320.000 δραχμὰς, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τὸν τόκον τῶν πρῶτων 320.000 δραχμῶν. Τὸ δὲ τρίτον ἔτος εἰσέπραξεν ἐκ τρίτου ἄλλας 320.000 δραχμὰς, ἀλλὰ καὶ τὸν τόκον τῶν δύο προηγουμένως εἰσπραθέντων καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς μέχρι τοῦ 1902.

Λογιστικὸς καὶ Μαθηματικὸς ὑπολογισμὸς ἐν πάσῃ ἀκριβεῖα καταστρωθεὶς δεικνύει, ὅτι εἰς τὸ τελευταῖον ἔτος 1901 ἡ Τράπεζα παρανόμως εἰσπράξασα τόκον 8 % ἐπὶ 35 ἔτη, κατῴρθωσε νὰ ἐνθυλακώσῃ 55.133.749

δραχμίας, τὰ ὁποῖα ἠρπάγησαν κατὰ τὸν πλέον αὐθάδη καὶ θρασὺν τρόπον παρὰ τῶν ἐνυποθήκων αὐτῆς ὀφειλετῶν, ἤτοι 1.700.000 δραχμίας κατὰ μέσον ὄρον κατ' ἔτος.

Τὸ ποσὸν τοῦτο ἀποτελεῖ καθαρὰν ἀφαίρεσιν, τὴν ὁποίαν δὲν θ' ἀπετόλμα ὁ τολμηρότερος τοκογλύφος, εἰς βάρος τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν του.

Τολμηρότερα ἀληθῶς παραβίασις ἐκ μέρους Πιστωτικοῦ Ἰδρύματος τῆς περιοριῆς τῆς Ἐθνικῆς Τράπεζης δὲν ἠδύνατο νὰ διαπραχθῆ. Καὶ ὅμως παρήλαθε καὶ αὕτη, ὡς πλεῖσται ἄλλαι ἀπαράτητος, ἐκ μέρους τοῦ Κράτους. Τὰ ἀχρεωστήτως ληφθέντα δὲν ἐπεστράφησαν. Ποῖος ἐσκέφθη περὶ αὐτῶν. Ἀπὸ τοῦ 1917 διατελὺν Ἐλεγκτῆς τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου διεμαρτυρήθη δημοσίως ἀπὸ τῶν στηλῶν τῆς ἐφημερίδος «Ἀθηναίκα» καὶ ἐζήτησα τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἀχρεωστήτως ληφθέντων. Ἀλλὰ ποῖος μὲ ἤκουσε ; (')

14. Ἐξαμηνιαῖος Ἀνατοκισμός. Ἐξήγησις Ἀλεξ. Κουμου-δούρου — Ἀλλ' Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δὲν περιορίσθη μόνον εἰς τὴν ἄνομον λήψιν τόκου ἐξ 1 % ἐπὶ πλέον. Τὸ ἐν ἔγκλημα ἐνεθάρρουνεν αὐτὴν καὶ εἰς τὴν διάπραξιν ἄλλου.

Κατὰ τὴν σύμβασιν ταύτην τῆς 13ης Αὐγούστου 1864, καὶ ἐν τοῖς ἄρθροις 4 καὶ 5, ὠρίσθη ὅτι ὁ τόκος τῶν ἐνυποθήκων δανείων θὰ εἶναι πληρωτέος ΚΑΤ' ΕΤΟΣ καὶ οὐχὶ κατ' ἑξαμηνίαν, ὡς εἶχε κανονισθῆ διὰ τῶν προηγουμένων Συμβάσεων.

Ὁ Ἀλεξ. Κουμουδούρος, ὡς Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἐξαίρων κατὰ τὴν ἐν τῇ Βουλῇ ἀγόρευσίν του τὰ ἐπιτευχθέντα ὑπὲρ τῆς Κριωνίας δηλ. ὑπὲρ τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν ἀνταλλάγματα, τὰ

Σημείωσις. — 1. Εἰς ἐπίμετρον ὁ Προϊστάμενός μου Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν Μιλτιάδης Νεγρεπόντης, παραγωνορίζων στοιχειώδεις τινὰς κανόνας εὐπρεπειᾶς δι' ἐπισήμου ἐγγράφου πρὸς τὸν Προεδρὸν τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου ἐζήτησε τὴν πειθαρχικὴν τιμωρίαν μου. Διὰ ποῖον λόγον;

Ἐξήτασα ὡς Ἐπιστήμων καὶ ὡς Νομικὸς διὰ τῆς Ἐφημερίδος «Ἀθηναίκα», ἀσέτως πρὸς τὴν θέσιν μου ὡς Ἐλεγκτοῦ τοῦ Ἐλεγκ. Συνεδρίου, τὴν Σύμβασιν τοῦ 1864 καὶ ἀπεδείκνυσον τετραγωνικῶς, ὅτι ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα παρὰ τὸν Νόμον, παρὰ τὴν Σύμβασιν, ἥτις ἐχορήγησεν εἰς αὐτὴν πλούσια-πλουσιώτατα ἀνταλλάγματα, διὰ τῆς ἀνανεώσεως τοῦ Ἐκδοτικοῦ Προνομίου, εἰσέπραττε τόκον εἰς βάρος τῶν ἐνυποθήκων αὐτῆς ὀφειλετῶν οὐχὶ 7 % ἀλλὰ 8 %. Ποῖον ἦτο τὸ καθῆκον τοῦ Προϊσταμένου Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν; Νὰ ζητήσῃ τὴν πειθαρχικὴν μου τιμωρίαν, τι μωρία, ἢ ἀμέσως νὰ προβῆ εἰς ἐξετάσεις καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν τιμωρίαν τῶν Διοικούντων τὴν Τράπεζαν, καὶ τὴν ἐφαρογὴν τῆς Συμβάσεως, σώζων τοὺς ὀφειλέτας ἀπὸ μιᾶς ἐντελῶς ἐπιληψίμου ἀρπαγῆς δεκάδιον ἑκατομμυρίων δραχμῶν.

Ἡ Ὀλομέλεια τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου ἀπήνησε ξηρῶς καὶ περιφρονητικῶς εἰς τὸν νοήμονα Ὑπουργόν, ὅτι δὲν συντρέχει κανεὶς ἀπολύτως λόγος πειθαρχικῆς διώξεώς μου. Ἄν ὑπῆρχον τότε ἀντιπρόσωποι ἀληθινοὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, γνωρίζοντες τὰ δικαιώματα αὐτῶν, ἀναγνωρίζοντες ὅμως εὐσυνειδήτως καὶ τὰς ὑποχρεώσεις αὐτῶν πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, δὲν θὰ εἶχον ἀσφαλῶς κανένα διαταγὸν νὰ ζητήσουν τὴν τιμωρίαν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν.

ὅποια ὅμως πάντα κατεπάτησε θρασέως ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, ἐν τῇ αὐτῇ Συνεδρίᾳ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, ἥς ἐμνήσθην προηγουμένως, λέγει τ' ἀκόλουθα περὶ τῆς ἐτησίας τοῦ τόκου τῶν ἐνυποθήκων δανείων καταβολῆς.

«Οἱ δανειζόμενοι παρὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ὄφειλον μέχρι τοῦδε νὰ πληρώνωσι καθ' ἑξαμηνίαν, καὶ οἱ μὴ πληρώνοντες ὑπεβάλλοντο εἰς ἀνατοκισμόν. Ὁ μὴ πληρώνων τὸ χρέος ἐντὸς ἑξαμηνίας ὄφειλε νὰ πληρώσῃ καὶ τόκον τοῦ τόκου διὰ τὴν δόσιν, ἣν ὄφειλε νὰ πληρώσῃ, καὶ δὲν ἐπλήρωσεν. Αὐτὸς ὁ ἀνατοκισμὸς τώρα λείπει, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς (ἀπὸ 1ης 7)βρίου 1864) ὁ ὀφειλέτης πληρώνων ἐτησίως ἀπαλλάττεται ἀπὸ τὸν ἀνατοκισμόν. Ἐπομένως κατὰ τοῦτο ἡλαττώθη τὸ κακόν. Ἡ μεταβολὴ αὕτη φέρει λοιπὸν τὴν εὐκολίαν νὰ μὴ ὑποχρεοῦνται οἱ ὀφειλέται νὰ πληρώνουν καθ' ἑξαμηνίαν, ἀλλὰ κατ' ἔτος. Κερδίζουν τὸν ἀνατοκισμόν ἀφ' ἑνός, ἔχουν καὶ τὰς εὐκολίας ἀφ' ἑτέρου, τὰς ὁποίας θὰ ἔχουν πληρώνοντες εἰς τὸ ἐξῆς ὄχι καθ' ἑξαμηνίαν, ἀλλὰ κατ' ἔτος».

15. Παραβίασις παρὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς περὶ ἀνατοκισμοῦ διατάξεως. — Ταῦτα μὲν ἔλεγεν ὁ Ἀλέξ. Κουμουνδούρος, ὁ μετὰ τὸν Ἰω. Καποδίστριαν εὐφυέστερος καὶ σωφρονέστερος τῶν Πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, ἐν τῇ Ἐθνοσυνελεύσει, μακαρίζων τοὺς εὐτυχεῖς ἐνυποθήκους ὀφειλέτας, ὅτι ἀπὸ τοῦ 1864 ἐμελλον ν' ἀπαλλαγῶσι τοῦ τοκογλυφικοῦ ἐκείνου καὶ ΕΞΑΜΗΝΙΑΙΟΥ ΑΝΑΤΟΚΙΣΜΟΥ. Ἀλλ' ἀπηλλάγησαν ἀπὸ 1ης Σεπτεμβρίου 1864, ὅτε ἐκυρώθη ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος Σύμβασις μέχρι σήμερον οἱ ὀφειλέται οὗτοι; Οὐδαμῶς. Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δὲν ἔπαυσεν οὔτε μίαν ἡμέραν ἀνατοκίζουσα τοὺς καθυστερουμένους τόκους ΚΑΘ' ΕΞΑΜΗΝΙΑΝ. Παραβίασε τὴν διάταξιν ταύτην τῆς Συμβάσεως τοῦ 1864, ὡς παρεβίασε καὶ τὴν περὶ τόκου τοῦ ἄρθρου 7, καὶ παρεβίαζεν αὐτὴν διαρκῶς.

Ποῖα ἐνεθυλάκωσεν ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα κέρδη ἐκ τῆς παραβιάσεως ταύτης; Εἰς ποίαν ἀφαίμαξιν ὑπέβαλε τοὺς δυστυχεῖς αὐτῆς ὀφειλέτας, δὲν εἶναι βεβαίως δυνατὸν εἰς ἐμὲ νὰ ἐξακριβώσω. Ἀλλὰ δεδομένου, ὅτι ἀπὸ τοῦ 1864 μέχρι τοῦ 1927 παρήλθον 63 ἔτη, κατὰ τὸ χρονικὸν δὲ τοῦτο διάστημα ἠξέθησαν εἰς ἑκαντοντάδας ἑκατομμυρίων τὰ ἐνυπόθηκα δάνεια τῆς Ἐθν. Τραπεζῆς, πλεῖστοι δὲ θὰ ἦσαν ἀσφαλῶς οἱ ὀφειλέται οἱ καθυστερήσαντες τόκους καὶ ὑποβληθέντες κατὰ παράβασιν εἰς ἐγκληματικὸν ἀνατοκισμόν ἑξαμηνίας, προκύπτει, ὅτι ὁ ἀνόσιος οὗτος καὶ ἀσυνείδητος ἑξαμηνιαῖος ἀνατοκισμὸς ἐπόρτισε ἀνόσια κέρδη ἑκατομμυρίων εἰς τὸ λεγόμενον τοῦτο Ἐθνικὸν ἴδρυμα. Πόσαι ἀληθῶς εἰς τὸ διάστημα τοῦτο τῶν 63 τούτων ἔτων οἰκίαι, καὶ πόσα κτήματα δυστυχῶν ὀφειλετῶν ἐπλειστηριάσθησαν, καὶ ἐξεποιήθησαν ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς διὰ τῆς μεθόδου τοῦ τόκου τῶν 8 % καὶ τοῦ ἑξαμηνιαίου ἀνατοκισμοῦ ὅπως περιέλθωσιν εἰς χεῖρας Διοικητῶν καὶ Ὑποδιοικητῶν καὶ Ἐπιθεωρητῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς διὰ διαφόρων ταχυδακτυλογρωπῶν.

Καὶ αἱ διαρπαγαὶ αὗται ἐτελέσθησαν ὑπὸ τὰ ὄμματα Βασιλικῶν Ἐπιτρόπων, ἐντεταλμένων (ἄρθρον 8 τοῦ Καταστατικοῦ Νόμου τῆς Τραπεζῆς) *ἐπὶ εἰδικῇ αὐτῶν εὐθύνῃ νὰ ἐπιτηρῶσι τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τοῦ Νόμου, καὶ νὰ πληροφορῶνται ἐν γένει «ἂν αἱ εἰσπράξεις τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς εἶναι σύμφωνοι μὲ τὸν Νόμον καὶ τοὺς Κανονισμοὺς».*

16. **Ἀπάτη καὶ δόλος.**— Ἄλλ' ἡ ἐγκληματικὴ αὕτη πολιτεία τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἐν τῷ ζητήματι τοῦ τόκου καὶ τοῦ ἐξαμηνιαίου ἀνατοκισμοῦ τῶν ἐνυποθήκων δανείων, εἶχε καὶ ἄλλον ἐπίλογον, ἄλλην δολιωτέραν συνέχειαν καὶ νέαν ἐξαπάτησιν τοῦ τε Κράτους καὶ τῆς Κοινωνίας.

Διὰ τοῦ Νόμου ΟΞΖ' τῆς 12ης Δεκεμβρίου 1880, ὅστις ἐκύρωσε τὴν ἀπὸ 8 Ὀκτωβρίου ἰδίου ἔτους Σύμβασιν, ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα κατώρθωσε νὰ λάβῃ παράτασιν τοῦ Ἐκδοτικοῦ αὐτῆς Προνομίου ἐπὶ 25 ἄλλα ἔτη, ἥτοι ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1892 μέχρι τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1917. Ἡ πολὺτιμος αὕτη χρονικὴ ἐπέκτασις εἶχε καὶ ἑδαφικὴν ἄλλην ἐπέκτασιν, διότι τὸ Προνομιον τὸ ἀποκλειστικὸν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, πρὸς ἔκδοσιν Τραπεζικῶν Γραμματίων παρετάθη μὲν ἐπὶ ἄλλα 25 ἔτη, ἀλλ' ἐπεξετείνετο καὶ ἐπὶ τὰς νέας προσαρτηθησομένας χώρας, μὲ πολὺν μεγάλην καὶ σοβαρὰν !! ὑποχρέωσιν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς νὰ ἰδρῶσῃ ἐν ταῖς χώραις ταύταις 5 Ὑποκαταστήματα ἐντὸς 5 μηνῶν ἀπὸ τῆς προσαρτήσεως.

Ποῖα ἦσαν τ' ἀνταλλάγματα, τὰ ὁποῖα προσέφερον ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἀντὶ τῆς τόσον πλουσίας καὶ νέας παραχωρήσεως;

Οἱ εὐφρεῖς ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ διηύθυνον τὴν Τράπεζαν, κατώρθωσαν νὰ ἐξαπατήσωσι καὶ τὸν προσεκτικὸν ἄλλως ἐκ τῶν παλαιῶν πολιτικῶν τῆς Ἑλλάδος. Παρέστησαν εἰς αὐτὸν, ὅτι συνήνουν, ἀντὶ τῆς παρατάσεως ταύτης τοῦ Προνομίου, νὰ ὑποβληθῶσι χάριν τῆς Κοινωνίας εἰς μίαν πολὺν μεγάλην θυσίαν. Συνήνουν νὰ ἐλαττώσωσι δῆθεν τὸν τόκον τῶν ἐνυποθήκων δανείων ἀπὸ 8 % εἰς 7 %, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἔμελλε ν' ἀρχίσῃ ἡ παράτασις τοῦ Προνομίου, δηλαδὴ ἀπὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1892. Οὕτως ἐν τῇ περὶ ἧς ὁ λόγος Συμβάσει περιελήφθη τὸ ἄρθρον 9 ἔχον ὡς ἑξῆς: «Ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1893 ὁ ἀνώτατος ὅρος τῶν πρὸς ἰδιώτας χορηγουμένων δανείων ὀρίζεται εἰς 7 % ἐτησίως».

17. **Ὁ ἐμπαιγμός.**— Ὁ ὑποβιβασμὸς οὗτος, ἀληθὴς ἐμπαιγμὸς, ἀποτελεῖ σχεδὸν τὸ μόνον ἀντάλλαγμα τῆς ἐπὶ 25 ἔτη, δηλαδὴ ἕως τὸ 1902 καὶ κατ' ἑδαφικὴν ἐπέκτασιν παρατάσεως τοῦ Προνομίου. Καὶ ὁ ἐμπαιγμὸς οὗτος συνίστατο καταφανῶς εἰς τοῦτο: ὅτι ὁ νόμιμος τόκος τῶν ἐνυποθήκων δανείων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἦτο ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου 1866, καθ' ἣ ἐξέθηκα προηγουμένως, 7 %. Εἰς ποίαν θυσίαν λοιπὸν ὑπεβάλλετο ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, δεχομένη μὲ νέαν καὶ ἑξαισίαν παράτασιν τοῦ Προνομίου ἐπὶ 25 ὅλα ἔτη, ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1893 νὰ λαμβάνῃ τόκον 7 τοῖς ἑκατόν;

Ὁ ἐμπαιγμὸς οὗτος τοῦ Κράτους καὶ τοῦ τε Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν ἦτο πλήρης. Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα παρεχόρει ὅ,τι πρὸ 36 ἡδὴ ἐτῶν ἦτο

παραχωρημένον, ὅτι ἀπὸ 36 ὄλων ἔτων ἦτο δυνάμει ρητοῦ Νόμου καὶ Συμβάσεως δικαίωμα κεκτημένον ὑπὲρ τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν.

Δύναται νὰ ἐννοηθῇ δολιωτέρα καὶ περισσότερον κατακριτέα προῶξις ἐκ μέρους Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος τῆς περιοπῆς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ἐξαπατώσης καὶ δολιευομένης τοὺς Κυβερνῶντας, καὶ χορηγοῦσης πρὸς ἐμπαιγιμὸν τῆς Κοινωνίας εἰκονικὰ ἀνταλλάγματα ἀντὶ πραγματικῶν καὶ πλουσίων, πλουσιωτάτων παραχωρήσεων, οἷον ἦτο ἐπὶ 25 ἔτη ἡ παράτασις τοῦ Προνομίου καὶ ἡ ἐδαφικὴ τῆς λειτουργίας αὐτοῦ ἐπέκτασις; Εἶναι φανερὸν ὅτι, ἂν κατεβάλλετο περισσότερα προσοχὴ ὑπὸ τοῦ τότε Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν μακαρίτου Χαριλάου Τρικοῦπη, ἢ ἂν εἰλικρινέστεροι καὶ εὐθύτεροι ἦσαν οἱ τότε Διοικηταὶ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ὁ τόκος τῶν ἐνυποθήκων δανείων θὰ ἦτο 7 %, τὰ ὁποῖα ἀπετέλουν τὸν νόμιμον τόκον, ἀπὸ 1ης Σεπτεμβρίου 1866.

18. — **Σύναψις δανείων ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς χάριν δανείων εἰς τοὺς κτηματίας.** — Κατὰ τὸν Νόμον ΦΚΣΤ' τῆς 11ης Ἀπριλίου 1859 ἐδόθη εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν ἡ ἄδεια νὰ προμηθευθῇ νέα κεφάλαια, δανειζομένη δι' ἐκδόσεως ὁμολογιῶν, ὅπως χρησιμοποιήσῃ ταῦτα ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΩΣ εἰς δάνεια ἐπὶ ὑποθήκῃ καὶ ἐνεχύρῳ. Συμφώνως πρὸς τὴν ἄδειαν ταύτην ἡ Τράπεζα συνωμολόγησεν ἐν Παρισίοις τὸ γνωστὸν λαχειοφόρον δάνειον τῶν 60 ἑκατομμυρίων φράγκων ἐπὶ τόκῳ 4 % μετὰ λαχνῶν.

Ὁ κατὰ τὸ 1899 Διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος Στέφανος Στρέϊτ ἐν τῇ Ἐκθέσει αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Ἀπολογισμοῦ τοῦ ἔτους 1899 ἀναγράφει ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς:

«Ἐπειδὴ σὺν τῇ προόδῳ τοῦ χρόνου ὁ μέσος ὄρος τοῦ τόκου ἀναλόγως τῆς ἀναπτύξεως τῶν συναλλαγῶν καὶ τῆς πίστεως, συνήθως βαίνει ἐλαττούμενος, ἐδέησε νὰ καθιερωθῇ ἐν τοῖς Καταστατικοῖς τῶν Τραπεζῶν Κτηματικῆς Πίστεως ἡ διττὴ ἀρχή, ὅτι ἐξ ἐνός οἱ ὀφειλέται τῶν Τραπεζῶν τούτων δικαιοῦνται εἰς ἐπιστροφὴν συνωμολογημένων μακροπροθέσμων δανείων καὶ πρὸ τῆς λήξεως τούτων, ὡσάκις ἤθελον κρίνει τὸν τόκον ὑπερβολικόν, ἐξ ἑτέρου δὲ αὐταὶ αἱ Κτηματικαὶ Τράπεζαι δικαιοῦνται νὰ ἐπιστρέψωσι τὰ ἀναδεδειγμένα δάνεια, εἴτε μετὰ λαχνῶν συνωμολόγηται ταῦτα, εἴτε ἀνευ λαχνοῦ, εἰς τὴν ὀνομαστικὴν αὐτῶν ἀξίαν, ἐφ' ὅσον οἱ δανεισταὶ αὐτῶν ἤθελον προτιμοῦν τοῦτο ἐντὸς τινος προθεσμίας, μὴ στέργοντες ἐλάττωσιν τοῦ τόκου».

Συγχρόνως διὰ τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου ὠρίσθη, ὅτι ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δικαιοῦται, ὡσάκις ἤθελε κρίνει ἀναγκαῖον, εἰς τὴν ἐλάττωσιν τοῦ τόκου τῶν κεφαλαίων, τὰ ὁποῖα δανείζεται. Οἱ δανεισταὶ αὐτῆς, ἂν δὲν ἐγκρίνουν τὴν ἐλάττωσιν τοῦ τόκου, δικαιοῦνται νὰ ἀναλάβουν τὸ ὀνομαστικὸν κεφάλαιον μετὰ τῶν δεδουλευμένων τόκων ἐντὸς προθεσμίας 10 ἡμερῶν, ἀπὸ τῆς προσκλήσεως διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως καὶ τριῶν Ἐφημερίδων τῶν

Ἀθηνῶν. Οἱ μὴ δηλώσαντες ἐμπροθέσμως θεωροῦνται ὡς ἀποδεχθέντες τὴν ἐλάττωσιν.

Ἡ ὑγίης αὕτη ἀρχή, ἡ ὑπὸ τοῦ τότε Διοικητοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζίης Στεφάνου Στροῒτ ἀναγνωρισθεῖσα καὶ καθιερωθεῖσα, σύμφωνος ἄλλως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ἐν ἰσχύϊ Ρωμαϊκοῦ δικαίου, ὅτι δηλαδή εἰς πᾶσαν περίστασιν ὁ ὀφειλέτης ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐξοφλήσῃ τὸ χρέος του, καὶ πρὸ τῆς συνωμολογημένης προθεσμίας, εἶχεν ἀναγνωρισθῆ καὶ διὰ τοῦ Καταστατικοῦ Νόμου τῆς 30ῆς Μαρτίου 1841 καὶ ἐν ἀρθρῳ 16. Παρεβιάσθη ὅμως ἡ ἀρχὴ αὕτη κατὰ τὸν θρασυτάτον τρόπον παρὰ τῆς Ἐθνικῆς Κτηματικῆς Τραπεζίης, ἡ ὁποία εἰς τὰ δανειστικὰ αὐτῆς συμβόλαια τὰ ἀπὸ τοῦ 1927 συνωμολογηθέντα ἐστέρησε κακοηθέστατα τοὺς ἰδιώτας τοῦ δικαιώματος νὰ ἐξοφλῶσι τὰ χρέη αὐτῶν πρὸ τῆς παρελεύσεως 15 ἢ 20 ἔτων, διατηροῦσα μόνον ὑπὲρ ἑαυτῆς τὸ δικαίωμα νὰ ἐξοφλῇ, ὅσα αὕτη δανεῖζεται, καὶ πρὸ τῆς συνωμολογημένης προθεσμίας, ὡς ἔπραξε μὲ τὸ δάνειον τῶν 60.000.000 φράγκων.

19 Ἐλάττωσις τόκου τοῦ δανείου τῶν 60.000.000 φράγκων.— Συμφωνῶς πρὸς τὴν καθιερωθεῖσαν αὐτὴν ἀρχὴν ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐζήτησε, καὶ ἐπέτυχε διὰ χρηματικοῦ τίνος συνδυασμοῦ, μὴ ἀπληθαγμένου αὐστηρῶν ἐπικρίσεων, τὴν ἐλάττωσιν τοῦ τόκου τοῦ δανείου αὐτῆς τῶν 60.000.000 φράγκων, ἀπὸ 4% εἰς 3% καὶ οὕτω εὐρέθη εἰς τὴν εὐχέρειαν, γράφει ἐν τῇ σχετικῇ του Ἐκθέσει ὁ τότε Διοικητής, νὰ καταβιβάζῃ τὸν τόκον τῶν συνωμολογουμένων παρ' αὐτῆς ἐνυποθήκων δανείων ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1899 ἀπὸ 7% εἰς 6 1/2% **κατ' ἀνώτατον ὄριον.**

Κατὰ τὴν Ἐκθεσιν τοῦ τότε Διοικητοῦ ὁ τόκος, ὃν ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα κατ' ἀνώτατον ὄρον λαμβάνει ἐκ τῶν ἐν λόγῳ ἐργασιῶν αὐτῆς ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν τόκον, ὃν αὕτη πληρῶνει, δανειζομένη, ἐνδείκνυται νὰ εἶναι **ἀνώτερος κατὰ τι ποσοστὸν**, πρὸς κάλυψιν τῶν σχετικῶν πρὸς τὰς ἐν λόγῳ ἐργασίας δαπανῶν διαχειρίσεως αὐτῆς, τῶν ἀναποφεύκτων εἰς τὰ δάνεια αὐτῆς ζημιῶν καὶ μικροῦ τίνος κέρδους ἐκ τῶν ἐν λόγῳ ἐργασιῶν.

Τοιαύτη, προσθέτει ὁ Στέφανος Στροῒτ, εἰνεὶ βάσις τῶν Τραπεζῶν Κτηματικῆς Πίστεως, ὧν τὸ εὐρύτατον ὑπόδειγμα ἀποτελεῖ τὸ Credit-Foncier τῆς Γαλλίας, τὸ ὁποῖον λαμβάνει 1/2% ὡς ἀντίκρουσμα τῶν δαπανῶν διαχειρίσεως καὶ μικρὸν τι κέρδος.

Κατὰ πόσον ἐτηρήθησαν ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζίης αἱ ὥραϊαι αὗται καὶ εὐεργετικαὶ διὰ τοὺς ἰδιώτας ἀρχαί, μαρτυρεῖ τὸ ἀπλοῦν γεγονός τὸ προκαλοῦν ἀηδιάν ὁμοῦ καὶ ἀγανάκτησιν, ὅτι, καθ' ὃν ἀκριβῶς χρόνον ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἐδανείζετο 60.000.000 φράγκα πρὸς 4 ο)ο διὰ νὰ χρησιμοποιῇ **ἀποκλειστικῶς** εἰς δάνεια ἐπὶ ὑποθήκῃ μὲ μικρὰν καὶ ἀνεπαίσθητον ὀφέλειαν, ἐδάνειζε τοὺς ἐνυποθήκους ὀφειλέτας πρὸς 7 ο)ο, ἤτοι ἐλάμβανεν **ὡς ἐλάχιστον ποσοστὸν 3 ἐπὶ πλέον τοῖς ἑκατόν!!**

Ἢταν δὲ κατόπιν ὑπεβίβασε τὸν τόκον τοῦ δανείου τῶν

60.000.000 φράγκων εις 3 ο)ο, ἐδάνειζε τούς ιδιώτας πρὸς 6 1)2 ο)ο!! ἦτοι ἐλάμβανεν ὡς ἐλάχιστον ποσοστὸν δαπανῶν διαχειρίσεως 3 1)2 ο)ο **ΕΠΙ ΠΛΕΟΝ !!** Μαρτυρεῖ περὶ τούτου ἡ "Ἐκθεσις τοῦ Στεφάνου Στρέϊτ ἐπὶ τοῦ Ἀπολογισμοῦ τοῦ 1898 (σελ. 18).

«Ἴνα μὴ ἐπανέλθωμεν κατωτέρω, πληροφοροῦμεν ἐνταῦθα, ὅτι εὐρέθημεν εἰς τὴν θέσιν, ἵνα ὀρίσωμεν τὸν τόκον τῶν συνομολογούμενων δανείων Κτηματικῆς Πιστεως ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1899 εἰς 6 1)2 ο)ο κατ' ἀνώτατον ὅρον».

Καὶ ὅταν σκέπτομαι, ὅτι τὸ δάνειον τῶν 60.000.000 φράγκων τὸ πρὸς 3 ο)ο ἐδάνειζε, καὶ δανεῖζει ἤδη ἡ Τράπεζα πρὸς 10 ο)ο εἰς τοὺς ἐνυποθήκους ὀφειλέτας, ποῖον συμπέρασμα περὶ τῶν Τραπεζιτῶν τούτων πρέπει νὰ ἐξαγάγω;

20. **Χαρακτηριστικὴ διαφορά.** — Πρέπει νὰ σημειώσω ἰδιαίτερος καὶ τοῦτο ἔτι τὸ χαρακτηριστικὸν γεγονός. Ὅταν ὁ σεμνὸς καὶ χρηστός ἑκαεὶνος Διοικητῆς τῆς Τραπεζῆς Μᾶρκος Ρενιέρης, συνῆψε τὸ δάνειον τῶν 60 ἑκατομμύριων φράγκων, ὅπως **ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΩΣ** χρησιμοποίησεν τοῦτο εἰς δάνεια πρὸς τοὺς Κτηματίας, ἀναφέρει ἐν τῇ σχετικῇ αὐτοῦ Ἐκθέσει τὰ ἑξῆς :

Διὰ τοῦ δανείου τούτου εἰσῆχθησαν ἐν τῷ τόπῳ σπουδαῖα ποσὰ εἰς μεταλλικὸν, καὶ ἀπεκτιῆθη τὸ μέσον, ὅπως ἀνταποκριθῶμεν ἐπαρκῶς εἰς τὰς πολλὰς αἰτήσεις δανείων ἰδιωτῶν, καὶ ἄλλων Νομικῶν Προσώπων

Ὁ Μᾶρκος Ρενιέρης ἐδάνεισε τοὺς ιδιώτας τούτους μὲ φράγκα, ὡς ἔπραξεν ὁ Ἰωάν. Δροσόπουλος δανεισθεὶς Λίρας ἐκ Λονδίνου, καὶ Λίρας δανίζων ἐν Ἀθήναις; Ἀσφαλῶς ὄχι. Ὁ Μᾶρκος Ρενιέρης ἐπώλησεν τὰ φράγκα εἰς τὴν ἀγορὰν, ἔλαβε τὸ ἀντίτιμον αὐτῶν εἰς δραχμάς, καὶ μὲ δραχμάς ἐδάνεισε τοὺς ιδιώτας ὀφειλέτας. Ἀλλ' ἐκεῖνος ὀνομάζετο Μᾶρκος Ρενιέρης χρηστός, σοφός, ἐνάρετος ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἐκράτησεν, ὡς καὶ ὁ Παῦλος Καλλιγᾶς κατόπιν τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν εἰς τὸ ὕψος ἀληθῶς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς. Ὁ σημερινὸς ὀνομάζεται Ἰω. Δροσόπουλος Διοικητῆς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, καὶ συγχρόνως τῆς Ἐθνικῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς καὶ δεκάδος ἄλλων, ἀληθῆς καὶ ἀπόλυτος κυρίαρχος καὶ Κράτους καὶ Κοινωνίας.

21. — **Σύμβασις τοῦ 1903. Δευτέρα ἀπάτη.** — Ἀλλὰ διὰ τῆς Συμβάσεως τῆς 28ης Φεβρουαρίου 1903, κερσωθείσης διὰ τοῦ Νόμου ΒΘΕ' τῆς 16ης Μαρτίου τοῦ ἰδίου ἔτους, οἱ Διευθύνοντες τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, ὧν ὅλη ἡ ἐπιτηδεύουσα συνίστατο εἰς τὴν ἐν καταλλήλῳ ὄρῳ καὶ οἰκονομικαῖς στενοχωρίαις τοῦ Κράτους ἀρπαγὴν πολυτίμων παραχωρήσεων, εἶρον τὴν εὐκαιρίαν νὰ λάβωσιν ἐτέραν παράτασιν τοῦ προνομίου αὐτῆς, τὸ ὁποῖον ἔληγεν, ὡς εἶδομεν, τὴν 1ην Ἰανουαρίου 1917, μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1930. Τὸ Ἐκδοτικὸν Προνόμιον ἀπὸ τῆς 26ης Ἀπριλίου 1902 εἶχεν ἐπεκταθῆ συγχρόνως καὶ ἐπὶ τῶν Ἑπτὰ Νήσων καὶ τῶν ἐξαορημάτων αὐτῶν, μὲ προσθήκην

ἑπτὰ ἔτι ἑκατομμυρίων δραχμῶν, τῶν δι' ἴδιον λογαριασμὸν τῆς Τραπεζῆς κυκλοφορούντων γραμματίων.

Ποῖον ἦτο τὸ ἀντάλλαγμα, τὸ ὁποῖον ἔδωκεν ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, λαβοῦσα νέαν πάλιν πολῦτιμον καὶ προσοδοφόρον παράτασιν τοῦ Προνομίου ἐπὶ ἄλλα 13 ἔτη, καὶ ἐπὶ ὅλης τῆς Ἑπτανήσου καὶ μὲ προσθήκην ἑπτὰ ἔτι ἑκατομμυρίων Τραπεζικῶν Γραμματίων ἐπὶ πλεόν;

Τὸ ἀντάλλαγμα ἦτο ὁ ὑποβιβασμὸς τοῦ τόκου τῶν ἐνυποθήκων δανείων ἀπὸ 7 ο)ο εἰς 6 ο)ο, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἄρχεται ἡ παράτασις τοῦ Προνομίου, δηλαδή ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1917!! Δηλαδή ὅλα τὰ κολοσσαῖα εὐεργετήματα, ὅλα αἱ παραχωρήσεις καὶ αἱ παρατάσεις τοῦ Προνομίου, πάνθ' ὅσα ἔλαβεν ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα παρὰ τοῦ Κράτους ἀπὸ 1ης Σεπτεμβρίου 1864 μέχρι 1ης Ἰανουαρίου 1917, εἶχον ἐν μόνον ἀντάλλαγμα, τὸν ὑποβιβασμὸν τοῦ τόκου τῶν ἐνυποθήκων δανείων δηθὲν κατὰ 1 τοῖς ἑκατόν. Ἄλλ' εἶναι καὶ τοῦτο ἀληθές; εἶναι ἀκριβές;

Ἄλλ' ὡς ἐδείχθη ἐν τοῖς προηγουμένοις, ὁ τότε Διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς Στέφανος Στρέϊτ, ἐπιτυχὸν τὴν ἐλάττωσιν τοῦ τόκου τοῦ λαχειοφόρου δανείου τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῶν 60.000.000 φράγκων ἀπὸ 4 ο)ο εἰς 3 ο)ο, ἠλάττωσε καὶ τὸν τόκον τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν ἀπὸ 7 ο)ο εἰς 6 1)2 ο)ο.

Ἐντεῦθεν διὰ τῆς Συμβάσεως τοῦ 1903, δι' ἧς παρεχωρήθησαν, ὡς ἐρρόθη, νέαι πλουσιώταται ὠφέλεια εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, τὸ ἀντάλλαγμα ὑπὲρ τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν δὲν ἔπρεπε νὰ εἶνε ὁ ὑποβιβασμὸς τοῦ τόκου ἀπὸ 7 % εἰς 6 1/2 τοῖς %, ἀλλ' ὁ ὑποβιβασμὸς τοῦ τόκου ἀπὸ 6 1/2 % εἰς 6 %, ἀνακούφισις δηλ. ἀπὸ τοῦ 1917 εἰς τὸν τόκον τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν κατὰ ἡμισυ τοῖς %.

Πρέπει νὰ προσθέσω, ὅτι ὁ τόκος οὗτος τῶν 6 % ἦτο ὁ νόμιμος τόκος ὁ καθ' ὑποχρέωσιν ἐπιβληθεὶς λόγῳ τῶν τόσων ἀνανεώσεων τοῦ πολῦτιμου Ἐκδοτικοῦ Προνομίου, καὶ ἄλλων πλουσιῶν παραχωρήσεων εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν μέχρι τοῦ 1927, ὅτε συνεστήθη ἡ νέα Ἐθνικὴ Κτηματικὴ Τράπεζα. Προσθέτω ἐπίσης, ὅτι διὰ τοῦ Νόμου 2577 τῆς 19ης Ἀπριλίου 1921 τὸ Ἐκδοτικὸν Πρόνομιον ἀνανεώθη ἐπὶ ἄλλα 20 ἔτη, ἦτοι ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1930 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1950, δηλαδή ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα εἶχεν ἐπιβεβλημένην ἐκ τῶν Νόμων ὑποχρέωσιν νὰ χορηγῇ εἰς τὰ ἐπὶ ὑποθήκῃ δάνεια τὰ 1/5 τοῦ χρηματικοῦ καὶ ἀποθεματικοῦ αὐτῆς κεφαλαίου **καὶ ἐπὶ τόκῳ 6 % μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1950.**

III

22. **Νέαι πολῦτιμοι Παραχωρήσεις Νόμος ΓΧΜΒ'** — Ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1910, Πρωθυπουργοῦντος καὶ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν τοῦ Στ. Δραγοῦμη, εἰσήχθη εἰς τὴν Βουλὴν, καὶ ἐψηφίσθη **ἀουξητητὶ**, (Ἐπανάστασις Γουδίου) ὁ περιλάλητος Νόμος ΓΧΜΒ (ἀριθμὸς 3642). Ὁ τίτλος τοῦ Νόμου τούτου εἶναι ὁ ἑξῆς:

«Περὶ δανείου δραχμῶν 240.000.000 κατ' ἀνώτατον ὄρον, περὶ ἄρσεως τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας, καὶ περὶ τροποποιήσεως τῶν ὄρων τοῦ διὰ τοῦ Νόμου ΒΦΙΘ' τῆς 26ης Φεβρουαρίου 1898 περὶ Διεθνoῦς Ἐλέγχου κυρωθέντος Κανονισμοῦ τῶν ἐν αὐτῷ ἀναφερομένων χρεωλυτικῶν καὶ παγίων εἰς χρυσὸν δημοσίων δανείων».

Ὡς παρατηρεῖ πᾶς τις, ἐν τῷ τίτλῳ τοῦ Νόμου τούτου οὐδὲν ἀναφέρεται περὶ ἀντικειμένον τοσοῦτον σοβαροῦ καὶ σπουδαίου, ὅσον εἶναι ἢ διὰ τοῦ ἄρθρου 8 παραχώρησις ἐκδόσεως προσθέτου χαρτονομίσματος *ἑκατομμυρίων δλων* εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν. Ἔως τότε πᾶσαι ἀνέκαθεν αἱ μετὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς σχέσεις καὶ παραχωρήσεις τοῦ Κράτους ἐρρυθμίσθησαν, πᾶσαι αἱ σχετικαὶ Συμβάσεις ἐκυρώθησαν καθ' ὅλον τὸ πρὸ τοῦ Νόμου τούτου παρελθόν, δι' εἰδικῶν Νόμων καὶ κατόπιν ἰδιατέρων Συμβάσεων φανερώως καὶ δημοσίᾳ μελετηθεῖσαι ὁπωσδήποτε καὶ συζητηθεῖσαι.

Τὸ 1910 λάθρα καὶ ὑποῦλος παρεσιγήθη πονηρῶς ὑφαρπαγεῖσα, χάρις εἰς ἐπιμέμπτους ἐκλιπαρήσεις τῶν ἐν τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ καὶ εἰς ἀνοικεῖους συγκαταβάσεις τῶν τότε Κυβερνόντων (Ἰωάν. Βαλαωρίτης Διοικητής, Ἰωάν. Δροσόπουλος Γενικὸς Γραμματεὺς Ἐθν. Τραπεζῆς) ἡ ἐντελῶς ἄσχετος καὶ ἀλλοτρία πρὸς τὸ κύριον περιεχόμενον τοῦ Νόμου, οἷον ἦτο ἡ συνομολόγησις μεγάλων ἐξωτερικῶν δανείων πρὸς κάλυψιν ἀναγκῶν τοῦ Κράτους, διάταξις τοῦ ἄρθρου 8 περὶ ἐκδόσεως προσθέτου χαρτονομίσματος. Οἱ τοιοῦτοι Νόμοι, οἱ περιέχοντες φύρδην καὶ μίγδην ποικίλας καὶ ὅλως ἄσχετους πρὸς ἀλλήλας διατάξεις, ρυθμίζοντες θέματα ἐντελῶς πρὸς ἀλλήλα ἀλλότρια, ἐκαλοῦντο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ρωμαίοις *Leges satutae* (Νόμοι μιγάδες) καὶ ὡς προϊόντα σκοτίας νομοθετικῆς συλλήψεως περιέπιπτον εἰκότως εἰς πολλὴν ἀνυποληψίαν καὶ κατάκρισιν. Τοιοῦτος Νόμος μιγὰς καὶ ἀνυπόληπτος, Νόμος ἐγκληματικῆς προελεύσεως καὶ συστάσεως, εἶναι καὶ ὁ Νόμος ΓΧΜΒ', ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 8. Καὶ δὲν θὰ ἦτο ἀληθῶς ἀνάγκη ν' ἀναλύσῃ τις τὸ περιεχόμενον αὐτῆς, ὅπως ἀνεύρῃ στοιχεῖα κατακρίσεως καὶ καταδίκης. Ὁ δόλιος αὐτός, ὁ νόθος τρόπος, καθ' ὃν ἐκινήθη, καθ' ὃν ἐνεφανίσθη εἰς τὴν Νομοθεσίαν, ἀποτελεῖ τὴν πλήρη αὐτοῦ καὶ τελείαν καταδίκην. Ἀλλὰ πῶς ἔχει ἡ διάταξις αὕτη τοῦ ἄρθρου 8;

Ἄρθρον 8. — Ἐπιτρέπεται διὰ Β. Δ. νὰ κυρωθῶσι Συμβάσεις μετὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, δι' ὧν νὰ συνομολογηθῇ α') ὅτι ἐπιτρέπεται εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν ἢ δι' ἴδιον λογαριασμὸν ἐκδοσις Τραπεζικῶν Γραμματίων πέραν τοῦ ποσοῦ, ὅπερ δικαιοῦται νὰ ἐκδίδῃ κατὰ τοὺς ἰσχύοντας Νόμους καὶ Συμβάσεις, ἐπὶ τῷ εἰδικῷ σκοπῷ ἀγορᾶς χρυσοῦ καὶ συναλλάγματος κατ' ἀνώτατον ὄρον ἄρτιον πλέον 1 τοῖς ἑκατόν, τὸ δὲ συνάλλαγμα πρὸς 100,50 τοῦ λεπτοῦ τὸ ἐπὶ Παρισίων, ἀναλόγως δὲ ἐπὶ τῇ ἰσοτιμίᾳ τὸ ἐπὶ τῶν ἐτέρων χωρῶν συνάλλαγμα,

Τὰ πρὸς τὸν ἀνωτέρω σκοπὸν ἐκδιδόμενα Τραπεζικὰ γραμμάτια καὶ ὁ ἀγοραζόμενος χρυσὸς καὶ συνάλλαγμα ἀναγράφονται ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἐν εἰδικοῖς λογαριασμοῖς ἐν τῷ Παθητικῷ καὶ Ἐνεργητικῷ αὐτῆς, οἷτι-

νες πρέπει να ισολογίζονται, τῆς τιμῆς τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ συναλλάγματος λογιζομένης εἰς τὸ ἄρτιον.

Ἐν τῇ Συμβάσει ὀρισθῆσεται τὸ ποσόν, μέχρι τοῦ ὁποίου κατ' ἀνώτατον ὄρον, δικαιούται ἡ Τράπεζα νὰ προβῆ εἰς πρόσθετον ἔκδοσιν Τραπεζογραμματίων διὰ τὸν ἀνωτέρω σκοπόν, ἐπιτρεπομένης τῆς ἀδείξεως τοῦ ἀνωτάτου ὄρου διὰ μεταγενεστέρων Συμβάσεων».

Παρατηρῶ ἐν πρώτοις, ὅτι ὑπὸ τὴν λέξιν **Σύμβασις**, ἣτις ἀναφέρεται καὶ ἐπαλαμβάνεται ἐμπαικτικῶς ἐν τῇ ἄνω διατάξει, νοεῖται πάντοτε, ὡς γνωστόν, συνάλλαγμα ἀμφοτεροβαρές. Do ut des (δίδωμι ἵνα δῶς). Τὸ Κράτος παρεχώρει, μετεβίβαζεν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν ἐν πολύτιμον αὐτοῦ δικαίωμα, οἷον εἶναι ἡ ἔκδοσις χαρτονομίσματος, ἀλλ' ἀντὶ τίνος ἀνταλλάγματος; Ἀντάλλαγμα δὲν ἐλάμβανε κανέν, ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δὲν προσέφερε κανέν, οὔτε πινάκιον φακῆς εἰς τὸ Κράτος, τὸ ὑπὸ τὸ κράτος τοσοῦτων ἀναγκῶν διατελοῦν, καὶ διὰ τοῦ αὐτοῦ Νόμου δανειζόμενον μέγα δάνειον ὑπὸ βαρεῖς ὄρους, ἐνῶ ἀντιθέτως ἐκ τῆς τόσον ἀφελοῦς ταύτης τοῦ Κράτους παραχωρήσεως, ἡ δωρεᾶς, ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἐμελλε νὰ ἀποκομίσῃ ἀσφαλῶς ἀσφαλέστατα πολλὰ ἢ ὀλίγα, πάντοτε ὅμως ἑκατομμύρια κερδῶν.

Περὶ ποίου λοιπὸν εἴδους Συμβάσεως ὁμιλεῖ τὸ ἄρθρον 8 τοῦ Νόμου ΓΧΜΒ'; Ὡς πᾶς τις ἀντιλαμβάνεται, πρόκειται περὶ ἀληθοῦς ἐμπαιγμοῦ. Τοιαῦται Συμβάσεις, ὡς εἶναι γνωστόν, καλοῦνται ὑπὸ τῆς Νομικῆς Ἐπιστήμης **Δεόνται** ἢ μᾶλλον **Ὀνται**, διότι ἐνῶ ὁ εἰς τῶν συμβαλλομένων διὰ τῶν δύο χειρῶν ἐνθυλακῶνει ἑκατομμύρια, ὁ ἄλλος μὲ ὧτα ὄνου χαμαὶ νεύοντα ταπεινῶς ἀτενίζει ἐν μελαγχολικῇ φιλοσοφίᾳ, ἡλιθίως χασμώμενος, τὸ ἔδαφος.

23. — **Χρηματικὰ ἀποτελέσματα ἐκ τοῦ ἄρθρου 8.**— Ποῖα ἐγένοντο, ποῖα ἐπῆλθον τὰ χρηματικὰ ἀποτελέσματα ὑπὲρ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, εἰς ποῖον ποσὸν ἀνῆλθον τὰ καθαρὰ κέρδη τῆς Τραπεζῆς, ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς διατάξεως ταύτης τοῦ ἄρθρου 8 τοῦ Νόμου ΓΧΜΒ' ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου 1910 μέχρι τῆς 30 Ἰουνίου 1917;

Καθ' ὃν τρόπον κρύφιον καὶ ὑπουλον ἐψηφίσθη ὁ Νόμος οὗτος, καθ' ὅμοιον τρόπον ἀποκρύπτεται ἐκ τῶν βλεμμάτων παντὸς βεβήλου καὶ ἡ ἀληθῆς ἐξ αὐτοῦ ὠφέλεια. Ἐν τε τοῖς ἐτησίοις Ἀπολογισμοῖς τῆς Τραπεζῆς καὶ ἐν τοῖς Γενικοῖς Ἰσολογισμοῖς ἀναγράφεται ἡ ὠφέλεια ἡ ἐκ τοῦ Νόμου ΓΧΘΒ' προελθοῦσα ἀναμῖξ μετὰ τὴν ὠφέλειαν, ἡ ὁποία προέρχεται ἐκ τοῦ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ τοποθετουμένου διαθεσίμου συναλλάγματος διὰ λογαριασμὸν τῆς Τραπεζῆς, ἡ ὁποία ἔπρεπε νὰ σημειοῦται ἐντελῶς κεχωρισμένως.

Τὸ ἄρθρον 8 λέγει, ὡς εἶδομεν, ὅτι τὰ συμφώνως πρὸς τὸν Νόμον ΓΧΜΒ' ἐκδιδόμενα Γραμμάτια καὶ ὁ ἀγοραζόμενος χρυσὸς καὶ συνάλλαγμα πρέπει νὰ ἀναγράφωνται ἐν εἰδικοῖς λογαριασμοῖς. Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ εἰδικοῦ τούτου λογαριασμοῦ, τὸ κέρδος αὐτοῦ, ἔπρεπε φυσικῶς τῷ λόγῳ καὶ

κατ' ἀνάγκην λογιστικὴν ν' ἀναγράφηται ἰδιαιτέρως καὶ οὐχὶ ὁμοῦ μὲ τὸ κέρδος τῶν ἄλλων ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ κεφαλαίῳ τῆς Τραπεζῆς. (')

24. Ὁ ὑπολογισμός τῶν ἐκ τοῦ ἄρθρου 8 τοῦ Νόμου ΓΧΜΒ' κερδῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς. — Ἄλλ' οἱ Τραπεζίται ἀποφεύγουσι πάντοτε τοὺς εὐκρινεῖς καὶ σαφεῖς καὶ καθαροὺς λογαριασμοὺς. Ὡς ἐκ τῆς τοιαύτης ἀναμῆς ἀναγραφῆς τοῦ προϊόντος δύο χωριστῶν κεφαλαίων, ἡ Τράπεζα δὲν διευκρινίζει ἐν τοῖς ἐτησίοις Ἀπολογισμοῖς, τὴν ὠφελήθη ἐτησίως ἐκ τοῦ Νόμου ΓΧΜΒ'. Οὐχ ἦττον εἶμαι εἰς θέσιν κατὰ μεγίστην προσέγγισιν νὰ ὑπολόγισω καὶ ἀνεύρω τὸ κέρδος τοῦτο, λαμβάνων τὸν μέσον ὄρον τῆς κυκλοφορίας χαρτονομίσματος τοῦ Νόμου ΓΧΜΒ', κατὰ τοὺς δώδεκα μῆνας τοῦ ἔτους, καὶ τὸν μέσον ὄρον ἐπίσης τοῦ διαθεσίμου ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ

Σημείωσις.— Κατὰ τὸν Ἰσολογισμὸν τῆς 31 Δεκεμβρίου 1914 τὰ διαθέσιμα τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ εἰς χρυσὸν καὶ συνάλλαγμα ἀνήλθον εἰς φράγκα χρυσᾶ

Τὰ δὲ διαθέσιμα συμφώνως πρὸς τὸν Νόμον ΓΧΜΒ' ἀνήλθον εἰς φράγκα χρυσᾶ

Ἦτοι ἐν ὅλῳ

Κατὰ τὸν Ἰσολογισμὸν τῆς 31 Δεκεμβρίου 1915 τὰ διαθέσιμα ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ διὰ λογαριασμὸν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς εἰς χρυσὸν καὶ συνάλλαγμα ἀνήλθον εἰς φράγκα χρυσᾶ

Τὰ διαθέσιμα συμφώνως πρὸς τὸν Νόμον ΓΧΜΒ' εἰς φράγκα χρυσᾶ

Ἦτοι ἐν ὅλῳ

Κατὰ τὸν Ἰσολογισμὸν τῆς 31 Δεκεμβρίου 1916 τὰ διαθέσιμα ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ διὰ λογαριασμὸν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἀνήλθον εἰς φράγκα χρυσᾶ ...

Τὰ διαθέσιμα δὲ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ συμφώνως πρὸς τὸν Νόμον ΓΧΜΒ' ἀνήλθον εἰς φράγκα χρυσᾶ

Ἦτοι ἐν ὅλῳ

Κατὰ τὸν Ἰσολογισμὸν τῆς 31 Δεκεμβρίου τὰ διαθέσιμα ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ διὰ λογαριασμὸν τῆς Τραπεζῆς ἀνήλθον εἰς χρυσὸν καὶ συνάλλαγμα εἰς φράγκα χρυσᾶ

Τὰ διαθέσιμα ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ συμφώνως πρὸς τὸν Νόμον ΓΧΜΒ' εἰς φράγκα χρυσᾶ

Ἦτοι ἐν συνόλῳ

Ποῖον προορισμὸν ἔξετέλει κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα ὁ ὄγκος οὗτος τοῦ χρυσοῦ καὶ συναλλάγματος, τὸ εἰς χεῖρας τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἐμπιστευθὲν ἀποταμίευμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ;

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα εὐφυῶς καὶ δεξιῶς διευθυνομένη κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἐδάνειζε τὴν Τράπεζαν τῆς Ἀγγλίας καὶ τὴν Reichsbank τοῦ Βερολίνου τὰ ἑκατομμύρια ταῦτα μὲ τόκον $1 \frac{1}{2} \%$!!

Ποῖον ὑπέρθε τὸ τέλος τῆς τοιαύτης Νομισματικῆς Οἰκονομικῆς Πολιτικῆς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, εἴνε γνωστόν. Ἄλλὰ καὶ ποία ἐπῆλθεν ἐν γένει εἰς τὴν Ἐθνικὴν ἡμῶν Οἰκονομίαν ζημίᾳ καὶ πανωλεθρία ἐκ τοῦ Νόμου ΓΧΜΒ' ἐξήτασα ἄλλοτε διὰ μακρῶν. Θὰ ἐξετάσω δὲ εἰς ἰδιαιτέραν μελέτην, περὶ τῆς ἐν γένει Νομισματικῆς καὶ Οἰκονομικῆς Πολιτικῆς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος.

συναλλάγματος τῆς Τραπεζῆς. Γνωρίζων τὸ ὅλον κέρδος, τὸ ὁποῖον ἀπεκόμισεν ἡ Τράπεζα ἐκ τῶν δύο ἰσοῦ κεφαλαίων ἐτησίως, ἀνευρίσκεται εὐκόλως τὸ ποσοστὸν τοῦ κέρδους τὸ ἀναλογεῖν ἐπὶ 100 δραχμῶν ἐτησίως. Πολλαπλασιάζων τὸ ποσοστὸν τοῦτο μὲ τὸν μέσον ὄρον κυκλοφορίας τοῦ Χαρτονομίσματος τοῦ Νόμου ΓΧΜΒ' ἀνεῦρον τὸ κέρδος, τὸ ὁποῖον προσεπορίσθη ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἐκ τῆς διατάξεως τοῦ ἀρθροῦ 8, καὶ τὸ ὁποῖον τὸ 1917, ἐξετάζων ἐμπεριστατωμένως τὰς συνεπείας τοῦ Νόμου ΓΧΜΒ', προσδιώρισα ἐν τῇ Ἐφημερίδι «Ἀθῆναι» τοῦ κ. Γ. Πῶπ μὲ τὸν ἀκριβέστερον μαθηματικὸν ὑπολογισμόν !

Οὕτω προσδιώρισα ὅτι τὸ κέρδος ὑπὲρ τῆς Τραπεζῆς ἐκ τοῦ Νόμου ΓΧΜΒ' ἀπὸ τοῦ 1910 μόνον μέχρι τῆς δευτέρας ἐξαμηνίας τοῦ 1917 ἀνῆλθεν εἰς 23.720.000.

25. Μέρισμα τῶν Μετόχων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς.— Κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα τὰ διανεμηθέντα ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς εἰς τοὺς Μετόχους μερίσματα ἀνῆλθον εἰς 28.250.000, ἤτοι ἄνευ τῆς δωρεᾶς ταύτης τοὺς Κράτους, τῆς τόσον δολίως ὑφαρπαγείσης, τὸ μέρισμα, τὸ ὁποῖον ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἤτο εἰς θέσιν νὰ δώσῃ εἰς τοὺς Μετόχους αὐτῆς κατὰ τὰ ἔξ καὶ ἡμῖς ἐτῆ 1910 - Α' ἐξαμηνίας 1917, περιορίζεται ἐν συνόλῳ εἰς τὸ ποσὸν τῶν δραχμῶν 340.000, ἤτοι μέρισμα εἰς ἐκάστην τῶν 20.000 μετοχῶν αὐτῆς δραχμῶν *17 καθ' ἐξαμηνίαν.*

Δὲν συντρέχει βεβαίως λόγος εἰς τὴν παροῦσαν Ἐκθεσιν, προωρισμένην ἀπλῶς νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὴν διαμόρφωσιν γνώμης περὶ τοῦ τρόπου τῆς διαρρυθμίσεως τῶν πρὸς Κτηματικὰς Τραπεζὰς εἰς ξένον νόμισμα χρεῶν, νὰ ἐκθέσῃ ἐν πλάτει καὶ ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ ὅσα δυσάρεστα συνέβησαν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, καὶ πῶς καὶ διὰ ποίας ὀλεθρίας πολιτικῆς ἐπὶ τοῦ συναλλάγματος περιήλθεν αὕτη εἰς πλήρη ἀδυναμίαν νὰ δώσῃ μέρισμα εἰς τοὺς Μετόχους αὐτῆς ἄνευ τῆς ἐπικουρίας τοῦ ἀρθροῦ 8 τοῦ Νόμου ΓΧΜΒ'.

Ἐπὶ τοῦ παρόντος περιορίζομαι νὰ σημειώσω τοῦτο μόνον, ὅτι τὸ Κράτος διὰ τοῦ ἀρθροῦ 8 τοῦ Νόμου ΓΧΜΒ' ἐχορήγησε πλουσίαν παραχώρησιν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν ἄνευ οὐδενὸς *ἀναλλάγματος.*

Αἱ ἀπὸ τῶν στηλῶν τῆς Ἐφημερίδος «Ἀθῆναι» διαμαρτυρίαι μου κατὰ τὸ 1907 συνετέλεσαν, ὥστε νὰ μεταρρυθμισθῇ βραδύτερον κατὰ τι ὁ Νόμος ΓΧΜΒ' καὶ ν' ἀναλάβῃ τὸ Κράτος μερίδιον συμμετοχῆς εἰς τὰ κέρδη τοῦ ἀρθροῦ 8 τοῦ Νόμου τούτου.

Τὰ κέρδη ταῦτα τοῦ Δημοσίου ἐκ τῆς συμμετοχῆς δὲν ὑπῆρξαν ὀλίγα. Οἱ Ἀπολογισμοὶ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς μαρτυροῦν εὐλόγως περὶ αὐτῶν.

26. — Νέα Σύμβασις περὶ ἐπεκτάσεως τῶν προνομίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰς Νέας Χώρας.— Τῇ 6ῃ Δεκεμβρίου 1914 ὁ τότε Ὑπουργὸς Οἰκονομικῶν Ἀλέξ. Διομήδης, καὶ ὁ ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας κ. Α. Μιχαλακόπουλος ὑπέγραψαν μετὰ τοῦ κ. Ἀλέξ. Θ. Ζαΐμη, Διοικητοῦ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος νέαν Σύμβασιν, διὰ τῆς ὁ-

ποιίας ἐπεξετάθη τὸ Ἐκδοτικὸν Προνόμιον τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς καὶ εἰς τὴν Κρήτην. Συγχρόνως ἠδξήθησαν τὰ διὰ λογαριασμὸν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἐκδιδόμενα Τραπεζικὰ Γραμμάτια, καὶ ὑφισταμένης ἔτι τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας, κατὰ 80.000.000 δραχμῶν.

Διὰ τῆς νέας Συμβάσεως ἐγένοντο καὶ ἄλλως παραχωρήσεις τινές, ὡς καὶ ὁ καθορισμὸς τῆς Συμμετοχῆς τοῦ Δημοσίου ἐπὶ τῶν κερδῶν τοῦ Νόμου ΓΧΜΒ΄.

“Ὅ,τι ἐνδιαφέρει περισσότερον εἶναι τὸ ἄρθρον 2ον τῆς Συμβάσεως ταύτης κατὰ τὸ ὁποῖον « Ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1915 ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος.

1) Ἀπαλλάσσει τὸ Δημόσιον τῆς καταβολῆς τοῦ τόκου διὰ τὸ εἰς Τραπεζικὰ Γραμμάτια δάνειον ἐπ’ ἀναγκαστικῆ κυκλοφορίας.

2) Ὑποχρεοῦται τὸν μὲν τόκον τῶν ἐνυποθήκων αὐτῆς δανείων, τῶν συνωμολογημένων ἤδη ἢ συνομολογηθησομένων, νὰ ὑποβιβάσῃ εἰς 6 % , τὸν δὲ τόκον ὑπερῆμερίας εἰς 7 % , καταλογιζόμενον μόνον ἐπὶ τῶν ληγουσῶν δόσεων τόκων ἢ τοκοχρεολύτρων ἀπὸ τῆς λήξεως μέχρι τῆς ἐξοφλήσεως αὐτῶν».

Ὁ ὑποβιβασμὸς οὗτος τοῦ τόκου τῶν ἐνυποθήκων δανείων εἰς 6 % εἶναι ἐντελῶς ἀνεξήγητος, δεδομένου, ὅτι ἀπὸ τῆς προηγουμένης Συμβάσεως, ὡς ἐρρέθη, εἶχε προσδιορισθῆ νόμιμος τόκος εἰς 6 % . Ποῦ εὐρίσκεται ὁ ὑποβιβασμὸς ; Ποῦ εὐρίσκεται, δηλαδή, καὶ ποῖον τὸ ἀντάλλαγμα εἰς ὄφελος τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν, ἔναντι τῶν κολοσσαιῶς σημασίας παραχωρήσεων διὰ τῆς νέας Συμβάσεως πρὸς ὄφελος τῶν Μετόχων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος.

IV

27. **Σύγκρισις. Ὠφέλεια Ἐκδοτικοῦ Προνομίου.**— Κατὰ τὰ 87 ἔτη ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς -30 Μαρτίου 1841- μέχρι τοῦ χωρισμοῦ -14 Μαΐου 1928— ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἔτυχε τῶν ἐξῆς πλουσιῶν-πλουσιωτάτων παραχωρήσεων ἐκ μέρους τοῦ Κράτους.

α΄) Τὸ Ἐκδοτικὸν Προνόμιον, περιορισμένον ἀρχικῶς εἰς τὴν μικρὰν ἀπὸ τοῦ Ταινάρου μέχρι τῆς Ὀρθρουοῦ Ἑλλάδα, ἦτο ἐλαχίστης ἀξίας, ἐλαχίστης σημασίας ἐδαφικῶς καὶ ποσοτικῶς.

β΄) Δι’ ἀλληλοδιαδόχων Συμβάσεων τὸ Ἐκδοτικὸν Προνόμιον ἐπεξετάθη εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ τὴν Ἠπειρὸν, διαλυθείσης τῆς Ἠπειροθεσσαλικῆς Τραπεζῆς.

γ΄) Ἐπεξετάθη ἐδαφικῶς δι’ ἄλλης Συμβάσεως καὶ ἐπὶ τῶν 7 Νήσων, διαλυθείσης τῆς Ἴονικῆς Τραπεζῆς.

δ΄) Ἐπεξετάθη εἰς τὴν Κρήτην, διαλυθείσης τῆς Κρητικῆς Τραπεζῆς.

ε΄) Ἐπεξετάθη εἰς τὰς ἀπελευθερωθείσας χώρας (Μακεδονίαν, Νήσους κ.λ.π.)

στ΄) Ἡ ἐδαφικὴ ἐπέκτασις ἔσχεν ὡς συνακόλουθον καὶ τὴν ποσοτικὴν

αὔξησιν τοῦ διὰ λογαριασμὸν τῆς Τραπεζῆς κυκλοφοροῦντος χαρτονομίσματος.

Ἡ τελευταία, ὡς ἀναφέρω προηγουμένως, Σύμβασις τῆς 6 Δεκεμβρίου 1915 ἠῤῥξῆσε τὸ διὰ λογαριασμὸν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς κυκλοφοροῦν χαρτονομίσμα κατὰ 80.000.000 δραχμῶν.

ζ) Διὰ τοῦ Νόμου ΓΧΜΒ', ὡς προεφθέθη, ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα προσεπορίσθη κέρδη πολλῶν ἑκατομμυρίων.

Ὁλόκληρος ἡ Ἑλληνικὴ Κοινωνία γνωρίζει, ποῖα πλούσια κέρδη ἀπέκομισαν οἱ Μέτοχοι καὶ οἱ Διοικοῦντες τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν ἐκ τῶν πλουσιῶν τούτων παραχωρήσεων τοῦ Κράτους.

Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ μνημονεύσω εἰς τὴν παρούσαν Ἐκθεσιν ὀνόματα καὶ πράγματα. Ποιοὶ εἰσῆλθον πτωχοὶ καὶ ἐξῆλθον ὑπερεκατομμυριούχοι. Διοικηταί, Μέτοχοι, καὶ Ἀνώτεροι Ὑπάλληλοι ὑπερεπλούτισαν.

Περιορίζομαι νὰ σημειώσω τοῦτο μόνον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου τολμῶ νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν τῶν Συναδέλφων μου, Ἀντιπροσώπων τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Τὸ Μετοχικὸν κεφάλαιον τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἐξ 20.000.000 δραχμῶν **ἐξηγονιαπλασιάσθη.**

Τῆ 14 Μαΐου 1928, ἡμέρᾳ τοῦ χωρισμοῦ, ἡ Συνοπτικὴ κατάστασις τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἀναφέρει, ὅτι τὸ Μετοχικὸν καὶ Ἀποθεματικὸν αὐτῆς κεφάλαιον ἀνῆλθεν εἰς τὸ ἰλιγγιώδες ὕψος δραχ. **1.193.393.798.**

Εἰς τὸ ποσὸν τοῦτο πρέπει νὰ προστεθοῦν καὶ ἕτερα 80.000.000 δραχμῶν, τὰ ὁποῖα ἐχρησιμοποιήθησαν ὡς ἰδρυτικὸν δῆθεν κεφάλαιον τῆς νέας Κτηματικῆς Τραπεζῆς. Ἐν συνόλῳ, δηλαδή, Μετοχικὸν καὶ Ἀποθεματικὰ κεφάλαια κατὰ τὰ 87 ἔτη, ἤτοι μέχρι τῆς 14 Μαΐου 1928, συνεποσόθησαν εἰς **1.273.393.798.**

28. **Ἀνταλλάγματα.**— Ποῖα ἦσαν τὰ ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς Κοινωνίας καὶ τοῦ Κτηματικοῦ Κόσμου τῆς Ἑλλάδος ἀνταλλάγματα ἐκ μέρους τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, Τραπεζῆς ὡς εἶπον καὶ ἔδειξα, Κτηματικῆς μᾶλλον, ἢ Ἐκδοτικῆς;

Διὰ τῶν ἀλληλοδιαδόχων παραχωρήσεων τοῦ Κράτους ἠῤῥξήθη μὲ πλούσιον ἀποδοτικὸν ἀποτέλεσμα τὸ Ἐκδοτικὸν Προνόμιον ἐδαφικῶς, ὡς εἶπον, καὶ ποσοτικῶς. Μερίσματα πλούσια διενέμοντο κατ' ἔτος, τὸ Μετοχικὸν κεφάλαιον, ἐπαναλαμβάνω, ἀνῆλθεν μὲ τὰ σχηματισθέντα Ἀποθεματικά εἰς **1.273.393.798.**— ἐνῶ τ' ἀνταλλάγματα τὰ ὑπὲρ τῆς Κοινωνίας καὶ τοῦ Κτηματικοῦ Κόσμου, ἐκ μέρους τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς, ὡς ἦτο καὶ παρέμενεν ἐπὶ 87 ἔτη ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, τόσον πλουσίως προικοδοτηθεῖσα, περιορίσθησαν εἰς τὰ ἑξῆς.

α') Ἐπεβλήθη εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, ὡς Τράπεζαν κυρίως Κτηματικὴν, καθ' ὑποχρέωσιν νομικῶς παρ' αὐτῆς ἀναληφθεῖσαν νὰ διαθέτῃ χάριν ἐνυποθήκων δανείων τὰ $\frac{1}{6}$ τοῦ Μετοχικοῦ καὶ Ἀποθεματικοῦ αὐτῆς κεφαλαίου.

β) Νὰ διαθέτῃ ἐπίσης ἀποκλειστικῶς ὑπὲρ ἐνυποθήκων δανείων, ὅσα αὕτη ἀδεία τοῦ Κράτους ἐδανείζετο ποσὰ πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν. Δάνειον εἰς δραχμὰς πρὸς 2 1/2 % τοῦ 1904. Δάνειον πρὸς 2 1/2 % τοῦ 1912. Τὰ δάνεια ταῦτα ἢ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἐτόκιζεν εἰς τοὺς ἰδιοκτῆτας πρὸς 7 καὶ 6 1/2 %.

γ) Περιορίσθη ὁ τόκος τῶν ἐνυποθήκων δανείων ἀπὸ 10 % εἰς 6 %.

δ) Ἀπηγορεύθη εἰς τὴν Τράπεζαν διὰ Νόμου ὁ ἔξαμηνιαίος ἀνατοκισμός.

Εἰς ταῦτα καὶ μόνον περιορίζονται τ' ἀνταλλάγματα, ἧτοι τὰ δικαιώματα τοῦ Κτηματικοῦ Κόσμου τῆς Ἑλλάδος, νομικῶς, ἐπαναλαμβάνω, ἐπιβληθέντα ὑπὸ τοῦ Κράτους καὶ ἀναγνωρισθέντα ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης.

Τὰ δικαιώματα ταῦτα εἶχον ἰσχὴν μέχρι τοῦ 1950, ὅτε ἔληγε τὸ Ἐκδοτικὸν Προνόμιον τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης

Κατὰ ποῖον τρόπον ἐξεπλήρωσε τὰς ὑποχρεώσεις αὐτῆς, ὅσας, ἐπαναλαμβάνω, διὰ Νόμου ἀνεγνώρισε καὶ ἀνέλαβεν ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα πρὸς τοὺς ἐνυποθήκους ὀφειλέτας; Ἐξεταστέον.

V.

29. Ὑπεκφυγαὶ Ἐθνικῆς Τραπέζης.— Ἡ διὰ τοῦ Νόμου τοῦ 1864 ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου Κομμουνδούρου ἐπιβληθεῖσα εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, εἰς ἀντάλλαγμα πλουσίων παραχωρήσεων ἐκ τῆς ἀνανεώσεως τοῦ Ἐκδοτικοῦ Προνομίου, νομικὴ ὑποχρέωσις νὰ διαθέτῃ ἀποκλειστικῶς τὰ 4/5 τοῦ Μετοχικοῦ καὶ Ἀποθεματικοῦ, ὡς καὶ ὅλον τὸ ποσὸν τῶν συνομολογηθέντων παρ' αὐτῆς δανείων ἀποκλειστικῶς πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς χορηγήσεως ἐνυποθήκων δανείων, δὲν εἶχε ἢ μίαν κύρωσιν, περὶ ἧς εἶπον, τὸν ὑποβασμὸν δηλαδὴ τοῦ τόκου ἀπὸ 8 % εἰς 7 %, ἀν ἡ Ἐθν. Τράπεζα δὲν ἠῤῥξενεν ἐντὸς 2 ἐτῶν τὸ ποσὸν τῶν ἐνυποθήκων δανείων κατὰ 10.000.000 δραχμῶν. Ἡ Τράπεζα δὲν ἠῤῥξισε τὸ ποσὸν ἐντὸς τῆς προθεσμίας καὶ ὁ τόκος δὲν ὑπεβιβάσθη. Ἡ κύρωσις περιεφρονήθη. Ἀφ' οὔτου διὰ διαφόρων ἄλλων Συμβάσεων καὶ παραχωρήσεων ὑπεβιβάσθη ὁ τόκος εἰς 6 %, δὲν ὑπάρχει πλέον κύρωσις καμμία, ἠθικὴ μόνον ὑποχρέωσις ὑπῆρχε διὰ τοὺς Διοικοῦντας τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν. Δυστυχῶς πολλοὶ ὀλίγοι εἶνε οἱ ἔχοντες τὸ συναίσθημα τῶν ἠθικῶν ὑποχρεώσεων. Μειαξὺ αὐτῶν ἀσφαλῶς δὲν συμπεριλαμβάνονται οἱ Ἕλληες. Τραπεζῖται καὶ μάλιστα οἱ τῆς Ἐθν. Τραπέζης.

Ὁ Νομοθέτης, φανταζόμενος, ὅτι πιστωτικὸν ἴδρυμα τῆς περιοπῆς τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης δὲν ἠδύνατο νὰ φθάσῃ εἰς τοιαύτην εὐτέλειαν, ὥστε ν' ἀθετήσῃ ὠρισμένας νομικὰς ὑποχρεώσεις πρὸς τὸ κοινόν, ἐκ τοῦ ὁποίου ἦντλει τὴν ζωὴν αὐτῆς καὶ τὴν δύναμιν, δὲν ἐφρόντισε νὰ νομοθετήσῃ κυρώσεις, νὰ ἐπιβάλλῃ, δηλαδὴ, ὠρισμένας συνεπειὰς εἰς τὴν παράβασιν τῆς ὑποχρεώσεως. Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἀφέθη οὕτω ἐλευθέρω νὰ δανείζῃ τὸν Κτηματικὸν κόσμον τῆς Ἑλλάδος, ὅταν ἠθελε, καὶ ὅσον ἠθελεν.

Χιλιάδες αἰτήσεων πρὸς χορήγησιν ἐνυποθήκων δανείων δὲν ἐλαμβά-

νοντο ὑπ' ὄψιν, ἐνῶ ἄφθονα ὑπεράφθονα ὑπῆρχον κεφάλαια, ὅπως συμφώνως πρὸς τὸν Νόμον περὶ διαθέσεως τῶν $\frac{1}{5}$ τῶν κεφαλαίων αὐτῆς χορηγηθῶσι τοιαῦτα.

Ὁ λόγος τῆς τοιαύτης ἀρνήσεως ἐκ μέρους τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζίης εἶναι εὐνόητος.

Ὁ Νόμος διὰ τὰ ἐνυπόθηκα δάνεια ὥριξε, καὶ ἐπέβαλλεν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, τόκον 6%, καθ' ὃν χρόνον ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, ἐποποθέτει τὰ χρηματικὰ αὐτῆς κεφάλαια κατὰ παράβασιν τοῦ Νόμου, εἰς ἄλλας ἐπικερδεστέρας ἐργασίας, πρὸς ἰδιώτας καὶ ἰδίως πρὸς τὸ Δημόσιον, ἐξ ὧν ἀπελάμβανε τόκον 9% καὶ 10%.

Διατὶ νὰ δανείζη τὸν Κτηματικὸν Κόσμον τῆς Ἑλλάδος πρὸς 6%, ἀφοῦ ὑπῆρχεν ἐξ ἐλλείψεως κυρώσεων ἐλευθερία εἰς αὐτὴν νὰ δανείζη μὲ 10%;

Ἐντεῦθεν ἡ ἀποφυγὴ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζίης νὰ χορηγῇ ἐνυπόθηκα δάνεια.

30. Χορηγηθέντα ἐνυπόθηκα δάνεια.— Κατὰ τὸν Ἰσολογισμὸν τῆς 31 Δεκεμβρίου 1923 τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζίης τῆς Ἑλλάδος αἱ χορηγήσεις εἰς γεωργούς καὶ κτηματίας ἀνήλθον εἰς δραχμὰς. 104.574.661.—

β) Δάνεια καὶ ἀνοικτοὶ λογαριασμοὶ ἐπὶ ὑποθήκῃ. 177.389.818.—

γ) Δάνεια πρὸς Δήμους, Λιμένας καὶ ἄλλα Νομικὰ

Πρόσωπα ἀνήλθον εἰς δραχμὰς 108.744.722.—

Ἦτοι ἐν ὄλῳ δραχ. 390.709.201.—

Κατὰ τὸν αὐτὸν Ἰσολογισμὸν τῆς 31ης Δεκεμβρίου 1923 εἰς ποῖον ποσὸν ἀνήρχοντο τὰ 4]5 τῶν κεφαλαίων τῶν προωρισμένων κατὰ Νόμον ἀποκλειστικῶς πρὸς χορήγησιν ἐνυποθήκων δανείων.

α) Μετοχικὸν καὶ Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον 255.000.000

β) Δάνεια Τραπεζίης. 65.779.200

γ) Καταθέσεις διαρκεῖς καὶ ἐπὶ προθεσμίᾳ 925.864.705

δ) Μετρητὰ ἐν τῷ Ταμείῳ. 586.464.280

Ἦτοι ἐν συνόλῳ. 1.833.108.185

Ἐκτὸς τῶν μεταλλικῶν ἀποθεμάτων καὶ τῶν καταθέσεων ὅψεως αἵτινες ἀνήρχοντο εἰς 1.197.208.022.

Ἐπῆρχον ἄρα κεφάλαια ἀποκλειστικῶς καὶ κατὰ Νόμον διαθέσιμα εἰς ἐνυπόθηκα δάνεια (1.833.108.185 × 4]5 =) **1.466.486.548.**

31. Δηλώσεις τοῦ Ἀλέξ. Διομήδους. — Ἀκριβῶς ὁ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο Διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζίης κ. Ἀλέξ. Διομήδης, γράφει εἰς τὴν ἐτησίαν Ἐκθεσιν αὐτοῦ πρὸς τοὺς Μετόχους ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς (σελὶς 20):

«Ὁ κλάδος ὅμως οὗτος τῆς Κτηματικῆς Πίστεως προώρισται νὰ δεῖξη ἐφεξῆς γοργὴν ἀνάπτυξιν. Ἡ βαθεῖα κρίσις ἔνεκα ἐλλείψεως ἐπαρκῶν οἰκοδομῶν, ἥτις παρατηρεῖται ὄχι μόνον ἐν τῇ πρωτευούσῃ, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλας

τὰς λοιπὰς πόλεις, καὶ αὐτὰς τὰς μικρότερας, ἰδίᾳ τῶν Νέων Χωρῶν, ἐλλείψεως, ἢν οἱ γνωρίζοντες ἀναβιβάζουν εἰς πολλὰς δεκάδας χιλιάδων οἰκῶν, γεννᾷ ἐρώτημα ὄχι μόνον οἰκονομικῆς ἀλλὰ καὶ ὑψίστης κοινωνικῆς σημασίας».

«Ἡ Κυβέρνησις ἐν συνειδήσει τῆς ἀνάγκης ἐξήτησε νὰ προαγάγῃ τὸ ζήτημα διὰ τῶν περὶ εὐθηνῶν οἰκῶν εὐμενῶν νομοθετικῶν διατάξεων. Διὰ τὴν λύσιν ὅμως τοῦ προβλήματος πάντες προσβλέπουν εἰς τὴν ἀρωγὴν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, καὶ ἔνεκα τοῦ χαμηλοῦ τόκου μὲ τὸν ὁποῖον ἐπιβαρύνεται ὁ ἐνυπόθηκος ὀφειλέτης, ὠρισμένου εἰς 6 ο/ο, καὶ ἔνεκα τοῦ μεγέθους τῶν κεφαλαίων τὰ ὁποῖα ἀπαιτεῖ τοιαύτη ἐργασία».

«Εἰς τὰς ἀνάγκας ταύτας πρέπει νὰ προστεθοῦν καὶ αἱ εὐλογοὶ ἀπαιτήσεις τῶν Δήμων, Λιμένων καὶ τῶν ἄλλων Δημοσίων ὀργανισμῶν, οἱ ὁποῖοι ἐν ἀπόψει τῶν ἔργων τὰ ὁποῖα ἀξιῶν, ὅπως ἐκτελεστοῦν ἄνευ χρονοτριβῆς, ἀπευθύνονται πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν μὲ ἀθροῦς αἰτήσεις δανεισμοῦ κεφαλαίων».

«Ἐν ἀπόψει τῆς ἐκτάσεως τῶν ἐργασιῶν τούτων, ἡ Διοίκησις τῆς Τραπεζῆς, θέτουσα εἰς ἐφαρμογὴν σχέδιον, ὅπερ ἀπὸ ἐτῶν ἐμελέτα, προήλθεν εἰς συνεννόησιν μετὰ τῆς Κυβερνήσεως, ὅπως ἀποσχίσῃ τὸν σχετικὸν κλάδον καὶ προβῆ εἰς ἴδρυσιν ἐξ ἑαυτῆς ἰδίας Τραπεζῆς Κτηματικῆς Πίστεως. Ὁ αὐτοτελὴς αὐτὸς ὀργανισμὸς ἀφοσιούμενος ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν σκοπὸν τῆς παρακολουθήσεως τῶν ἀναγκῶν τούτων, θὰ δυνηθῇ κατὰ τὰ εἰς ὅλα τὰ λοιπὰ κράτη ἀπὸ μακροῦ ἰσχύοντα, νὰ ἱκανοποιήσῃ ἐντελέστερον τὰς ἀπαιτήσεις τῆς Κοινωνίας. Ἡ σχετικὴ πρὸς τοῦτο μελέτη ἤρξατο ἤδη, ἅμα δὲ ὡς καταστῆ ὄριμος, θὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν κρίσιν ὑμῶν».

32. Ὑποῦλα καὶ ἐπίβουλα σχέδια τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς.—Ὁ ἀναγινώσκων προσεκτικῶς τὰς ὡς ἄνω δηλώσεις τοῦ κ. Ἀλεξ. Διομήδους, ἀντιλαμβάνεται ἀμέσως καὶ εὐκρινῶς, ποῖοι ἦσαν οἱ πραγματικοὶ λόγοι, οἱ ὁποῖοι ὑπηγόρευον εἰς τὴν Ἐθν. Τράπεζαν τὸ ἀπὸ τοῦ 1923 μελετηθὲν καὶ κνοφορηθὲν Σχέδιον περὶ συστάσεως νέας Κτηματικῆς Τραπεζῆς, τὸ ὁποῖον ἐπραγματοποίησε τὸν Ἰούνιον τοῦ 1927. Ὁ κ. Α. Διομήδης, Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν τῷ 1915, προετοιμάζων τὸ τραπεζικὸν του στάδιον, ὑπέγραψε πᾶνυ προθύμως καὶ συγκαταβατικῶς μετὰ τοῦ τότε Διοικητοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς κ. Ἀλεξ. Ζαΐμη τὴν γνωστὴν Σύμβασιν τῆς 6 Δεκεμβρίου 1915, δι' ἧς ἐπεξετάθη τὸ Ἐκδοτικὸν Προνόμιον τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἐδαφικῶς μὲν εἰς τὰς ΝέαςΧώρας καὶ τὴν Κρήτην, ποσοτικῶς δὲ ἠϋξήθη τὸ διὰ λογαριασμὸν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς κυκλοφοροῦν Χαρτονόμισμα κατὰ 80 ὅλα ἑκατομμύρια δραχμῶν, καὶ ὑφισταμένης ἔτι τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας.

Εἰς ἀντάλλαγμα τῶν τόσων πλουσίων παραχωρήσεων, διὰ τῆς αὐτῆς Συμβάσεως ἠλάττωσε τὸν τόκον τῶν ἐνυποθήκων δανείων ἀπὸ 6 $\frac{1}{2}$ ο/ο εἰς 6 ο/ο.

33. **Δεύτερος έμπαιγμός.**— Ἐπὶ πρῶτον νὰ παρατηρήσω, ὅτι διὰ τῆς προηγουμένης Συμβάσεως τῆς 28ης Φεβρουαρίου 1903, κυρωθείσης διὰ τοῦ Νόμου ΒΩΖ τῆς 16 Μαρτίου τοῦ ἰδίου ἔτους, τὸ Ἐκδοτικὸν Προνόμιον, τὸ ὁποῖον ἔληγε τὴν 1 Ἰανουαρίου 1917 παρετάθη μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1930. Ὡς ἀντάλλαγμα δὲ τῆς παρατάσεως ταύτης ἐπεβλήθη εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν ἡ νομικὴ ὑποχρέωσις νὰ δανείζη τοὺς ἐνυποθήκους αὐτῆς ὀφειλέτας μὲ τόκον 6 % ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου 1917.

Δύναται λοιπὸν νὰ ἐννοήσῃ πᾶς τις καὶ ὁ ἀφελέστερος, ποῖος ὑπῆρξεν ὁ ἔμπαιγμός! (1) διὰ τῆς νέας Συμβάσεως τοῦ 1915, τὴν ὁποίαν ὑπέγραψεν, ὡς Ἐπιτεταγὸς τῶν Οἰκονομικῶν ὁ κ. Ἀλέξ. Διομήδης, παρατείνων τὸ Προνόμιον τῆς Ἐθνικῆς Τράπεζης ἑδαφικῶς καὶ ποσοτικῶς κατὰ 80 ὄλα ἑκατομύρια δραχμῶν.

Ποῖον ἦτο τὸ ὑπὲρ τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν παραχωρηθὲν ἀντάλλαγμα :

Τὸ ἀντάλλαγμα ἦτο ὁ ὑποβιβασμὸς δῆθεν τοῦ τόκου ἀπὸ 6 1/2 τοῖς % εἰς 6 %, ἐνῶ ὁ τόκος οὗτος 6 % ἦτο νόμιμος καὶ ὑποχρεωτικὸς διὰ τὴν Τράπεζαν τόκος, ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου 1917. Δηλαδή ὅλη ἡ ὠφέλεια, τὴν ὁποίαν ὁ κ. Ἀ. Διομήδης, Ἐπιτεταγὸς τῶν Οἰκονομικῶν τῆς Ἑλλάδος, καὶ μετὰ ἐν καὶ 1/2 ἔτος Ἐπιτεταγὸς τῆς Ἐθνικῆς Τράπεζης τῆς Ἑλλάδος, ἐπεφύλαξεν ὑπὲρ τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν ἦτο, ὅτι ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου 1916 θὰ ἐπλήρωνον τόκον 6 %, ἐνῶ διὰ τῆς προηγουμένης Συμβάσεως θὰ ἐπλήρωνον τὸν αὐτὸν τόκον 6 % ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου 1917. Οἷος ἀληθῆς εὐεργέτης καὶ λαμπρὸς Ἐπιτεταγός.

34. **Δηλώσεις Ἀλεξ. Διομήδους τῷ 1923.**— Ὁ κ. Ἀλέξ. Διομήδης, ὡς Διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τράπεζης, εἰς τὰς δηλώσεις του, τὰς ὁποίας ἐμνημόνευσα ἀνωτέρω, λέγει, ὅτι ὑπῆρχον τῷ 1923 ἀθροαὶ αἰτήσεις πρὸς χορήγησιν ἐνυποθήκων δανείων ἕνεκα τῶν γνωστῶν λόγων, οὓς ἀναφέρει, ἰσχυρίζεται ὅμως συγχρόνως, ὅτι ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα εὐρίσκειτο εἰς ἀδυναμίαν νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὸν δανεισμὸν τοῦτον, καί, ὅτι, διὰ νὰ ἐνισχυθῇ ὁ κλάδος τῆς Κτηματικῆς Πίστεως καταλλήλως ἔπρεπε νὰ ἦ Ἐθνικὴ Τράπεζα, ἀκατανόητον πρᾶγμα, νὰ συστήσῃ **διὰ τῶν ἰδίων αὐτῆς κεφαλαίων** ἄλλην Κτηματικὴν Τράπεζαν, ἡ ὁποία νὰ θεραπεύσῃ τὴν κατάστασιν !!

Ἀπέδειξα δι' ἀριθμῶν ἀκαταμάχητου ἀποδεικτικῆς ἰσχύος, ὅτι ἄφθονα, ὑπεράφθονα ὑπῆρχον τὰ κεφάλαια τῆς Ἐθνικῆς Τράπεζης ἀπὸ πολλοῦ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1923 ἔτι μᾶλλον, τὰ καθ' ὑποχρέωσιν νομικὴν καὶ ἐκ Συμβάσεων εἰδικῶν προωρισμένα πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν, δυσανάλογος δ' ὅπως καὶ ἄκρως περιορισμένη ἦτο ἡ χορήγησις ὑπὸ τῆς Ἐθν. Τράπεζης ἐνυποθήκων δανείων.

Σημείωσις. — (1) Ὁμοίως ἀπαραλλάκτως ἔμπαιγμός ἐγένετο διὰ τοῦ Νόμου ΩΕΖ τῆς 12 Δεκεμβρίου 1880, ὅστις ἐκύρωσε τὴν ἀπὸ 8 Ὀκτωβρίου ἰδίου ἔτους Σύμβασιν. Ἴδε σελίδα 19 τῆς ἀνά χειρὸς Ἐκθέσεως.

Ἐκτὸς ὅμως τούτου πῶς δύναται νὰ νοηθῇ τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Ἀλεξ. Διομήδους κυοφορηθὲν Σχέδιον περὶ συστάσεως νέας Κτηματικῆς Τραπεζῆς, *ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῆς κεφαλαίων*, ἀφοῦ ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα εἶχεν ὑπεραρκῆ τ' ἀπαιτούμενα πρὸς τοῦτο κεφάλαια, ἠδύνατο δὲ μὲ τὴν μεγαλυτέραν εὐκολίαν, ὡς Τράπεζα ἀναμφισβητήτου κύρους καὶ μεγάλης περιοπῆς, νὰ προμηθευθῇ καὶ ἄλλα κεφάλαια, ἐὰν ἤθελε, καί, ἐὰν ὑπῆρχεν ἀνάγκη, καὶ ὅσα ἤθελεν. Μήπως δὲν εὔρε εἰς τὸ παρελθὸν τὸ δάνειον τῶν 60.000.000 φραγκῶν πρὸς 3 % . Μήπως δὲν εὔρε τὸ δάνειον τῶν 30.000.000 δραμῶν πρὸς 2 1/2 % . Δὲν ἐδανείσθη ἕτερον δάνειον 25.000.000 δραμῶν πρὸς 2 1/2 % , καὶ ὅλα τὰ δάνεια αὐτὰ δὲν προωρίσθησαν ἀποκλειστικῶς κατ' ἐπιταγὴν τοῦ Κράτους, ὅπως χρησιμοποιηθοῦν εἰς χορήγησιν ἐνυποθήκων δανείων ; Ὑπῆρχε τάχα καμμία ἀνάγκη νὰ σχηματίσῃ ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, ἡ ὁποία ἦτο καθαρῶς Τράπεζα Κτηματικῆς Πίστεως, νέαν Κτηματικὴν Τράπεζαν ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῆς κεφαλαίων ; Δὲν ἠδύνατο τάχα εἰς πᾶσαν στιγμὴν νὰ εὔρη αὐτὴ ἡ ἴδια ἄλλα κεφάλαια, καὶ μὲ τὰ κεφάλαια ταῦτα νὰ ἐνισχύσῃ τὸν κλάδον τῆς Κτηματικῆς Πίστεως, ἐὰν ὑπῆρχεν ἀνάγκη ἐνισχύσεως ;

Τι εἶδους Σχέδιον ἦτο τὸ Σχέδιον τοῦ κ. Α. Διομήδους ;

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα μὲ ὅλον τὸν ὄγκον τοῦ Μετοχικοῦ καὶ Ἀποθεματικοῦ κεφαλαίου δὲν ἠδύνατο κατὰ τὸν κ. Διομήδην νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς αἰτήσεις πρὸς χορηγίαν ἐνυποθήκων δανείων. Πῶς θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς αἰτήσεις ταύτας ἢ κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ κ. Α. Διομήδους νέα Κτηματικὴ Τράπεζα, σχηματιζομένη μὲ μικρὸν—ἐλάχιστον μέρος, ἀποσπώμενον ἐκ τῶν κεφαλαίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ; Μὲ τὸ δισεκατομμύριον τοῦ Μετοχικοῦ καὶ Ἀποθεματικοῦ αὐτῆς κεφαλαίου, μὲ 3 δισεκατομμύρια ἐντόκων καταθέσεων ὄψεως μὲ 1 δισεκατομμύριον σχεδὸν διαρκῶν καὶ ἐπὶ προθεσμία καταθέσεων, μὲ τὸ ἀντίτιμον εἰς χρυσὸν καὶ εἰς δραχμὰς δανείων συνολογηθέντων πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπαρκέσῃ ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα εἰς χορήγησιν ἐνυποθήκων δανείων. Πῶς κατὰ ποίαν λογικὴν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπαρκέσῃ ἡ νέα Κτηματικὴ Τράπεζα μὲ ἐν ὅλως εἰκονικὸν κεφάλαιον 80 ἑκατομμυρίων δραμῶν ἀποσπώμενον ἐκ τοῦ Ἀποθεματικοῦ κεφαλαίου τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ; Τὸ ὅλον ἦτο ἀνεπαρκές, τὸ μέρος ἠδύνατο νὰ εἶναι ἐπαρκές ; Καὶ ἀφοῦ ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα συνωμολόγησεν ἐν Λονδίῳ εἰς βάρους ἑαυτῆς ἐν περιττὸν καὶ ἄχρηστον ὅλως δάνειον 5 ἑκατομμυρίων λιρῶν, διατί μετεβίβασε τὸ δάνειον τοῦτο κολοβωμένον κατὰ 454.000 λίρας (προμήθεια ἐκδοτῶν) εἰς τὴν νέαν Κτηματικὴν Τράπεζαν ; Διατί δὲν τὸ ἐκράτησεν αὐτὴ ἡ ἴδια περιοριζομένη πλέον μετὰ τὸν χωρισμὸν εἰς τὸν ἐναπομείναντα αὐτῇ καὶ μόνον προορισμὸν Κτηματικῆς Τραπεζῆς, ἀλλ' ἐδάνεισε καὶ ἐπροικιδότησε τὴν Κτηματικὴν Τράπεζαν ; Ἄν δὲν ὑπῆρχον ἡ ὑπουλότης καὶ ἡ πονηρία καὶ οἱ προσωπικοὶ ὑπολογισμοί, οἵτινες ὑπηγόρευσαν εἰς τοὺς διοκοίνοντας τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν τὴν σύστασιν νέας Κτηματικῆς Τραπεζῆς, τὸ Σχέδιον τοῦ κ. Α. Διομήδους θὰ ἠδύνατο προφανῶς νὰ χαρακτηρισθῇ, ὡς Σχέδιον πολὺ ἡλιθίας ἐμπνεύσεως.

Τὸ Σχέδιον προφανῶς δὲν ἦτο ἄλλο, εἰμὴ καθαρὰ ἐξ ἐνέδρας καὶ ἐκ προμελέτης καὶ δόλου ἐπιβουλή κατὰ τῶν δικαιωμάτων τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν, ὅσα τὸ Κράτος ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς ἔναντι τῶν πλουσίων παραχωρήσεων πρὸς ὄφελος τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, διὰ τῶν ἐπανελημμένων ἀνανεώσεων τοῦ Ἐκδοτικοῦ Προνομίου ἐπὶ ὄγδοήκοντα ἑπτὰ ὄλα ἔτη καὶ ἄλλων δωρεῶν καὶ παραχωρήσεων.

Τὸ Σχέδιον ἀπέβλεπεν καθαρῶς καὶ καταφανῶς εἰς τοῦτο καὶ μόνον: Νῦν ἀπαλλαγῇ ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῶν νομίμων καὶ Συμβατικῶν αὐτῆς ὑποχρεώσεων, ὅπως δανείζη τοὺς ἐνυποθήκους ὀφειλέτας πρὸς 6% ἄνευ ἐξαμηνιαίων ἀνατοκισμῶν, παραδοθῶν δὲ οἱ δυστυχεῖς οὗτοι ἀνυπεράσπιστοι εἰς τοὺς ὄνυχας τῆς νέας Κτηματικῆς Τραπεζῆς, δυναμένης πλέον ἀνενοχλήτως καὶ ἄνευ νομικῶν περιορισμῶν νὰ δανείζη τοὺς ἐνυποθήκους ὀφειλέτας μὲ ὅσον τόκον ἠθέλε, καὶ μὲ ὅσους ἄλλους ὄρους τοκογλυφικούς ἀνατοκισμοῦ καὶ ὑπερημερίας ἠθέλεν αὐτὴ ἢ ἰδίᾳ ἀποφασίσαι.

Οὗτος καὶ μόνος ἦτον ὁ κύριος λόγος τοῦ σχηματισμοῦ νέας Κτηματικῆς Τραπεζῆς, ἂν δὲν κριθῇ κυριώτερος οἱ προσωπικοὶ λόγοι, περὶ ὧν εἶπον ἤδη.

35. Πλάγιος τρόπος ἀπαλλαγῆς.— Εἰς τὴν Ἐκθεσὶν του ἐπὶ τοῦ Ἀπολογισμοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τοῦ 1924 ὁ κ. Ἀλέξ. Διομήδης ἀναφέρει, ὅτι ὁ κλάδος τῆς Κτηματικῆς Πίστεως ἔδειξε *γοργοτάτην ἀνάπτυξιν*. Τὰ εἰς τὸν κλάδον δὲ τοῦτον ἀπασχολημένα κεφάλαια, ἀπὸ 336.000.000 δραχμῶν, κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1923 ἀνῆλθον τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1924 εἰς 624.000.000, θὰ παρουσίαζον δέ, λέγει, *ἔτι μείζονα αὔξησιν*, ἐὰν αἱ ἐκ μέρους τῆς Τραπεζῆς χορηγήσεις παρηκολούθουν τὰς αἰτήσεις δανεισμοῦ.

«Ἡ Διοίκησις τῆς Τραπεζῆς ἐν τῇ διαχειρίσει τοῦ κλάδου τούτου ὑπῆρξε, γράφει ὁ κ. Ἀλ. Διομήδης, φειδωλῇ, *διότι τὸ μὲν δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπερβῇ ἐν τῇ διαθέσει κεφαλαίων δριόν τι*, δεδομένου ἐκ τῶν πραγμάτων, τὸ δὲ διότι ἔκρινεν οἰκονομικῶς ἀσύμφορον τὴν ὑπερβάρυνσιν τῆς ἀκινήτου κτήσεως ἐν τῇ ἐξωγκωμένῃ σημερινῇ τῆς τιμῇ μὲ δάνεια, τῶν ὁποίων *ἡ ἐξυπηρέτησις θὰ καθίστατο βραδύτερον δυσχερὲς*».⁽¹⁾

36. Δυναμικότης Ἐθνικῆς Τραπεζῆς.— Ἄλλὰ ποῖον ἦτο τὸ ὄριον πέραν τοῦ ὁποίου, ὡς γράφει ὁ κ. Ἀλέξ. Διομήδης, δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπερβῇ κατὰ τὸ 1924 ἡ Τράπεζα εἰς χορηγήσεις ἐνυποθήκων δανείων.

Κατὰ τὸν Νόμον ΞΖ' τοῦ ἔτους 1864, διὰ τοῦ ὁποίου ἐκυρώθη ἡ Σύμβασις περὶ παρατάσεως τοῦ Προνομίου, ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἀνέλαβε τὴν νομικὴν ὑποχρέωσιν νὰ διαθέτῃ καὶ νὰ δανείζη τὸν Κτηματικὸν Κόσμον τῆς

Σημείωσις.— Δὲν δύναμαι νὰ εἰσδύσω εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς φράσεως τοῦ κ. Ἀλ. Διομήδους. Ἡ ἐξυπηρέτησις, λέγει, τῶν δανείων τοῦ 1924—δανείων εἰς δραχμὰς καὶ μὲ τόκον 6% ἄνευ ἐξαμηνιαίων ἀνατοκισμῶν καὶ ὑπερημερίας θὰ καθίστατο δυσχερὲς. Τὰ δάνεια τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς μὲ λίρας καὶ μὲ τόκον 10% μὲ ἀνατοκισμοὺς καὶ ὑπερημερίας τοκογλυφικὰς κατέστησαν τὴν θέσιν τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν εὐχερτέραν; Μεγαλοπρεπεῖς ἀνοησίαι μὲ ἔμφασιν σοβαρότητος.

Ἑλλάδος τὰ $\frac{3}{4}$ μέχρι τῶν $\frac{1}{5}$ τοῦ Μετοχικοῦ καὶ Ἀποθεματικοῦ αὐτῆς κεφαλαίου, ὡς ἐπίσης ὁμοῦ τὸ ποσὸν τῶν διαρκῶν καὶ ἐπὶ προθεσμίᾳ καταθέσεων, ὁμοῦ δὲ συγχρόνως τὸ ποσὸν τῶν παρὰ τῆς Τραπεζῆς συνομολογηθέντων δανείων ἀδεία τοῦ Κράτους καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀποκλειστικῶς προωρισμένον.

Ὅταν λοιπὸν ὁ κ. Διομήδης γράφῃ, ὅτι κατὰ τὸ 1924 ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δὲν εἶχε δῆθεν κεφάλαια χρηματικὰ ἐπαρκῆ, ὅπως ἀνταποκριθῆ εἰς τὰς πολλὰς αἰτήσεις τῶν ἰδιωτῶν πρὸς χορήγησιν ἐνυποθήκων δανείων, πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν, ἂν, καὶ κατὰ πόσον εἶναι ἀληθὲς τοῦτο.

37. Ἡ εὐγλωττία τῶν ἀριθμῶν. — Θὰ ὁμιλήσουν λοιπὸν κατ' ἀνάγκην οἱ ἀριθμοί, διότι οἱ ἀριθμοὶ δὲν ἐπιδέχονται ἀντιρροίσεις καὶ διαψεύσεις.

Κατὰ τὸν Ἰσολογισμὸν τῆς 31 Δεκεμβρίου 1924 τὸ Μετοχικὸν καὶ Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον συνεποσοῦτο εἰς	300.000.000
Αἱ διαρκεῖς καὶ ἐπὶπροθεσμίᾳ καταθέσεις	1.004.159.983
Δάνεια Τραπεζῆς	60.639.800
Λαθῆσιμα ἐν Ἑλλάδι	95.000.000
» ἐν τῇ ἑξωτερικῇ εἰς συνάλλαγμα φράγκα ...	76.327.553

Ἐκτὸς τούτων ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα Νομικῶς ὑποχρεωμένη ἐκ τῶν Συμβάσεων νὰ χρησιμοποιεῖ τὰ χρηματικὰ αὐτῆς κεφάλαια εἰς ἀνάγκας τοῦ Κτηματικοῦ Κόσμου καὶ εἰς χορηγήσεις ἐνυποθήκων δανείων ἐχρησιμοποιοῦσι ἀδεῶς καὶ ἀφόβως εἰς ἀγορὰς ὁμολογιῶν Ἐθνικῶν δανείων εἰς χροσὸν κατὰ τὸ 1924 φράγκα

25.008.824. —	
Ἐθνικὰ δάνεια εἰς Τραπεζικὰ γραμματία	812.547.000. —
Εἰς ὁμολογίας προσωρινοῦ δανείου Ἑλληνικοῦ Δημοσίου φράγκα.	97.935.142. —
Α' εἰς Συνάλλαγμα καὶ Β' εἰς Τραπεζικὰ γραμματία ...	348.934.142. —
Εἰς ὁμολογίας Ἑλληνικοῦ Δημοσίου ἐναντι κυκλοφορίας Γραμματίων Ἐθνικῆς Ἀμόνης	1.900.000.000. —
Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος αἱ ἐν ὄψει καταθέσεις ἀνήρχοντο εἰς	1.592.350.866 —

Πῶς εἶναι λοιπὸν δυνατὸν νὰ πιστεύσῃ κανεὶς τὸν κ. Α. Διομήδην βεβαιοῦντα μὲν, ὅτι τὰ ἐνυπόθηκα δάνεια τοῦ ἔτους 1924 ἀνῆλθον εἰς 624.000.000, ἀλλ' ὅτι πέραν τοῦ ποσοῦ τούτου δὲν ὑπῆρχον παρὰ τῇ Τραπεζῇ ἄλλα πρὸς τοῦτο χρηματικὰ κεφάλαια, ἐνῶ οἱ ἀριθμοὶ δεικνύουν, ὅτι ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἔπλεε κατὰ τὸ 1924 εἰς Πакτωλὸν χροσίου καὶ Τραπεζογραμματίων, ἱκανῶν νὰ καλύψουν καὶ ὑπερκαλύψουν τὰς αἰτήσεις τῶν ἰδιωτῶν πρὸς χορήγησιν ἐνυποθήκων δανείων. (1).

Σημ. 1. — Δὲν ἀνῆκει εἰς τὴν παροῦσαν Ἔκθεσιν νὰ ἐξετάσω, ποῖα ἐτελέσθησαν ὄργανα κατὰ τὸ 1923 (Υπουργὸς Οἰκονομικῶν ὁ Γ. Κοφινᾶς) καὶ κατὰ τὸ 1924, καὶ πῶς ἐκοιτομύρια χρηματικῶν κεφαλαίων τῆς Τραπεζῆς διετίθεντο εἰς χρηματιστικὰ ἐπιχειρήσεις, εἰς τὸ οἰκτρὸν ἐκεῖνο καὶ ἐγκληματικὸν ἀνεβοκατέβασμα τοῦ συναλλάγματος, ἐκ τοῦ ὁποίου δὲν γνωρίζω μὲν, ἐὰν ἀφελήθησαν οἱ Μέτοχοι τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ἢ οἱ Διοικοῦντες τὴν Τράπεζαν καὶ παίζοντες φανερά εἰς τὸ Χρηματιστήριον, γνωρίζω

38. Ποία ἡ πραγματικὴ ἀλήθεια.—Ἡ ἀλήθεια εἶναι ἄλλη. Εἶναι ἡ ἐξῆς, ὅτι δὲν ὑπῆρχε, ἐπαναλαμβάνω, *κύρωσις* τοῦ Νόμου ΕΖ' τοῦ ἔτους 1864. Ὁ Νόμος οὗτος καὶ ἡ Σύμβασις ἐπέβαλον εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν νὰ δανείζη τὰ 4/5 τοῦ χρηματικοῦ καὶ Ἀποθεματικοῦ αὐτῆς κεφαλαίου, ὡς εἶπον. Ἡ Τράπεζα ὅμως δὲν ἐδάνειζε. Ἀθροαὶ αἰτήσεις πρὸς δανεισμόν δὲν ἐλαμβάνοντο ὑπ' ὄψιν. Ἡ Τράπεζα ἠρνεῖτο διαρκῶς. Συνέπεια τῆς ἀρνήσεως καμμία. Ἡθικὴ εὐθύνη μόνον. Φροντίζουν ὅμως περὶ ἠθικῆς οἱ Τραπεζίται ;

Διατὶ ὅμως δὲν ἐδάνειζεν ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τὸν Κτηματικὸν Κόσμον τῆς Ἑλλάδος ἀφοῦ ἄφθονα ὑπῆρχον κεφάλαια ; Ὁ λόγος ἀπλούστατος καὶ εὐνόητος. Ἡ Τράπεζα ἦτο Νομικῶς ὑποχρεωμένη νὰ δανείζη πρὸς 6 %. Κατὰ τὸ 1924 ὅμως καὶ πολὺ πρὸ αὐτοῦ, ἡ Τράπεζα ἐτοποθέτει τὰ χρηματικὰ αὐτῆς κεφάλαια, τὰ προωρισμένα δι' ἐνυπόθηκα δάνεια, εἰς ἄλλας Τραπεζικὰς ἐργασίας, πολὺ ἐπικερδεστέρας, μὲ τόκον 9 % καὶ 10 % καὶ πλέον ἔτι ἐπὶ τοῖς ἑκατόν.

39. Ἀπόδειξις.—Ἀναφέρω προχείρως ἓν μόνον παράδειγμα.

Ὁ κατὰ τὸ 1926 κληθεὶς, ὡς Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, Διοικητῆς συγχρόνως τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, κ. Ι. Δροσόπουλος, ὁ ἐκδότης τοῦ περιφήμου δανείου τῶν ἀνταλλαξίμων τύπου 8 %, ἐφρόντισε διὰ τῆς σχετικῆς Συμβάσεως τῆς 27 Ὀκτωβρίου 1926, νὰ ὑποβοηθήσῃ εὐγενῶς τὸ Κράτος προκαταβάλλων εἰς τοὺς δικαιούχους ἀνταλλαξίμους, ἄρθρον 2 τῆς Συμβάσεως τῆς 28 Ὀκτωβρίου 1926, 625.000.000 δραχμῶν τοῖς μετρητοῖς, ἦτοι 25 ἑκατοστὰ τῆς ἀξίας τῶν ὁμολογιῶν.

Ποῖον εἰσέπραξε τόκον ἐκ τῆς προκαταβολῆς ταύτης ; Εἰσέπραξε τόκον 9 %.

Διατὶ θὰ ἐδάνειζεν ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τοὺς ἐνυποθήκους ὀφειλέτας μὲ τόκον 6 % ;

Κατὰ τὸν Ἰσολογισμόν τῆς 31 Δεκεμβρίου 1928 ἡ προκαταβολὴ αὕτη ἀνῆλθεν εἰς 883.597 477 δραχμῶν.

Φαίνεται ἀληθῶς, ὅτι ὁ κ. Διομήδης εἶχεν ἀπολύτως δίκαιον. Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δὲν εἶχε χρήματα νὰ δανείζη τοὺς ἐνυποθήκους ὀφειλέτας πρὸς 6 %, εἶχεν ὅμως χρήματα νὰ δανείζη τὸ Δημόσιον χάριν δῆθεν τῶν προσφύγων πρὸς 9 %, καὶ εἰς ἄλλας ἐπιχειρήσεις μὲ 10 % καὶ 12 %.

Τραπεζικῶς λοιπὸν σκεπτόμενοι οἱ Τραπεζίται τῆς Ἐθνικῆς καὶ ἠθικῶς ἀδιαφοροῦντες πρὸς τὸν Νόμον ΕΖ' τοῦ 1864, καὶ πρὸς τὰς ἐκ τοῦ Νόμου τούτου ἐπιβεβλημένας Νομικῶς εἰς αὐτοὺς ὑποχρεώσεις, χρηματικὰ κεφάλαια ἐξ ἑκατομμυρίων ἀντὶ νὰ δανείζουν πρὸς 6 %, ὡς ἦσαν ὑποχρεωμένοι, ἐδάνειζον εἰς ἄλλας ἐπικερδεστέρας τραπεζικὰς τοποθετήσεις πρὸς 9 καὶ 10 %.

Ἐντεῦθεν αἱ ὑποκριτικαὶ μεμψιμοιρίαι καὶ τὰ κροκοδείλια δάκρυα τοῦ Διοικητοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς κ. Α. Διομήδους, ὅτι ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δὲν εἶχε δῆθεν κατὰ τὸ 1924 νὰ διαθέσῃ ἐπαρκῆ χρηματικὰ κεφάλαια πρὸς

ὅμως, πῶς παρέσυραν δυστυχεῖς ιδιώτας καὶ τὴν ὅλην Ἐθνικὴν Οἰκονομίαν εἰς πλήρη οἰκονομικὴν καταστροφὴν.

χορήγησιν ἐνυποθήκων δανείων, ἐνῶ οἱ ἀριθμοὶ ἐκ τῶν ἰδίων τῆς Τραπεζῆς Ἀπολογισμῶν ἐξηγγμένοι εὐγλώττως μαρτυροῦν περὶ τοῦ ἐναντίου.

Καὶ τὸν τόκον τοῦτον τῶν 6 % νομικῶς ἐπιβληθέντα εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, καὶ ἐκ Συμβάσεων ὠρισμένων, ἐπεβουλεύθησαν οἱ Διοικοῦντες τὴν Ἐθν. Τράπεζαν ἀπὸ τοῦ 1923 καὶ 1924, κατὰ τὸν δολιώτερον καὶ ὑπονομευτικώτερον τρόπον. Οἱ διευθύνοντες τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν προσεπάθησαν ἔκτοτε ν' ἀπαλλαγῶν τῶν ἐπιβεβλημένων εἰς αὐτοὺς ὑποχρεώσεων, ἥτοι τόκου 6 % ἄνευ ἐξαμηνιαίου ἀνατοκισμοῦ, καὶ νὰ ἀποκτήσουν πλήρη ἐλευθερίαν νὰ δανείζων, ὅσον ἤθελον, ὅσους ἤθελον, καὶ μὲ τόκον ὅσον ἤθελον. Ἄλλ' ὁ τόκος οὗτος τῶν 6 % ἦτο τὸ μόνον ἀντίκρουσμα ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ πλούσια πλουσιώτατα κέρδη, τὰ ὁποῖα ἀπῆλυσεν ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα κατὰ τὰ 87 ἔτη ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς διὰ τοῦ Ἐκδοτικοῦ Προνομίου.

Οἱ Τραπεζίται τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ἀφοῦ ἐξησφάλισαν τὰ κέρδη ταῦτα ἐκ τῶν Συμβάσεων, ἐξήτουν ἀπὸ τοῦ 1923 καὶ 1924 τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἀντιστοίχου ὑποχρεώσεως τόκου 6 %, ἄνευ ἐξαμηνιαίου ἀνατοκισμῶν καὶ ὑπερμεριῶν. Τὴν ἀπαλλαγὴν ταύτην ἐπέτυχον, διὰ τοῦ Νόμου 3483 τῆς 12 Ἀπριλίου 1928, ὅστις ἀποτελεῖ ἀληθινὸν στίγμα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Νομοθεσίαν. Περὶ τοῦ Νόμου τούτου ἐν οἴκῳ μέρει.

40. Πλάγιος τρόπος ὑπεκφυγῆς.— Ἐν τῇ Ἐκθέσει του ἐπὶ τοῦ Ἀπολογισμοῦ τοῦ ἔτους 1924 τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος (σελὶς 20) ὁ Διοικητὴς κ. Α. Διομήδης ἀναφέρει ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς:

«Τὸ Σχέδιον περὶ Κτηματικῶν Τραπεζῶν, ὅπερ κατὰ τὴν περυσινὴν Ἐκθεσιν ἀνηγγείλαμεν, ἀφοῦ ὑπεβλήθη εἰς αὐστηρὸν ἔλεγχον (Sic), ἐγένετο Νόμος τοῦ Κράτους. Ἐχρησάμην δὲ ὡς βάσις τοῦ Σχεδίου Καταστατικοῦ, ὅπερ ὑποβληθήσεται εἰς τὴν κρίσιν τῆς Γ. Συνελεύσεως. Ὁ λόγος τῆς μέχρι τοῦδε ἀναβολῆς τῆς λειτουργίας τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς, εἶναι ἡ μέριμνα τῆς Διοικήσεως, ὅπως ἡ νέα Τράπεζα ἀρχίσῃ τὰς ἐργασίας της, προικισμένη ἀμέσως μὲ τοιαύτην ἔκτασιν διαθεσίμων κεφαλαίων, ὥστε τὸ ἔργον αὐτῆς νὰ προχωρῇ ἀπρόσκοπτον».

Ἐξετάσωμεν πού εὐρίσκεται ἡ ἀλήθεια εἰς ὅσα λέγει ὁ κ. Α. Διομήδης. (1)

Σημείωσις (1). Πρέπει νὰ σημειώσω, ὅτι τὸ περυσινὸν Σχέδιον τοῦ 1923 τοῦ κ. Α. Διομήδους δὲν ἦτο ἡ σύστασις Κτηματικῶν Τραπεζῶν, περὶ ὧν προβλέπει ὁ νέος Νόμος 3221, ἀλλ' ἡ σύστασις ἰδίας Κτηματικῆς Τραπεζῆς ἐκ τῶν ἰδίων κεφαλαίων τῆς Ἐθνικῆς. Δηλ. ὁ κ. Διομήδης, καὶ οἱ περὶ αὐτὸν Τραπεζίται τῆς Κτηματικῆς, ἐσκόπευον ν' ἀποσπάσουν ἀπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τὸν κλάδον τῆς Κτηματικῆς Πίστεως καὶ νὰ σχηματίσουν δι' ἰδίων κεφαλαίων νέαν Κτηματικὴν Τράπεζαν μὲ νέους ὄρους, μὲ νέα Καταστατικά μὲ νέους Διοικητάς, μὲ ἀπόλυτον ἐλευθερίαν ἐνεργείας, ἄνευ δηλ. τοῦ περιορισμοῦ τόκου καὶ λοιπῶν, οἵτινες ἐπεβλήθησαν εἰς τὴν Ἐθν. Τράπεζαν, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἔπραξαν βραδύτερον μετὰ τρία ἔτη, ἥτοι μετὰ τὸν χωρισμὸν καὶ τὴν Σταθεροποίησιν τοῦ 1928. Τὸ σχέδιον ἄρα τοῦ κ. Ἄλ. Διομήδους δὲν εἶχε, καὶ δὲν ἔχει καμμίαν σγῆσιν μὲ τὸν Νόμον 3221 περὶ συστάσεως Κτηματικῶν Τραπεζῶν.

Τὸ Σχέδιον περὶ συστάσεως Κτηματικῶν Τραπεζῶν ἐπραγματοποιήθη συμφώνως πρὸς τὰς ὑποδείξεις τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς διὰ τοῦ Νόμου 3221 τῆς 28 Αὐγούστου 1924. Ὁ Νόμος οὗτος ὥρισεν ἐν ἄρθρῳ 3, ὅτι Κτηματικαὶ Τράπεζαι θεωροῦνται αἱ Ἀνώνυμοι Ἐταιρεῖαι, τῶν ὁποίων ὡς κύριον ἔργον ἀναγράφεται ἡ χορήγησις δανείων ἐπὶ ὑποθήκῃ.

Ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς (30 Μαρτίου 1841) μέχρι τῆς 28 Αὐγούστου 1924, ὅτε ἐξεδόθη ὁ Νόμος 3221, ἦτο αὕτη διὰ σειρᾶς Νόμων καὶ Συμβάσεων ἀνεγνωρισμένη Τράπεζα Κτηματικῆς Πίστεως μὲ ὁρισμένα δικαιώματα, ἀλλὰ καὶ μὲ ὑποχρεώσεις διὰ Νόμων καὶ Συμβάσεων ἐπιβληθείσας εἰς αὐτήν. Ἐπομένως δὲν ὑπῆρχε, φανερόν εἶνε τὸ πρᾶγμα, καμμία ἀνάγκη, ὡς πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, ἐκδόσεως τοῦ νέου Νόμου 3221.

41. Κύριος σκοπὸς τοῦ Νόμου 3221.— Ποῖον εἶναι τὸ κύριον περιεχόμενον τοῦ Νόμου τούτου; Εἶνε τοῦτο, ὅτι αἱ νέαι ὀρθρῶς συνιστώμεναι καὶ ἀναγνωριζόμεναι ὡς Κτηματικαὶ Τράπεζαι ἐλάμβανον τὸ δικαίωμα νὰ δανείζονται τὰ λεγόμενα κτηματικὰ δι' ὁμολογιῶν δάνεια, καὶ νὰ δανείζον τὸν Κτηματικὸν κόσμον τῆς Ἑλλάδος.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν ἤδη ἀπὸ τοῦ 1859, κατὰ τὸν Νόμον ΦΚΣΤ' τῆς 11 Ἀπριλίου 1859, ἐδόθη εἰς αὐτήν ἡ ἄδεια νὰ προμηθευθῇ νέα, ὅσα ἤθελε, κεφάλαια δανειζομένη δι' ἐκδόσεως ὁμολογιῶν, ὅπως χρησιμοποίησῃ ταῦτα ἀποκλειστικῶς εἰς δάνεια ἐπὶ ὑποθήκῃ καὶ ἐνεχύρῳ. Συμφώνως πρὸς τὴν ἄδειαν ταύτην ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα συνωμολόγησεν, ὡς γνωστὸν, ἐν Παρισίοις μὲ τὴν μεγαλειτέραν εὐκολίαν τὸ γνωστὸν λαχειοφόρον δάνειον τῶν 60.000.000 φράγκων ἐπὶ τόκῳ 4 $\frac{0}{10}$, καὶ κατόπιν πρὸς 3 τοῖς $\frac{0}{10}$ καὶ ἕτερα δύο λαχειοφόρα δάνεια εἰς δραχμὰς ἐπὶ τόκῳ 2 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$.

Εἶναι λοιπὸν προφανές, ὅτι, ὡς πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, τὴν ὁποίαν ὁ Νόμος 3221 οὔτε ἀναφέρει, δὲν ὑπῆρχεν ἀνάγκη ἐκδόσεως νέου Νόμου, διὰ νὰ ἀποκτήσῃ τὸ δικαίωμα, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἤδη διὰ τοῦ Νόμου τοῦ ἔτους 1859, ἦτοι πρὸ 65 ὄλων ἐτῶν, καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁποῖου ἐπὶ 65 ὄλα ἔτη ἐρύθμιζε τὰ ἐνυπόθηκα δάνεια αὐτῆς, δανειζομένη πρὸς 3 καὶ 2 $\frac{1}{2}$ τοῖς $\frac{0}{10}$ καὶ δανείζουσα πρὸς 6 καὶ 6 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$.

42. Ὁ τόκος τοῦ νέου Νόμου.— Κατὰ τὸ ἄρθρον 25 τοῦ νέου Νόμου 3221 περὶ Κτηματικῶν Τραπεζῶν, τὸ ἐπιτόκιον τῶν χορηγουμένων ὑπὸ τῶν Κτηματικῶν Τραπεζῶν δανείων καὶ τῶν ἐπὶ τῇ βάσει τούτων ἐκδιδομένων ὁμολογιῶν ὀρίζεται ἐκάστοτε ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου αὐτῶν. Τὸ ἐπιτόκιον τῶν ἐκδιδομένων ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς ὁμολογιῶν πρὸς κάλυψιν τῶν χορηγηθέντων ὑπ' αὐτῆς δανείων δὲν δύναται νὰ εἶναι κατώτερον τοῦ 2 $\frac{0}{10}$ τοῦ ἐπιτοκίου τῶν δανείων τούτων.

Ἄλλ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, τὸ ἄρθρον τοῦτο 25 τοῦ Νόμου 3221 δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ἀπολύτως καμμίαν ἐφαρμογὴν. Ἦδη ἀπὸ τοῦ 1899 ὁ τότε Διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς Στέφανος Στροῒτ, καθιερώων ὑγιεῖς ἀρχὰς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐν ἰσχύϊ Καταστατικῶν περὶ Κτηματικῶν

Τραπεζῶν ἔγραφεν ἐν τῇ Ἐκθέσει αὐτοῦ, ὅτι ὁ τόκος, ὃν ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα κατ' ἀνώτατον ὅρον λαμβάνει ἐκ τῶν ἐν λόγῳ ἐργασιῶν αὐτῆς ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν τόκον, ὃν αὕτη πληρώνει, δανειζομένη, ἐνδείκνυται νὰ εἶναι **ἀνώτερος κατὰ τι ποσοστὸν** πρὸς κάλυψιν τῶν σχετικῶν πρὸς τὰς ἐν λόγῳ ἐργασίας δαπανῶν διαχειρίσεως αὐτῆς, τῶν ἀναποφεύκτων εἰς τὰ δάνεια αὐτῆς ζημιῶν καὶ **μικροῦ τινος κέρδους** ἐκ τῶν ἐν λόγῳ ἐργασιῶν.

Τοιαύτη, προσθίει ὁ Στέφανος Στρέιτ, εἶναι ἡ βάση τῶν Τραπεζῶν Κτηματικῆς πίστεως, ὧν τὸ εὐρύτατον ὑπόδειγμα ἀποτελεῖ τὸ Crédit Foncier τῆς Γαλλίας, τὸ ὁποῖον λαμβάνει $\frac{1}{2}$ % ὡς ἀντίκρουσμα τῶν δαπανῶν διαχειρίσεως καὶ μικρὸν τι κέρδος.

43. **Ἀποκάλυψις τῶν σκοπῶν τοῦ νέου Νόμου.**— Ὁ ἀναγινώσκων προσεκτικῶς τὸν νέον Νόμον 3221, γνωρίζων δὲ συγχρόνως τὴν σχετικὴν Νομοθεσίαν 84 ὅλων ἐτῶν (1841 — 1924), διὰ τῆς ὁποίας ἐρρυθμίζοντο τὰ ἐνυπόθηκα δάνεια τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ἀντιλαμβάνεται εὐκρινῶς τὴν ἐπεδίωξεν πλαγίως καὶ ὑπούλως, ἀνεπιτυχῶς ὅμως ἀπὸ Νομικῆς ἀπόψεως, ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα διὰ τοῦ νέου Νόμου 3221. Πρὸ τοῦ Νόμου τούτου ἡ Τράπεζα κατὰ Νομικὴν ὑποχρέωσιν καὶ ἐκ Συμβάσεων προεληθούσαν ἐδάνειζε τοὺς ἐνυποθήκους ὀφειλέτας πρὸς 6 %, ἄνευ ἐξαμηνιαίων ἀνατοκισμῶν καὶ ὑπερημεριῶν. Συγχρόνως δὲ ἦτο ὑποχρεωμένη, ὡς πολλάκις εἶπον, νὰ διαθέτῃ ἀποκλειστικῶς πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν τὰ $\frac{1}{3}$ τοῦ Μετοχικῆ καὶ Ἀποθεματικῆ αὐτῆς κεφαλαίου, καὶ ὅσα συνωμολόγησεν ἡ ἰδία ἀδεία τοῦ Κράτους πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν δάνεια.

Ὑπὸ τὴν ὄλως ψευδῆ ἀνελικρινῆ καὶ ἀνακριβῆ πρόφασιν, ὅτι κατὰ τὸ 1924, ἐνῶ ὑπῆρχον ἀθροῖαι αἰτήσεις πρὸς δανεισμόν, δὲν ὑπῆρχον δῆθεν ἐπαρκῆ πρὸς τοῦτο κεφάλαια, οἱ περὶ τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν ἐστοχάσθησαν καὶ ἐσκέφθησαν πονήρως διὰ τοῦ νέου Νόμου καὶ τῆς συστάσεως νέων Κτηματικῶν Τραπεζῶν νὰ καταφύγωσιν εἰς πλαγιαντινὰ διέξοδον, ὅπως ἀπαλλαγῶσι τῶν Νομικῶν καὶ Συμβατικῶν αὐτῶν ὑποχρεώσεων.

Ἐθεώρησαν, ὅτι διὰ τοῦ νέου Νόμου 3221 θὰ ἠδύναντο προμηθευόμενοι νέα κεφάλαια, — ἐντελῶς περιττὰ εἰς αὐτούς, διότι κεφάλαια ὑπῆρχον ἀφθονα, ἀφθονώτατα, χρηστότης προαιρέσεως δὲν ὑπῆρχε, — δανειζόμενοι δι' ἐκδόσεως ὁμολογιῶν πρὸς 7 % καὶ 8 %, καὶ τὰς ὁμολογίας ταύτας ἦσαν εἰς θέσιν νὰ καλύπτωσιν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, νὰ δανείζωσιν τοὺς κτηματίας πρὸς 9 % καὶ 10 % συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 25 τοῦ Νόμου 3221 λαμβάνοντες ἐν ἐπιτόκιον 2 % ἐπὶ πλεόν.

Ἄλλ' οὔτε Νομικῶς, οὔτε λογικῶς, οὔτε ἠθικῶς εἶναι ἀποδεκτὴ ἡ τοιαύτη τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἀξίωσις, καὶ ἡ ἰδέα, ὅτι διὰ τοῦ Νόμου 3221 ἀπῆλλάγη τῶν δανειακῶν αὐτῆς ὑποχρεώσεων, ὅσας ἐπὶ 84 ὅλα ἔτη διὰ Συμβάσεων καὶ Νόμον ἀνέλαβε πρὸς τοὺς ἐνυποθήκους ὀφειλέτας, εἶνε ἀπολύτως ἀπαράδεκτος.

44. **Κύριος χαρακτήρ τοῦ Νόμου 3221.**—Ὁ Νόμος 3221 εἶναι Νόμος γενικός, γενικῶς ὁμιλῶν περὶ συστάσεως Κτηματικῶν Τραπεζῶν. Ἡ ὑποχρέωσις τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς νὰ δανείζη πρὸς 6%, ἄνευ ἑξαμηνιαίων ἀνατοκισμῶν εἶναι Συμβατικὴ ὑποχρέωσις, εἶναι, εἰδικὸς Νόμος καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ νοηθῇ καμμία ἐκδοχή, ὅτι κατηγορήθη αὕτη διὰ τοῦ Νόμου 3221. Ἄλλ' οὔτε ἄλλως λέγει τι τοιοῦτον ὁ Νόμος 3221. Ὅτι δὲ τοῦτο, τὸ ὁποῖον λέγω, εἶναι ἀκριβές, ἀποδεικνύει ὁ μετὰ τέσσαρα ἔτη ψηφισθεὶς Νόμος 3483 τῆς 12 Ἀπριλίου 1928. Διὰ τοῦ Νόμου, τούτου, ὅστις ἀποτελεῖ ἐν ἀληθινὸν Νομοθετικὸν ἔγγραμμα, καὶ μαρτυρεῖ τὸ ὕψος τῆς θρασύτητος τῶν προκαλεσάντων τὴν ψήφισιν αὐτοῦ Τραπεζιτῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ῥητῶς πλέον καὶ κατηγορηματικῶς, ὅσον καὶ ἀπρεπῶς, κατηγορήθησαν ὅλοι οἱ νόμοι, οἱ ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς μέχρι τοῦ 1928 ἰσχύσαντες, Νόμοι, διὰ τῶν ὁποίων ἐπὶ 87 ὅλα ἔτη ἐπεβλήθησαν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν εἰς ἀντίκρουσμα, καὶ εἰς ἀντάλλαγμα τῶν ἀλληλοδιαδόχων ἀνανεώσεων τοῦ Ἐκδοτικοῦ Προνομίου, πηγῆς καὶ αἰτίας τῶν ὀφειλῶν καὶ ἀληθοῦς ὑπερπλουτισμοῦ, ὀρισμένα Νομικαὶ ὑποχρεώσεις καὶ Συμβατικαί, ὅσον ἀφορᾷ τὸν τόκον τῶν ἐνυποθήκων δανείων.

Ἄν, ὡς ἰσχυρίζονται, οἱ ἐν τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ, διὰ τοῦ Νόμου 3221 περὶ Κτηματικῶν Τραπεζῶν κατηγορήθησαν ἀπὸ τοῦ 1924 αἱ Νομικαὶ αὐταὶ ὑποχρεώσεις τῆς Ἐθνικῆς, ὅσον ἀφορᾷ τὸν τόκον τῶν ἐνυποθήκων δανείων, δὲν ὑπῆρχε καμμία ἀνάγκη νὰ ψηφισθῇ ὁ Νόμος 3483 τῆς 12 Ἀπριλίου 1928, διὰ τοῦ ὁποίου καὶ ἐπραγματοποιήθη ὀριστικῶς καὶ παραξικοπηματικῶς ὅ,τι ἀπὸ 4 ἐτῶν ἐξίτηι ὁ κ. Α. Διομήδης, δηλαδὴ ἡ σύστασις τῆς νέας Κτηματικῆς Τραπεζῆς μὲ τὴν σύγχρονον ἀπαλλαγὴν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἀπὸ τῶν νομίμων αὐτῆς ὑποχρεώσεων καὶ μὲ πλήρη καὶ ἀπόλυτον ἐλευθερίαν ἐνεργείας. (1)

Εἶναι ἐντεῦθεν φανερὸν, ὅτι πάντα τὰ ἐνυπόθηκα δάνεια, τὰ ὁποῖα ἔχορήγησεν ἡ Τράπεζα, ὡς Τράπεζα Κτηματικῆς Πίστεως ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς μέχρι τῆς 12 Ἀπριλίου 1928 ἡμέρας ἐκδόσεως τοῦ Νόμου 3484 εἶναι δάνεια κατὰ νομικὴν καὶ ἀναμφισβήτητον ὑποχρέωσιν πρὸς 6%, καὶ ἄνευ ἑξαμηνιαίων ἀνατοκισμῶν καὶ ὑπερρημερίας.

45. **Νόμος 3290.**—Ἄλλ' ἐὰν ἐπὶ τοῦ Νόμου 3221 δὲν ἠδυνήθη, ἐξ ἀβλεψίας τῶν Νομικῶν αὐτῆς Συμβούλων βεβαίως, ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα νὰ

Σημείωσις (1).— Ἄν ἦσαν καλῆς πίστεως Τραπεζίται οἱ ἐν τῇ Ἐθν. Τραπεζῇ, θὰ ἠδύναντο, ἔστω, νὰ συστήσουν διὰ τῶν ἰδίων αὐτῆς κεφαλαίων νέαν Κτηματικὴν ἀποκλειστικῶς Τράπεζαν, ἑξοικονομοῦντες, τὰς προσωπικὰς αὐτῶν φιλοδοξίας καὶ τὰ προσωπικά αὐτῶν συμφέροντα, ἀλλ' ἦσαν ὑποχρεωμένοι μεταβιβάζοντες εἰς αὐτὴν ὅλα τὰ δικαιώματα τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς νὰ μεταβιβάσουν συγχρόνως καὶ τὰς ὑποχρεώσεις αὐτῆς, πρὸς τοὺς ἐνυποθήκους ὀφειλέτας, δηλαδὴ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ δανείζη δραχμὰς καὶ ὄχι λίρας πρὸς 6%, ἄνευ ἑξαμηνιαίων ἀνατοκισμῶν, ὡς ἐκανόνιζον αἱ Συμβάσεις καὶ οἱ Νόμοι ἐνὸς σχεδὸν αἰῶνος, καὶ οὐχὶ τοκογλυφικῶς πρὸς 10%. Ἡ μονομερὴς μεταβίβασις δικαιωμάτων ἄνευ τῆς συγχρόνου μεταβίβασεως τῶν ὑποχρεώσεων, περὶ ὧν εἶπον, ἀποτελεῖ πρᾶξιν ἐντελῶς ἐπιλήψιμον καὶ κατακριτέαν, καὶ διὰ τοῦτο ἀναιρετέαν.

στηρίζη νομικά δικαιώματα, ὅπως ἀπαλλαγῆ τῆς ὑποχρεώσεως, τὴν ὁποίαν εἶχε νὰ δανείζη ἐνυπόθηκα δάνεια πρὸς 6 % μέχρι τοῦ ἔτους 1930, ἐπεξήγησε ἔχουσα τὴν εὐκολίαν αὐτὴ νὰ νομοθετῆ, κατὰ τὸν συνήθη αὐτῆ ὑπουργὸν καὶ δόλιον τρόπον καὶ ἐπέτυχεν, εἴτε ἐξ ἀπειρίας τοῦ Ὑπουργοῦ, εἴτε ἐν συνανοχῇ, τὴν ψήφισιν τοῦ Νόμου 3290 τῆς 25ης Φεβρουαρίου 1925.

«*Κατὰ τὸ ἄρθρον 4 τοῦ Νόμου τούτου, τὸ ἐπιτόκιον τῶν ἐπὶ ὑποθήκῃ ἢ πρὸς νομικά πρόσωπα δανείων δὲν δύναται νὰ εἶναι ἀνώτερον τῶν 2 % τοῦ μέσου ὄρου τοῦ ἐπιτοκίου τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ ὁμολογιῶν.*

Αἱ διατάξεις τῆς προηγουμένης παραγράφου ἐφαρμόζονται ἀναλόγως καὶ ἐπὶ δανείων ἐπὶ ὑποθήκῃ χορηγουμένων ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, ἐφ' ὅσον αὐτὴ ἀσκεῖ καὶ τὴν Κτηματικὴν Πίστιν, τροποποιουμένης κατὰ τοῦτο τῆς ἀπὸ 6 Δεκεμβρίου 1914 συμβάσεως, κυρωθείσης διὰ τοῦ Νόμου 659 ἄρθρον 1 παράγραφος 2.

Δηλαδή ὁ κατὰ τὸ 1915 Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν Α. Διομήδης ἐπεκτείνων τὸ Ἐκδοτικὸν Προνόμιον ἐδαφικῶς καὶ ποσοτικῶς διὰ τῆς μνημονευθείσης Συμβάσεως τῆς 6 Δεκεμβρίου 1914 ὑπεβίβασε τὸν τόκον τῶν ἐνυποθήκων δανείων ἀπὸ 6 1/2 % εἰς 6 %. Διοικητῆς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῷ 1925 ἐπεξήγησε πλαγίως διὰ τοῦ Νόμου 3290 τὴν ἐξουδετέρωσιν τοῦ γλίσχρου εὐεργετήματος, τὸ ὁποῖον ἐπεδαψίλευσεν, ὡς Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν τῷ 1915 εἰς τοὺς ἐνυποθήκους ὀφειλέτας. Ἦτοι συμπεριέλαβε καὶ τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν εἰς τὰς διατάξεις, αἵτινες ἀφεώρουν τὰς συσταθείσας διὰ τοῦ Νόμου 3221 Κτηματικὰς Τραπεζάς.

Ἄλλ' αἱ ὑποχρεώσεις τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς πρὸς τοὺς ἐνυποθήκους ὀφειλέτας, ἢ ὑποχρεώσεις τοῦ τόκου 6 % εἶναι ὑποχρεώσεις συμβατικῆ, εἶναι Νόμος, ἐπαναλέγω, εἰδικὸς διὰ τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, δὲν εἶναι δὲ δυνατόν διὰ τῶν γενικῶν διατάξεων περὶ Κτηματικῶν Τραπεζῶν, περὶ ὧν προνοεῖ ὁ Νόμος 3221, καὶ ὁ Νόμος 3290, νὰ θεωρηθῶσιν ὡς κατηγορημένοι, διὰ τῆς δολίας καὶ ὑπόουλου παρεμβολῆς εἰς τὸ ἄρθρον 4 τοῦ Νόμου 3290 τοῦ ἐδαφίου 3, κατὰ τὸ ὁποῖον αἱ διατάξεις τῆς προηγουμένης παραγράφου ἐφαρμόζονται ἤδη ἀναλόγως καὶ ἐπὶ δανείων χορηγουμένων καὶ ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος.

46. **Νόμος 3483.**— Ὅτι οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα, ὡς ἐγὼ λέγω, δηλαδή, ὅτι οὔτε ὁ Νόμος 3221, οὔτε ὁ μεταγενεστέρους 3290 ἀποτελεῖ νομικὴν ἀπαλλαγὴν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἀπὸ τῶν Νόμικῶν καὶ Συμβατικῶν αὐτῆς ὑποχρεώσεων, ἐπιβληθεισῶν ἐπιτακτικῶς παρὰ τοῦ Κράτους εἰς ἀντάλλαγμα τῶσαν πλουσίων παραχρηρήσεων ἐπὶ 87 ὅλα ἔτη, ἀποδεικνύει, ἐπαναλαμβάνω, ὁ Νόμος 3483 τῆς 12 Ἀπριλίου 1928, διὰ τοῦ ὁποῖου ἀφέθησαν κατὰ μέρος ὅλα τὰ προσχήματα καὶ οἱ πλάγιοι τρόποι, καὶ ἀναφανδὸν πλεόν καὶ θρασύτατα σφαγιαζόνται ἀγρίως οἱ ἐνυπόθηκοι ὀφειλέται, ἀφαιροῦνται ὅλα τὰ δικαιώ-

ματα αὐτῶν δανεισμοῦ καὶ τόκου, καὶ κρίπτονται ἀσπλάγγως κατὰ τὸν δολοφονικώτερον καὶ ἀνθηδέστερον τρόπον ἀνυπεράσπιστα θύματα, ἔρμαια ἄνευ οἴκου εἰς τὴν ἀκατάσχετον βουλμίαν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζίης, ἀληθοῦς λυκαίνης τῆς Κολάσεως τοῦ Λάντου, ἥτις *Dopo il pasto a fame più che gría*, ὅσον δηλαδὴ τρώγει, τόσον περισσότερον πεινᾷ.

Τὸ ἄρθρον 10 τοῦ Νόμου, ὅστις ἀποτελεῖ, τονίζω καὶ πάλιν, στίγμα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Νομοθεσίαν καταδεικνύει δὲ καὶ τὸν βαθμὸν τῆς ἀσυνειδησίας καὶ τῆς πορώσεως τῶν ὑποκνητῶν αὐτοῦ Τραπεζιτῶν, καὶ τῆς ἀναίσθησίας τοῦ Νομοθέτου, ἔχει κατὰ λέξιν, ὡς ἑξῆς.

«**Καταργοῦνται** οἱ κατωτέρω ἀναφερόμενοι Νόμοι καὶ Συμβάσεις, ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη διάταξις ἐπιβάλλουσα εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος εἰδικὰς ὑποχρεώσεις καὶ περιορισμούς».

1) **Καταργεῖται** ὁ Νόμος τῆς 30 Μαρτίου 1841, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ Νόμου τῆς 19 Αὐγούστου 1841. (Ὁ Καταστατικὸς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζίης).

2) **Καταργεῖται** ὁ Νόμος τῆς 7)19 Ἰουλίου 1843.

3) **Καταργεῖται** ὁ Νόμος ΦΚΣΤ' τῆς 11 Ἀπριλίου 1859.

4) **Καταργεῖται** ὁ Νόμος ΨΙ' τῆς 16 Δεκεμβρίου 1861.

5) **Καταργεῖται** ἡ Σύμβασις τῆς 13 Αὐγούστου 1864, κυρωθεῖσα διὰ τοῦ Νόμου ΕΞ' τῆς 31 Αὐγούστου 1864. (Ὁ Νόμος τοῦ Ἀλ. Κουμουνδούρου, δι' οὗ ὑπεβιβάσθη ὁ τόκος τῶν ἐνυποθήκων δανείων ἀπὸ 10 τοῖς % εἰς 7 τοῖς %).

6) **Καταργοῦνται** αἱ Συμβάσεις ἀπὸ 8 καὶ 26 Ὀκτωβρίου 1880, κυρωθεῖσαι διὰ τοῦ Νόμου ΩΕΖ' τῆς 2 Δεκεμβρίου 1880.

7) **Καταργεῖται** ἡ Σύμβασις τῆς 28 Φεβρουαρίου 1903, κυρωθεῖσα διὰ τοῦ Νόμου ΒΩΕ' τῆς 26 Μαρτίου 1903.

8) **Καταργεῖται** ὁ Νόμος 277 τῆς 11 Ἰουνίου 1914.

9) **Καταργεῖται** ὁ Νόμος 356 τῆς 7 Νοεμβρίου 1914.

10) **Καταργεῖται** ἡ Σύμβασις τῆς 6 Δεκεμβρίου 1914, κυρωθεῖσα διὰ τοῦ Νόμου 656 τῆς 20 Φεβρουαρίου 1915.

11) **Καταργοῦνται** αἱ Συμβάσεις ἀπὸ 27 Μαΐου 1920, κυρωθεῖσαι διὰ τοῦ Νόμου 2547 τῆς 24 Σεπτεμβρίου 1920.

12) **Καταργεῖται** ἡ Σύμβασις τῆς 31 Μαρτίου 1921, κυρωθεῖσα διὰ τοῦ Νόμου 2577 τῆς 19 Ἀπριλίου 1921.

13) **Καταργεῖται** ἡ Σύμβασις τῆς 3 Μαρτίου 1923, κυρωθεῖσα διὰ τοῦ Νομοθετικοῦ Διατάγματος τῆς 18 Μαΐου 1923.

Ἀντιλαμβάνεται λοιπὸν πᾶς τις εὐκρινῶς, ὅτι διὰ μιᾶς μονοκονδυλιᾶς, δηλαδὴ διὰ τοῦ **Νόμου** 3483, πᾶν ὅ,τι εἰς τὸ διάστημα 87 **ἔλων ἐτῶν** ἐπετεύχθη ὑπὲρ τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν, φροντίδι ἀξίων καὶ ἐντίμων Κυβερνητῶν (Ἀλέξ. Κουμουνδούρος, Χαρίλαος Τρακούπης, Θεόδωρος Δηλιγιάννης, Δημήτριος Ράλλης) ἐρρίφθη χαμαὶ εἰς ἐρείπια. Ὅλα τὰ δικαιώματα, ὅσα διὰ σειροῦς πολλαπλῶν Νόμων εἰς τὸ διάστημα ἐνὸς σχεδὸν αἰῶνος

έχορηγήθησαν εις τούς ένυποθήκους όφειλέτας, δηλαδή να δανείζονται καθ' ύποχρέωσιν τής Τραπεζής εις ένυπόθηκα δάνεια μέχρι των 4)5 του Μετοχικού και 'Αποθεματικού αυτής Κεφαλαίου και προς τόκον 6%₀, και με δικαίωμα άποπληρωμής πρό τής λήξεως τής προθεσμίας, άφηρέθησαν κατά τόν αυθαδέστερον τρόπον. 'Αντιθέτως, πάσαι αι δια των αυτών **Νόμων** γενόμεναι εις την 'Εθνικήν Τράπεζαν παραχωρήσεις, όλα τα επί 87 όλα έτη άποκτηθέντα πλούσια—πλουσιώτατα κέρδη, όλα αι δια του Νόμου ΓΧΜΒ' δωρεαί υπέρ τής 'Εθνικής Τραπεζής, υπέρ των Μετόχων δηλαδή και των Διοικούντων αυτήν, διετηρήθησαν άθικτα και εις τό άκέραιον. Ούτε έν φράγκον δέν έστέρησεν αυτούς, ό άνομος ούτος και άτιμος Νόμος 3483. 'Εκατομμύρια επί εκατομμυρίων διεφύλαξεν ό Νόμος ούτος εις τα θυλάκια των Μετόχων και των Διοικούντων την 'Εθνικήν Τράπεζαν. Και εις επίμετρον οι ένυπόθηκοι όφειλέται παρεδόθησαν άνυπεράσπιστοι αιχμάλωτοι εις τό άνελεήμον έλεος του κ. 'Ιω. Δροσοπούλου και του κ. Γεωργ. 'Ιατρου Διοικητου και 'Υποδιοικητου τής νέας Κτηματικής.

Εις τούς δύο τούτους έδόθη υπό των Κυβερνώντων τω 1928 τό δικαίωμα και η άνεξέλεγκτος άδεια να δανείζουν τον Κτηματικόν Κόσμον τής 'Ελλάδος με Λίρας και με 10 %₀, ένω τό 'Εκδοτικόν Προνόμιον τής 'Εθνικής Τραπεζής και αι συναφεΐς προς τούς ένυποθήκους όφειλέτας ύποχρεώσεις αυτής — ύποχρεώσεις τόκου 6 %₀, ύποχρεώσεις δανεισμου των 4% των Κεφαλαίων αυτής—έληγον την 1ην 'Ιανουαρίου 1950.

47. Νομοθετική επανόρθωσις.—'Αλλά και άν ήθελεν ύποστηριχθί νομικώς προς στιγμήν, ότι από του Νόμου 3221, όσα ένυπόθηκα δάνεια έδάνεισεν η 'Εθνική Τράπεζα εις δραχμάς, πρέπει να υπολογίζονται με τον τόκον του άρθρου 25 του Νόμου 3221 και 3290 δηλαδή, με έν επιτόκιον 2 % επί πλέον του τόκου, δν πληρώνει αυτή δια τα όμολογιακά αυτής δάνεια, πάλιν οι αντιπρόσωποι του 'Εθνους άναγνωρί ζοντες τας ύποχρεώσεις αυτών προς τον 'Ελληνικόν Λαόν και την ευθύνην, ην φέρουσιν άπέναντι αυτού, ειλικρινώς δε και τιμώς άποδοκιμάζοντες την νομοθετικήν κακοήθειαν, και έξ ένέδρας επιβουλήν, ήτις διεπράχθη υπέρ των δολίων σκοπών τής 'Εθνικής Τραπεζής δια του Νόμου 3483, δέν θα διστάσουν βεβαίως δια νέου Νομοθετήματος να άρουν την γενομένην άδικίαν και να συμπληρώσουν τό άρθρον 2ον του ύποβληθέντος Σχεδίου Νόμου «περι ρυθμίσεως των προς Κτηματικής Τραπεζας εις ξένον νόμισμα χρεών, ως εξής :

'Αρθρον 2ον.

α) 'Ο τόκος των ως άνω δανείων όρίζεται από τής συστάσεως αυτών προς 6%₀ έτησίως, άνεν ύπολογισμου άνατοκισμών.

β) 'Ο τόκος επίσης των εις δραχμάς δανείων τής 'Εθνικής Τραπεζής των συνολογηθέντων παρ' αυτής μέχρι τής 12 'Απριλίου 1928, ως και ό τόκος των εις δραχμάς δανείων τής Κτηματικής Τρα-

πέξης, ορίζεται από τῆς συστάσεως αὐτῶν πρὸς 6 % ἐτησίως ἄνευ ὑπολογισμοῦ, ἀνατοκισμῶν καὶ ὑπερμερείας.

48. **Συνοπτικὴ ἀνακεφαλαίωσις τοῦ πρώτου Μέρους.**— Συγκεφαλαίων τὸ ἐξαγόμενον τῆς ἐξετάσεως τοῦ ζητήματος τῶν ἐνυποθήκων πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν χρεῶν ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς μέχρι τῆς 12 Ἀπριλίου 1928, ὅτε ἐξεδόθη ὁ Νόμος 3483 καταλήγω εἰς τὰ ἑξῆς :

α) Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ὑπεχρεοῦτο νὰ διαθέτῃ πρὸς χορήγησιν ἐνυποθήκων δανείων τὰ $\frac{3}{4}$ μέχρι τῶν $\frac{1}{5}$ τοῦ Μετοχικοῦ καὶ Ἀποθεματικοῦ αὐτῆς κεφαλαίου.

β) Νὰ διαθέτῃ ἐπίσης πρὸς τοῦτο ὅσα δάνεια ἐδανείσθη ἀποκλειστικῶς πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν (δάνειον 60.000.000 φραγκῶν κλπ.)

γ) Νὰ διαθέτῃ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν τὰς διαρκεῖς καὶ ἐπὶ προθεσίμῃ καταθέσεις.

δ) Νὰ δανείζη πρὸς 6 % ἄνευ ἐξαμηνιαίων ἀνατοκισμῶν καὶ ὑπερμερείας.

ε) Ὅτι κατὰ τὴν 14 Μαΐου 1928, ὅτε ἐχορίσθη ἡ Τράπεζα, ἦτοι μετὰ ἓνα μῆνα ἀπὸ τῆς ψηφίσεως τοῦ Νόμου 3483, ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἠδύνατο νὰ διαθέτῃ, ὡς προκύπτει καταφανῶς ἐκ τῶν πινάκων τῶν ἰδίων αὐτῆς Ἀπολογισμῶν, καὶ ὑπεχρεοῦτο πρὸς χορήγησιν ἐνυποθήκων δανείων τὰ $\frac{1}{5}$ τῶν ἑξῆς κεφαλαίων :

α) Τὰ $\frac{4}{5}$ τοῦ μετοχικοῦ καὶ ἀποθεματικοῦ αὐτῆς κεφαλαίου ἐκ δραχ. 1.193.393.789.

β) Ὅλον τὸ ποσὸν τῶν δανείων, τὰ ὁποῖα συνωμολόγησεν ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, ἀδεία τοῦ Κράτους καὶ ἀποκλειστικῶς πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν ἐκ δραχ. 464.706.600.

γ) Τὰ $\frac{4}{5}$ τῶν διαρκῶν καὶ ἐπὶ προθεσίμῃ καταθέσεων ἐκ δραχμῶν 473.121.364.

δ) Ὑπῆρχον ἐν τῷ Ταμείῳ καὶ παρὰ τῇ Τραπέζῃ τῆς Ἑλλάδος δραχμαὶ 940.985.779.

ε) Ὑπῆρχον διαθέσιμα ἐν τῷ ἐξωτερικῷ 659.601.545.

στ) Ὑπῆρχε πληθὺς ἄλλη σημαντικὴ κεφαλαίων τοποθετημένων εἰς ὁμολογίας Ἐθνικῶν δανείων.

ζ) Ἐκτὸς τῶν ἄνω αἱ καταθέσεις ὄψεως ἀνῆρχοντο εἰς 3.437.210.305.

Ὑπῆρχεν ἄρα καταφανῶς χρηματικὸν κεφάλαιον ἀρκετόν, καὶ ὑπεραρκετόν, ἀφθονόν, ἀφθονότατον, ὥστε ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, ὡς Τράπεζα Κτηματικῆς Πίστεως νὰ εἶναι εἰς ἀρίστην θέσιν νὰ ἐκπληροῖ ἀκεραίως, ἄνευ στενοχωρίας οἰασθήποτε, τὰς ὑποχρεώσεις, τὰς ὁποίας ἀνέλαβε πρὸς τοὺς ἐνυποθήκους αὐτῆς ὀφειλέτας, ὑποχρεώσεις αἰτινες ἀπέρρεον ἐκ τῶν γνωστῶν Συμβάσεων, καὶ ἐκυρώθησαν διὰ τῶν γνωστῶν νόμων.

Συνάγεται ἐκ τούτων ὅλον τὸ ἀσφαλές καὶ ἀνεπίδεκτον ἀμφισβητήσεως

συμπέρασμα τοῦτο, ὅτι κανεῖς ἀπολύτως δὲν συνέτρεχε λόγος, ὅπως συσταθῇ διὰ τῶν ἰδίων κεφαλαίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς νέα δῆθεν Κτηματικὴ Τράπεζα, δεδομένου, ὅτι μετὰ τὸν χωρισμὸν τοῦ Ἐκδοτικοῦ Προνομίου καὶ μετὰ τὴν σύστασιν νέας Ἐκδοτικῆς Τραπεζῆς δὲν ἀπέμενεν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν ἄλλος πλεόν καὶ μόνος κύριος προορισμός, ἢ νὰ χρησιμεύη κατὰ πρῶτιστον καὶ κύριον ἀποκλειστικῶς λόγον ὡς Τράπεζα Κτηματικῆς Πίστεως, οἷα ἦτο ἐπὶ 87 ἔτη.

Ὁ σκοπὸς τῆς συστάσεως νέας Κτηματικῆς Τραπεζῆς, αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν εἰς ἄκρον ἐπιλήψιμος καὶ κατακριτέος, εἰς ἓν καὶ μόνον ἀπέβλεπεν, πῶς οἱ ἐνυπόθηκοι ὀφειλέται, πρὸς τοὺς ὁποίους τὸ Κράτος διὰ πλουσίων παραχωρήσεων πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν ἠθέλησε καὶ ἐθεώρησεν ἀπολύτως ὀρθὸν νὰ προστατεύσῃ διὰ τοῦ καθορισμοῦ τοῦ τόκου τῶν ἐνυποθήκων δανείων, ν' ἀφεθῶσιν ἐντελῶς ἔρμαια ἀνυπεράσπιστα εἰς τὴν βουλιμίαν τῶν νέων Τραπεζιτῶν, δικαιομένων νὰ δανείζουν πλεόν ἐλευθέρως καὶ αὐταρχικῶς ἄνευ περιορισμοῦ οἰουδήποτε, ὅπως ἦθελον, ὅσον ἦθελον καὶ ὅσους ἦθελον, θεραπεύοντες συγχρόνως ἴδια ἐντελῶς καὶ ἀνάξια συμφέροντα.

ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΠΙΣΤΙΣ ΚΑΙ ΚΤΗΜΑΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ
ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΝΥΠΟΘΗΚΑ ΔΑΝΕΙΑ ΚΤΗΜΑΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΕΙΣ ΛΙΡΑΣ

Ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς 15 Ἰουνίου 1927 μέχρι τῆς 29 Ἰουλίου 1932 ἡμέρας ἐκδόσεως τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Νόμου Κ. Βαρβαρέσου.

«Στάσεις γάρ που, ὦ Θεασύμαχε, ἢ γε
ἀδίκια, καὶ μίση καὶ μάχας ἐν ἀλλήλοις
παρέχει, ἢ δὲ δικαιοσύνη ὁμόνοιαν καὶ
φιλίαν.»

Πλάτωνος Πολιτεία α'. XXVIII

ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΠΙΣΤΙΣ ΚΑΙ ΚΤΗΜΑΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΚΤΗΜΑΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ ΚΤΗΜΑΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Ἐκ τῆς συστάσεως αὐτῆς 15 Ἰουνίου 1927 μέχρι τῆς 29 Ἰουλίου 1932, ἡμέρας ἐκδόσεως τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Νόμου Κ. Βαρβαρέσου.

I.

1. **Δυαδικὸς χαρακτήρ Ἐθνικῆς Τραπεζῆς.**—Ἀφ' ὅτου τὸ Κράτος, μὴ δυνάμενον, ὡς ὀρθῶς ἐλέγχθη, νὰ κόπῃ νομίσματα ἑπαρκῆ διὰ τὰς συναλλαγὰς τῶν κατοίκων, παρεχώρησεν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν τὸ κυριαρχικὸν τοῦτο δικαίωμα τοῦ Κράτους (τὸ *droit regalien*), ἢ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἐγένετο Τράπεζα Ἐκδοτικὴ, μὲ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐξαργυρώσῃ τὰ παρ' αὐτῆς ἐκδιδόμενα καὶ εἰς κυκλοφορίαν τιθέμενα Τραπεζικὰ Γραμμάτια, ἅμα τῇ ἐμφανίσει καὶ τῇ αἰτήσει τοῦ κομιστοῦ. Καὶ ἐγεννήθη τὸ ζήτημα, ἢ ὑποχρέωσις αὕτη τῆς Ἐκδοτικῆς Τραπεζῆς νὰ ἐξαργυρώσῃ τὰ Τραπεζικὰ αὐτῆς Γραμμάτια, ἅμα τῇ ἐμφανίσει, συμβιβάζεται μὲ τὴν τοποθέτησιν τῶν κεφαλαίων αὐτῆς εἰς μακροπρόθεσμα δάνεια, ὡς εἶνε λόγου χάριν τὰ ἐνυπόθηκα δάνεια πρὸς τοὺς κτηματίας; Κανόνες τραπεζικοὶ ἐπιτρέπουσι τοιαύτας τοποθετήσεις, καὶ δύναται νὰ εἶνε ἀκίνδυνον τοιοῦτό τι; Τὰ ἰδρύματα τὰ Ἐκδοτικά, τὰ ἔχοντα δηλαδὴ **Τραπεζικὰ Γραμμάτια** εἰς κυκλοφορίαν, ἐξαργυρώσιμα ἅμα τῇ ἐμφανίσει, ἢ Ἐπιστήμη ἐδίδαξε πρὸ πολλοῦ, ὅτι ὀφείλουσι νὰ ἔχωσι τὰ κεφάλαια αὐτῶν ὅσον τὸ δυνατόν κινητοποιήσιμα δηλ. εἰς ὀρεστήν κατάστασιν.

2. **Θεωρητικὴ Ἰάκωψις.**— Πρὸ πενήτηντα ἐτῶν, κατόπιν ἐπανειλημμένων κρίσεων, ὡς παρετήρει ὁ Στέφανος Σκουλούδης, εἰδήμων εἰπερτις καὶ ἄλλος τῶν τραπεζικῶν πραγμάτων καὶ θιασώτης καὶ ὑπέριμαχος τῆς ἰδέας, ὅτι ἢ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἔπρεπε νὰ περιορισθῇ ἀποκλειστικῶς ἐξ ἀρχῆς εἰς τὸ Ἐκδοτικὸν αὐτῆς Προνόμιον, νὰ παραμένῃ δηλαδὴ Τράπεζα Ἐκδοτικὴ, κρίσεων ἐπαναλέγω, αἱ ὁποῖαι περιοδικῶς ἐνέσκηπτον εἰς τὰς Ἐκδοτικὰς Τραπεζὰς τῆς Ἰταλίας, συνῆλθεν ἐκεῖ Συνέδριον ἀποτελούμενον παρὰ τῶν διευθυντῶν πασῶν τῶν Ἐκδοτικῶν Ἰταλικῶν Τραπεζῶν καὶ ἄλλων πιστωτικῶν ἰδρυμάτων, ὅπως μελετήσῃ τὰ αἴτια τῶν περιοδικῶν κρίσεων, αἵτινες ἐπληττον τὰς Ἐκδοτικὰς Ἰταλικὰς Τραπεζὰς, καὶ τὰ μέσα

τῆς προλήψεως αὐτῶν. Τοῦ Συνεδρίου ἐκείνου μετέσχε καὶ ὁ διακεκοιμημένος οἰκονομολόγος Luzziati, ὁ διοργανωτὴς τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Λαϊκῶν Τραπεζῶν καὶ πολλὰκις χρηματίσας Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν. Μετὰ μακρὰς καὶ σπουδαιότατας συζητήσεις τὸ Συνέδριον κατέληξεν ὁμοφώνως εἰς τὸ πόρισμα τοῦτο, ὅτι πρὸς ἀποφυγὴν κρίσεων καὶ τῶν ἐκ τούτων σοβαροτάτων κινδύνων αἱ Ἐκδοτικαὶ Τράπεζαι ὀφείλουσιν πρὸ παντὸς νὰ τοποθετοῦν τὰ κεφάλαια αὐτῶν εἰς βραχυπρόθεσμους τοποθετήσεις, εἰς τρόπον ὥστε νὰ δύνανται αὐταὶ νὰ ἐκκαθαρίζονται ταχέως, καὶ ὅτι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐπιβάλλεται εἰς τὰς Ἐκδοτικὰς Τράπεζας νὰ μὴ παρέχωσι δάνεια προθεσμίας μακροτέρας τῶν τριῶν, καὶ κατ' ἀνώτατον ὄριον τῶν ἑξ μηνῶν, καὶ δεύτερον νὰ ἔχωσι ἑναποταμίευμα εἰς μεταλλικὸν ποσὸν ἴσον πρὸς τὸ ἥμισυ τοῦλάχιστον τοῦ ποσοῦ τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ Τραπεζικῶν Γραμματίων.

3. **Ἐπιστημονικὴ κύρωσις.** Τὸ πόρισμα τοῦτο τῶν διασκέψεων τοῦ ἐν Ἰταλίᾳ Συνεδρίου ἐκύρωσε μεθ' ὅλου τοῦ ὄγκου τῆς ἐπιστημονικῆς αὐτοῦ αὐθεντίας, ἐν τῷ γνωστῷ αὐτοῦ συγγράμματι, ὁ διακεκοιμημένος τῆς Γαλλίας οἰκονομολόγος Paul Leroy - Beaulieu. «Ἐκεῖνο, γράφει ὁ σοφὸς οὗτος, τοῦ ὁποῦν μία Τράπεζα Ἐκδοτικὴ ἔχει ἀνάγκη εἶνε, οὐχὶ μόνον τοποθετήσεις ἀσφαλεῖς, ἀλλὰ πρὸ πάντων τοποθετήσεις εὐχερῶς καὶ παραχρῆμα ἔξαργυρώσιμοι, ἢ τοῦλάχιστον ἔξαργυρώσιμοι ἐντὸς βραχυτάτης προθεσμίας. Τράπεζα Ἐκδοτικὴ, ἔχουσα Γραμμάτια Τραπεζικὰ εἰς κυκλοφορίαν ὀφείλει νὰ ἔχη ὅσῳ τὸ δυνατόν τοὺς ἑαυτῆς πόρους διαθέσιμους. Ἐπομένως δὲν θὰ ἠδύνατο, χωρὶς νὰ ἐκθέσῃ ἑαυτὴν εἰς κινδύνους, νὰ δεσμεύσῃ ἐν ἀκνησίᾳ ἀξιοσημείωτον μέρος τῶν ἑαυτῆς πόρων, εἴτε εἰς ἀγορὰς κτημάτων, εἴτε εἰς δάνεια πρὸς τὸ Κράτος μὴ βραχυπρόθεσμα, εἴτε εἰς δάνεια καὶ πρὸς αὐτὸ ἀκόμη τὸ ἐμπόριον, ἐπὶ προθεσμία μακροτέρα μηνῶν τινῶν. Ἐν ἐνὶ λόγῳ πᾶσα ἐγγύησις μὴ δυναμένη εὐκόλως νὰ καταστῇ χρεῖμα, μετριοτάτην ἔχει σημασίαν διὰ μίαν Ἐκδοτικὴν Τράπεζαν, καὶ δὲν ἐμποδίζει τὴν ὑποτίμησιν τῶν γραμματίων αὐτῆς».

4. **Οὐδεὶς κίνδυνος διὰ τὴν Ἐθνικὴν.**— Ὑπεστηρίχθη ἐντεῦθεν καὶ ἐν Ἑλλάδι ἀκροθιγῶς εἰς τὸ πρὸ εἰκοσαετίας παρελθὸν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δεδομένων τῆς πείρας καὶ τῶν διδαγμάτων τῆς Ἐπιστήμης, ὅτι ὑπῆρξε πρωταρχικὸν ἀμάρτημα ἐν τῷ Καταστατικῷ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, διὰ τοῦ ὁποῦν ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀντίθετο εἰς αὐτὴν τὸ δικαίωμα νὰ ἐκδίδῃ **Τραπεζικὰ Γραμμάτια**, ἔξαργυρώσιμα δηλαδὴ ἐν ὄψει, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐπεβάλλετο αὐτῇ ἢ υποχρέωσις νὰ τοποθετῇ μέγα μέρος τοῦ κεφαλαίου αὐτῆς εἰς μακρὰ ἐνυπόθηκα δάνεια, τοῦτέστι νὰ πράττῃ ἀκριβῶς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπιβάλλεται εἰς πᾶσαν Ἐκδοτικὴν Τράπεζαν νὰ ἀποφεύγῃ.

Τὰς θεωρίας ταύτας καὶ τὰς ἐπιστημονικὰς αὐτῶν κυρώσεις ἐνεθυμήθησαν αἰφνιδίως κατὰ τὸ 1927, δηλ. μετὰ 87 ὅλα ἔτη ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς Ἐθν. Τραπεζῆς, οἱ διευθύνοντες αὐτὴν καὶ ἤξισαν παρὰ τοῦ τότε Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν τὸν χωρισμὸν καὶ τὴν παραχώρησιν τοῦ Ἐκδοτικοῦ Προνομίου εἰς ἰδιαιτέραν Ἐκδοτικὴν Τράπεζαν.

Τὸ Ἐκδοτικὸν Προνόμιον, τὸ ὁποῖον ἐπὶ αἰῶνα σχεδὸν ἐνέμετο ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα μὲ τὸ δίμορφον Καταστατικὸν αὐτῆς παρουσίασεν ἄραγε δυσχερείας ἢ μήπως προεκάλεσεν ἀνωμαλίας ἢ κρίσεις ἢ κινδύνους μέχρι τοῦ 1927, εἰς τρόπον ὅστε νὰ ἐπιβάλλεται ἡ πρόληψις αὐτῶν διὰ τῆς συστάσεως Ἐκδοτικῆς Τραπεζῆς; Τὰ Τραπεζικὰ αὐτῆς Γραμμάτια ὑπέστησαν ἄραγε μείωσιν ποτὲ τινά, λόγῳ τοῦ ὅτι ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα διέθεσε μέρος τῶν κεφαλαίων αὐτῆς εἴτε εἰς δάνεια πρὸς τὸ Κράτος, πρὸς Δήμους ἢ λιμένας, εἴτε εἰς μακροπρόθεσμα δάνεια ἐπὶ ὑποθήκῃ κτημάτων; Τοιοῦτό τι ἀδιαμφισβητήτως δὲν παρετηρήθη. Κίνδυνος ὡς ἐκ τούτου τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς δὲν προεκλήθη, οὔτε ἀνωμαλία, οὔτε κρίσις. Κίνδυνος καὶ ἀνωμαλίας εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν προήλθον ἀληθῶς ἐξ ἄλλων ὑπόπτων ἐνεργειῶν τῶν Διοικούντων αὐτήν, ἐξ ἄλλων ἀνωμάλων ἐπιχειρήσεων, εἰς ἃς προέβησαν οὗτοι κατὰ καιροῦς, κατὰ παράβασιν τῶν ὅρων τοῦ Καταστατικοῦ αὐτῆς.

Ἄλλ' ἐκ τοῦ γεγονότος, ἐπαναλαμβάνω, ὅτι ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, συμφῶνως ἄλλως πρὸς τὸ Καταστατικὸν αὐτῆς, ἐτοποθέτησε κεφάλαια σημαντικὰ εἰς μακροπρόθεσμα δάνεια ἐπὶ ὑποθήκῃ, δὲν προέκυψεν εἰς αὐτήν οὔτε κίνδυνος, οὔτε ζημία, οὔτε ἄλλη τις οἷα δήποτε στενοχωρία.

5. Ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία.— Ἄλλὰ δὲν ὑπῆρξε οὐδὲ φόβος κἄν, οὐδὲ ὑπόνοια τοιοῦτου κινδύνου, ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ Χώρα ἡμῶν διετέλεσεν ἐπανειλημμένως ἐπὶ μακροτάτους χρόνους ὑπὸ Ἀναγκαστικὴν Κυκλοφορίαν. Ἡ Ἐκδοτικὴ Τράπεζα ἔχει τὴν υποχρέωσιν νὰ ἐξαργυρώῃ τὰ Τραπεζικὰ Γραμμάτια αὐτῆς εἰς τὸν κομιστὴν ἅμα τῇ ἐμφανίσει. Ὅταν ὅμως τὸ Κράτος δι' ἓνα ἢ ἄλλον λόγον καταφεύγει εἰς τὴν Ἀναγκαστικὴν Κυκλοφορίαν, τὰ **Τραπεζικὰ Γραμμάτια** τῆς Ἐκδοτικῆς, τὰ ἐξαργυρώσιμα ἐν ὄψει, δηλαδὴ ἐξαργυρώσιμα εἰς χρυσόν, μεταβάλλονται αὐτοστιγμῆ εἰς **χαρτονόμισμα**, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει πλέον καμμίαν υποχρέωσιν ἢ Τράπεζα, δηλ. τὸ Κράτος, νὰ ἐξαργυρώῃ ἅμα τῇ ἐμφανίσει μὲ χρυσόν ἢ ἰσότημον συνάλλαγμα. Τὸ **χαρτονόμισμα** εἶνε ἐν ψευδῆς νόμισμα, εἶνε ἀπλαῖ ἀποδείξεις πιστοποιοῦσαι μόνον, ὅτι ὁ κάτοχος αὐτοῦ ἔχει λαμβάνειν παρὰ τοῦ Κράτους εἰς ἀόριστον προθεσμίαν ἄνευ τόκου τὸ ἀναγεγραμμένον εἰς τὸ χαρτονόμισμα ποσόν. Ἐνὶ λόγῳ ἡ Ἀναγκαστικὴ Κυκλοφορία, ἀναιροῦσα τὴν υποχρέωσιν τῆς Ἐκδοτικῆς Τραπεζῆς, Τραπεζῆς τοῦ Κράτους, νὰ ἐξαργυρώῃ τὰ Τραπεζικὰ αὐτῆς Γραμμάτια, ἐξουδετεροῖ πλήρως καὶ τοὺς κινδύνους, περὶ ὧν ὁμιλεῖ ἡ Ἐπιστήμη, περὶ Ἐκδοτικῶν Τραπεζῶν. Καὶ τὸ πρᾶγμα εἶνε εὐνόητον.

Ὡς πολὺ χαρακτηριστικὸν ἀναφέρω, ὅτι τῷ 1909 ἡ Γαλλικὴ Τράπεζα εἶχε κυκλοφορίαν 5.166 ἑκατομμύρια φράγκων καὶ ἀπόθεμα μεταλλικὸν 4.352 ἑκατομμύρια. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος εἶχεν εἰς κυκλοφορίαν 134 ἑκατομμύρια δραχμῶν καὶ μεταλλικὸν ἀπόθεμα μόνον 4 ἑκατομμυρίων (*).

Καὶ ὅμως παρὰ τὸ ἐλάχιστον τοῦτο μεταλλικὸν ἀπόθεμα, παρὰ τὴν με-

Σημείωσις (*).— Raphael Georges Levy, Banques d' Emission (σελίς 6).

γίστην δυσαναλογίαν τοῦ κυκλοφοροῦντος χαρτονομίσματος τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, τὰ Τραπεζικὰ Γραμμάτια αὐτῆς δὲν ὑφίσταντο καμμίαν τότε μείωσιν, ἀλλ' ἦσαν ἰσότημα χρυσοῦ. Τὸ 100 φράγκων γραμμάτιον τῆς Τραπεζῆς τῆς Γαλλίας δὲν εἶχε ἀξίαν ἀνωτέραν τοῦ 100δράχμου τῆς Ἐθνικῆς ἡμῶν Τραπεζῆς, καίτοι ἡ Γαλλικὴ Τράπεζα εἶχε κάλυμμα 81 τοῖς % ἐνῶ ἡ Ἐθνικὴ ἡμῶν Τράπεζα εἶχε κάλυμμα 3 τῆς %.

6. — **Ἀδικαιολόγητος ὁ χωρισμός.**— Κατὰ τὸ 1927 διετελοῦμεν ἀπὸ μακροτάτων χρόνων ὑπὸ Ἀναγκαστικὴν Κυκλοφορίαν. Ποίως τάχα κίνδυνος ὑπῆρξε διὰ τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν ὡς Ἐκδοτικὴν ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι εἶχε τοποθετήσῃ μακροπρόθεσμα δάνεια ἐπὶ ὑποθήκῃ, ἢ εἰς τὸ Κράτος, ἢ εἰς Δήμους κλπ. Τὰ Τραπεζικὰ αὐτῆς Γραμμάτια ἔτρεχον ὡς ἐκ τούτου κανένα κίνδυνον ὑποτιμήσεως; Τραπεζικὰ Γραμμάτια πρὸ πολλοῦ δὲν ὑπῆρχον. Ὑποχρέωσις ἐξαργυρώσεως ἐν ὄψει δὲν ὑπῆρχεν. Ὑπῆρχε μόνον Ἀναγκαστικὸν χαρτονόμισμα, μὴ ἐπιβάλλον εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, ὡς Ἐκδοτικὴν, καμμίαν ὑποχρέωσιν.

Καὶ εἶνε προφανές, ὡς ἐκ τούτου, ὅτι λόγοι οὐσιαστικοί, λόγοι πρακτικοί, ἢ ἐπιστημονικοὶ δὲν ἐπέδρασαν ἐπὶ τῆς ἀποφάσεως τοῦ τότε Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν καὶ τῶν Διοικούντων τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, ὅπως ἀποσχίσουν τὸ Ἐκδοτικὸν Προνόμιον, μὲ τὸ ὅποιον ἡ Ἐθν. Τράπεζα ἐπὶ 87 ὅλα ἔτη ἐμεγαλύνθη, καὶ ἐπεβλήθη εἰς τὸ Κράτος καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κοινωνίαν καὶ εἰς τὸν ἔξω Τραπεζικὸν κόσμον ὡς ἰσχυρότατος πιστωτικὸς ὄργανισμός. Οἱ λόγοι τοῦ χωρισμοῦ καὶ τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ Προνομίου ἀπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἦσαν καθαρῶς λόγοι συμφεροντολογικοί, λόγοι προσωπικοὶ ἀποκλειστικῶς τῶν Διοικούντων τὴν Τράπεζαν, καὶ κανεὶς ἄλλος.

7. **Προσωπικοὶ οἱ λόγοι τοῦ χωρισμοῦ.**— Διὰ τῆς Σταθεροποιήσεως καὶ τοῦ συναφοῦς χωρισμοῦ τοῦ Ἐκδοτικοῦ Προνομίου, ὡς γνωστόν, οἱ ἐν τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ ἐπεδίωξαν πρὸ παντός, ἐν γνώσει τῆς δεινῆς συμφορᾶς, τὴν ὁποίαν θὰ προεκάλλουν, καὶ ἐπέτυχον μίαν προσωπικὴν ἱκανοποίησιν. Ἦσαν, ἐν πρώτοις, πολλοὶ οἱ Διοικοῦντες καὶ οἱ Συνδιοικοῦντες καὶ οἱ φιλοδοξοῦντες νὰ τὴν διοικήσουν, καί, ὡς εἶπον καὶ ἄλλοτε, ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ὁμοίασεν ἀκριβῶς μὲ τὴν ὀκτάπου, ἡ ὁποία γεννᾷ ἀπροσέκτως πολλὰ πολλὰ ὀκταπόδια. Μὴ δυναμένη ἢ δυστυχὴς νὰ τὰ διαθρέψῃ ὅλα, λαμβάνει μίαν ἡρωϊκὴν ἀπόφασιν ἀπότοκον ἀφθίστου μητρικοῦ φίλτρου. Ἐξέρχεται εἰς τὴν ἄμμον, ἐξαπλοῦνται ἀταράχως, καὶ τὰ μικρὰ ὀκταπόδια ἐπιπίπτουν καὶ τὴν κατατρώγουν. Εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν συνέβη τὸ ἴδιον ὑπῆρξαν πολλοὶ πάρα πολλοὶ οἱ παρ' αὐτῆς γαλουχηθέντες ὀκτάποδες. Ὁ Ἀλέξανδρος Κορυζῆς, ὁ Ἐμμ. Τσουδερός, ὁ Ἀλέξανδρος Διομίδης, ὁ Γ. Δροσόπουλος, ὁ Γεώργιος Ἰατροῦ. Πῶς ἠδύνατο ἢ δυστυχὴς ὀκτάπους νὰ διαθρέψῃ ὅλους αὐτούς; Ἐξηπλώθη εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Βουλῆς καὶ ὑπὸ τὰς ὄψεις τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, χαίροντος καὶ ἀγαλλομένου εἰς τὸ φαιδρὸν θέαμα, ἐπέπεσαν οἱ τραπεζικοὶ ὀκτάποδες, βουλιμύοντες κατ' αὐτῆς καὶ τὴν

διεμέλισαν. Πλήρης ικανοποίησις. Οἱ δύο, ὁ Ι. Δροσόπουλος καὶ ὁ Α. Κορυζῆς κατέφαγον τὰς δύο πλευρὰς αὐτῆς, καὶ παρέμειναν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν Διοικηταὶ καὶ Ὑποδιοικηταί, ὁ Ἄλ. Διομήδης καὶ ὁ Ἐμμ. Τσουδερός εἰσηλθόν εἰς τὴν νέαν Ἐκδοτικὴν Τράπεζαν, ὁ Γεώργιος Ἰατροῦ εἰσηλθὼν εἰς τὴν Κτηματικὴν Τράπεζαν.

8. **Ποία ἀνάγκη συστάσεως Κτηματικῆς.**—Ἄλλ' ἔστω· θέλουν οἱ κατὰ τὸ 1927 Διοικοῦντες τὴν Τράπεζαν καὶ ἀξιώσαντες τὸν χωρισμὸν τοῦ Ἐκδοτικοῦ Προνομίου, νὰ πείσουν τὴν Ἑλληνικὴν Κοινωνίαν, ὅτι ὀρθῶς καὶ σοφῶς ἐγένετο, ὅ,τι ἐγένετο τῷ 1927, ὅτι εἰλικρινῶς ἄνευ προσωπικοῦ τινος ὑπολογισμοῦ, ἄνευ ἐνόχου ὑστεροβουλίας ἀπεφάσισαν τὴν ἀπόσχισιν τοῦ Ἐκδοτικοῦ Προνομίου, ὅτι ὀρθὴ καὶ ἀπαραιτήτως ἀναγκαία ἦτο ἡ σύστασις τῆς νέας Ἐκδοτικῆς Τραπεζῆς, εὐλογία Θεοῦ καὶ ἔλεος ἦτο ἡ Σταθεροποίησις, καὶ ὄχι κατάρρα καὶ συμφορά. Ἔστω. Νὰ δεχθῶμεν πάντα ταῦτα ὡς ἀκριβῆ.

Ἄλλ' ἀφοῦ ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς μέχρι τοῦ 1927 ἦτο, ὡς σαφῶς ἐδείχθη ἀνωτέρω, Τράπεζα Κτηματικῆς Πίστεως μᾶλλον ἢ Ἐκδοτικῆς, ἀφοῦ διὰ τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ Ἐκδοτικοῦ Προνομίου καὶ τῆς μεταθέσεως αὐτοῦ εἰς ἄλλην Τράπεζαν, ἀπεσοβόντο δῆθεν οἱ κίνδυνοι, περὶ ὧν ὠμίλησα ἀνωτέρω, διὰ ποῖον λόγον τότε ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δὲν παρέμεινε πλέον ὑπὸ τὴν δευτέραν αὐτῆς καὶ μόνην ιδιότητα, τὴν μᾶλλον προέχουσαν, ὡς Τράπεζα Κτηματικῆς Πίστεως, οἷα ἦτο πρωταρχικῶς ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς καὶ ἐπὶ ἐννεήκοντα σχεδὸν ἔτη; Πῶς καὶ διὰ ποῖον λόγον ἀπεξεδύθη συγχρόνως καὶ τὴν ιδιότητα τῆς Ἐκδοτικῆς καὶ τὴν ιδιότητα τῆς Κτηματικῆς; Πρὸς τί, πρὸς ποῖον σκοπὸν ἐσχημάτισεν αὐτὴ αὕτη, διὰ τῶν ἰδίων δῆθεν κεφαλαίων αὐτῆς ἄλλην Τράπεζαν Κτηματικῆς Πίστεως, ἀφοῦ ἐπὶ 90 σχεδόν, ὡς εἶπον, ἔτη ἦτο κυρίως αὕτη αὕτη Τράπεζα Κτηματικῆς Πίστεως; Δὲν ἠδύνατο ἀξιόλογα, τίς δὲν ἀντιλαμβάνεται τοῦτο, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ Ἐκδοτικοῦ Προνομίου, διατηροῦσα ὑπὲρ ἑαυτῆς ὅλον τὸν ἀμφισβητηθὲν κάλυμμα νὰ ἐξακολουθήσῃ μετὰ τῆς μεγαλειτέρας εὐχερείας καὶ ὠφελείας, ὑπηρετοῦσα συγχρόνως καὶ τὴν Κοινωνίαν, νὰ παραμείνῃ Τράπεζα Κτηματικῆς Πίστεως, χρησιμοποιοῦσα ἀσφαλῶς καὶ ἐπωφελῶς τὰ κολοσσαῖα αὐτῆς κεφάλαια; Ὑπῆρχε καμμία ἀνάγκη ἄλλων δανειακῶν κεφαλαίων. Ὑπῆρξεν ἀνάγκη δανείου 5 ἑκατομμυρίων λιρῶν καὶ μὲ τόκον 7 τοῖς %, ἀφοῦ 5 σχεδόν ἑκατομ. λιρῶν ὑπῆρχαν εἰς τὰ χρηματοφυλάκια αὐτῆς, καὶ ἀφοῦ πρὸ 30 ἐτῶν ἐδανείζετο χρυσὰ δάνεια μὲ 3 τοῖς %; Ἐπὶ τέλος καὶ ἂν ὑπῆρχεν ἀνάγκη, δὲν ἠδύνατο τάχα νὰ προμηθευθῆ δάνεια τοιαῦτα ὅταν ἠθελε καὶ νὰ χρησιμοποιῆ αὕτη αὕτη δι' ἑαυτήν;

Ποῖος σφραγονῶν ἄνθρωπος, ποῖος Ἑλλην πολίτης ἢ πολιτευόμενος, ὅσην καὶ ἂν ἔχη συμπάθειαν προσωπικὴν πρὸς τοὺς Διοικοῦντας τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν δύναται ν' ἀμφισβητήσῃ τοῦτο, τὸ ὁποῖον λέγω, ὅτι μετὰ τὴν ἀπόσχισιν τοῦ Ἐκδοτικοῦ Προνομίου καὶ ἰδίως μετ' αὐτήν, κανεὶς ἀπολύτως δὲν συνέτρεξε λόγος, καμμία ἀπολύτως δὲν ὑπῆρχεν ἀνάγκη πρὸς σύστασιν νέας Κτηματι-

κῆς Τραπεζῆς ἐκ τῶν ἰδίων δῆθεν κεφαλαίων τῆς Ἐθνικῆς, καὶ μὲ δάνειον ἀγγλικῶν λιρῶν. Δὲν ἠδύνατο, δὲν εἶχεν ὅλην τὴν εὐκολίαν νὰ δανείζη αὐτὴ ἀπ' εὐθείας;

II

9. **Πληθωρικὸν χαρτονόμισμα.**—Πόθεν προῆλθεν ἡ δεινὴ συμφορὰ, ἣτις ἐπλήξε θανασίμως τοὺς ἐνυποθήκους ὀφειλέτας τῆς Κτηματικῆς καὶ τοὺς Ἑλληνας τοῦ ἐξωτερικοῦ, καταθέτας χρυσῶν δολλαρίων—πόθεν ἐξαπελύθη ἡ λαϊκῶν, ἣτις ἐσάρωσε καὶ ἐσκόρπισεν εἰς τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος τὰς οἰκονομίας καὶ τὰ ἀποταμιεύματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, κατέρωφεν εἰς ἐρείπια καὶ συντρίμματα τὸ οἰκονομικὸν οἰκοδόμημα τοῦ Κράτους καὶ τῆς Κοινωνίας; Ἡ γενέτειρα ὄλου τοῦ κακοῦ, τὸ ὁποῖον εἰς μάτην προσεπάθησα, καὶ ὡς Ὑπουργὸς ἐπὶ τῆς Οἰκουμενικῆς καὶ ὡς βουλευτὴς Ἀθηνῶν ἀπὸ τοῦ Βήματος τῆς Βουλῆς, καὶ ἀπὸ τῶν στηλῶν τῶν ἐφημερίδων, ἀκαμάτως ἀγωνιζόμενος, μόνος ὀλομόναχος παλαίων κατὰ συνησπισμένων καὶ ἀσυνειδήτων συμφεροντολόγων, πῶς δυνάμει νὰ ἀποτρέψω, ἄριστα ἀντιλαμβανόμενος καὶ ὡς ἄριστα ἐξηγήσας καὶ παραστήσας τὸν τρομερὸν κίνδυνον, εἰς ὃν θὰ ἐξετίθετο ἡ Χώρα, ὑπῆρξεν ἡ Σταθεροποίησις. (!)

Σημείωσις (1).—Μετὰ 5 ἀκριβῶς ἔτη, ἀπ' ἧς καὶ εἰς τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον τῆς Οἰκουμενικῆς, καὶ ἀπὸ τοῦ Βήματος τῆς Βουλῆς, καὶ ἀπὸ τῶν στηλῶν τῶν Ἐφημερίδων ἐπανειλημμένως κατεδείκνυον σαφῶς καὶ ἐμπειριστατομένως τὸ βάρβαρον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀσφαλῶς θὰ κατεβυθίζετο ἡ Χώρα διὰ τῆς Σταθεροποιήσεως τοῦ κ. Καφαντάρη, διὰ τοῦ δανείου τῶν 9 ἐκ. Λιρῶν, καὶ διὰ τῶν χάριν τοῦ δανείου τούτου γενομένων ἐξοφρενικῶν παραχωρήσεων (πολεμικαὶ ἀποζημιώσεις) ὁ Ἐ. Βενιζέλος, Πρωθυπουργὸς τῆς πενταετίας, εἰς προεκλογικὸν του λόγον ἐν Θεσσαλονίκῃ τῆς 28 Αὐγούστου 1932, ἀπαντῶν εἰς τὰς κατηγορίας τοῦ Γ. Καφαντάρη ἔλεγεν ἐπὶ λέξει τ' ἀκόλουθα.

Ἡ οὐσία τοῦ πράγματος εἶναι ἡ ἐπομένη. Διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ κ. Πουανκαρέ, ὅπως ἐκδοθῇ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν τὸ δάνειον τῶν λιρῶν στερλινῶν ἐκ 3.000.000 ποῦ ἦτο ἀναγκαῖον διὰ τὴν Νόμῳ Σταθεροποίησιν, ὁ κ. Καφαντάρης ἐθυσίασε τὸ χρέος τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως ἐκ τῶν εἰς δραχμὰς προκαταβολῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς. Δηλαδή διὰ νὰ ἐπιτύχῃ δάνειον λιρῶν στερλινῶν 3.000.000 ἐθυσίασεν ὑπερπενταπλασίως Ἑλληνικὰς ἀπαιτήσεις κατὰ τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως. Ὅταν δὲ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι διὰ νὰ γίνῃ ἡ Σταθεροποίησις ἐθυσιάσθη περαιτέρω καὶ ἡ ἐκ δραχρῶν 1.120 ἑκατομμυρίων ὑπεραξία τῶν καλημιμάτων θ' ἀναγνωρίσῃ καθ' ἑνα, ὅτι ἐδικαιούμην νὰ παραπονεθῶ (μετὰ 5 ἔτη), ὅτι ὑπῆρξαν ὅλως διόλου ὑπερβολικαὶ αἱ θυσίαι, εἰς τὰς ὁποίας ὑπεβλήθημεν διὰ τὴν Σταθεροποίησιν, ἡ ὁποία ὅπως τὰ πράγματα ἀπέδειξαν δὲν ἦτο στερεὸν οἰκοδόμημα, ἀλλὰ ἀπλοῦν παράπηγμα, τὸ ὁποῖον παρέσυρεν ὁ πρῶτος ἐνάντιος ἄνεμος.

Ὅταν ἐγώ, πρὸ πέντε ἀκριβῶς ἐτῶν, ἔλεγον ἀπὸ τοῦ Βήματος τῆς Βουλῆς, ὅτι δὲν θὰ παρέλθῃ πολὺς καιρὸς καὶ ἡ Σταθεροποίησις θὰ παραμείνῃ λέξις κενή, ἐνυβρίσθη βαναύσως, ὡς ὑπονομεῖον τὴν πίστιν τοῦ Κράτους, ὡς ἄθλιος εἰσηγητῆς τῆς χρεωκοπίας. Ἐστολίσθη ἐκ περισσοῦ καὶ μὲ κοσμητικὰ ἐπίθετα (οὐτιδανὸς ἀνυπόληπτος) μὲ τὰ ὁποῖα προοδευτικῶς μὲ ἐστόλισεν ὁ Ἀρχηγὸς τῶν Προοδευτικῶν, σπουδάσας, ὡς φαίνεται, τὴν καλὴν συμπεριφορὰν εἰς τὸ Παρθεναγωγεῖον τοῦ Καρπενησίου.

Ἐτέρωθεν ἐπὶ 5 ὀλόκληρα ἔτη ὁ Πρωθυπουργὸς Ε. Βενιζέλος ἠγωνίζετο τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς δραχμῆς, προσπαθῶν νὰ στηρίξῃ τὴν Σταθεροποίησιν, τὸ σαθρὸν

Μετὰ τὴν ἀνακωχὴν τοῦ μεγάλου καὶ καταράτου πολέμου, ὅλος ὁ κόσμος, ἐμπόλεμος καὶ μὴ ἐμπόλεμος, εὐρέθη εἰς πλήρεις οἰκονομικὸν ἀδιέξοδον. Τὸ ἀδιέξοδον τοῦτο ἐδημιουργήθη ἐκ τῆς πληθωρικῆς ἐκδόσεως Ἐναγκαστικῶν χαρτονομίσματος.

Πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν κολοσσιαίας ἐκτάσεως πολεμικῶν δαπανῶν, τὰ ἐμπόλεμα Κράτη, καὶ δὲν ἦσαν ὀλίγα, σχεδὸν ἡ Εὐρώπη ὀλόκληρος, εὐρέθησαν εἰς τὴν ἀνάγκην, ἐφ' ὅσον δὲν ἦτο δυνατόν νὰ συνάψωσι δάνεια ἢ νὰ ἀυξήσουν τὴν φορολογίαν, νὰ καταφύγουν εἰς τὸ Ἐναγκαστικὸν χαρτονομίσμα δηλ. εἰς τὴν ἀναγκαστικὴν πίστωσιν.

Ὁ διάσημος οἰκονομολόγος Κάρολος Ζιδ (Ἐκθεσις τῶν Οἰκονομολόγων, Ἰούλιος 1920, ἀρ. 3), γράφων περὶ τῆς πληθωρικῆς ἐκδόσεως Ἐναγκαστικῶν χαρτονομίσματος, ἀποφαίνεται, ὅτι οἱ οἰκονομολόγοι δεικνύονται λίαν αὐστηροὶ κοῖται περὶ αὐτῆς, καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν Γαλλίαν, ἄνευ τῆς πληθωρικῆς ἐκδόσεως χαρτονομίσματος, δὲν θὰ ἠδύνατο αὕτη νὰ ὑπερισχύῃ εἰς τὸν πόλεμον, οὔτε νὰ συνεχίσῃ αὐτὸν ἐπὶ τέσσαρα καὶ πλέον ἔτη».

Καὶ πράγματι, προσθέτει: «*Δὲν θὰ ἠδύνατο ἡ Γαλλία νὰ εὕρῃ εἰς τὴν φορολογίαν, οὔτε εἰς τὰ δάνεια, τὰ 200 δισεκατομμύρια φράγκων, τῶν ὁποίων εἶχεν ἀπόλυτον ἀνάγκην*».

Μετὰ τὴν ἀνακωχὴν καὶ τὴν εἰρήνην, ἡ πληθωρικὴ αὕτη ἐκδοσις Ἐναγκαστικῶν χαρτονομίσματος, ὡς ἦτο ἐπόμενον, προεκάλει ἀστάθειαν τοῦ νομίσματος, αἱ δὲ ἀπότομοι αὐτοῦ διακιμάνσεις, αἱ διαταράσσουσαι ἐπικινδύνως τὰς συναλλαγματικὰς σχέσεις, ἦσαν κακὸν παγκοίνως ἀνεγνωρισμένον, ἀφοῦ εἰς ὅλους ἦτο καταφανῶς αἰσθητὸν, κακὸν τοῦ ὁποίου ἡ ἄρσις ἦτο διὰ τοῦτο κοινὸς πόθος.

Ἄρσις τοῦ κακοῦ τούτου ἐσήμαινεν ἀπόκτησιν νομίσματος ἐθνικοῦ ὑγιοῦς, ἱκανοῦ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὰς συναλλαγματικὰς σχέσεις ἀπὸ πάσης ἀποτόμου καὶ ἐπικινδύνου διαταραχῆς.

10. **Σταθεροποίησις.**— Ἐντεῦθεν ἡ Σταθεροποίησις, δηλαδή ἡ ἀπότομος ἄρσις τῆς Ἐναγκαστικῆς Κυκλοφορίας καὶ ἐπάνοδος εἰς τὴν χρυσὴν βᾶσιν

παράπηγμα, νὰ προλάβῃ καὶ τὴν πτώχευσιν, κατόπιν μὲ τοὺς δασκίλους χρυσοῦς ἀρραβῶνας. Καὶ ἡ προσπάθεια αὐτοῦ πρὸς διατήρησιν τῆς Σταθεροποιήσεως ὀξύνθη ἔτι μᾶλλον, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἡ Ἀγγλία ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἐναγκαστικὴν Κυκλοφορίαν. Ἡ πτώσις τῆς Ἀγγλικῆς λίρας δὲν ἐχρησίμευσε καθόλου, καίτοι προσεπάθησα ἐγκαίρως νὰ τὸν πείσω, ὅτι ἡ Σταθεροποίησις ἦτο σαφὲς ἐκ γενετῆς παράπηγμα, προωρισμένον νὰ πέσῃ εἰς τὴν *πρώτην πνοὴν ἀντιξόου ἐνέμου*.

Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1932 μὴ δυνηθεὶς νὰ εὕρῃ νέον δάνειον λίρων ἐν Ἀγγλίᾳ, διὰ νὰ πληρώσῃ τοὺς τόκους τῶν προηγουμένων δανείων, ἐκήρυξεν ἐν μέσῳ χειροκροτημάτων τῶν ὁπαδῶν του δευτέραν πτώχευσιν τῆς Ἑλλάδος. Εὐτυχῆς Ἑλλάς.

Μετὰ 5 ἔτη οἱ Ἕλληνές μου ἀνεγνώρισαν ὅλοι, μικροὶ καὶ μεγάλοι πολῖται καὶ πολιτευόμενοι, ὅτι ἀπολύτως ὀρθαί ἦσαν αἱ συμβουλαὶ μου καὶ αἱ συστάσεις, καὶ ὅτι, ἂν ἐγκαίρως εἰσηκούοντο, θὰ ἐσώζετο ἡ Χώρα ἀπὸ τῆς δευνότερας καταστροφῆς. Ἀλλὰ τί τὸ ὄφελος; «*Υστερὴν ἡ μου γνώσι νὰ σὲ εἶχα πρώτα*».

διὰ τοῦ συγχρόνου προσδιορισμοῦ μιᾶς ὀρισμένης καὶ ἀναλλοιώτου σχέσεως καὶ ἀναλογίας τοῦ ἔθνικου νομίματος πρὸς τὴν χρυσὴν βάσιν. Τὸ νομικὸν περιεχόμενον τῆς δραχμῆς τὸ ὁποῖον ἐν σχέσει καὶ ἀναλογία πρὸς τὴν χρυσὴν βάσιν ἦτο ἐν πρὸς ἐν, δηλαδή μία δραχμὴ ἴση πρὸς ἐν χρυσοῦν φράγκον, ὑπεβιβάσθη διὰ τοῦ Νόμου τῆς Σταθεροποιήσεως, καὶ προσδιορίσθη ὡς 1 πρὸς 15, ἐν χρυσοῦν φράγκον ἴσον πρὸς 15 δραχμάς, ἥτοι 375 δραχμαὶ=μὲ μίαν λίραν χρυσὴν Ἀγγλίας.

Πῶς ἦχθη ὁ Ἕλλην νομοθέτης εἰς τὸν προσδιορισμὸν τοῦτον; Παρατήρησεν, ὅτι ἐπὶ 6—7 μῆνας πρὸ τῆς Σταθεροποιήσεως, ἡ τιμὴ τῆς λίρας ἐκυμαίνετο ἐν Ἑλλάδι μετὰ τῶν 365—375 δραχμῶν. Καὶ ἐσκέφθη; Ἀφοῦ ἐπὶ 6 μῆνας διατηρεῖται ἡ λίρα εἰς τὴν τιμὴν αὐτήν, διὰ ποῖον λόγον δὲν πρέπει νὰ διατιμᾶται οὕτως ἐπ' ἄπειρον; Καὶ ἐζήτησε διὰ τοῦ νόμου τῆς Σταθεροποιήσεως, νὰ καθιερωθῇ ἡ τιμὴ αὕτη εἰς τὸ διηνεκές.

Ἄλλ' εἶνε δυνατόν ἀνθρωπίνῃ ἐπιταγῇ νὰ προσδιορίσῃ διαρκῆ καὶ ἀδιατάρακτον τὴν ἀναλογικὴν σχέσιν τῆς τιμῆς δύο ἀνομοίων πραγμάτων; Εἶνε δυνατόν κανεὶς ὑπουργός, ὅσον καὶ ἂν εἶνε σοφός, ἢ δικτάτωρ, ὅσον καὶ ἂν εἶναι ἰσχυρός, νὰ διατάξῃ, ὡς ἄλλος Ἰησοῦς τοῦ Ναυὶ (!) τὴν λίραν νὰ ἴσταιται εἰς ὀρισμένον ὕψος καὶ τὴν δραχμὴν εἰς ὀρισμένον βάθος, καὶ τοῦτο σταθερῶς καὶ διαρκῶς;

Ἐπάρχει δυστυχῶς νόμος φυσικός, νόμος αἰώνιος, ἀμείλικτος, ἀμάλακτος, ὁ νόμος τῆς Προσφορᾶς καὶ Ζητήσεως, ὅστις κανονίζει τὴν τιμὴν ἐκάστου πράγματος κατ' ἀναλογίαν τῆς ζητήσεως αὐτοῦ καὶ τῆς προσφορᾶς. Καὶ ὁ νόμος οὗτος παραλύει καὶ ἐκμηδενίζει πᾶσαν ἄλλην βεβιασμένην προσπάθειαν, πρὸς σταθερὸν καθορισμὸν εἰς τὸ διηνεκές τῆς τιμῆς αὐτῶν.

11. Διδάγματα ἐκ τοῦ παρελθόντος.—Ἐὰν ὑπῆρχε νοῦς καὶ φρόνησις καὶ γνῶσις ἀκριβοῦς τῶν παθημάτων τοῦ παρελθόντος, θὰ ἠδύνατο εὐκόλως ὁ τότε Ἐπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ν' ἀντιληφθῇ, κατὰ πόσον ἦτο σφαλερὰ, καὶ εἰς ποίους βεβαίους κινδύνους οἰκονομικῶν καὶ νομισματικῶν ἀνωμαλιῶν θὰ ἐξέθετε τὴν δυστυχή Χώραν ἢ Σταθεροποιήσις, δηλαδή, ἡ ἀπότομος καὶ διὰ μιᾶς ἄρσις τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας, ἀλλὰ καὶ ἡ σύγχρονος ἐν τῇ κυκλοφορίᾳ ἐμφάνισις δύο ἀνομοίων νομισματικῶν μονάδων μὲ σταθερὰν καὶ ἀναλλοιώτην ἀναλογίαν καὶ σχέσιν τῆς μιᾶς πρὸς τὴν ἄλλην (1 πρὸς 15).

Δυστυχῶς οἱ ἀνόητοι τῶν ἀνθρώπων διδάσκονται, ἀφοῦ πάθουν, ἐνῶ ἴδιον τῶν φρονίμων εἶναι νὰ διδάσκωνται, χωρὶς νὰ πάθουν, ὀδηγούμενοι ἐκ τῶν παθημάτων τῶν ἄλλων.

Σημείωσις.—(1). Ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυὶ δὲν ἦτο φλύαρος καὶ μωρὸς Πολιτικὸς ἐκτομίμων μεγαλοπρεπεῖς ἀνοησίας ἦτο σόφρων Στρατηγός, ὅστις συμφώνως πρὸς τὸ Στρατηγικὸν του σχέδιον ἐτοποθέτησε τὰς στρατιωτικὰς αὐτοῦ δυνάμεις. Διέταξε τὸ μὲν τάγμα ἢ τὸ Στρατιωτικὸν Σῶμα, τὸ ὁποῖον ἔφερε τὴν ἐπωνυμίαν «**ἩΛΙΟΣ**»—συνουθίζοντο αἱ τοιαῦται ὀνομασίαι εἰς τὸν στρατὸν παρὰ τοῖς Ἀσιάταις,—νὰ σταθμεύσῃ εἰς τὴν περιφέρειαν Γαβαῶν, τὸ δὲ ἕτερον τάγμα ἢ Στρατιωτικὴν μονάδα, ἣτις ἔφερε τὴν ἐπωνυμίαν «**ΣΕΛΗΝΗ**» νὰ ἐνεδρεύῃ εἰς τὰς φάραγγας τοῦ Ἑλών.

12. **Λατινική Ένωσις.**—Τοιοῦτον δυαδικὸν σύστημα διπλῆς νομισματικῆς βάσεως κατὰ τὸ παρελθὸν ἐχρησιμοποίησεν ἡ λεγομένη Ἐνωσις τῶν Λατινικῶν Κρατῶν, ἐν οἷς συγκαταλέγετο καὶ ἡ Ἑλλάς, ἀπὸ τῆς 23 Δεκεμβρίου 1865 μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1926 ἡμέρας τῆς διαλύσεως αὐτῆς.

Τὸ νομισματικὸν τοῦτο σύστημα τῆς Λατινικῆς Ἐνώσεως ἐδράζετο ἐπὶ τοῦ Διμεταλλισμοῦ, ἐπὶ τῆς παραδοχῆς διπλῆς μονάδος νομισματικῆς, ἥτοι ἐπὶ τῆς συγχρόνου καὶ νομίμου κυκλοφορίας ἀργυρῶν ὀμοῦ καὶ χρυσῶν νομισμάτων, ἐν ἀπεριορίστῳ ποσότητι, ἀπεριορίστου ἐξοφλητικῆς δυνάμεως ἑκατέρων, ἐν καθωρισμένη δὲ ὑπὸ τοῦ Νόμου σταθερᾷ ἀναλογίᾳ καὶ σχέσει πρὸς ἄλληλα. Ἡ ἀναλογία αὕτη τοῦ χρυσοῦ πρὸς τὸν ἄργυρον προσδιωρίσθη ὑπὸ τῆς Λατινικῆς Ἐνώσεως ὡς $1.15 \frac{1}{2}$, ἥτοι ἕξ ἀκριβῶς πρὸς τὴν σχετικὴν ἀξίαν τῶν δύο μετάλλων ἐν τῇ ἐμπορίᾳ, καθ' ὃν χρόνον συνήπτετο ἡ Λατινικὴ Ἐνωσις (23 Δεκεμβρίου 1865). Τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ ἐν χιλιόγραμμον ἀργύρου ἐπὶ τίτῳ $9/10$ ἐτιμᾶτο 200 φράγκα, ἐνῶ ἐν χιλιόγραμμον χρυσοῦ ἐπὶ ὁμοίῳ τίτῳ ἐτιμᾶτο 3100 φράγκα, ἥτοι $15 \frac{1}{2}$ φορὰς ἐπὶ πλεόν, ἐν ἀναλογίᾳ δηλαδὴ $1.15 \frac{1}{2}$.

13. **Παραλογισμὸς τοῦ διμεταλλικοῦ συστήματος.**—Ἄλλ' ἡ πρὸς ἄλληλα ἐμπορικὴ ἀναλογία καὶ σχέσις δύο ἀνομοίων πραγμάτων, δύο διαφόρων μετάλλων, δὲν ἦτο καὶ δὲν εἶναι ποτὲ δυνατὸν νὰ μένη σταθερῶς καὶ αἰωνίως ἀδιατάρακτος, ὅσον καὶ ἂν προσδιωρίσθη αὕτη ὑπὸ τοῦ Νόμου. Εἰς τὸν αὐθαίρετον δὲ ἀκριβῶς τοῦτον προσδιορισμὸν ὑπὸ τοῦ Νόμου σταθερᾶς καὶ ἀμεταβλήτου σχέσεως καὶ ἀναλογίας τοῦ χρυσοῦ πρὸς τὸν ἄργυρον, δύο δηλ. διαφόρων ἐμπορευσίμων εἰδῶν, εὐρίσκετο ἡ τρωτὴ πτέρνα, μᾶλλον εἰπεῖν, ὄλος ὁ παραλογισμὸς τοῦ διμεταλλικοῦ συστήματος. Ἐναντιότως δηλονότι τῆς ἐν τῷ κόσμῳ μείζονος ἢ ἐλάσσονος παραγωγῆς τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου μετάλλου, ἀναλόγως τῆς μείζονος ἢ ἐλάσσονος προσφορᾶς καὶ ζήτησεως ἐν τῇ παγκοσμίᾳ ἐμπορίᾳ τῶν δύο μετάλλων, ἐπῆρχετο κατὰ χρονικὰ διαστήματα διατάραξις ἢ ταλάντευσις, ἄλλοτε ἄλλη, τῆς ἀναλογικῆς σχέσεως αὐτῶν. Ὅτε μὲν ἀνήρχετο ἢ κατήρχετο ἡ τιμὴ τοῦ ἀργύρου ὅτε δὲ ἡ τοῦ χρυσοῦ. Καὶ νοεῖται οἰκοθεν, ὅτι ἡ διαρκὴς αὕτη ταλάντευσις καὶ ἀστάθεια τῆς τιμῆς τῶν δύο μετάλλων, φυσικῶς καὶ κατ' εὐθειαν ἀντανακλώσα εἰς τὰ ἐξ αὐτῶν κοπτόμενα νομίσματα, ἔσειε καὶ ἐκλόνιζε πρόρριζα αὐτὰς τὰς βάσεις τοῦ συστήματος τοῦ Διμεταλλισμοῦ, ἐφ' οὗ, ἐκτὸς ἄλλων Κρατῶν, ἐστηρίχθη τὸ νομισματικὸν οἰκοδόμημα καὶ τῆς Λατινικῆς Ἐνώσεως καὶ τῆς Ἑλλάδος, καθ' ὅσον ἐκάστοτε, ἀναλόγως τῶν περιστάσεων, ὑπετιμᾶτο ἢ ὑπερτιμᾶτο τὸ ἓν ἢ τὸ ἕτερον τῶν δύο νομισμάτων, ἐπιζημίως οὕτως ἐπηρεαζομένων τῶν συναλλαγῶν καὶ τῶν ἄλλων περιουσιακῶν δικαιωμάτων τῶν πολιτῶν.

14. **Δυσαναλογία σχέσεως τῶν δύο νομισμάτων.**—Ἀπὸ τοῦ 1870 ἡ σχέσις τοῦ χρυσοῦ πρὸς τὸν ἄργυρον δὲν ἦτο πλεόν ὡς $1:15 \frac{1}{2}$, ὅσην καθώριζεν ἡ Λατινικὴ Ἐνωσις, ἀλλὰ διεταράχθη ἀποτόμως καὶ ἤρξατο βαθμιαίως ν' ἀπομακρύνηται πάρα πολὺ ἀπ' αὐτῆς.

Ίδου εἰς πίναξ διδακτικός.

Ἔτη	Σχέσις τῶν δύο μετάλλων	
	Χρυσός - Ἄργυρος	Ἀναλογία
1870	1 πρὸς	15.75
1871	1 »	15.63
1873	1 »	15.92
1874	1 »	16.17
1875	1 »	16.59
1876	1 »	17.88
1877	1 »	17.22
1878	1 »	17.94
1879	1 »	18.40
1880	1 »	18.05
1886	1 »	20.78
1892	1 »	23.72
1893	1 »	26.49
1897	1 »	27.76

Ἡ ἔκπτωσις αὕτη τοῦ ἀργύρου ἐξηκολούθησε μέχρις ἐσχάτων, καὶ ἡ ἀναλογία ἐξήχθη περίπου ὡς 1 πρὸς 31, ἦτοι τὸ μὲν ἀργυροῦν πεντόφραγκον τῆς Λατινικῆς Ἐνώσεως, κοπὲν, ὡς γνωστὸν, μὲ τίτλον 900)1000 ἀργύρου κατήντησε νὰ ἔχη πραγματικὴν ἀξίαν 2 1/2 φράγκων, τὸ δὲ ἀργυροῦν μονόφραγκον καὶ δίφραγκον, τὰ ὁποῖα ἐκόπησαν μὲ τίτλον 835)1000 εἶχον ἀξίαν μόνον 45 λεπτῶν καὶ 90 λεπτῶν. Οὕτω ὁ ὀφειλέτης λ. γ. 1000 φράγκων χρυσῶν ἠδύνατο ἀξιόλογα νὰ ἐξοφλήσῃ τὸ χρέος του μὲ 200 ἀργυρὰ τάλληρα, ἐφ' ὅσον ἀνεγνωρίζετο εἰς τὰ τάλληρα ἀπεριοριστος ἐξοφλητικὴ δύναμις. Δηλαδή χρέος 1000 φράγκων ἐξοφλεῖτο μὲ τὸ ἥμισυ, μὲ 500 φράγκα.

15. Ταλάντευσις Ἑλληνικῆς Σταθεροποιήσεως.—Ὅ,τι παρατηρήθη μὲ τὴν Λατινικὴν Ἐνωσιν, δηλαδή ἡ διαταραχὴ τῶν δύο διαφόρων νομισματικῶν μονάδων, φυσικὸν, φυσικώτατον ἦτο νὰ παρατηρηθῇ καὶ εἰς τὴν Σταθεροποίησιν τοῦ κ. Γ. Καφαντάρη, ἥτις ἐστηρίχθη ἐπὶ ὁμοίας σφαλερᾶς βάσεως, ἦτοι ἐπὶ διαρκοῦς καὶ ἀναλλοιώτου ἀναλογικῆς σχέσεως τῆς δραχμῆς πρὸς τὴν λίραν, ἦτοι δύο ἀνομοίων, Ἐθνικῶν Νομισμάτων.

Δὲν γνωρίζω, τί συμβαίνει εἰς τὰ ἄλλα πράγματα τοῦ κόσμου τούτου, ἀλλ' ἐν τοῖς Οἰκονομικοῖς τὰ αὐτὰ σφάλματα δδηγγοῦσι μοιραίως καὶ ἀναποδράστως εἰς τὰ αὐτὰ θλιβερὰ ἀποτελέσματα.—(1).

Σημείωσις 1.—Κ. Ι. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ. Ἀγόρευσις ἐν τῇ Βουλῇ Συνεδρίασις τῆς 22 Νοεμβρίου 1927 (Ἐστενογρ. Πρακτικὰ τῆς Βουλῆς).

Συνοψίζων ὅσα ἐθελώρησα ἀναγκαῖον νὰ ἐκθέσω πρὸς ὑμᾶς περὶ τῆς Σταθεροποιήσεως λέγω:

α) Κύριος καὶ πρῶτιστος ὄρος αὐτῆς εἶναι ἡ ἀπόκτησις πραγματικοῦ καὶ ἀληθινοῦ Ἴσοζυγίου εἰς τὸν Προῦπολογισμόν.

β) Ἡ προσεκτικὴ ἐξέτασις τοῦ Ἴσοζυγίου τῶν μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ λογαριασμῶν.

Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1931 ἡ ἀναλογικὴ σχέσις τῶν δύο διαφορῶν Ἐθνικῶν νομισμάτων, τῆς Δραχμῆς καὶ τῆς Λίρας, ἡ προσδιορισθεῖσα εἰς τὸ διηνεκές, ὡς εἶπον, ὡς 1 πρὸς 15, ἦτοι μία λίρα πρὸς 375 δραχ. διατηρήθη οὐσιωδῶς.

Μετὰ τὴν ἐπάνοδον τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν Ἀναγκαστικὴν Κυκλοφορίαν ἡ τιμὴ τῆς Λίρας ἐξέπεσεν, ἡ ἀναλογία αὐτῆς πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν δραχμὴν δὲν διατηρήθη, εἰς ὃ ὕψος ὥρισεν ἀνοήτως ἡ Σταθεροποιήσις τοῦ κ. Γ. Καφραντάρη. Ἡ τιμὴ τῆς λίρας κατῆλθεν ἀπὸ τῶν 375 δραχμῶν εἰς:

30 Σεπτεμβρίου 1931	315.—
10 Ὀκτωβρίου 1931	306.—
2 Νοεμβρίου 1931	298.—
17 Νοεμβρίου 1931	300.—
25 Νοεμβρίου 1931	294.—
1 Δεκεμβρίου 1931	269.—
9 Δεκεμβρίου 1931	258.—
12 Δεκεμβρίου 1931	264.—
24 Δεκεμβρίου 1931	271.—
7 Ἰανουαρίου 1932	266.—
20 Ἰανουαρίου 1932	276.—
30 Ἰανουαρίου 1932	278.—
10 Φεβρουαρίου 1932	276.50
25 Φεβρουαρίου 1932	281.—
5 Μαρτίου 1932	283.—
18 Μαρτίου 1932	293.—
28 Μαρτίου 1932	305.—
12 Ἀπριλίου 1932	307.—
26 Ἀπριλίου 1932	297.—

Ἐπάρχει στενὴ—στενοτάτη συνάφεια καὶ σχέσις μεταξὺ τοῦ χρυσοῦ ἀποθέματος τῆς Σταθεροποιήσεως καὶ τοῦ Ἴσοζυγίου τῶν ἐξωτερικῶν λογαριασμῶν, δηλαδή, ἐὰν τὸ εἰς χρυσὸν ἀπόθεμα τῆς Σταθεροποιήσεως εἶναι ἀνεπαρκές, εἶναι κατώτερον τῶν ἀναγκῶν τῆς Χώρας, θὰ ἐξαντληθῇ, μοιραίως, θὰ ἀπορροφηθῇ ραγδαίως, καὶ ἡ Σταθεροποιήσις θὰ παραμείνῃ λέξις κενή.

Οἱ δύο οὗτοι ὄροι δὲν πληροῦνται δυστυχῶς παρ' ἡμῖν. Ἴσοζύγιον Προϋπολογισμοῦ πολλοῦ γε καὶ δεῖ, δὲν φαίνεται διαρκές καὶ βέβαιον, τοῦναντίον ὑπάρχουσι ἱκαναὶ ἐνδείξεις, ὅτι ἡ χρῆσις τοῦ 1927/8 δὲν θὰ καταλήξῃ εἰς σπουδαῖον περίσσευμα, ἐνῶ συγχρόνως εἶναι ἀπολύτως βέβαιον, ὅτι παραμένει ἀκάλυπτον ἐκ τῶν προηγουμένων χρήσεων ποσὸν 843.000.000, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ἐπισήμων ἀριθμῶν.

γ) Ἡ αὔξησις τῆς ἀκριβείας τῆς ζωῆς, ἡ ὁποία μοιραίως θὰ ἐπέλθῃ διὰ τῆς Σταθεροποιήσεως, ὁ ἐξαφανισμὸς πολλῶν ἐπιχειρήσεων καὶ βιομηχανιῶν θὰ ἐμβάλωσι λόγῳ αὔξεσεως τῆς ἀνεργίας κατ' ἀνάγκην τὴν Χώραν εἰς διαταραχὰς κοινωνικὰς, ὧν δὲν δύναται, ἀλλ' οὔτε ἐπιθυμῶ, νὰ προσδιορίσω τὴν ἔντασιν καὶ τὸν ἐξ αὐτῶν πραγματικῶν κίνδυνον.

δ) Ἡ ἐλάττωσις τῶν εἰσπράξεων τοῦ Κράτους καὶ πιθανὴ ἐπανάληψις ἐλλειμμά-

16. Πτώσις τῆς Ἑλληνικῆς δραχμῆς.—²Αντιστρόφως τὴν 29 Ἰουλίου 1932 ἡ ἀναλογία τῆς δραχμῆς πρὸς τὴν λίραν διατεράχθη κατ' ἀντίθετον κατεύθυνσιν. Ἐνῆλθεν ἡ λίρα, κατῆλθεν ἡ δραχμὴ. Ἡ λίρα δὲν ἐτιμάτο πλέον 375 δραχμῶν, ἀλλὰ :

27 Ἀπριλίου	1932	456.50
30 Ἀπριλίου	1932	483.—
5 Μαΐου	1932	539.—
20 Μαΐου	1932	551.—
24 Αὐγούστου	1932	562.—
2 Σεπτεμβρίου	1932	572.—
8 Δεκεμβρίου	1932	588.50
17 Δεκεμβρίου	1932	611.—
22 Δεκεμβρίου	1932	635.—
10 Δεκεμβρίου	1933	643.—

Συνέβη δηλαδή ἀκριβῶς μὲ τὴν Σταθεροποίησιν τοῦ κ. Γ. Καφαντάρη, ὅτι συνέβαιναν εἰς τὴν Λατινικὴν Ἐνωσιν μὲ τὴν σύγχρονον παραδοχὴν δύο ἀνομοίων νομισματικῶν μονάδων, τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου, τὰ ὁποῖα περιοδικῶς ἐταλαντεύοντο, καὶ διατέρασσον ἄλλοτε—ἄλλως καὶ ἠλλοίουον οὐσὼς τὴν ὑπὸ τοῦ Νόμου προσδιορισθεῖσαν ἀναλογίαν.

Ἄλλ' ὑπῆρξε δυστυχῶς παντελὴς ἄγνοια (') πραγμάτων, ἣτις ὠδήγησεν τὴν Χώραν εἰς τὴν πλήρη καὶ δυσεπανόρθωτον οἰκονομικὴν καταστροφὴν.

17. Διεθνὲς Οἰκονομικὸν Συνέδριον τῶν Βρυξελλῶν τοῦ 1920.— Ἄλλ' ὅ,τι καθιστᾷ ἐντελῶς ἀσυγχώρητον καὶ ἀξίαν αὐστηρᾶς καταδίκης τὴν Σταθεροποίησιν τοῦ κατὰ τὸ 1927 Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, εἶναι ἡ

των θὰ συνεπιφέρωσι μοιραίως τὴν αὐξήσιν τοῦ Παθητικοῦ ἐν τῷ Ἰσοζυγίῳ τῶν μετὰ τοῦ Ἐξωτερικοῦ λογαριασμῶν, ἦτοι καὶ πάλιν πτώσιν τοῦ Ἐθνικοῦ νομίσματος καὶ ἀστάθειαν αὐτοῦ.

Οἱ βέβαιοι οὗτοι κίνδυνοι μὲ πείθουσι νὰ πιστεύσω, ὅτι, ἂν ἐξετασθῶσι προσεκτικῶς παρ' ἡμῶν, ὅσα σαφῶς ἐξέθηκα, θὰ πεισθῆτε ἐπίσης καὶ ὑμεῖς, ὅτι τὸ σχέδιον τῆς Γενεῆς διὰ τοῦ τριμεροῦς δανείου τῶν 9 ἑκατομμυρίων λιρῶν, καὶ τῆς Σταθεροποιήσεως θὰ προκαλέσῃ ἀληθῆ οἰκονομικὴν καὶ νομισματικὴν ἀναστάτωσην καὶ κοινωνικὴν ἀναρχίαν, τὴν ὁποῖαν πρέπει σωφρόνως κρίνοντες, καὶ ἀπορρίπτοντες τὸ σχέδιον τοῦτο ἐγκαίρως νὰ προλάβωμεν. Δυστυχῶς κανεῖς δὲν ἐπέισθη τότε. Μετὰ 5 ἔτη ἐπέισθησαν ὅλοι. Τί τὸ ὄφελος;

Σημείωσις I.— J. M. Keynes «La réforme monétaire» σελίς 195. Ἡ παρούσα κατάστασις ἐπέτρεψεν εἰς τὴν ἄγνοιαν καὶ ἐλαφρότητα τῶν Πολιτικῶν ἀνδρῶν νὰ παραχθῶσι καταστροφικαὶ συνέπειαι ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ πεδίου.

Κατενόθη σαφῶς, ὅτι τὸ ἐπίπεδον τῶν Δημοσιονομικῶν καὶ Πολιτικῶν γνώσεων τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν Τραπεζιτῶν καθιστᾷ δυσχερῆ τὴν μετὰ τινος ἀσφαλείας πραγματοποίησιν μεταρρυθμίσεων, καί, ὅτι πράγματι εἰς τῶν σκοπῶν πρὸς οὓς πρέπει ν' ἀποβλέπη ἡ Σταθεροποίησις τοῦ συναλλάγματος, εἶναι de débarquer les ministres des finances, ν' ἀποπέμψωμεν τοὺς Ὑπουργοὺς τῶν Οἰκονομικῶν.

ἄκρα αὐτοῦ περιφρόνησις πρὸς συστάσεις καὶ συμβουλὰς σοφῶν καὶ εἰδημόνων ἀνθρώπων, οἵτινες συνεκρότησαν τὸ Διεθνὲς Συνέδριον τῶν Βρυξελλῶν τοῦ 1920.

Ἐπομένως καὶ ἐννέα Οἰκονομολόγοι, Πρωθυπουργοί, Ὑπουργοί, Διευθυνταὶ μεγάλων Ἐκδοτικῶν Τραπεζῶν, σοφοὶ ἐπιστήμονες, ἀντιπροσωπεύοντες 37 Κράτη, δηλαδὴ τὰ 75 ἑκατοστὰ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς ἐγνωμάτευσαν **ὁμοφώνως καὶ ὁμοψήφως**, ὅσον ἀφορᾷ τὴν Σταθεροποίησιν, καὶ ἐξέδωκαν τὴν ἐξῆς ἀπόφασιν (Resolution adoptée à l'unanimité).

»Δὲν δυνάμεθα νὰ συστήσωμεν καμμίαν δοκιμὴν Σταθεροποιήσεως τῆς ἀξίας τοῦ χρυσοῦ, καὶ ἀμφιβάλλομεν σφόδρα, ἂν ἀπόπειρα τοῦ εἶδους τούτου δύναται νὰ ἐπιτύχη.

»Εἶναι ματαία ἢ προσπάθεια προσδιορισμοῦ σχέσεως τῆς ὑφισταμένης πιστωτικῆς κυκλοφορίας πρὸς τὴν ὀνομαστικὴν ἀξίαν τοῦ χρυσοῦ, διότι καὶ ἐν ἢ περιπτώσει οἱ ὅροι τῆς Χώρας τῆς Σταθεροποιήσεως ἐμφανισθῶσι ἐπαρκῶς εὐνοϊκοί, ὅπως καταστήσωσι περιττὴν τὴν Σταθεροποίησιν, ἢ σχέσις τοῦ χρυσοῦ πρὸς τὸ πιστωτικὸν νόμισμα δὲν θὰ εἶναι δυνατόν νὰ διατηρηθῇ.

18. Γνώμη Α. Διομήδους.—Ὁ Εἰσηγητὴς τῆς Ἑλληνικῆς Σταθεροποιήσεως καὶ Διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς κατὰ τὸ 1927 κ. Α. Διομήδης, ὁ ὑποβὰλὼν εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν κ. Γ. Καφαντάρην καὶ ὠθήσας αὐτὸν δι' ἀναξίων προσπαθειῶν εἰς τὴν λαμπρὰν αὐτὴν ἰδέαν τῆς Σταθεροποιήσεως, ἦτο μετὰ τοῦ Λάμπρου Κορομηλά, ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ Διεθνὲς Συνέδριον τῶν Βρυξελλῶν τοῦ 1920. Ἐψήφισε καὶ οὗτος μετὰ τῶν ἄλλων 88 ἀντιπροσώπων τοῦ Συνεδρίου, καὶ ἐδέχθη, ὅτι δὲν ἠδύνατο καὶ οὗτος νὰ συστήσῃ καμμίαν δοκιμὴν, τῆς Σταθεροποιήσεως τῆς ἀξίας τοῦ χρυσοῦ, καθ' ὅσον ἀμφέβαλε καὶ οὗτος σφόδρα, ὡς οἱ ἄλλοι, ἐπίσης ὡς αὐτὸς διακεκοιμημένοι συνάδελφοι, ἂν ἀπόπειρα τοῦ εἶδους τούτου δύναται νὰ ἐπιτύχη.

Μετὰ 6 ἔτη ὁ κ. Ἄλ. Διομήδης ἐπέβαλεν εἰς τὸν κ. Γ. Καφαντάρην τὴν ἀπόπειραν τῆς Σταθεροποιήσεως ἐν πλήρει ἀμφιβολίᾳ, ἂν θὰ ἠδύνατο αὕτη νὰ ἐπιτύχη, ἢ μᾶλλον ἐν πλήρει βεβαιότητι, ὅτι θὰ ἀπετύγχανε πλήρως πρὸς βλάβην τοῦ Κράτους καὶ τῆς Ἑλλ. Κοινωνίας.

Ἄλλὰ ποίαν σημασίαν ἔχει Κράτος καὶ Ἑλληνικὴ Κοινωνία ἐναντι τοῦ συμφέροντος τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς. Τὸ Κράτος δὲν ἔχει πρὸ πολλοῦ διοικήσιν ἄλλην, εἰμὴ τὴν διοικήσιν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς. Πρὸ πολλοῦ ἤδη ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἴσταται ὑπεράνω ὅλων! *uber alles*. Ἡ Ἑλληνικὴ Σταθεροποίησις μόνον τούτων τὸν σκοπὸν εἶχε: Νὰ ὑπηρετήσῃ τὰ συμφέροντα τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς καὶ τὰς προσωπικὰς φιλοδοξίας τῶν Διοικούντων αὐτὴν ἐπὶ βεβαίᾳ καὶ ἀνεπανορθώτῳ καταστροφῇ τῶν οἰκονομικῶν τοῦ Κράτους καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κοινωνίας.

III

19. **Ἐλλείμματα Προϋπολογισμοῦ.**— Ἄλλὰ Σταθεροποιήσεις, ὡς εἶπον, σημαίνει καὶ ἄλλως ἀπότερον ἔξοδον ἐκ τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας καὶ ἐπάνοδον εἰς τὴν χρυσῆν βᾶσιν.

Ποῖοι ὅμως εἶναι οἱ κανόνες καὶ οἱ Νόμοι, οἱ ὁποῖοι καθορίζουσι τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας καὶ τὴν ἐπάνοδον εἰς τὴν χρυσῆν βᾶσιν; Ποῖοι εἶναι οἱ προαπαιτούμενοι ὄροι, ὅπως τὸ Κράτος ἐπιτύχῃ τοιαύτην Νομισματικὴν ἐπανόρθωσιν;

Ἡ Δημοσιονομικὴ Ἐπιστήμη ἐδίδαξε πρὸ πολλοῦ τὸν τρόπον τὸν ἀσφαλῆ, κατὰ τὸν ὁποῖον Κράτος εὐφρεθὲν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐκδώσῃ, δι' ἓνα ἢ ἄλλον λόγον, Ἀναγκαστικὸν χαρτονόμισμα, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πληθωρικόν. πρέπει νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἄρσιν αὐτοῦ.

Ἡ δίαιτα ἢ προσιδιάζουσα εἰς τοὺς ἀναρρωνύοντας δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὸ ἀσθενὲς νόμισμα τοῦ ἀτυχήσαντος Κράτους ν' ἀνακτήσῃ ὀλίγον κατ' ὀλίγον μεθοδικῶς τὴν υγίαν του, ν' ἀνέλθῃ sans a coup ὁμαλῶς, ἄνευ βιαίων κλονισμῶν, ταλαντεύσεων καὶ διαταραχῶν, εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ ἀξίαν.

Καὶ τὸ πρᾶγμα εἶναι εὐνόητον. Διὰ ποῖων λόγων τὸ Κράτος ἐκδίδει Ἀναγκαστικὸν Χαρτονόμισμα. Ἀκριβῶς διότι τὰ ἔξοδα αὐτοῦ δὲν ἴσφαρίζουσι πρὸς τὰ ἔσοδα. Ἐχει δηλαδὴ εἰς τὸν Προϋπολογισμόν του ἔλλειμμα, τὸ ὁποῖον δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἐξόφλησιν τοῖς μετρητοῖς τῶν ἐτησίων αὐτοῦ ὑποχρεώσεων.

Ἐν τοιαύτῃ χρηματικῇ στενοχωρίᾳ καὶ ἀδυναμίᾳ καταφεύγει εἰς τὴν *πίστωσιν*, δηλ. εἰς ἀπλᾶς *χρεωστικὰς ἀποδείξεις*, ὡς πράττει εἰς ὁμοίαν περίστασιν ὁ ἔμπορος ἢ ὁ ἐπιχειρηματίας. Ὅταν εὐρίσκηται οὗτος εἰς χρηματικὴν στενοχωρίαν, ὅταν ἀδυνατῇ νὰ ἐξοφλήσῃ ὑποχρεώσεις του τοῖς μετρητοῖς, ὑπογράφει συναλλάγματα. Λέγει ὁμοίως τὸ Κράτος εἰς τοὺς ἔχοντας λαμβάνειν «Λάβε αὐτὸ τὸ Ἀναγκαστικὸν χαρτονόμισμα, τὸ ὁποῖον ἔχεις καὶ σὺ τὸ δικαίωμα νὰ κυκλοφορῆς, ὡς νόμισμα, καὶ τὸ ὁποῖον εἰς χεῖράς σου δὲν εἶναι ἄλλο, εἰ μὴ μία ἀπόδειξις, ὅτι σοῦ χρεωστῶ, ὅσα γράφονται εἰς τὸ χαρτονόμισμα, καὶ τὰ ὁποῖα θὰ σοῦ πληρώσω εἰς ἀόριστον προθεσίαν ἄνευ τόκου».

Ἐφ' ὅσον συνεχίζονται τὰ ἔλλείμματα τοῦ Προϋπολογισμοῦ, ἀξάνει πληθωρικῶς καὶ τὸ χαρτονόμισμα δηλ. ἡ ἀναγκαστικὴ πίστωσις, — αἱ συναλλαγματικαὶ τοῦ ἔμπορου — καὶ δημιουργεῖται οὕτω μία πολὺ ἐπικίνδυνος κατάστασις οἰκονομικῆς καὶ νομισματικῆς φύσεως καὶ διὰ τὸ Κράτος καὶ διὰ τὴν Κοινωνίαν.

20. **Λογικὴ ἐπανόρθωσις.**— Πῶς πρέπει νὰ διορθωθῇ ἡ κατάστασις αὕτη; Θὰ διορθωθῇ ἀκριβῶς διὰ τῆς ἄρσεως τῶν αἰτίων, τὰ ὁποῖα ὠδήγησαν εἰς τὴν Ἀναγκαστικὴν Κυκλοφορίαν. Τὸ αἷτιον ἦτο τὸ ἔλλειμμα τοῦ Προϋπολογισμοῦ. Ἡ ἐξάλειψις ἢ μεθοδικὴ τοῦ ἐλλείματος εἶναι ἡ θεραπεία.

Τὸ Ἴσοζύγιον τοῦ Προϋπολογισμοῦ, Ἴσοζύγιον εἰλικρινὲς καὶ βέβαιον, μὴ ἐξαρτώμενον ἐκ μιᾶς καλῆς ἐσοδείας καὶ μὴ ἀνακουφίζον τὸ παρὸν διὰ

τῆς ἐπιβαρύνσεως τοῦ μέλλοντος (δάνεια), εἶναι ἡ μόνη καὶ ἀσφαλῆς ἐξυγίανσις τοῦ νομίματος. Τὸ Ἴσοζύγιον μὲ περισσευμὰ τι ἐτησίως θὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὸ Κράτος ὀλίγον κατ' ὀλίγον μεθοδικῶς τὴν ἐκ τῆς Κυκλοφορίας ἄρσιν τοῦ εἰς βάρος τοῦ Κράτους Ἀναγκαστικοῦ χαρτονομίσματος, καὶ οὕτω ἀνακτᾶ μεθοδικῶς τὴν ὑγίαν του τὸ Ἐθνικὸν Νόμισμα, καὶ ἐπανέρχεται τὸ Κράτος εἰς τὴν μόνην ὑγιᾶ βάσιν, εἰς τὴν χρυσῆν βάσιν.

Ἀπότομος, ὡς ἐπεχειρήθη παρ' ἡμῖν, διὰ τῆς Σταθεροποιήσεως ἄρσις τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας, καθ' ὃν χρόνον ὑπῆρχον σπουδαῖα ἔλλειμματα εἰς τὸν Προϋπολογισμὸν καὶ μεγάλη δυσαναλογία εἰς τὸν μετὰ τοῦ Ἐξωτερικοῦ λογαριασμὸν, ἦτο ἐπιχείρησις ἀσφαλῶς προωρισμένη νὰ πλήξῃ θανασίμως τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τοῦ Κράτους καὶ τῆς Κοινωνίας (1) ὡς καὶ ἐγένετο.

21. Διεθνὲς Οἰκονομικὸν Συνέδριον τῆς Γενούης τῷ 1922. —

Δύο ἔτη μετὰ τὸ Οἰκονομολογικὸν Συνέδριον τῶν Βρυξελλῶν συνήλθεν ἐν Γενούῃ Διεθνὲς Οἰκονομικὸν Συνέδριον, τὸ ὁποῖον ἰδιαιτέρως ἐνησχολήθη ἐπὶ τῆς νομισματικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἀποκαταστάσεως τῶν διαφόρων Κρατῶν, καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς Σταθεροποιήσεως τοῦ Νομίματος.

Τὸ Συνέδριον ἀποφανθὲν ὁμοψήφως (resolution 5), ὅτι ὁ χρυσὸς εἶναι ἡ μόνη κοινὴ νομισματικὴ βάση, τὴν ὁποίαν ὅλα τὰ Εὐρωπαϊκὰ Κράτη δύνανται ἀπὸ συμφώνου ν' ἀποδεχθῶσιν, ἐγνωμάτευσεν (resolution 7), ὅτι ἐφ' ὅσον ὁ ἐτήσιος Προϋπολογισμὸς ἐνὸς Κράτους καταλήγει εἰς ἔλλειμμα κλειόμενον διὰ τῆς ἐκδόσεως Ἀναγκαστικοῦ χαρτονομίσματος, εἶναι ἀδύνατον νὰ πραγματοποιήσῃ νομισματικὴν μεταρρύθμισιν, καὶ δὲν δύναται νὰ φθάσῃ εἰς τὴν χρυσῆν βάσιν. — Κατὰ συνέπειαν ἐξ ὅλων τῶν μεταρρυθμίσεων ἡ σπουδαιότερα εἶναι νὰ ἰσοζυγίῃ ἕκαστον ἔτος τὰ δημόσια ἔξοδα, χωρὶς νὰ συνεχίξῃ πρὸς ἀλίγησιν ἔλλειμμάτων τὴν ἐκδοσιν νέων πιστωτικῶν γραμματίων.

22. Ἀναγκαία παρένθεσις. — Ποία ἦτο ἡ κατάστασις τῶν οἰκονομικῶν τῆς Ἑλλάδος; Ἡ κατάστασις τοῦ Προϋπολογισμοῦ, καθ' ὃν χρόνον ἐπεχειρήθη ἡ Σταθεροποίησις, ἡ ἀπότομος δηλαδὴ ἄρσις τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας καὶ ἐπάνοδος εἰς τὴν χρυσῆν βάσιν ἦτο ἐλεεινὴ καὶ ἀθλία.

Κατὰ τὰς παραμονὰς τῶν ἐκλογῶν τῆς 7 Δεκεμβρίου 1926 δηλ. ὀλίγους μῆνας πρὸ τῆς Σταθεροποιήσεως, ὁ τότε κληθεὶς ὡς Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, καὶ Διοικητὴς συγχρόνως τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς Γ. Δροσόπουλος

Σημείωσις (1). — Conference Financiere Internationale de Bruxelles 1920. «Tout pays qui accepterait dans ses finances le principe du déficit budgétaire s'engagerait sur la pente dangereuse, qui même droit à la ruine. Pour échapper à ce dangers, aucun sacrifice n'est trop lourd».

(2) Εἶναι ἄξιον παρατηρήσεως, ὅτι εἰς ἀνωμάλους πολιτικῶς καὶ οἰκονομικῶς περιστάσεις τοῦ ἔθνους οἱ ἐν τῇ Διοικήσει τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἐφεδρεύοντες Οἰκονομολόγοι, εἰσεπήδησαν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν. Μετὰ τὸν πόλεμον

χωρίς κανένα ένδοxiσμόν ἐπρoθυμοποιήθη εἰς τὴν διάπραξιν ἐγκλήματος, τοῦ ὁποῖου τεράστια εἰς βλάβην τοῦ Κράτους καὶ τῆς Κοινωνίας ὑπῆρξαν πολιτικῶς καὶ οἰκονομικῶς τ' ἀποτελέσματα, καὶ θὰ ἐξακολουθοῦν διὰ πολλὸν καιρὸν δυστυχῶς νὰ διαταράσσουν τὴν ὁμαλὴν ζωὴν τῆς Χώρας.

Τὸ ἐγκλημα τοῦτο ὑπῆρξεν ἡ ἔκδοσις τοῦ δανείου τῶν Ἀνταλλαζίμων τύπου 8 % 6 δισεκατομμυρίων δραχμῶν εἰς βάρος καὶ διὰ λογαριασμόν τοῦ Κράτους πρὸς ἀποζημιώσεις τῶν προσφύγων ἔναντι τῆς ἀνηκούσης εἰς αὐτοὺς περιουσίας τῶν Μουσουλμανικῶν κτημάτων, ὑπεγγύων διὰ τὴν ἐξόφλησιν τοῦ δανείου (sic) καὶ ὑπὸ τὴν διαχείρισιν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς.

τοῦ 1897 καὶ κατὰ τὸν Συμβιβασμὸν μετὰ τὴν πτώχευσιν ὁ τότε Διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς Στέφανος Στρεῖτ κατέλαβε τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν, καὶ διεξήγαγε τὰς περὶ Ἐλέγχου διαπραγματεύσεις, καθ' ὃν τρόπον ἔκρινε προσφορῶτερον οὐχὶ εἰς τὰ συμφέροντα τοῦ Κράτους, ἀλλ' εἰς τὰ συμφέροντα τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, θυσιάζων τὰ μὲν εἰς τὰ δέ.

Ἐγραφεν οὐχ' ἦτρον (Ἀπολογισμὸς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τοῦ ἔτους 1988) ὁ τότε Διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς.

᾿Καίτοι θεωροῦμεν ἀπαραίτητον καθῆκον τῆς Τραπεζῆς ταύτης, ὅπως οὐδόλως ἀναμειγνύηται εἰς τὰ πολιτικά τῆς Πατρίδος, διότι οὕτω μόνον καθιστᾶ ἐναργῆ πλήρη κατὰ τὴν δρᾶσιν αὐτῆς ἀπέναντι τῶν Πολιτικῶν μερίδων τοῦ τόπου ἀμεροληψίαν, καὶ ἐξασφαλίζει ἐαυτῇ τὴν ἐμπιστοσύνην πάσης αὐτοῦ Κυβερνήσεως, καίτοι κατὰ συνέπειαν ἐκρίναμεν ὑποχρέωσιν πρὸς τὴν Τράπεζαν καὶ τὸν τόπον, ὅπως μὴ πολιτενώμεθα, ἐν' ὅσῳ ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ προϊστάμεθα τῆς Διοικήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος τούτου, οὐχ' ἦτρον ἐνομίσαμεν μετὰ μακρὰν καὶ ὄρμιον σκέψιν, ὅτι κατὰ τὴν ὅλως ἐξαιρετικὴν περίστασιν, καθ' ἣν ἐκλήθημεν νὰ ὑπηρετήσωμεν τὸ Κράτος ἐκτάκτως ὅλως καὶ προσωρινῶς, ὠφειλομεν νὰ μὴ ἀποποιηθῶμεν τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων ὅλως ἐξαιρετικῶν καὶ βαρέων, δὲν παρελίπομεν δέ, ὅπως σπεύσωμεν νὰ ὑποβάλωμεν τὴν ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν παραίτησιν, ἅμα ὡς ἐπερατώσαμεν τὴν εἰδικὴν ἀνατεθεισάν ἡμῖν ἐντολήν».

Ἄμα ἐξεράγη ἡ στρατιωτικὴ στάσις τοῦ Αὐγούστου τοῦ 1922 καὶ ἐγκατεστάθη εἰς τὴν ἀρχὴν ἡ διὰς Σ. Γονατὰ καὶ Ν. Πλαστήρα, ἔσπευσεν ἀμέσως ἐκ Παρισίων ὁ πρῶην Ὑποδιοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς κ. Α. Διομήδης, καὶ ἐγκατεστάθη ὡς Ὑπουργὸς εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν, γράφων ἐνυπογράφως εἰς τὸ «Ἐλεύθερον Βῆμα» τῆς 1 Ὀκτωβρίου 1922, ὅτι ὁ προκάτοχός του Πέτρος Προτοπαπαδάκης ὑπόδικος εἰς τὰς φυλακάς, καὶ μελλοθάνατος ἡσάπιε τοὺς ὀλικοὺς πόρους τῆς Χώρας πρὸς ἱκανοποίησιν ταπεινῶν προσωπικῶν ὀρέξεων!! προσέθετε δὲ συγχρόνως, ὅτι χάρις εἰς τὴν ἐπανάστασιν τοῦ Στρατοῦ καὶ τοῦ Στόλου ἤρρισε νέα, περίοδος ζωῆς διὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐκκαθαρίζεται ταυτοχρόνως εσωτερικῶς τὸ ἔδαφος ἀπὸ τῶν αἰτίων τῆς λαϊκῆς διαιρέσεως καὶ ἀποκαθίσταται ἡ ψυχικὴ τοῦ λαοῦ ἐνότης!!

Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὸ ἐγκώμιον τοῦτο τῆς ἐπαναστάσεως καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ψυχικῆς ἐνότητος τοῦ λαοῦ ὁ κ. Ἄλ. Διομήδης εἰσπέδησεν εἰς τὴν Διοίκησιν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς. Ἐκεῖ εὐρίσκειται δι' ὅλους αὐτοὺς ὁ Ὀλλανδικὸς τυρός.

Ὅταν ἐξεδιώχθη ὁ Πάγκαλος, μετ' ὃ τὸ κίνημα τοῦ Γ. Κονδύλη Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν εἰσπέδησεν ὁ Διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς Ι. Δροσόπουλος.

Μετὰ τὸ τελευταῖον κίνημα τοῦ Ν. Πλαστήρα ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἀντιστρατήγων προσέλαβεν Ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν τὸν κ. Α. Κορυζῆν. Δυστυχῶς παρέμεινεν ὀλίγας ἡμέρας, ἐπιστρέψας ἐκεῖ, ὅπου τὸν καλοῦν τόσαι ἄλλαι ἐθνικώτεροι φροντίδες.

23. **Ἡ ἐπιβάρυνσις τοῦ Προϋπολογισμοῦ.**— Ἀπέχων νὰ ἐξετάσω τὰ ἀποτελέσματα τοῦ δανείου τούτου ἀπὸ πολιτικῆς ἀπόψεως, ξένης ἐντελῶς εἰς τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν θέμα, περιορίζομαι εἰς τὰ οἰκονομικὰ μόνον αὐτοῦ ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα κατεβαράθρωσαν τὸν Προϋπολογισμὸν τοῦ Κράτους ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν, καὶ κατέστησαν ἔκτοτε ἀδύνατον ἐντελῶς τὴν ἀποφυγὴν ἐλλειμμάτων καὶ τὴν ἐπίτευξιν εὐλικρινοῦς Ἴσοζυγίου, ὅρων ἀπαραιτήτων, ὡς εἶπον, πρὸς σταθεροποίησιν τοῦ Ἐθνικοῦ νομίσματος.

Ἐποπρολογισμὸς, δηλ. οἱ φορολογούμενοι, ἐβαρύνθη ἐκ τοῦ δανείου τούτου διὰ τῶν ἑξῆς ποσῶν :

Χρῆσις	1927—28	τόκοι	277.000.000
»	1928—29	»	400.000.000
»	1929—30	»	420.000.000
»	1930—31	»	360.000.000
»	1932—33	»	260.532.000
»	1933—34	»	210.000.000
			<hr/>
			1.927.532.000

Ἄλλ' ἐκτὸς τούτων κατεβλήθησαν εἰς τοὺς πρόσφυγας καὶ μετρητά.

Συνήφθη εἰς βάρος τοῦ Κράτους ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς δάνειον ἐκ δραχμῶν **891.305.682**, ἦτοι τὸ συνολικὸν βάρος τοῦ Κράτους, δηλαδή τῶν φορολογουμένων, ἀνῆλθον εἰς **6.649.523.682**.

24. — **Δάνειον πρὸς τὸ Κράτος μὲ τόκον 9 %.**— Ἄλλ' ὅ,τι ἰδίως πρέπει οἱ Ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ νὰ λάβουν ὑπὸ ἰδιαιτέραν σημείωσιν εἶναι, ὅτι ἐξ ὅλης αὐτῆς τῆς συμφορᾶς τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ὁ τότε Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν καὶ συγχρόνως Διοικητῆς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς **I. Δροσόπουλος** ἐπορίσθη ἐν σημαντικὸν ὄφελος. Ἐποποθέτησεν ἐπὶ τόκῳ 9 % 891 ἑκατομμύρια ἐκ τῶν εἰς χεῖρας τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἀποταμιευμάτων καὶ καταθέσεων τοῦ εὐφυοῦς Ἑλληνικοῦ Λαοῦ (πρὸς 3 % καὶ 4 %) ἀνέλαβε δὲ κυριαρχικῶς καὶ ἀνεξελέγκτως τὴν διαχείρισιν τῆς Μουσουλμανικῆς περιουσίας ἀξίας 6 καὶ πλέον δισεκατομμυρίων δραχμῶν, ὡς εὐφυῆς κηδεμῶν ἀνισορροποῦ ὑπὸ ἀπαγόρευσιν κυρίου.

Ὅ,τι ἐξ ὅλης αὐτῆς τῆς ἱστορίας σχετίζεται πρὸς τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν θέμα εἶναι τοῦτο, ὅτι, καθ' ὃν χρόνον ὁ εἰς τῶν Διοικητῶν τῆς Ἐθνικῆς, ὑποκριτικῶς, **A. Διομήδης** ἐξέφραζε τὴν ζωηρὰν αὐτοῦ λύπην ἢ στενοχωρίαν, ὅτι δὲν ἔχει χρηματικὰ κεφάλαια ἐπαρκῆ, ὅπως διαθέσῃ ὑπὲρ τῶν ἰδιοκτητῶν εἰς ἐνυπόθηκα δάνεια, καί, ὅτι πρέπει νὰ σχηματισθῇ νέα Κτηματικὴ Τράπεζα μὲ ἄλλα ἰδιαιτέρα κεφάλαια, διὰ νὰ δανείζῃ τοὺς κτηματίας, ὁ ἄλλος Συνδιοικητῆς καὶ Ὑπουργὸς συγχρόνως τῶν Οἰκονομικῶν ἐποποθεῖται 891 ἑκατομμύρια, προσωρισμένα κατὰ Νόμον δι' ἐνυπόθηκα δάνεια, εἰς δάνειον πρὸς τὸ Κράτος καὶ μὲ τόκον 9 %. Εἰς τὰ ἐνυπόθηκα δάνεια ὁ ὑποχρεωτικὸς τόκος διὰ τὴν Τράπεζαν ἦτο 6 %. Τὸ δάνειον πρὸς τὸ Κράτος 9 %.

Καὶ δύναται τις νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅσον ἀσυνείδητος ἢ εὐήθης καὶ ἂν εἶναι, ὅτι ὁ τόκος τῶν ἐνυποθηκῶν δανείων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἑκα-

νονίσθη δῆθεν μετὰ τὸν Νόμον 3920 τοῦ 1924 ἀναλόγως πρὸς τὸν τόκον, τὸν ὁποῖον συνωμολόγησεν ἡ Τράπεζα διὰ τὰ παρ' αὐτῆς συναφθέντα Κτηματικὰ δάνεια ;

Δὲν εἶναι φανερὰ καὶ καταληπτὴ εἰς πάντα λογικὸν καὶ τίμιον ἄνθρωπον ἢ πανουργία καὶ ἢ βουλιμία τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, καὶ ἢ καταστρατήγησις καὶ παραβίασις τῶν νομίμων αὐτῆς ὑποχρεώσεων, καθ' ὃν χρόνον Ὑπουργοὶ τῶν Οἰκονομικῶν ἦσαν συγχρόνως καὶ Διοικηταὶ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ; Εἰς ποῖον ἄλλο μέρος τοῦ Κόσμου θὰ ἠδύνατο νὰ συγχωρηθῇ τοιαύτη παρεκτροπή ;

25. **Ἐμπορικὸν Ἴσοζύγιον.**—Μῆνας τινὰς πρὸ τῆς Γαλλικῆς Σταθεροποιήσεως ὁ τότε Πρωθυπουργὸς τῆς Γαλλίας καὶ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν Ραϋμόνδος Πουανκαρέ, ἀγορεύων ἀπὸ τοῦ Βήματος τῆς Γερουσίας, ἔλεγεν. «Προτοῦ διμλήσω περὶ τῆς Σταθεροποιήσεως, ἐπιθυμῶ νὰ καταστήσω γνωστὸν εἰς ὑμᾶς ἐν πολὺ εὐχάριστον γεγονός. Πρώτην φορὰ ἀπὸ τοῦ πολέμου ἡ Γαλλία κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἔχει Ἐμπορικὸν Ἴσοζύγιον, (ραγαδαῖα χειροκροτήματα), διότι καλῶς γνωρίζετε, ὅτι ἄνευ Ἐμπορικῶν Ἴσοζυγίου δὲν θὰ ἦτο δυνατόν εἰς ἡμᾶς νὰ προβῶμεν εἰς ὀριστικὸν μέτρον Σταθεροποιήσεως». Καὶ προχωρῶν εἰς τὸν λόγον του ὁ Γάλλος Πρωθυπουργὸς καὶ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἐξήγησεν εὐκρινῶς εἰς τοὺς ἀκροατὰς του τὴν σοβαρὰν σημασίαν τοῦ Ἐμπορικῶν Ἴσοζυγίου, τὴν στενήν-στενοτάτην σχέσιν αὐτοῦ πρὸς τὸ Ἴσοζύγιον τῶν Ἐξωτερικῶν συναλλαγῶν, βάσιν καὶ θεμέλιον καλῶς πλέον μελετηθείσης καὶ ἐξησφαλισμένης Σταθεροποιήσεως.

26. **Ἄγνοια καὶ ἐπιπολαιότης.**—Ὁ κατὰ τὸ 1927 Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν καὶ ἐκτελεστὴς τῶν ὑπόπτων καὶ ὑπόυλων Τραπεζικῶν σχεδίων τῆς Σταθεροποιήσεως δὲν ἐθεώρησε καθόλου ἄξιον νὰ ἐξετάσῃ, ποῖον ἦτο καὶ πῶς εἶχε τὸ Ἐμπορικὸν Ἴσοζύγιον παρ' ἡμῖν. Ἐπὶ σειρὰν ἤδη μακρὰν ἐτῶν εἶχε, καὶ ἔχει, πάντοτε διαρκῶς τεράστιον Ἐμπορικὸν ἀνισοζύγιον.

Κατὰ τοὺς ἐπισήμους πίνακας τῆς Στατιστικῆς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη πρὸ τῆς Σταθεροποιήσεως (1923—1928) καὶ κατόπιν παρουσίασε τὴν ἐξῆς θλιβερὰν καὶ ἀποκαρδιωτικὴν εἰκόνα.

1923	Ἐλλειμμα	3.490.230.000
1924	»	4.776.812.000
1925	»	5.668.163.000
1936	»	4.575.188.000
1927	»	6.564.537.000
1928	»	6.298.250.000
1929	»	6.228.250.000
1930 (ἕξ μῆνες)	»	3.656.500.000

27. **Ἀνισοζύγιον Ἐξωτερικῶν Συναλλαγῶν.**—Εἶναι φανερόν, ὅτι τηλικούτον ἔλλειμμα εἰς τὸ Ἐμπορικὸν ἡμῶν Ἴσοζύγιον δὲν ἦτο, καὶ δὲν εἶναι

δυνατὸν ἢ νὰ ἐπιδοῦν λίαν δυσμενῶς εἰς τὸ Ἴσοζύγιον τῶν μετὰ τοῦ Ἐξωτερικοῦ συναλλαγῶν. Ἐὰν τὸ ἀνισοζύγιον τοῦτο τῶν μετὰ τοῦ Ἐξωτερικοῦ συναλλαγῶν δὲν ἔδειξε κατὰ τὰ τέσσαρα ἔτη ἀπὸ τῆς Σταθεροποιήσεως (14 Μαΐου 1928 μέχρι τῆς πτωχεύσεως καὶ τῆς πτώσεως 29 Ἰουλίου 1932) εἰς τοὺς ἀμβλυοποῦντας καὶ σοφοὺς Οἰκονομολόγους τῆς Ἑλλάδος ταχύτερον τὴν ἀπειλητικὴν ὄψιν αὐτοῦ, ἂν ἐπεβραδύνθη ἐπὶ τέσσαρα ἔτη ἢ κατάρρευσις τῆς Σταθεροποιήσεως, τοῦτο συνέβη ἀσφαλῶς καὶ ἀποκλειστικῶς, διότι κατ' ἔτος πολλάκις, καὶ δις τοῦ ἔτους εἰσῆρχετο εἰς τὴν Ἑλλάδα νέον χρυσοῦν δάνειον, ξένον δηλαδή χρῆμα, χάριν τῶν ἐτησίων ἀναγκῶν τοῦ Κράτους, καὶ ἰδίως τῆς πληρωμῆς τῶν τοκομεριδίων τοῦ Ἐξωτερικοῦ χρέους καὶ χάριν ἄλλων Κοινωνικῶν ἀναγκῶν, ἔνσεις δηλαδή μορφίνης, ἢ ὅποια ἀνακουφίζει προσωρινῶς τοὺς πόνους, χωρὶς βεβαίως καμμίαν ἐλπίδα ἀσφαλοῦς θεραπείας. Ἀρκεῖ νὰ σημειώσω, ὅτι πίνακες μετὰ πάσης ἀκριβείας καταστρωθέντες, δεικνύουσι σαφῶς, ὅτι ἀπὸ τοῦ 1914 μέχρι τοῦ 1932, δηλ. ἐπὶ 18 ὅλα ἔτη, οὐδὲ ἓν φράγκον κατεβάλομεν διὰ τόκους καὶ χρεωλύσιον τῶν ξένων δανείων. Τόκοι καὶ χρεωλύσια ἐξοφλοῦντο διὰ τῶν νέων δανείων.

Κατὰ τὴν θετικὴν Στατιστικὴν τῆς Τραπεζίης Ἀθηνῶν, υἱοθετηθεῖσα ὑπὸ τοῦ διακεκριμένου Γάλλου Οἰκονομολόγου Romary (Changes et Monnaies) τὸ Ἑλληνικὸν ἔλλειμμα τῶν μετὰ τοῦ Ἐξωτερικοῦ συναλλαγῶν ἀνῆλθε τῷ 1926 εἰς 13.500.000 λίρας.

Εἶναι φανερὸν ἐντεῦθεν, ὅτι τηλικούτον ἔλλειμμα εἰς τὸν λογαριασμὸν τῶν μετὰ τοῦ Ἐξωτερικοῦ συναλλαγῶν δὲν παρουσίαζε κανὲν ἐνθαρρυντικὸν σημεῖον, κανὲν πραγματικὸν ἐχέγγυον διὰ τὸ μέλλον τῆς Σταθεροποιήσεως. Τοῦναντίον εἰς πάντα σφοδρουῖντα Ὑπουργὸν ἢ εἰλικρινῆ καὶ εὐθὺν Τραπεζίτην ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ὡς κύριον ἐμπόδιον εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῆς Σταθεροποιήσεως. Σωφροσύνη ὅμως δὲν ὑπῆρξε. Ἡ Ἑλληνικὴ Σταθεροποίησις δὲν ἐμελετήθη παρ' ἐκείνου ἰδίως, ὅστις ἔπρεπε πολὺ νὰ σκεφθῆ καὶ πολὺ νὰ μελετήσῃ. Συστάσεις καὶ συμβουλαι καὶ προειδοποιήσεις περὶ τοῦ ἀναποφεύκτου κινδύνου δὲν εἰσηκούσθησαν. Οἱ Τραπεζίται τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζίης ἐγνώριζον καλῶς τὶ ἔπραττον. Ἄν ὅμως τοῦτο, τὸ ὅποιον ἔπραξαν, ὑπῆρξε πανωλεθρία οἰκονομικὴ τοῦ Κράτους καὶ τῆς Κοινωνίας τὶ πρὸς αὐτούς; Αὐτοὶ ἐξησφάλισαν κολοσσιαία κέρδη. Après moi le deluge.

28. **Κολοσσιαία ἔλλειμματα τοῦ παρελθόντος.**— Ἄλλ' ὅ,τι εἶναι ἐκπληκτικὸν καὶ ἐντελῶς ἀνεξήγητον, εἶνε καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ καθ' ὑποκίνησιν τῶν Τραπεζιτῶν Εἰσηγητῆς τῆς Σταθεροποιήσεως καὶ Νομοθέτης αὐτῆς Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν κατὰ τὸ ἔτος 1927, ὀλίγους τινὰς μῆνας πρὸ τῆς Σταθεροποιήσεως, ἐβροντοφῶναι ἀπὸ τοῦ Βήματος τῆς Βουλῆς τὰ ἑξῆς ἐπὶ λέξει:

«Ὑπὸ τὴν μορφὴν ἀπειλητικοῦ ἀριθμοῦ 4.700.000.000 δραχ-

μῶν ὠρθώθη ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς πρὸ τῆς Κυβερνήσεως τὸ οἰκονομικὸν πρόβλημα τῆς Χώρας.

» Ἡ ἀνάγκη τῆς ἐξευρέσεως ποσοῦ 2.700.000.000 δραχ. δι' ἐπιτακτικὰς καὶ ἀμέσους ὀφειλάς καὶ τῆς καλύψεως 2.000,000.000 δραχμῶν προβλεπομένου ἐλλείμματος τοῦ Προϋπολογισμοῦ τοῦ ἔτους τούτου (1928 - 1929) ἐπέβαλον ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς Κυβερνήσεως φορτίον δικαιολογῶν, ἂν μὴ τι ἄλλο, τὴν ἀδυναμίαν τῆς Κυβερνήσεως πρὸς δημιουργίαν ἐντὸς ὀλίγων ἐβδομάδων νέων ταύτης ἐκτάσεων πόρων.

Ὀλίγους, λοιπόν, ἐπαναλαμβάνω, πρὸ τῆς Σταθεροποιήσεως μῆνας, ἐβεβαίουν ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν τοὺς Ἀντιπροσώπους τῆς Χώρας, οἵτινες ἐψήφισαν μετ' ὀλίγας ἐβδομάδας τὴν Σταθεροποίησιν, ὅτι ὑπῆρχεν ἕν τεράστιον ἔλλειμμα 4.700.000 εἰς τὸν Προϋπολογισμόν, τὸ ὁποῖον βεβαίως δὲν ἠδύνατο νὰ καλυφθῇ ἐντὸς ἐβδομάδων.

Ἐτέρωθεν ἡ ἐπίσημος Στατιστικὴ τοῦ Κράτους εἰδοποιεῖ τὸν κ. Ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν, ὅτι ὑπῆρχεν εἰς τὸ Ἐμπορικὸν Ἴσοζύγιον ἕν τεράστιον ἔλλειμμα ἐξ 6 298.250 δρ. καὶ κατὰ τὸ 1929 ὅμοιον ἕτερον ἐξ ἄλλων πάλιν 6.298.250.

Ἐξ ἄλλου ἡ Στατιστικὴ τῶν μετὰ τοῦ Ἐξωτερικοῦ συναλλαγῶν ἐδίδαξε, δηλαδὴ ἔπρεπε νὰ διδάξῃ τὸν Ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν, ὅτι τὸ ἔλλειμμα τῶν μετὰ τοῦ Ἐξωτερικοῦ συναλλαγῶν ἀνῆλθε τῷ 1926 εἰς 13.500.000 λιρῶν. Πῶς ἦτο δυνατόν ὑπὸ τοιαύτας δυσμενεῖς ἐνδείξεις νὰ θεωρηθῇ ὡς ἔργον φρονήσεως ἡ Σταθεροποίησις; Ἐτακτοποιήθησαν ἄραγε εἰς τὸ διάστημα ὀλίγων ἐβδομάδων, ἔστω τεσσάρων μηνῶν, καὶ τὸ ἔλλειμμα τῶν 4.700 ἑκατομμυρίων δραχμῶν, καὶ τὸ Ἐμπορικὸν ἀνισοζύγιον καὶ τὸ Ἴσοζύγιον τῶν ἔξωτερικῶν λογαριασμῶν μὲ τὸ τεράστιον Παθητικὸν τῶν 13. 500. 000. 000 λιρῶν; Πῶς ἐγένετο τὸ θαῦμα τοῦτο;

Φαίνεται, ὅτι ἐπεφοίτησε τὸ Ἅγιον πνεῦμα ἐν εἶδη περιστερεᾶς. Τὸ θαῦμα ἐτελέσθη διὰ τῆς συνάψεως τοῦ τοιμεροῦς ἐκείνου καὶ περιορίμου δανείου τῶν 9.000.000 λιρῶν. Τρία ἑκατομμύρια διετεθήσαν πρὸς κάλυψιν τοῦ ἐλλείμματος, ἀλλὰ τρία ἑκατομμύρια διετεθήσαν διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν προσφύγων, καὶ ἄλλα τρία, τὰ δυστιγέστερα διὰ τὴν Σταθεροποίησιν, δηλαδὴ πρὸς σύστασιν τῆς νέας Ἐκδοτικῆς Τραπεζίης. Πλήρης θεραπεία.

Σύστασις ὁμοῦς Ἐκδοτικῆς Τραπεζίης μὲ δανεικὸν χροσίον δὲν ἐσχεδιάσθη, καὶ δὲν ἠκούσθη εἰς κανὲν μέρος τοῦ Κόσμου οὔτε κάλυψις ἐλλειμμάτων χρονίων μὲ δάνεια. Ἀλλὰ εἰς τὴν Ἑλλάδα συμβαίνουν ὅλα τὰ παράξενα, καὶ ὅλα τὰ ἀπρεπῆ καὶ ἀσυνήθη.

Ἡ Ἑλληνικὴ Σταθεροποίησις ἐστάθη πρὸς στιγμὴν ὀρθία εἰς τοὺς πόδας αὐτῆς χάρις εἰς τὸ κατάπλασμα καὶ τὰ ἔμπλαστρα τοῦ δανείου τῶν 3. 000. 000 λιρῶν.

Ἄν δὲ ἐπὶ τέσσαρα ἔτη ἠδυνήθη clopin—clopant νὰ σύρῃ τὴν φθιστικὴν αὐτῆς ὑπαρξιν, τοῦτο, ἐπαναλαμβάνω, κατορθώθη, διότι κατὰ τέσσαρα

ἔτη (1928—32) ἐτροφοδοτεῖτο διαρκῶς μὲ ξένα δάνεια, μὲ ἐνέσεις χρυσοῦς μορφίνης, μέχρις οὗ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1932, μὴ δυνηθέντος τοῦ τότε Κυβερνήτου νὰ εἴρῃ νέον δάνειον, ἐξηπλώθη ἀναίσθητος κατὰ γῆς, συμπαρασφύουσα εἰς πλήρη πανωλεθρίαν, καὶ Κράτος καὶ Κοινωνίαν.

Τώρα ἐὰν ἐκ τῆς πτώσεως τῆς Σταθεροποιήσεως ταύτης ἐπῆλθον δυσμενεῖς εἰς ἄκρον συνέλεια εἰς τοὺς ἐνυποθήκους πρὸς Κτηματικὰς Τραπεζὰς εἰς ξένον Νόμισμα ἀφειλέτας, εἶναι δυνατόν, εἶναι λογικόν, εἶναι ἠθικόν, εἰλικρινῆς καὶ τίμιος ἄνθρωπος νὰ καταλογίσῃ εὐθύνην τινὰ οἰανδήποτε καὶ νὰ ἐπιρρίψῃ εἰς βάρος αὐτῶν χρηματικὰς ζημίας ἐκ πράξεως, εἰς τὴν ὁποίαν εἶνε ἦσαν καὶ εἶνε ἐντελῶς ἀνεύθυνοι, καὶ τὴν ὁποίαν οἱ Τραπεζίται τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ἴδια θηρεύοντα συμφέροντα διέπραξαν κατὰ τὸν ἐγκληματικώτερον τρόπον; Ἐξεταστέον:

IV.

29. **Σύστασις τῆς νέας Κτηματικῆς Τραπεζῆς.** — Τὸ ἀπὸ τοῦ 1923 κρυφθηρῆν καὶ προμελετηθῆν ὑπὸ τῶν Διοικούντων τὴν Ἐθνικὴν Τραπεζάν Σχέδιον περὶ συστάσεως νέας Κτηματικῆς Τραπεζῆς ἐκ τῶν ἰδίων κεφαλαίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἐπραγματοποιήθη μετὰ 4 ἔτη.

Ἐπισημειωτέον ὅτι ἡ ὑπουργικὴ ἀπόφασις τῆς 1 Ἰουνίου 1927 ἐκύρωσε τὸ Καταστατικὸν τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, ὡς τοῦτο συνέγραψεν ἡ ἰδρύτρια Ἐθνικὴ Τράπεζα, καὶ ἐνεκρίθη ὑπὸ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῶν Μετόχων τῆς 30 Μαΐου 1925 καὶ μὲ τὰς διαφόρους τροποποιήσεις, αἵτινες ἐγένοντο μεταγενεστέρως τὴν 18 Μαΐου 1927, καθ' ἣν ἀπεφασίσθη ἡ ἔναρξις τῆς λειτουργίας τῆς Ἐθνικῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος 15 Ἰουνίου 1927.

30.—**Βάσις τῆς ἰδρυθείσης Κτηματικῆς Τραπεζῆς.**—Ὡς βάσις ἰδρύσεως τῆς νέας Κτηματικῆς Τραπεζῆς ἐχρησίμευσε τὸ ἄρθρον 34 τοῦ πρὸ 5 ἐτῶν ἐκδοθέντος Νόμου 3221 τῆς 28 Αὐγούστου 1924 «Κτηματικῶν Τραπεζῶν.» Νόμου ἐπιμελῶς φιλοτεχνηθέντος ὑπὸ τῶν Διοικούντων τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν δι' ἀπωτέρους καὶ εὐνοήτους σκοπούς, ὡς σαφῶς ἐξήγησα ἤδη, καὶ τὸ ὁποῖον ἔχει ὡς ἀκολουθῶς:

Ἄρθρον 4 τοῦ Νόμου 3221.

«Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος, ἀσκοῦσα καὶ τὴν Κτηματικὴν Πίστιν, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν κειμένων Νόμων καὶ τοῦ Καταστατικοῦ αὐτῆς, δύναται, τηρουμένων τῶν ὄρων τοῦ ἄρθρου 1 παράγρ. 4 τοῦ παρόντος Νόμου, νὰ ἰδρύσῃ εἰδικὴν Κτηματικὴν Τράπεζαν.»

Κατὰ τὸ ἄρθρον 1 τοῦ Καταστατικοῦ ἰδρύεται ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος «ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ, ΕΘΝΙΚΗ ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ» μὲ ἔδραν τὰς Ἀθήνας καὶ διαρκείας 50 ἐτῶν.

31.—Κεφάλαια τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς.—Κατὰ τὸ ἄρθρον 4 ἐγκριθέντος ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως Καταστατικοῦ :

Τὸ Μετοχικὸν κεφάλαιον τῆς Τραπεζῆς ὀρίζεται εἰς 80.000.000 δραχμῶν, διαιρεῖται δὲ εἰς 80.000 μετοχὰς ἐκ δραχμῶν 1.000 ἐκάστης.

Ὀλόκληρον τὸ Μετοχικὸν τοῦτο κεφάλαιον εἶναι καταβλητέον ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος τοῖς μετρητοῖς ἅμα τῇ δημοσιεύσει τοῦ ἐγκριθέντος τὸ παρὸν Καταστατικὸν Διατάγματος κατὰ 60.000.000 μὲν ἐκ τῶν Ἐκτάκτων Ἀποθεματικῶν αὐτῆς, κατὰ τὰ ὑπόλοιπα δὲ 20.000.000 ἐκ τῶν ἐτέρων διαθεσίμων κεφαλαίων αὐτῆς.

Ἐπὶ τῇ καταβολῇ ταύτῃ πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Κτηματικὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος παραδοθήσονται παρὰ ταύτης εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος αἱ 80 χιλιάδες Μετοχαί, ἢ μέχρι τῆς παρουσκουῆς τούτων, προσωρινοὶ τίτλοι, ἐξ ὧν Μετοχῶν 60 μὲν χιλιάδες διανεμηθήσονται εἰς τοὺς Μετόχους τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος κατ' ἀναλογίαν μιᾶς μετοχῆς ταύτης πρὸς τρεῖς τῆς Ἐθνικῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, αἱ δὲ ὑπόλοιποι 20.000 μετοχαὶ κρατηθήσονται ἐν τῷ Χαρτοφυλακείῳ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος.

Κατεβλήθησαν πράγματι ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς εἰς τὸ Ταμεῖον τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς τοῖς μετρητοῖς τὰ 80 ταῦτα ἑκατομμύρια δραχμῶν, περὶ ὧν ὁμιλεῖ τὸ 4 ἄρθρον τοῦ Καταστατικοῦ, καὶ τὰ ὁποῖα ἐχρησίμευσαν δῆθεν, ὡς ἰδρυτικὸν κεφάλαιον τῆς νέας Κτηματικῆς Τραπεζῆς, ἀποσπασθέντα ἐκ τοῦ Τακτικοῦ καὶ Ἐκτάκτου ἀποθεματικοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς κατὰ 60.000.000 καὶ ἐκ τῶν ἄλλων διαθεσίμων τῆς Τραπεζῆς κατὰ 20 ἑκατομμύρια;

Ἐκ τῶν ἐτησίων Ἀπολογισμῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῶν ἐτῶν 1927 καὶ 1928 καταφαίνεται, ὅτι δὲν ἐγένετο καμμία τοιαύτη ἐξαγωγή 80.000.000 δραχμῶν ἐκ τοῦ Ταμείου τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ὅπως προικοδοτηθῇ ἡ νέα Κτηματικὴ Τράπεζα.

Ἐὰν συνέβαινε τοιοῦτό τι, τὸ Μετοχικὸν καὶ Ἀποθεματικὸν Κεφάλαιον τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς εἰς τὸν Ἰσολογισμὸν τῆς 31 Δεκεμβρίου 1927 θὰ ἐνεφανίζετο μειωμένον κατὰ 60.000.000 δραχμῶν, καὶ τὸ ποσὸν τῶν διαθεσίμων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς μειωμένον ἐπίσης κατὰ 20.000.000. Τοιαύτην μείωσιν, ὅσον καὶ εἴαν προσεπάθησα, δὲν ἠδυνήθην ν' ἀνακαλύψω εἰς τοὺς Ἀπολογισμοὺς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς.

Αἱ 80.000.000 Μετοχαὶ δὲν ἔχουσι κανὲν ἀντίκρουσμα χρηματικόν, εἶναι ἀπλῶς μία καθαρὰ δωρεὰ εἰς τίτλους Μετοχῶν τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς.

Οἱ Μέτοχοι τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἐγένοντο καὶ Μέτοχοι τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς. Ἐθνικὴ καὶ Κτηματικὴ Τράπεζα ἀπετέλεσαν ἐν ἐνιαῖον καὶ ἀδιαίρετον σύνολον ὑπὸ τὴν αὐτὴν Διοίκησιν. Δύο Σιαμαῖοι ἀδελφοί, οὔτινες

ἐκ γεννητῆς ἐκόλλησαν ὁ εἷς εἰς τὴν πλευράν τοῦ ἄλλου, καὶ δὲν θέλουσιν νὰ ζήσουν ὁ εἷς χωρὶς τὸν ἄλλον.

32. Ἐπαναφορὰ Κτηματικῆς εἰς τὴν γενέτειραν Ἐθνικὴν.— Ἐὰν ὅμως ὑποθέσωμεν πρὸς στιγμήν, — πολὺ λογικὴ ὑπόθεσις, — ὅτι διὰ μιᾶς δεξιᾶς χειρουργικῆς παρεμβάσεως ἀποχωρισθῆ τὸ προσκολληθὲν εἰς τὴν πλευράν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς Κτηματικὸν παράσιτον, ἐὰν δηλαδὴ ἀναγνωρισθῆ, ὡς εἶναι ὀρθὸν καὶ πρέπον, καὶ ἀληθῶς σωτήριον καὶ διὰ τὰς δύο Τραπεζάς, ἡ ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη νὰ ἐπανεέλθῃ ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα εἰς τὴν παλαιὰν στέγην τῆς ὁδοῦ Αἰόλου, εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ἐκ τῶν ὁποίων μετὰ κυφορίαν 4 ἐτῶν ἐξῆλθε, θὰ ἐπιστρέψῃ ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα 80.000.000 δραχμῶν, τὸ ἰδρυτικὸν αὐτῆς δῆθεν κεφάλαιον εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν;

Τοιοῦτον κεφάλαιον δὲν ὑπάρχει. Θ' ἀκυρωθῶν ἡμίονον αἱ 80.000 μετοχαί. Οἱ Μέτοχοι τῆς Ἐθνικῆς καὶ Κτηματικῆς Τραπεζῆς δωρεὰν ἔλαβον— δωρεὰν θὰ δώσουν. Τίτλους ἔλαβον, καὶ τίτλους θὰ ἐπιστρέψουν.

33. Νέος καθορισμὸς τόκου.— Κατὰ τὸ ἄρθρον 39 τοῦ Καταστατικοῦ τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς. «*Τὸ ἐπιτόκιον τῶν χορηγουμένων δανείων ὁρίζεται ἐκάστοτε ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, καὶ δὲν δύναται νὰ ὑπερβαίῃ κατὰ ποσοστὸν ἀνώτερον τῶν 25 % τὸν τόκον ἐν γένει μὲ τὸν ὁποῖον κατὰ μέσον ὅρον ἐπιβαρύνεται ἡ Τράπεζα ἐκ τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ κτηματικῶν ὁμολογιῶν*».

Διὰ τοῦ ἄρθρου τούτου ἐπετεύχθη ὀριστικῶς καὶ κατ' ἀναμφισβήτητον πλέον νομικῶς τρόπον, ὅτι ἀπὸ τοῦ 1923 ἐπεδίωξαν πανούργως καὶ ἐπιμόνος οἱ Διοικοῦντες τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, Hoc erat in votis, δηλαδὴ τὴν αὔξηση τοῦ τόκου τῶν ἐνυποθήκων δανείων. Ὁ τόκος οὗτος, ὃν κατέβαλον οἱ ἐνυπόθηκοι ὀφειλέται τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ὡς ἐξήγησα σαφῶς ἐν τοῖς προηγουμένοις, εἶχεν ὑποβιβασθῆ ὑπὸ τοῦ κ. Α. Διομίδη, Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν ἤδη ἀπὸ τὸ 1916, καὶ εἰς ἀντάλλαγμα πλουσιωτάτων παραχωρήσεων πρὸς τὴν Ἐθν. Τράπεζαν, εἰς 6 %, ἀνευ ἐξαμηνιαίων ἀνατοκισμῶν καὶ ὑπερμερίας, καὶ τὸ δικαίωμα τοῦτο τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν, δηλ. ἡ ὑποχρέωσις τῆς Ἐθν. Τραπεζῆς ἐξετείνετο μέχρι τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1930, ὅτε ἔληγε τὸ Ἐκδοτικὸν Προνόμιον τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς.

Τὸ Καταστατικὸν τῆς νέας Κτηματικῆς Τραπεζῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἄρθρου 25 τοῦ Νόμου 3221 καθώρισεν ὀριστικῶς πλέον κατ' ἀναμφισβήτητον νομικῶς, καὶ ἐπιλήψιμον ὅμως ἠθικῶς τρόπον, τὰ τοῦ τόκου τῶν χορηγουμένων παρ' αὐτῆς δανείων. Θὰ λαμβάνῃ τὸ πολὺ εἰς τὰ δάνεια τὰ ὁποῖα δανείζει 2 % ἐπὶ πλέον τοῦ τόκου, μὲ τὸν ὁποῖον δανείζεται.

34. Θραυστάτη παραβίασις.— Ἐτήρησεν ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα τὸ ὄριον τοῦτο τοῦ τόκου, τὸ ὁποῖον ἀναγράφει ῥητῶς καὶ εὐκρινῶς τὸ ἄρθρον

25 τοῦ Νόμου 3221 περὶ Κτηματικῶν Τραπεζῶν, καὶ ὡς αὐτὴ ἡ ἰδίᾳ ὀφείζει ἐν τῷ ἄρθρῳ 4 τοῦ Καταστατικοῦ αὐτῆς;

Ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα ἐδανείσθη ὑπὸ τῆς ὁσίας μητρὸς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς 5.000.000 λιρῶν καὶ μὲ τόκον 7 %. Πῶς δύναται νὰ συγχωρηθῇ ἡ ἐπὶ τόσα ἔτη εἰσπραξις τόκου παρὰ τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν αὐτῆς 10 %, ἀφοῦ ὁ νόμιμος τόκος, ὃν ἐδικαιοῦτο νὰ εἰσπράττη, εἶναι 9 %, δηλαδὴ 2 % ἐπὶ πλεόν τοῦ τόκου, τὸν ὁποῖον καταβάλλει αὐτὴ εἰς τοὺς ὁμολογιούχους. Τὸ 1 % ἐπὶ πλεόν εἰσπραχθὲν εἶναι πράξις ποινικῶς διωκτέα καὶ τιμωρητέα (1), καὶ τὸ 1 % ἐπὶ πλεόν ληφθὲν εἶναι ἀχρεώστητον καὶ ἐπιστρεπτέον.

35. Χρηματικὰ ἀποτελέσματα τῆς παραβιάσεως.—Πόσα εἰσέπραξεν ἐγκληματικῶς καὶ ἀσυνειδήτως ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα παραβιάζουσα τὸν Νόμον καὶ τὸ ἴδιον Καταστατικὸν κατὰ τὸν ἀνευλαβέστερον τρόπον, καὶ πόσα εἶναι ὑποχρεωμένη, συμφώνως ἄλλως πρὸς ἐκδοθείσας ἀποφάσεις τοῦ Πρωτοδικείου καὶ Ἐφετείου Ἀθηνῶν, νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τοὺς ἐνυποθήκους ὀφειλέτας, ὡς ἀχρεωστήτως εἰσπραχθέντα, δεικνύει ὁ ἀκόλουθος πίναξ.

1) Κατὰ τὸν Ἰσολογισμόν τῆς 31 Δεκεμβρίου 1928 τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, αἱ λίραι, τὰς ὁποίας ἐδανείσθη καὶ ἐδάνεισεν ἡ Τράπεζα αὐτὴ, ἀνῆλθον εἰς λίρας 2.677.272. Δεδομένου, ὅτι εἰσέπραξεν ἐπ' αὐτῶν τόκον 10 % ἀντὶ 9 %, ὡς ρητῶς καὶ ἀδιαφιλονικητῶς ἐπιτάσσει ὁ Νόμος περὶ Κτηματικῶν Τραπεζῶν, ἀναγνωρίζει δὲ ρητῶς καὶ τὸ ἴδιον Καταστατικὸν τῆς Κτηματικῆς, ἔπεται, ὅτι εἰσέπραξε παρανόμως καὶ ἀχρεωστήτως μὲ τὸ 1 % ἐπὶ πλεόν παρὰ τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν αὐτῆς λίρας 26.777.—

2) Κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος, ὡς δεικνύει ὁ Ἰσολογισμὸς τοῦ 1929, ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα ἐδανείσθη καὶ ἐδάνεισε λίρας 2.647.527. Μὲ τὸ 1 % ἐπὶ πλεόν εἰσέπραξε παρὰ τῶν ἐνυποθήκων αὐτῆς ὀφειλετῶν ἀχρεωστήτως καὶ παρανόμως. λίρας 26.475.—

Συγχρόνως ὅμως κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος εἰσέπραξε καὶ τὸν τόκον πρὸς 10 % τῶν κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος ἀχρεωστήτως εἰσπραχθέντων, ἧτοι λίρας 2.677 —

Ἦτοι ἐν συνόλῳ λίρας 55.924.—

Σημείωσις (1). Ἡ πράξις αὕτη πρὸ πολλοῦ κατηγγέλθη εἰς τὴν Δικαιοσύνην τῆς κλεινῆς Ἑλλάδος. Οἱ μνησθέντες εἶναι ὁ κ. Ι. Δροσόπουλος καὶ Γ. Ἰατροῦ, Διοικητῆς καὶ Ὑποδιοικητῆς τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς. Ἡ ἀνακρίσις, ὡς ἐὰν πρόκειται περὶ δυσεπιχειμάστου ποινικῆς ὑποθέσεως, δὲν κατόρθωσεν ἕως τῶρα νὰ περατώσῃ τὰς ἀνακρίσεις, διὰ νὰ ἐκδοθῇ τὸ σχετικὸν βούλευμα, καίτοι παρῆλθον τοσοῦτοι μῆνες.

Ἐὰν ὁ μνησθὲν τοῦ Σάν-Σουσί ἔλεγε μὲ τὸ θάρρος ἐλευθέρου πολίτου εἰς τὸν Ἀυτοκράτορα Φρειδερίκον, ἀπειλοῦντα νὰ καταλάβῃ βιαίως τὸν μῦλόν του, ὅτι ὑπάρχουσι δικασταὶ ἐν Βερολίνῳ, πολὺ ἀμφιβάλλω, ἐὰν οἱ πολῖται τῆς Ἑλλάδος καὶ κλεπτόμενοι ἀναφανδὸν ἐνυποθήκω ὀφειλέται τῆς Κτηματικῆς ἠμποροῦν νὰ λέγουν, ὅτι ὑπάρχουν δικασταὶ ἐν Ἀθήναις διὰ τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν. Αἱ ἀποδείξεις τῶν ὄσων λέγω ἀφθονοῦν.

3) Κατὰ τὸ τρίτον ἔτος, ὡς δεικνύει ὁ Ἰσολογισμὸς τῆς 31 Δεκεμβρίου 1930, ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα ἐδανείσθη καὶ ἐδάνεισε λίρας 4.460.369. Ἔσοδα εἰσέπραξε μὲ τὸ 1 % ἐπὶ πλέον παρανόμως καὶ ἀχρεωστήτως. λίρας 44.603 —

Συγχρόνως ὅμως καὶ τὸν τόκον τῶν προηγουμένων παρ' αὐτῆς ἐκ 55.924 εἰσπραχθέντων. λίρας 5.592. —

Ἔτσι ἐν συνόλῳ λίρας 106.119. —

4) Κατὰ τὸ τέταρτον ἔτος, ὡς δεικνύει ὁ Ἰσολογισμὸς τῆς 31 Δεκεμβρίου 1931, ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα ἐδανείσθη καὶ ἐδάνεισε λίρας 4.429,023. Ἔσοδα εἰσέπραξε παρὰ τῶν ἐνυποθήκων αὐτῆς ὀφειλετῶν παρανόμως καὶ ἀχρεωστήτως μὲ τὸ 1 % ἐπὶ πλέον λίρας 44.290. —

Συγχρόνως ὅμως εἰσέπραξε καὶ τὸν τόκον πρὸς 10 % τοῦ προηγουμένου ἀθροίσματος ἐξ 106.119 ἦτοι. λίρας 10.611. —

Ἔτσι ἐν συνόλῳ λίρας 161.020. —

5) Κατὰ τὸ πέμπτον ἔτος 1932 ἡ Τράπεζα ἐδανείσθη καὶ ἐδάνεισε λίρας 4.343.584. Ἔσοδα εἰσέπραξε παρὰ τῶν ἐνυποθήκων αὐτῆς ὀφειλετῶν παρανόμως καὶ ἀχρεωστήτως μὲ τὸ 1 % ἐπὶ πλέον. λίρας 43.435. —

Συγχρόνως ὅμως εἰσέπραξε παρανόμως καὶ ἀχρεωστήτως καὶ τὸν τόκον τοῦ προηγουμένου ἀθροίσματος ἐξ 161.020 πρὸς 10 % λίρας 16.102. —

Ἔτσι ἐν συνόλῳ λίρας 220.557. —

6) Κατὰ τὸ ἕκτον ἔτος 1933 ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα ἐδανείσθη καὶ ἐδάνεισε λίρας 4.343.584. Ἔσοδα εἰσέπραξε 1 % ἐπὶ πλέον παρανόμως καὶ ἀχρεωστήτως. λίρας 43.435. —

Συγχρόνως ὅμως εἰσέπραξε παρανόμως καὶ ἀχρεωστήτως καὶ τὸν τόκον τῶν κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη εἰσπραχθέντων ἐκ 220.557. λίρας 22.055. —

Ἔτσι ἐν συνόλῳ λίρας 286.047. —

7) Κατὰ τὸ ἕβδομον ἔτος 1934 ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα ἐδανείσθη καὶ ἐδάνεισε λίρας 4.343.584. Ἔσοδα εἰσέπραξε παρὰ τῶν ἐνυποθήκων αὐτῆς ὀφειλετῶν παρανόμως καὶ ἀχρεωστήτως μὲ τὸ 1 % ἐπὶ πλέον. λίρας 43.435. —

Συγχρόνως ὅμως καὶ τὸν τόκον τῶν κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη παρανόμως καὶ ἀχρεωστήτως εἰσπραχθέντων ἐκ 286.047 λίρας 28.604. —

Ἔτσι ἐν συνόλῳ λίρας 358.086. —

8) Κατὰ τὸ ὄγδοον ἔτος, ὡς δεικνύει ὁ Ἰσολογισμὸς τῆς 31 Δεκεμβρίου 1935, ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα ἐδανείσθη καὶ ἐδάνεισε λίρας 4.343.584. Ἔσοδα εἰσέπραξε παρὰ τῶν ἐνυποθήκων αὐτῆς ὀφειλετῶν ἀχρεωστήτως καὶ παρανόμως μὲ τὸ 1 % ἐπὶ πλέον λίρας 43.435. —

Συγχρόνως όμως εισέπραξε και τὸν τόκον τοῦ ἀθροίσματος τῶν εἰσπραχθέντων κατὰ τὰ 7 προηγούμενα ἔτη. λίρας 35,808.—
 *Ἦτοι ἐν συνόλῳ λίρας 437,329.—

36. Πραγματικά κεφάλαια τῆς Κτηματικῆς.— Ποῖα ἦσαν, και εἶναι τὰ πραγματικά κεφάλαια, μετὰ τὰ ὁποῖα ἐτροφοδοτήθη ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα, και ἐχορησιμοποίησε πρὸς χορήγησιν ἐνυποθήκων δανείων;

Ὁ Διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς κ. Ι. Δροσόπουλος συνῆψεν, ὡς γνωστόν, ἐν Λονδίῳ, ἐν δάνειον εἰς βάρος τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἐκ 5.000.000 λιρῶν. Τὸ δάνειον τοῦτο ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα και ὁ Διοικητὴς αὐτῆς κ. Ι. Δροσόπουλος ἐξεχώρησεν ἀκέραιον εἰς τὴν Κτηματικὴν Τράπεζαν και τὸν Διοικητὴν αὐτῆς κ. Ι. Δροσόπουλον.

Τὸ χρέος δηλαδὴ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς πρὸς τοὺς Ἄγγλους Ὁμολογιούχους ἐκ 5.000.000 λιρῶν ἀνέλαβε και ὑπεχρεώθη νὰ πληρώνη ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα.

*Ἄλλ' ὑπὸ ποίους ὄρους ἐξεδόθη ἐν Λονδίῳ τὸ δάνειον τοῦτο;

*Ἐπίσημον και ἀκριβὲς σημεῖωμα βεβαιοῖ και δεικνύει, ὅτι τὸ δάνειον τῶν 5.000.000 λιρῶν συνωμολογήθη, ὡς ἐξῆς :

1)	Δάνειον	1927	λίρα	2.000.000	πρὸς	7	%	τιμὴ	ἐκδόσεως	89	$\frac{1}{4}$	%
2)	»	1928	»	1.000.000	»	7	%	»	»	92		%
3)	»	α) 1930	»	1.000.000	»	7	%	»	»	92	$\frac{1}{2}$	%
4)	»	β) 1930	»	500.000	»	7	%	»	»	93	$\frac{1}{2}$	%
5)	»	γ) 1930	»	500.000	»	7	%	»	»	91	$\frac{1}{2}$	%

*Ἐκ τῆς τοιαύτης ὑπὸ τὸ ἄριστον ἐκδόσεως προέκυψεν ἐν κέρδος εἰς τοὺς ἐκδότας τοῦ δανείου, δύο Ἄγγλους Τραπεζίτας τὸν Χάμπρον και Ἐρλάγγερ και τὸν ἕνα Ἑλληνα Τραπεζίτην τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς Ι. Δροσόπουλον ἐκ 454.000 λιρῶν, δηλαδὴ δραχμαὶ Σταθεροποιήσεως 170.250.000.

*Ἐκ τῆς τοιαύτης χρηματοστηρικῆς ταχυδακτυλουργίας προκύπτει καθαροῦς τοῦτο, ὅτι, ἐνῶ ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα ἐχρεώθη μετὰ 5.000.000 λίρας πραγματικῶς ἔλαβε μόνον 4.546.000 λίρας. Αἱ εἰς βάρος τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς κυκλοφοροῦσαι ὁμολογίαι ἐξ 20 λιρῶν ἐκάστη ἀνέρχονται εἰς 250.000 ὁμολογίας, ἦτοι ἀκριβῶς εἰς τὸ ποσὸν τῶν 5.000.000 λιρῶν.

37. Παλαιαὶ συνθήκαι.—Τοιαῦται δανειστικαὶ λαθροχειρίαι ἦσαν πρὸ πολλοῦ γνώριμοι εἰς τοὺς Διοικοῦντας τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν. Εἰς ὅλα τὰ ἀπὸ τοῦ 1922 και ἐντεῦθεν συναφθέντα ὑπὸ τοῦ Κράτους δάνεια, δάνεια χρυσῆ Ἐξωτερικοῦ, ἐπρωτοστάτησεν γενναίως πάντοτε ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα μετὰ τὸ ἀζημίωτον και μετὰ τὴν χαρακτηριστικὴν αὐτῆς βουλιμίαν.

*Ἀναφέρω, ὡς χαρακτηριστικὸν παράδειγμα τὸ προσφυγικὸν δάνειον τοῦ 1924. Τὸ πρόσφυγικὸν τοῦτο δάνειον, εἰς τὸ ὁποῖον ἔλαβε μερίδα ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, συνήφθη πρὸς 7 % μετὰ ὀνομαστικὸν κεφάλαιον 10.000.000 λιρῶν

(Ἀγγλικὸν Τμῆμα), ἐκ τοῦ ὁποίου διὰ προμήθειαν καὶ λοιπὰ ἔξοδα ἐκρατήθη τὸ μικρὸν ποσὸν τοῦ **1.900.000** λιρῶν !!, δηλαδή δραχμαὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης (1 λίρα=300 δραχμαὶς) **570.000.000**. Τὸ Κράτος δηλαδή ἐχρεώθη καὶ χρεωστεῖ 10.000.000 λιρῶν, ἐνῶ ἔλαβεν **8.100.000**.

Τὸ ἔτερον τμῆμα τοῦ δανείου, τὸ λεγόμενον Ἀμερικανικόν, — ἔγινε μεγάλης κανγᾶς μεταξὺ Ἀγγλῶν καὶ Ἀμερικανῶν δανειστῶν, ποῖος νὰ μᾶς πρωτοδανείσῃ καὶ ποῖος νὰ μᾶς δώσῃ τὰ περισσότερα, — συνήφθη εἰς δολλάρια. Τὸ Κράτος ἐχρεώθη καὶ χρεωστεῖ 11.000.000 δολλάρια, ἔλαβεν ὅμως μόνον 8.100.000, ἧτοι ἐκρατήθησαν διὰ προμήθειαν καὶ λοιπὰ ἔξοδα **2.900.000**.

38. Μία φουσαλὶς σάπωνος.—Εἰς τί λοιπὸν συνίσταται τὸ εὐφρὲς ἐκεῖνο καὶ μεγαλοπρεπὲς σχέδιον, τὸ ὁποῖον ὠνειροπόλησεν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1923 ὁ τότε Διοικητῆς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς κ. Α. Διρμῆδης, περὶ συστάσεως ἰδίας Κτηματικῆς Τραπεζῆς διὰ τῶν ἰδίων κεφαλαίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, καὶ τὸ ὁποῖον ἐπὶ αἰσίοις οἰωνοῖς ἐπραγματοποιήθη, μετὰ κυοφορίαν 4 ἐτῶν, τὸν Ἰούνιον τοῦ 1927. Ποῦ εὐρίσκονται τὰ κεφάλαια, τὰ ὁποῖα διέθεσεν ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῆς κεφαλαίων;

Δὲν διέθεσεν οὔτε **ἐν φράγκον**. Ἐτύπωσεν εἰς τὸ λιθογραφεῖον 80.000 τίτλους μετοχῶν τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς, ἐμοίρασεν αὐτοὺς εἰς τοὺς Μετόχους τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, κατ' ἀναλογίαν 3 μετοχῶν Κτηματικῆς πρὸς μίαν μετοχὴν τῆς Ἐθνικῆς, καὶ διὰ τῶν τίτλων τούτων ἀπετελέσθη τὸ λεγόμενον ἰδρυτικὸν κεφάλαιον τῆς Κτηματικῆς ἐξ 80.000.000 δραχμῶν, **ἐξ ἐνὸς δηλαδή φρέσκου ἀέρος**.

Ἐξεσήκωσε κατόπιν ὅλον τὸ προσωπικὸν τοῦ τμήματος τῶν ἐνυποθήκων δανείων ἀπὸ τοῦ Κεντρικοῦ Καταστήματος τῆς ὁδοῦ Αἰόλου, καὶ ἐτοποθέτησεν ἀκριβῶς, ὡς εἶχε, καὶ εὐρίσκετο, εἰς τὸ νέον Κατάστημα τῆς ὁδοῦ Σταδίου, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ χρέος 30.000.000 τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς ἀποσβεννύμενον ἐτησίως ἐκ τῶν καθαρῶν κερδῶν δι' ἀναλόγων κρατήσεων.

Τὸ προσωπικὸν τοῦτο παρέλαβε τὰ βιβλία καὶ τοὺς λογαριασμοὺς τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς καὶ ἀνέγραψεν αὐτοὺς ὡς ὀφειλέτας τῆς νέας Κτηματικῆς Τραπεζῆς.

Ὁ Διευθυντῆς τοῦ ἐν τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ τμήματος κ. Γ. Ἰατροῦ προήχθη εἰς Ὑποδιοικητὴν. Ὁ Διοικητῆς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς κ. Ι. Δροσόπουλος αὐτοδιωρίσθη καὶ Διοικητῆς συγχρόνως τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς, διασκελίζων μὲ τὸν ἕνα καὶ ἄλλον πόδα τὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ Αἰόλου εἰς τὴν ὁδὸν Σταδίου, καὶ τῷ μὲν χεῖρε ἐν Αἰτωλοῖς, τὸν δὲ νοῦν ἐν Κλοπηδῶν.

Βλέπει κανεὶς κανὲν φράγκον εἰς τὴν ὅλην ὑπόθεσιν αὐτὴν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς;

Ὅλη ἡ διαθροληθεῖσα καὶ ἐξυμνηθεῖσα σύστασις τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς διὰ κεφαλαίων δῆθεν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς εἶναι μία καθαρὰ φυ-

σαλῆς σάπωνος, ἐξ ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι ἀντανακλῶσι πρὸς στιγμὴν τὰ ὄρατα χρώματα τῆς Ἰριδος, ἀλλὰ καὶ αὐτοστιγμῆι διαλύονται εἰς καθαρὸν ἀέρα.

Ἡ κατὰ τοιοῦτον τρόπον γενομένη σύστασις ἀποτελεῖ καθαρὸν ἐμπαιγμὸν τῆς Κοινωνίας καὶ τοῦ Κράτους.

39. Ὑπῆρξεν ἀνάγκη δανείου.— Ἄλλ' ὑπῆρξεν ἀνάγκη νὰ ἐξευρεθῆ ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς δάνειον χρυσοῦν μάλιστα 5.000.000 λιρῶν, ὅπως οἱ ἐνυπόθητοι ὀφειλέται, οἱ ὁποῖοι ἐπὶ 87 ἔτη ἐδανείζοντο εἰς τὸ Ἐθνικὸν νόμισμα, ὑποχρεωθοῦν ἀπὸ τοῦ 1928 νὰ δανείζονται λίρας ;

Ἐὰν δραχμοποιήσωμεν τὰς 4.546.000 λίρας Ἀγγλικάς, τὰς ὁποίας πραγματικῶς ἐδανείσθη ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἐν Λονδίῳ πρὸς 375 δραχμὰς μὲ τιμὴν Σταθεροπυρήσεως εὐρίσκομεν, ὅτι τὸ Ἀγγλικὸν δάνειον, τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευσεν, ὡς μοναδικὸν κεφάλαιον τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς καὶ τὸ ὁποῖον ἀξιόλογα ἠδύνατο νὰ χρησιμοποιήσῃ αὐτὴ δι' ἑαυτὴν ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα διὰ τὴν χορήγησιν ἐνυποθήκων δανείων ἀνέρχεται εἰς δραχμὰς **1.704.750.000.**

Ἄλλ' ἡ προσεκτικὴ ἐξέτασις τῶν Ἀπολογισμῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἀποδεικνύει, ὅτι ἀπὸ πολλοῦ ὑπῆρχον διαθέσιμα κεφάλαια πρὸς χορηγίαν ἐνυποθήκων δανείων πολὺ ἀνώτερα ἐκείνων, τὰ ὁποῖα προσεπόρισε τὸ δάνειον τῶν 5.000.000 λιρῶν.

Κατὰ τὸν Ἀπολογισμὸν τῆς 31 Δεκεμβρίου 1928 τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ὑπῆρχον τὰ ἑξῆς διαθέσιμα κεφάλαια :

1) Ἐν τῷ Ταμείῳ καὶ παρὰ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος	843.954.270.—
2) Διαθέσιμα ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ	643.945.456.—
3) Προσωρινὸν δάνειον πρὸς Ἑλληνικὸν Δημόσιον	313.872.183.—
4) Ὁμολογίαι Ἐθνικῶν Δανείων	738.450.822.—
5) Ὁμολογίαι Ἑλληνικοῦ Δημοσίου	96.630.000.—
6) Καταβολαὶ εἰς Δικαιούχους ἀνταλλαξίμων	883.597.477.—
7) Ἔτεροι καταβολαὶ εἰς ἀνταλλαξίμους	186.713.576.—
8) Λογαριασμὸς διαχειρίσεως κτημάτων Μουσουλμανικῶν	43.513.643.—
9) Ἑλληνικὸν Δημόσιον. Πληρωμὴ πρώτου διμήνου τοκομεριδίων	28.661.880.—
Ἔτσι ἐν συνόλῳ δραχμαὶ	3.779.339.307.—

Ὡς εἶδομεν, αἱ δραχμοποιημένα λίραι τοῦ δανείου τῶν 5.000.000 λιρῶν ἀνέρχονται εἰς 1.704.750.000. Ὑπῆρχον δηλαδή κεφάλαια τριπλάσια πρὸς χορηγίαν ἐνυποθήκων δανείων, ἤτοι δραχμαὶ 3.779.339.307.—

40. Διάρκεια Δανείων Κτηματικῆς Τραπεζῆς.— Κατὰ τὸ ἄρθρον 28 τοῦ Νόμου 3221: « Ὁ ὀφειλέτης δικαιούται κατὰ πάντα χρόνον νὰ νὰ καταγγέλλῃ καὶ νὰ ἐξοφλῇ ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει τὸ δάνειον. Τὸ δικαίωμα τοῦτο μόνον διὰ χρονικὸν διάστημα 10 ἐτῶν δύναται ν' ἀποκλεισθῆ. »

Κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 35 τοῦ Καταστατικοῦ τῆς Κτηματικῆς τὰ παρ' αὐτῆς χορηγούμενα δάνεια ἐπὶ ὑποθήκῃ, εἶναι ἐξοφλητέα ἢ εἰς μακρὰς προθεσμίας 10 τοῦλάχιστον καὶ 30 κατ' ἀνώτατον ὄρον ἐτῶν, κατὰ τὸ σύστημα τῆς χρεωλυτικῆς ἢ εἰς βραχυτέρας προθεσμίας χρεωλυτικῶς ἢ μὴ.

Εὐνόητον εἶναι, ὅτι διὰ τοῦ ἄρθρου τούτου τοῦ Καταστατικοῦ ἀναιρεῖται ἡ διάταξις τοῦ Νόμου τοῦ 1859, δι' ἧς ἐπετρέπετο εἰς τὸν ὀφειλέτην καὶ εἰς πᾶσαν στιγμὴν ἢ ἀποπληρωμὴ τοῦ χρέους καὶ πρὸ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας, δι' ἣν συνωμολογήθη. Λησιμονοῦνται δὲ αὐθαδῶς καὶ περιφρονητικῶς, ὅσα κατὰ τὸ 1898 ὁ Διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς Στέφ. Στροῒτ ἐγραφεν ἐν τῇ Ἐκθέσει του ἐν τῷ **Ἀπολογισμῷ τοῦ ἔτους 1899**. (1)

Ὁ Στέφ. Στροῒτ, τοῦ ὁποίου διάδοχος ἐγένετο ὁ Ι. Δροσόπουλος, ἐφαρμόζων τὴν ἀρχὴν ταύτην τῆς ἀποπληρωμῆς εἰς τὸ ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς συνωμολογηθὲν δάνειον τῶν 60.000.000 φράγκων πρὸ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας, καὶ διὰ τῆς ἀρχῆς ταύτης ἐπιτυχῶν τὸν ὑποβιβασμὸν τοῦ τόκου τοῦ δανείου τούτου ἀπὸ 4% εἰς 3% ἔδογματίζεν ὀρθῶς πάνυ, ὅτι ἐν τοῖς Καταστατικοῖς τῶν Τραπεζῶν Κτηματικῆς Πίστεως πρέπει νὰ καθιερωθῇ ἡ ὑγιὲς διττὴ ἀρχή, ὅτι ἐξ ἑνὸς οἱ ὀφειλέται τῶν Τραπεζῶν τούτων δικαιοῦνται εἰς ἐπιστροφὴν συνωμολογημένων μακροπροθέσμων δανείων καὶ πρὸ τῆς λήξεως τούτων, ἐξ ἑτέρου δὲ αἱ Κτηματικαὶ Τράπεζαι δικαιοῦνται νὰ ἐπιστρέψωσι τὰ ἀναδεδεγμένα δάνεια πρὸ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας.

Τὸ Καταστατικὸν τῆς Κτηματικῆς διὰ τοῦ ἄρθρου 35 ἀναιρεῖ τὰς ὑγειεῖς ταύτας ἀρχάς, τὰς ὁποίας ἀνεγνώρισε καὶ ἐπέβαλεν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν ὁ Νόμος τοῦ 1859, καθιέρωσε δὲ ὁ Διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς Στέφανος Στροῒτ.

41.— **Δάνεια τοῖς μετρητοῖς.**— Κατὰ τὸ ἄρθρον 24 τοῦ Νόμου 3221 περὶ Κτηματικῶν Τραπεζῶν.

«Τὰ ἐπὶ ὑποθήκῃ δάνεια συνάπτονται εἰς ΜΕΤΡΗΤΑ.

Κατὰ τὸ ἄρθρον ἐπίσης 35 τοῦ Καταστατικοῦ τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς.

«Τὰ ἐπὶ ὑποθήκῃ δάνεια κατὰ κανόνα συνάπτονται εἰς ΜΕΤΡΗΤΑ.

Ποία ἡ ἔννοια τῆς φράσεως ταύτης καὶ τῆς λέξεως «εἰς μετρητά».

Ὅταν ὁ Νόμος λέγῃ, ὅτι ὁ δανειζόμενος ἐπὶ ὑποθήκῃ θὰ λάβῃ μετρητά, τί εἶδος ἡμπορεῖ νὰ εἶναι αὐτὰ τὰ μετρητά; Ἀσφαλῶς πρέπει νὰ εἶναι Ἐθνικὸν Νόμισμα, δραχμαὶ τῆς Ἑλλάδος.

Εἶναι δυνατόν νὰ παραδεχθῇ τίς, ὅτι ὁ δανειζόμενος θὰ λάβῃ μετρητὰ δολλάρια, ἢ λίρας, ἢ φιορίνια, ἢ Ἰνδικὰς ῥουμπίας, νομίσματα ἄγνωστα εἰς αὐτόν, καὶ ὅτι θὰ ὑποχρεωθῇ νὰ ἐπιστρέψῃ τὸ εἰς ξένον νόμισμα δάνειόν του, μὲ δολλάρια, λίρας, φιορίνια, ἢ μὲ Ἰνδικὰς ῥουμπίας;

Πᾶν Κράτος ἔχει τὸ νόμισμά του, καὶ ἀξιοῖ τὸν σεβασμὸν ὅλων τῶν ὑπηκόων του, Τραπεζιτῶν καὶ μὴ, πρὸς τὸ Ἐθνικὸν τοῦτο νόμισμα. Καὶ ὅταν

(1) Ἰδε σελίδα 21 τῆς ἀνά χειρός Ἐκθέσεως.

ὁ Νόμος ὁμίλῃ περὶ ὑποχρεώσεων *τοῖς μετρητοῖς*, ἀσφαλῶς ἐννοεῖ ὑποχρεώσεις εἰς Ἐθνικὸν νόμισμα, ἐφ' ὅσον μάλιστα καὶ εἰδικὸς πρὸς τοῦτο ὑπάρχει Νόμος, καθ' ὃν πᾶσαι καὶ παντὸς εἶδους δοσοληψίαι γίνονται εἰς δραχμάς.

Εἰς κανὲν ἄρθρον τοῦ Νόμου 3221 περὶ Κτηματικῶν Τραπεζῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς κανὲν ἄρθρον τοῦ Καταστατικοῦ τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς δὲν βλέπω νὰ γίνεται λόγος περὶ ἐνυποθήκων δανείων, συνομολογουμένων εἰς ξένον νόμισμα.

Ἔστι οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα, ὅτι ἡ λέξις «*μετρητὰ*» ἐννοεῖ *δραχμάς*, ἀποδεικνύει τὸ γεγονός, ὅτι εἰς ὅλους τοὺς ἐνυποθήκους ὀφειλέτας ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα *ἐμέτρησε δραχμάς*. Ἐάν εἰς τὸ συμβόλαιον ὁ δανεισθεὶς εἴτε ἐξαναγκασθεὶς, εἴτε ἐξ ἀδιαφορίας πειθόμενος, ὅτι σταθερὰ καὶ ἀδιατάρακτος εἰς τὸν αἰῶνα θὰ ἦτο ἡ Σταθεροποίησις, ὡς ἐκραυγάζον ὀρισμένοι Ὑπουργοὶ καὶ Τραπεζίται, ὑπέγραψεν, ὅτι ἔλαβε λίρας, τοῦτο ἀποτελεῖ μίαν Συμβολαιογραφικὴν κακοήθειαν, ἐφ' ὅσον τὸ συμβόλαιον ψευδῶς ἀναφέρει λίρας, ἐνῶ *ἐμετρήθησαν* δραχμαί. Ἐξ ἐτέρου τὸ γεγονός, ὅτι συμφώνως πρὸς τὴν Σταθεροποίησιν ὁ ὀφειλέτης, ὁ λαβὼν τοῖς μετρητοῖς δραχμάς 375, ἀνεγνώρισεν ὀφειλὴν μᾶς λίρας, δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀπόδειξις, ὅτι ἀνεγνώρισε χρέος εἰς λίραν, καὶ ὅτι λίραν πρέπει νὰ ἐπιστρέψῃ.

Ἐδανείσθη *δραχμάς*, καὶ δραχμάς ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλλῃ, ἐπειδὴ τὸ νομικὸν περιεχόμενον τῆς Σταθεροποιηθείσης δραχμῆς εἶναι, ἡ δὲ ἀναλογία αὐτῆς πρὸς τὸν χρυσὸν 1:15 ἔπεται, ὅτι ὁ ὀφειλέτης μᾶς λίρας θὰ πληρώσῃ 375 δραχ.

42. **Δάνεια εἰς λίρας.** — Ἄλλὰ πρέπει νὰ ἐξετασθῇ, κατὰ πόσον ἡ ἰδιότης Κτηματικῆς Τραπεζῆς, *ἰδρυθείσης με κεφάλαια ἐν δραχμῶν*, καὶ κέρδη δραχμῶν διανέμουσα εἰς τοὺς Μετόχους αὐτῆς, καὶ ὅλας τὰς ἄλλας δοσοληψίας αὐτῆς ἐνεργοῦσα με δραχμάς, συμβιβάζεται με τὴν ἄδειαν καὶ τὴν ἀνοχὴν τοῦ Κράτους νὰ δανείξῃ ἐνυπόθηκα δάνεια εἰς ξένον νόμισμα, καὶ ν' ἀξιοῖ τὴν εἰς τὸ ξένον τοῦτο νόμισμα ἐπιστροφὴν τοῦ δανείου.

Δὲν γνωρίζω, εἰς εἰς κανὲν μέρος τοῦ Κόσμου τῶν δύο ἡμισφαιρίων ὑπάρχει Κτηματικὴ Τράπεζα με τοιοῦτον ἐξωφρενικὸν δικαίωμα, με δοσοληψίας εἰς ξένον νόμισμα. Εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ Κόσμου αἱ Κτηματικαὶ Τράπεζαι εἶνε Τράπεζαι Κρατικάι, ἢ ἡμικρατικάι, ἐπομένως δανεῖζουσαι εἰς Ἐθνικὸν νόμισμα. Πάντως εἶνε Τράπεζαι εὐεργετικῆς φύσεως διὰ τὸν Λαόν, δὲν εἶνε Τράπεζαι τοκογλυφικαὶ καὶ καταθλιπτικαὶ τοῦ Λαοῦ. Ἄλλ' ἢ Ἑλλάς ἀποτελεῖ ἐξαίρεσιν.

Οἱ κυβερνῶντες ἐκάστοτε τὸ Κράτος δὲν ἠθέλησαν δυστυχῶς νὰ ἐξετάσουν ἐν ἡρεμίᾳ καὶ ἐν συνειδήτῃ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην.

Ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα ψευδῶς—ψευδέστατα ἰσχυριζομένη, ὅτι ἐκόμισεν ἐκ Λονδίνου 5.000.000 λίρας, καὶ ὅτι ταῦτα τὰ 5.000.000 χρυσῶν λιρῶν αὐτούσια ἐδάνεισεν εἰς τοὺς ἐνυποθήκους αὐτῆς ὀφειλέτας, ἀξιοῖ τὴν εἰς λίρας ἐπιστροφὴν αὐτῶν καὶ εἰς λίρας πληρωμὴν τῶν τόκων τῶν ἐνυποθήκων δανείων. Ἄλλ' ὁ παραλογισμὸς τῆς τοιαύτης ἀξιώσεως εἶναι τοσοῦτον καταφανής, ὥστε δὲν χροῖται ἐπιχειρημάτων πρὸς ἀνάίρεσιν.

43. **Ξέναι Κτηματικάι.** — Διὰ τὴν παραλείψω πᾶν ἄλλο Κράτος, περιορίζομαι ν' ἀναφέρω, ὅτι ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα τῆς Βουλγαρίας δανεῖζει τοὺς Κτηματίας εἰς τὸ Ἐθνικὸν αὐτῆς νόμισμα, εἰς **λέβια**.

Ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα τῆς Ρουμανίας δανεῖζει ἐπίσης εἰς **λέϊ**.

Ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα τῆς Γιουγκοσλαβίας, ἣτις εἶναι καὶ Κρατικὴ, ἔχουσα ἐπιχορηγήσεις ἐκ τοῦ Κράτους, πρὸς διευκόλυνσιν τοῦ Κτηματικοῦ Κόσμου, δανεῖζει ἐπίσης καὶ αὕτη εἰς **δηνάρια**, εἰς τὸ Ἐθνικὸν αὐτῆς νόμισμα.

Μόνον ὁ Ι. Δροσόπουλος ὑπὸ τὰς ὄψεις καὶ τὴν ἀνοχὴν τοῦ ἀναισθητοῦ τούτου Κράτους συνέστησεν ἐγκληματικῶς, χωρὶς ἄλλως πρὸς τοῦτο τὴν ὑπάρχῃ καμμία ἀνάγκη, Τράπεζαν Κτηματικῆς Πίστεως ἀποκλειστικῶς μὲ ξένον νόμισμα, δάνειον 5.000.000 λιρῶν, καὶ μὲ τὸ δικαίωμα τὴν δανείξῃ τοὺς Κτηματίας εἰς νόμισμα **ξένον**, νόμισμα κυμαινομένης ἀξίας, ὑπονομούμευσα κατὰ τὸν κακουργότερον τρόπον τὸ Ἐθνικὸν νόμισμα καὶ τὴν Ἐθνικὴν Οἰκονομίαν, ἐνῶ, ἐπιαναλαμβάνω διὰ πολλοστὴν φορὰν, ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα εἶχεν ὅλην τὴν εὐκόλῃαν καὶ τὴν νομικὴν ἄλλως τε ὑποχρέωσιν τὴν δανείξῃ τοιαῦτα ἐνυπόθηκα δάνεια εἰς τὸ Ἐθνικὸν νόμισμα, εἰς δραχμὰς καὶ πρὸς 6 % καὶ οὐχὶ 10 %.

44. **Νόμοι τοῦ Πλάτωνος.** — Ὁ Πλάτων καθιερῶν ὑγιεῖς ἀρχὰς περὶ νομίσματος γράφει: (Νόμοι ε! XIII), ὅτι διὰ τοῦ Νόμου δὲν πρέπει τὴν ἐπιτρέπεται εἰς κανένα πολίτην ἢ ἰδιώτην τὴν ἐξῆς εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ χρυσοῦ ἢ ἀργυροῦ, (1) καὶ ὅτι ὡς νόμισμα Ἐθνικὸν «τὸ κατὰ Πλάτωνα ἐπιχώριον», τὸ ὁποῖον τὴν χρῆσιμότην, ὡς μέτρον ἀξιών διὰ τὰς ἐν γένει δοσολοφίας ἐν τῷ Ἐσωτερικῷ «ἐνεκὰ ἀλλαγῆς τῆς καθ' ἡμέραν νόμισμα κτητέον αὐτοῖς μὲν ἐντιμον, τοῖς δὲ ἄλλοις ἀνθρώποις ἀδόκιμον». Δηλαδή τὸ διὰ τὰς ἐν τῷ Ἐσωτερικῷ συναλλαγὰς προωρισμένον νόμισμα» ἔξυμβολον ὠνῆς καὶ πρᾶσιος, δὲν εἶναι ἀνάγκη τὴν ἔχει καμμίαν ἀξίαν πραγματικὴν, τὴν εἶναι δηλαδή πολυτίμον μέταλλον χρυσοῦ ἢ ἀργυροῦ. Δύναται ὡς νόμισμα διὰ τὰς ἐν τῷ Ἐσωτερικῷ συναλλαγὰς τὴν χρῆσιμότην καὶ οἰονδήποτε ἄλλο ἀντικείμενον ἄνευ πραγματικῆς ἀξίας, **ἀδόκιμον**.

Τὴν ἰδιὰ ταύτην νομισματικὴν θεωρίαν τοῦ Πλάτωνος πρὸ πολλοῦ ἐδέχθη καὶ ἡ νεωτέρα Ἐπιστήμη τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας, ἀποδεικνύει δὲ τὸ ὄρθρον αὐτῆς ἐμπράκτως, καὶ ἡ καθ' ἡμέραν πείρα. ἴ. χ. ὅλαι αἱ συναλλαγαὶ παρ' ἡμῖν καὶ εἰς ἄλλους γίνονται διὰ Χαρτονομίσματος, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει πραγματικὴν ἀξίαν. Εἶναι ἔν τεμάχιον ἁπλῶς χάρτου, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ **Νόμος** προσδίδει μίαν ἀξίαν 100, 1.000, 5.000 δραχμῶν.

Τὸ **νόμισμα** δηλαδή εἶναι Νόμος (Νόμος, νομίζω, νόμισμα). Ἄλλὰ ἐπειδὴ ἐκτὸς τῶν ἐσωτερικῶν συναλλαγῶν ἡ Πολιτεία εὐρίσκειται εἰς τὴν ἀνάγκην τὴν συναλλάσσει μὲ ξένους, ὁ Πλάτων ἐν τῷ μνημονευθέντι χωρίῳ τῶν Νόμων, **καθιερεῖ κοινὸν Ἑλληνικὸν νόμισμα «ἐνεκὰ τε στρα-**

Σημείωσις (1). — Ἐν Σπάρτῃ νομισματικὴ μονὰς ἦτο ὁ σίδηρος. Συχνὰ ὅμως ἐγίνοντο κατ' οἶκον ἔρρευαι ὑπὸ τῶν Ἀρχόντων διὰ τὴν ἀνακαλύψουσαν, ἐὰν Σπαρτιάτης τις ἐκρυπτεν εἰς τὴν οἰκίαν του χρυσὸν ἢ ἀργυρον. Οἱ ἀνακαλυπτόμενοι ἐτιμωροῦντο.

Ξενοφῶν καὶ Πλούταρχος ἐν βίῳ Λυκούργου.

τειῶν καὶ ἀποδημιῶν εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους». Ἐνάγκη, λέγει, ὑπάρχει νὰ ἔχῃ ἡ Πολιτεία νόμισμα Ἑλληνικόν, τὸ ὁποῖον ἐννοεῖ, ὅτι πρέπει νὰ ἔχῃ πραγματικὴν ἀξίαν.

Ἐὰν δὲ ἰδιωτῆς τις εὐθρεθῇ εἰς τὴν ἀνάγκην ν' ἀποδημήσῃ, λαμβάνων παρὰ τοῦ Ἄρχοντος τὴν ἀδειαν ν' ἀναχωρήσῃ, ἀποδημῆι, λαμβάνων παρὰ τῆς Πολιτείας τὸ ἀναγκαῖον Ἑλληνικόν νόμισμα. Ἐὰν δὲ ὀθενδήποτε ἀφιχθῇ εἰς τὴν πόλιν ξένος τις, ἔχων ξενικὸν νόμισμα, ὀφείλει νὰ τὸ παραδώσῃ εἰς τὸ Δημόσιον «*πρὸς λόγον ἀπολαμβάνων τὸ ἐπιχώριον*», δηλαδή λαμβάνων κατ' ἀναλογίαν τὸ νόμισμα τῆς Χώρας.

Ἐὰν δὲ τις θελήσῃ νὰ ἰδιοποιηθῇ τὸ ξενικὸν τοῦτο νόμισμα ἡ Πολιτεία δύναται νὰ τὸ κατάσχῃ καὶ νὰ τὸ καταστήσῃ Δημόσιον καὶ ἐκεῖνος, εἰς γνῶσιν τοῦ ὁποίου περιήλθεν ἡ ἰδιοποίησις τοῦ ξενικοῦ νομίσματος, καὶ δὲν κατήγγειλεν τὴν πρᾶξιν «*ἀρᾷ καὶ ὀνειδεῖ μετὰ τοῦ ἀγαγόντος ἔνοχος ἔστω καὶ ζημία πρὸς τούτους μὴ ἐλάττονι τοῦ ξενικοῦ κομισθέντος νομίσματος*».

Ἐὰν δὲ τις πολίτης νυμφευθῇ, ἢ, ἐὰν δώσῃ εἰς γάμον κόρην του, δὲν δύναται νὰ λάβῃ, οὔτε νὰ δώσῃ προῖκα εἰς ξένον νόμισμα.

Ἄλλ' ὅ,τι ἐνδιαφέρει περισσότερο εἰς τὸ ὑπὸ κρίσιν θέμα εἶναι ἡ διάταξις τῶν Νόμων τοῦ Πλάτωνος, κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν ἐπιτρέπεται εἰς κανένα νὰ δανείζῃ ἐπὶ τόκῳ εἰς ξένον νόμισμα «*ὡς ἐξὸν μὴ ἀποδίδοναι τὸ παράπαν τῷ δανεισαμένῳ μήτε τόκον μήτε κεφάλαιον*». Δηλαδή τὸ τοιοῦτο δάνειον εἰς ξενικὸν νόμισμα εἶναι ἐντελῶς ἄκυρον, καὶ ὁ ὀφειλέτης οὔτε κεφάλαιον οὔτε τόκον ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλῃ.

45. Τοκογλυφικαὶ ἐπιχειρήσεις καὶ ἐκβιασμοί.—Κατὰ τὸ ἄρθρον 3 τῆς διὰ τοῦ νόμου ΩΕΖ' 1880 συμβάσεως μεταξὺ Δημοσίου καὶ Ἐθνικῆς, ἐν συνδυασμῷ μὲ τὸ ἄρθρον 9 τοῦ νόμου ΦΚΣΤ' τοῦ 1859, εἰς τὰ ἐνυπόθηκα δάνεια τὰ ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς παρεχόμενα, ὡς καὶ εἰς τὰς χορηγήσεις δι' ἀνοικτοῦ λογαριασμοῦ διησφαλισμένας δι' ὑποθήκης ὁ τόκος ὀρίζεται εἰς 7 % ἐτησίως. Ὁ ἀνώτατος ὅρος ἐπὶ τῶν αὐτῶν πάντοτε ἐνυποθήκων δανείων ἠλαττώθη διὰ τοῦ ἄρθρου 2 ἐδ. 2 τῆς ὑπὸ τοῦ νόμου 656 κυρωθείσης συμβάσεως μεταξὺ Δημοσίου καὶ Ἐθνικῆς Τραπεζῆς εἰς 6 % ἐτησίως. Διὰ δὲ τοῦ ἄρθρου 66 τοῦ ἀπὸ 17 Ἰουλίου 1923 Ν. Δ. (ἐπανάστασις Πλαστήρα.—Ἐπουργὸς Οἰκονομικῶν Γ. Κοφινᾶς) περὶ εἰδικῶν διατάξεων ἐπὶ Ἀνωνύμων Ἐταιριῶν καθωρίσθη, ὅτι ἐπὶ δανείου (πιστώσεις) ἐπ' ἀνοικτῷ λογαριασμῷ ἐνυποθήκου, ἢ Ἐθνικῆ Τράπεζα δικαιοῦται καθ' ὑπερβάσιν τοῦ δι' αὐτὴν νομίμου τόκου, ἤτοι τοῦ 6 %, καὶ εἰς προμήθειαν μὴ δυναμένην νὰ ὑπερβῇ τὸ 1 % ἐτησίως.

Τ' ἀνωτέρω κατηργήθησαν, ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, διὰ τοῦ νόμου 3483 τοῦ Ἀπριλίου 1928. Ἐπομένως μέχρι τῆς ἡμερομηνίας αὐτῆς ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δὲν ἐδικαιοῦτο νὰ συνομολογῇ συμβάσεις καὶ νὰ εἰσπράττῃ τόκους πέραν τοῦ 6 % σὺν 1 % προμήθειαν ἐπὶ τῶν ἐνυποθήκων ὅπως δῆποτε λογαριασμῶν τ' ἀνωτέρω ἐπιβεβαιοῦνται διὰ τῶν ἀποφά-

σεων τῶν Δικαστηρίων. Πρωτοδικεῖον Ἀθηνῶν, Ἐφετεῖον Ἀθηνῶν.

Κατὰ παράβασιν ὅμως τούτων ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα διὰ συμβολαίου τοῦ συμβολαιογράφου Ἀθηνῶν Γ. Οἰκονομοπούλου παρεχώρησε πίστωσιν ἀνοικτοῦ λογαριασμοῦ ἐνυποθήκῃ πρὸς τὴν Ἑταιρίαν «Τέκτων» δρχ. 1.000.000 μὲ τόκον $8\frac{1}{2}\%$ πλέον 1% προμήθειαν, ἥτοι ἐπὶ πλέον τοῦ νομίμου ὄχι $2\frac{1}{2}\%$ ἀλλὰ 3% , διότι προμήθειαν καὶ τόκον προεισπράττει καθ' ἑξαμηνίαν καὶ κεφαλαιοποιεῖ.

Διὰ συμβολαίων ἄλλων τοῦ συμβολαιογράφου Πατρῶν Ἀντωνοπούλου τὸ ἐκεῖ ὑποκατάστημα, κατόπιν ἐγκρίσεως τῆς Διοικήσεως ἀπὸ 6 Σεπτεμβρίου 1927 παρεχώρησε εἰς τὴν ἐν Πάτραις Ἀνώνυμον Ἑταιρίαν «Ἀχαΐα» πίστωσιν ἀνοικτοῦ λογαριασμοῦ διὰ τριτεγγυημένων γραμματίων τῶν κ. κ. Δημοσθένους Ἀλεξοπούλου, Βλ. Ἀντωνοπούλου καὶ Ε. Λαδοπούλου, ἡγγυημένων καὶ τούτων δι' ὑποθήκης ἀνινήτων, ποσοῦ Δρχ. 4.000.000 μὲ τόκον 11% ἐτησίως πληρωτέον εἰς τὸ τέλος ἐκάστης ἑξαμηνίας, καὶ μὲ ἐπὶ πλέον προμήθειαν 1% καθ' ἑξαμηνίαν!, ἥτοι 14% τοῖς $\%$ ἀκριβῶς τὸ διπλάσιον τοῦ νομίμου, δεδομένης προκαταβολικῆς χρεώσεως τῆς προμηθείας καὶ τῆς κεφαλαιοποιήσεως τοῦ τόκου καὶ τῆς προμηθείας καθ' ἑξαμηνίαν.

Δι' ἄλλων συμβολαίων τοῦ συμβολαιογράφου Πατρῶν Ἀντωνοπούλου, παρεχωρήθη πίστωσης ἐπ' ἀνοικτῶν λογαριασμῶν ἡγγυημένῳ δι' ὑποθήκης ἀκινήτων πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Ἑταιρίαν Εἰσαγωγῆς καὶ Ἐξαγωγῆς μὲ τόκον καὶ προμήθειαν ὅμοιον τοῦ πρὸς τὴν Ἑταιρίαν «Ἀχαΐα».

Σημειωτέον, ὅτι εἰς τὰς δύο τελευταίας περιπτώσεις ρητῶς συνομολογεῖται, ὅτι ἡ προμήθεια 1% καθ' ἑξαμηνίαν θὰ χρεοῦται ὑπὸ τῆς Τράπεζης προκαταβολικῶς εἰς τὰς ἀρχὰς ἐκάστης ἑξαμηνίας καὶ ἐπὶ δλοκλήρου τοῦ ποσοῦ τῆς χορηγουμένης πιστώσεως καὶ μὴ ἀποδιδομένης ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει ἔστω καὶ ἂν δὲν γίνῃ χρῆσις ὄλου τοῦ ποσοῦ, ἀλλὰ ἐλάσσονος!

Ὁ ὅρος οὗτος ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅτι προσανξάνει τὸ ποσοστὸν τῶν νομίμων τόκων εἶνε καὶ ὅλως ἀντίθετος μὲ τοὺς κειμένους νόμους, καθ' οὓς ὁ τόκος καὶ ἡ προμήθεια πληρώνονται εἰς τὸ τέλος ἐκάστου ἔτους καὶ μόνον ἐπὶ ποσοῦ, ὅποῖον ἤθελε κάμει χρῆσιν ἐκ τῆς πιστώσεως ὁ πιστοῦχος.

Διὰ συμβολαίου τοῦ συμβολαιογράφου Πειραιῶς Πρωτοπαπᾶ παρεχώρησε πίστωσιν ἐπὶ ἀνοικτῶν λογαριασμῶν ἐνυποθήκῃ πρὸς τὴν Ἑταιρίαν Ἀλεξοπούλου Δρχ. 12.000.000, ἡ δὲ Τράπεζα ἐχρέωσε προμήθειαν πρὸς 1% καθ' ἑξαμηνίαν ἐπὶ δλοκλήρου τοῦ ποσοῦ τῆς παρασχεθείσης πιστώσεως τῶν 12.000.000, ἥτοι Δρχ. 120.000, ἐνῶ ἡ Ἑταιρία οὐδέποτε κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἑξαμηνίας εἶχε κάμει χρῆσιν οὔτε τοῦ ἐνὸς τρίτου τοῦ ποσοῦ τῶν Δρχ. 12.000.000. Τὸ φοβερώτερον δὲ εἶνε, ὅτι ἐνῶ ἡ πίστωσης αὕτη παρεχωρήθη τῇ Ἑταιρίᾳ τὴν 19ην Σεπτεμβρίου 1929, ἡ Τράπεζα ἐχρέωσε τὴν προμήθειαν αὐτῆς Δρχ. 120.000 δι' ὄλοκληρον τὴν ἑξαμηνίαν ἀναδρομικῶς, ἥτοι ἀπὸ τῶν ἀρχῶν Ἰουλίου, καταστήσασα μάλιστα καὶ ταύτην τοκοφόρον ἔκτοτε, διὰ τὴν εἰσπράττη τόκους ἐπ' αὐτῆς. Ἡ προμήθεια αὕτη προστιθεμένη εἰς τὸν εἰσπραχθέντα τόκον ἀποτελεῖ κατάφωρον τοκογλυφίαν.

Ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω παραβάσεων καὶ ἐπὶ ἄλλων ἐξακολουθητικῶν τοιούτων ἡσκήθη ποινικὴ δίωξις κατὰ τῶν διοικούντων τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, καὶ ἡ ὁποία ἀπὸ πολλῶν μηνῶν ἐκκορμεῖ εἰς τὸ πρῶτον ἀνακριτικὸν γραφεῖον Πειραιῶς.

Ποία ἡ τύχη τῆς μηνύσεως ταύτης, ὡς καὶ πολλῶν ἄλλων δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ εἴπω.

Περιορίζομαι εἰς τοῦτο μόνον. Ἄν διετάσσοτο ποτὲ ὑπὸ τοῦ Κράτους καμμία ἐξέλεξις, εἴτε ἀνάκρισις εἰς τὸ κατὰστημα τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, ἐξέλεξις ἐξ ἐκείνων, τὰς ὁποίας καλῶς γνωρίζουν οἱ ἐν τῷ Ἐλεγκτικῷ Συνεδρίῳ, γνωρίζω δὲ καὶ ἐγώ, χρηματίσας Πρόεδρος αὐτῶν, ποία δυσσομία βορβόρου, ποῖα δυσώδεις ἀναθυμιάσεις θὰ ἐπλήρουν τὴν ἑλληνικὴν ἀτμόσφαιραν. Ὅχι μόνον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀλλὰ ὅλος ὁ Ἑλληνικὸς κόσμος θὰ ἐπάθαινον Δάγκειον, πολὺ χειρότερον ἐκείνου, τὸν ὁποῖον ἐδοκίμασαν πρὸ τινῶν ἐτῶν.

46. Ἀξιόποιοι τοκογλυφικαὶ ὑπερβασίαι. — Ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα ἐνεργοῦσα ὅλας τὰς δοσοληφίας αὐτῆς μὲ δραχμὰς καταβάλλει διὰ λογαριασμὸν τῶν ἐνυποθήκων εἰς δραχμὰς καὶ ἀσφάλιστρα τῶν ἐνυποθήκων κτημάτων. Πῶς ἐγγράφονται τ' ἀσφάλιστρα ταῦτα εἰς τὸν λογαριασμὸν τοῦ ὀφειλέτου. Ἡ Τράπεζα μετατρέπει ταῦτα εἰς λίρας, *μὲ τὴν τρέχουσαν τιμὴν τῆς λίρας*, τὰς προσθέτει εἰς τὸ ὀφειλόμενον κεφάλαιον, καὶ ἐπὶ τοῦ προσθέτου τούτου κεφαλαίου *ζητεῖ τόκον εἰς λίρας πρὸς 10 %*.

Ἄλλ' ὑπάρχουν καθυστερήσεις. Ἐνυπόθηκοι ὀφειλέται, μὴ δυνάμενοι ἐγκαίρως νὰ καταβάλουν τὰς τοκοχρεωλυτικὰς αὐτῶν δόσεις, ἐνάγονται εἰς τὰ δικαστήρια. Ἡ ἀγωγή τῆς Τραπέζης βάσιμος. Ὁ καθυστερῶν ὀφειλέτης καταδικάζεται σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ εἰς τὰ δικαστικὰ ἔξοδα. Τί εἶναι τὰ δικαστικὰ ἔξοδα; Εἶναι δραχμαί. Τὰς δραχμὰς ὅμως ταύτας *λιροποιεῖ* ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα, μετατρέπει δηλαδὴ εἰς λίρας, καὶ τὸ ἐκ τῆς μετατροπῆς τῶν λιρῶν ποσὸν προσθέτει εἰς τὸ κεφάλαιον, καὶ ἀναγράφει εἰς τὸν λογαριασμὸν τοῦ ὀφειλέτου μὲ τόκον 10 %. Θὰ ὑπάρξῃ τις Ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ὅστις ν' ἀνεχθῆ τοιαύτην δανειστικὴν καὶ τοκογλυφικὴν κακοήθειαν, ἡ ὁποία εἶναι καὶ ποινικῶς διωκτέα ; (1)

(1) Εἰς τῶν τρόπων, καὶ ὁ ἀχρεϊότερος καὶ κακοηθέστερος τῆς ἀπογυμνώσεως τῶν μὲν, καὶ τῆς συγκεντρώσεως τοῦ πλοῦτου εἰς χεῖρας ὀλίγων, εἶναι ἡ τοκογλυφία. Ὁ ἐπιφανέστερος τῶν νεωτέρων ἱστορικῶν Γερμανῶς Θεόδωρος Μόμσεν, γράφει ἐν τῇ θαυμασίᾳ αὐτοῦ Ρωμαϊκῇ Ἱστορίᾳ. «Πρὸ παντὸς ἄλλου ἢ μεγίστη ἀνηθικότης, ἥτις παρομαρτεῖ πάντοτε εἰς τὸ Χρηματιστικὸν ἔμποριον, διέφθειρε μέχρι μυελοῦ τῶν ὄστων τὴν Ρωμαϊκὴν Κοινωνίαν καὶ τὴν Ρωμαϊκὴν Πολιτείαν. Ἀχαλίνωτος φιλαυτία εἶχεν ἀντικαταστάση καὶ τὴν φιλοπατρίαν καὶ τὴν φιλάνθρωπίαν. Ἡ ὑγιεστέρα τοῦ ἔθνους μερὶς συνησθάνετο βεβαίως, ποῖος σπόρος διαφθορᾶς ἐνεκρύπτετο εἰς τὴν κερδοσκοπικὴν ἐκείνην ῥοπὴν, ἥτις εἶχεν ἐπικρατήση, τὸ δὲ πρὸς αὐτὴν ἔμφυτον μῖσος τοῦ πλήθους καθὼς καὶ ἡ ἀποστροφὴ τῶν συνετωτέρων πολιτικῶν ἀνδρῶν, ἐκηρύσσοντο ἀναφανδὸν ἐναντίον τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος δανειστῶν, τοὺς ὁποίους ἀπὸ πολλοῦ εἶχον ἦδη ματαίως καταδικάσει καὶ οἱ Νόμοι καὶ αἱ ἀρχαὶ τοῦ δικαίου.

Εἰς μίαν κομωδιάν τοῦ συγγρόνου ποιητοῦ Πλάτου ἀναγινώσκονται τὰ ἔξης :

47. **Ἐγκληματικὸς ἀνατοκισμὸς.**—Ἄλλ' ὁ καθυστερῶν ὀφειλέτης ὑποβάλλεται εἰς ἄλλο φοβερότερον μαρτύριον. Ἐὰν καθυστερήσῃ μίαν λ. γ. ἑξαμηνιαίαν τοκοχρεωλυτικὴν δόσιν, εἰς τὸν λογαριασμὸν του προστίθεται καὶ ὁ τόκος τοῦ καθυστερηθέντος τόκου. Ἡ καθυστερουμένη δόσις περιλαμβάνει κατ' ἐλάχιστον ποσὸν χρεώλυτρον, καὶ κατὰ τὸ μέγιστον μέρος τόκους. Ἐὰν ἐπὶ τέλους ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα ἐξήτη τόκους τοῦ καθυστερηθέντος χρεώλυτρον, δηλαδὴ μέρος τοῦ κεφαλαίου, κακὴ ὑπομονή. Πρέπει ν' ἀναγνωρισθῇ, ἔστω, τὸ δικαίωμα τοῦτο εἰς αὐτήν, ἀλλὰ τὸ νὰ ζητῇ τόκους τοῦ καθυστερηθέντος τόκου, καὶ νὰ ἐπαναλαμβάνῃ τὸν ἀνατοκισμὸν τοῦτον εἰς ἑκάστην καθυστερουμένην δόσιν, ἀποτελεῖ πρᾶξιν ἐπιλήσιμον ἠθικῶς, καὶ πρᾶξιν νομικῶς ἀξιόποινον, μὲ τὴν ὁποίαν βεβαίως πρέπει ν' ἀπασχοληθῇ ἡ Δικαστικὴ ἀρχή.

48. **Τοκογλυφικαὶ ταχυδακτυλουργίαι.** — Ὡς εἶπον προηγουμένως, πάντα τὰ ἐνυπόθηκα δάνεια τὰ συνομολογηθέντα ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς μέχρι τοῦ χωρισμοῦ, καὶ τῆς Σταθεροποιήσεως 14 Μαΐου 1928 μετεβιβάσθησαν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν. Καὶ οἱ ὀφειλέται τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἐγένοντο διὰ τῆς μεταβιβάσεως ταύτης ὀφειλέται τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς, ὀφειλέται πάντοτε εἰς δραχμὰς καὶ μὲ τόκον ἑτησίως 6%, ὡς ἔγραφε τὸ ἀρχικὸν συμβόλαιον, καὶ ὡς διέγραφον οἱ Νόμοι.

Πλεῖστοι ὅσοι τῶν ὀφειλετῶν τούτων μετὰ τὴν σύστασιν τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς εὐρέθησαν, δι' ἓνα ἢ ἄλλον λόγον, εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ζητήσουν πρόσθετον δάνειον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐνυποθήκου κτήματος. Ἐφ' ὅσον ὑπῆρχε περιθώριον κατὰ τοὺς κανονισμοὺς τῆς Τραπεζῆς, κατὰ τοὺς ὁποίους δάνεια δίδονται μέχρι τοῦ 1/3 τῆς ἀξίας τοῦ κτήματος καὶ τὸ πολὺ μέχρι τοῦ ἡμίσεως, ἡ Τράπεζα ἐπροθυμοποιεῖτο νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς αἰτήσεις ταύτας. Ἄλλ' ὑπὸ τὸν ἐξῆς ὑποῦλον καὶ ἐγκληματικὸν τρόπον. Ἐλεγεν εἰς τοὺς πρώην ὀφειλέτας τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ὀφειλέτας εἰς δραχμὰς, ὀφειλέτας πλέον τῆς Κτηματικῆς. **Εὐχαριστῶς. Θὰ χορηγήσω τὸ αἰτούμενον δάνειον, ἀλλὰ γνωρίζετε, ὅτι ἐγὼ δὲν δανεῖζω ποτὲ εἰς δραχμὰς, (καίτοι τὸ Καταστατικὸν αὐτῆς λέγει, ὅτι δανεῖζει εἰς μετρητὰ) θὰ σᾶς δανείσω μὲ λίρας, μὲ τιμὴν Σταθεροποιήσεως τῆς λίρας.**

Ἐὰν ζητῆτε λ. γ. 375.000 δραχμῶν νέον δάνειον, θὰ σᾶς μετρήσω τὰς 375 ταύτας χιλιάδας δραχμὰς, ἀλλὰ θὰ ὑπογράψητε συμβόλαιον, ὅτι μοῦ

«*Μὰ τὴν ἀλήθειαν ἐγὼ κατατάσσω ὑμᾶς τοὺς τοκογλύφους εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν τῶν μαστροπῶν. Ἐκεῖνοι τοῦλάχιστον ἀκοῦσι τὸ ἔργον των εἰς τόπους ἀποκρύφους, ὑμεῖς δημοσίᾳ ἐν αὐτῇ τῇ ἀγορᾷ. Ὑμεῖς λυμαινέσθε τοὺς ἀνθρώπους διὰ τῆς τοκογλυφίας, ἐξεῖνοι διὰ τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς πορνείας. Πλειστάκις καθ' ὑμῶν ὁ Δῆμος ἐψήφισε Νόμους, τοὺς ὁποίους, ἂν καὶ ψηφισθέντας διασπάτε (ὡς λ. γ. ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα), διότι πάντοτε εὐρίσκεται κάποιον ρήγμα. Ὑμεῖς νομίζετε πάντοτε, ὅτι οἱ Νόμοι εἶναι τὸ ξέον ὕδωρ, τὸ ὁποῖον ἐπὶ πέλους θὰ ψυχρανθῇ, (καθὼς λ. γ. ψυχραίνονται εἰς τὰ ψυγεῖα τῶν Ἀνακριτῶν αἱ μηνύσεις τῶν ληστευθέντων ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς πολιτῶν).*»

χρεωστεῖτε 1 000 λίρας Ἀγγλικάς, καὶ ὅτι μὲ λίρας θὰ ἐξοφλήτε τὸ κεφάλαιον καὶ τοὺς τόκους. Συγχρόνως ὅμως ἐπειδὴ ἐγὼ δὲν δύναμαι νὰ ἔχω διπλοὺς λογαριασμοὺς, εἰς δραχμὰς καὶ εἰς λίρας, θὰ συμφηφίσω καὶ τὸ προηγούμενον ὑμῶν εἰς δραχμὰς δάνειον τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, τὸ ὁποῖον εἶναι δάνειον πρὸς ἐμέ, καὶ θὰ ὑπογράψῃς ἕν πλέον ἐνιαῖον χρεωστικὸν συμβόλαιον εἰς λίρας δύο χιλιάδων μὲ τόκον 10 %.

Ἄν λ. χ. ὁ ὀφειλὴς ἐχρεώσῃ προηγουμένως εἰς τὴν Ἐθνικὴν δραχμὰς 375.000, αἱ χιλιάδες αὗται μετετρέπησαν εἰς 1.000 λίρας χρέος πρὸς τὴν Κτηματικὴν, καὶ εἰς τὸ νέον συμβόλαιον ὁ ὀφειλὴς ἀνεγνώρισε, θέλων καὶ μὴ θέλων, ἑαυτὸν ὀφειλὴν 2.000 λιρῶν. Συγχρόνως ὅμως διὰ τοῦ αὐτοῦ συμβολαίου ὁ ὀφειλὴς, ὅστις διὰ τὰς 375 χιλιάδας τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς κατέβαλε τόκον 6 %, ὑπεχρεώθη ἀπὸ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ νέου συμβολαίου νὰ πληρῶνῃ τόκον πρὸς 10 %.

Νοεῖται ἐντεῦθεν εὐκόλως, ποία πραγματικῶς **κεραμίδα** ἔπεσεν εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ δυστυχοῦς ὀφειλέτου. Ἦτο ἀσφαλῶς βαρύτερα καὶ φονικότερα ἐκείνης, μὲ τὴν ὁποίαν ἐφρονεῖσθαι ὁ Βασιλεὺς Πύρρος κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἄργους ὑπὸ τῆς Ἀργείας μητροῦς, ἐκδικουμένης τὸν φόνον τοῦ υἱοῦ αὐτῆς.

Διὰ τὰς 375.000, τὰς ὁποίας ἐδανείσθη, πρὸ τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς, παρὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἐπλήρωσεν ἐτησίως, δηλαδὴ ἄνευ ἑξαμηνιαίων ἀνατοκισμῶν, τόκον 6 %, ἥτοι δραχμὰς **22.500**, ἐνῶ διὰ τοῦ νέου συμβολαίου πρὸς 10 % πληρῶνει τόκον ἐτησίως **37.500**. Τοῦτο μόνον ;

Δεδομένον, ὅτι ἡ ἐξόφλησις τοῦ δανείου λιρῶν κεφαλαίου καὶ τόκων, κατὰ τὸν Ἀναγκαστικὸν Νόμον τοῦ Κ. Βαρβαρέσου, γίνεται μὲ τιμὴν λίρας πρὸς 425 δραχμὰς ἔπεται, ὅτι ἐνῶ διὰ τοῦ Συμβολαίου τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἡ ὑποχρέωσις του ἦτο νὰ καταβάλλῃ τόκον ἐτησίως, ἄνευ ἑξαμηνιαίων ἀνατοκισμῶν καὶ ὑπερμεριᾶς, δραχμὰς 22.500, μὲ τὸν εὐεργετικὸν Νόμον τοῦ Κ. Βαρβαρέσου ἐπλήρωσε τόκον 42.50 (100 λίραι πρὸς 425 δραχμὰς. δηλαδὴ σχεδὸν τὸ διπλάσιον).

Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου.

Κατὰ τὸ ἐπίσης ἀσυνείδητον Νομοθετικὸν Διάταγμα τοῦ Γ. Περσματζόγλου ἡ πληρωμὴ τόκων καὶ κεφαλαίου τῶν 2.000 λιρῶν γίνεται μὲ τὴν τρέχουσαν τιμὴν τῆς λίρας. Σήμερον λ. χ. ἡ τιμὴ τῆς λίρας εἶναι 540, ἄρα ὁ ὀφειλὴς, ὅστις ἔλαβε μετρητὰς μόνον 750.000 δραχμῶν, εἶναι ὀφειλὴς 1.080.000 δραχμῶν, καὶ αὔριον, μεθαύριον τίς οἶδε. Ἐβαρύνθη δηλαδὴ ἡ ὀφίλις τοῦ ὀφειλέτου εἰς τὰ **καλὰ καθούμενα**, χωρὶς κανὲν πταῖσμα ἢ ὑπαιτιότητα αὐτοῦ μὲ ἐν ἐπὶ πλέον χρέος 330.000 δραχμῶν.

Εἶναι φανερόν, ὅτι τὸ ἐνυπόδηκον κτήμά του θὰ γίνῃ ἀσφαλῶς ἰδιοκτησία τῆς Τραπεζῆς, ἢ τοῦ κ. Γ. Ἰατροῦ, ἢ τοῦ κ. Ι. Δροσοπούλου, ὡς συνέβη διὰ πλείστα ἄλλα ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς εὐεργετικῆς αὐτῆς Τραπεζῆς.

Θὰ ὑπάρξῃ ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ὅστις θὰ ἐπιτρέψῃ τοιαύτην τραπεζικὴν πανουργίαν καὶ βδελυκτὴν τοκογλυφίαν ; Πρέπει λοιπὸν

ν' ἀποκλεισθῆ ἔντελως ἢ ἐλπίς, ὅτι θὰ ὑπάρξῃ δικαιοσύνη εἰς τοῦτον τὸν τόπον;

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ (1). Ἀναφέρω ὡς χαρακτηριστικὰ παραδείγματα ὀλίγα τινὰ ἐκ πλείστων ἄλλων :

α') Πτωχὴ ἐργάτρια καπελλοῦ (Κ. Δ., Παγκράτι), ἐδανείσθη τῷ 1925 παρὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς δραχμὰς 25.000 διὰ νὰ κτίσῃ ἕν δωμάτιον εἰς μικρὸν οἰκόπεδον αὐτῆς. Τὸ δάνειον συνωμολογήθη εἰς δραχμὰς πρὸς 6 ο.ο., συμφώνως πρὸς τὴν συμβατικὴν ὑποχρέωσιν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς. Τόκος 1.500 ἐτησίως, πρᾶγμα ὑποφρετὸν εἰς αὐτήν.

Μετὰ τὴν σύστασιν τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς τῷ 1928 ἐζήτησεν ἄλλας 25.000 δρχ., ὅπως κτίσῃ καὶ ἕτερον δωμάτιον. Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τὴν παρέπεμψεν εἰς τὴν Κτηματικὴν. Καὶ ἡ Κτηματικὴ ἔδωσε τὰς νέας 25.000 δρχ., λέγω δραχμὰς πάντοτε. Ἡ πτωχὴ ἐργάτρια ὑπέγραψε, χωρὶς νὰ ἐννοῦ τὴν καταδίκην αὐτῆς. Διὰ τοῦ νέου συμβολαίου—νέα ἔξοδα, συμβολαιογραφικά, μηχανικοί, δικηγόροι, χαρτόσημα εἰς βάρος τῆς—αἰ 26.000 δρχ. τοῦ πρώτου δανείου τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς μετετράπησαν εἰς λίρας πρὸς 375 δραχμὰς τὴν λίραν. Ἦτοι ἐγένοντο λίραι 67. Αἱ λίραι αὗται, αἰ 67, διὰ τοῦ πρώτου Ἀναγκαστικοῦ Διατάγματος διετιμῆθησαν κατόπιν πρὸς 425 δραχμὰς, ἦτοι ἐγένοντο δραχμαὶ 28.475, ἀντὶ τῶν 25.000 δραχμῶν, τὰς ὁποίας ἀρχικῶς ἐδανείσθη καὶ πρὸς 10 ο.ο. Δηλαδή ἡ πτωχὴ καπελλοῦ ὑπεχρεώθη νὰ πληρῶνῃ εἰς τὴν Κτηματικὴν καὶ ἐπλήρωσεν ἀπὸ τοῦ 1928—1934 ἀντὶ τόκου ἐτησίου 1.500 δρχ., τόκον 2.847, ἦτοι ἐπὶ πλέον 1347 ἐτησίως καὶ εἰς τὰ 7 ἔτη τοῦ νέου δανείου ἠρπάγησαν ἀπὸ τῆς πτωχῆς ἐργατρίας ἐν ὄψῳ 10.766. Καθαρὰ λήστευσις, καθαρὰ λωποδυσία. Αἱ ἄλλαι 25.000 δραχμαὶ, ὡς ἐδανείσθη παρὰ τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς, διετιμῆθησαν ἐπίσης εἰς λίρας πρὸς 375 τὴν λίραν. Ἦτοι νέα ὀφειλὴ 67 λιρῶν, αἰ ὁποῖα διὰ τοῦ πρώτου Ἀναγκαστικοῦ Διατάγματος ἐγένοντο πάλιν δραχμαὶ πρὸς 425 καὶ πρὸς 10 τοῖς ο.ο. Οὕτω ἡ πτωχὴ ἐργάτρια καπελλοῦ, ἡ ὁποία ἐδανείσθη 50.000 δραχμῶν, καὶ μόνον δραχμῶν, ἐξ ὧν τὸ ἕμισυ, ἐπαναλαμβάνω, ἦτο δάνειον εἰς δραχμὰς πρὸς 6 ο.ο., ἐχρεώθη μὲ 75.000 δρχ. Διὰ τοῦ νέου Ἀναγκ. Διατάγματος τοῦ κ. Πεσμαζόγλου αἰ 75.000 μετατρέπονται πάλιν εἰς λίρας 134, αἰ ὁποῖα λίραι θὰ διατιμῆθουν διαταγῇ τοῦ κ. Πεσμαζόγλου μὲ τὴν τρέχουσαν τιμὴν τῆς λίρας, ἦτοι πρὸς 530 δραχμὰς, καὶ αὐτοὶ, μεθαύριον, πρὸς 600, 700 τίς οἶδε. Αἰ 50 οὕτω χιλιάδες δραχμῶν, τὰς ὁποίας ἀρχικῶς ἔλαβε καὶ τὰς ὁποίας ἐχρεώσεται, ἂν ἡ τιμὴ τῆς λίρας αὐξήθῃ, ὡς εἶναι πλέον ἢ ἐνδεχόμενον, εἰς 600 λ. γ. δραχμὰς, τὸ χρέος τῆς πτωχῆς καπελλοῦ τῶν 50.000 ἀρχικῶν δραχμῶν, θὰ ἀναβιβασθῇ εἰς 80.000 δραχμῶν ($134 \times 600 = 80.400$). Δηλαδή πᾶσι τὸ σπιτάκι σου δυστυχησέμενο κορίζοι. Ὁ καρχαρίας, ὁ ὁποῖος εἰς μίαν στιγμὴν κατέπεε χανδὸν τὴν Ἀδρηλίαν, ὀλόκληρον ἀνάκτορον, δὲν θὰ χρειασθῇ οὔτε ἐν δευτεροβάλεπτον διὰ νὰ καταπῆ τὰ 2 ἢ 3 σου δωμάτια τοῦ Παγκρατίου. Ὅταν εἶδε τὸν λογαριασμόν, τὸν ὁποῖον τῆς εἰδείξα, ἔβαλεν ἡ δυστυχὴς τὰ κλάματα. Τὰ δάκρυα ἔτρεχον ἄστακτῆ, δηλαδή μὲ χονδρὰς καὶ ἀφθόνας σταγόνας.

Δυστυχῶς τὰ δάκρυα τῶν ληστευομένων πτωχῶν πίπτουν ἀνωφελῶς εἰς τὴν γῆν καὶ ξηραίνονται, δὲν γίνονται ἔξιδνα νὰ δαγκῶνουν εἰδικῶς τοὺς τοκογλύφους.

β') Ἐτερον παράδειγμα. Ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν μου ὁ στενὸς φίλος μου καὶ δικηγόρος Σπύρος Βελλῆς καὶ μοὶ ἐξέθηκεν ἐν ἀγανακτήσει τὴν συμφορὰν του. Ἐδανείσθη παρὰ τῆς συστάσεως τῆς Κτηματικῆς ἐπὶ ὑπόθηκῃ τῆς ἐν Ἀθήναις οἰκίας του παρὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς περὶ τὰς 250.000 δρχ., πρὸς 6 ο.ο. Τόκος ἐτησίως 15.000. Ἐναγκάσθη, διὰ νὰ κροίσῃ τὴν ζόρην του, μετὰ τὴν σύστασιν τῆς Κτηματικῆς, νὰ ζητήσῃ αὐξήσιν τοῦ πρώτου δανείου κατὰ 200 ἔτι χιλιάδας δραχμῶν. Παρεπέμφθη καὶ οὗτος, ὡς τοσοῦτοι ἄλλοι, εἰς τὴν Κτηματικὴν, ἡ ὁποία εὐμενέστατα παρε-

IV

49. Ὁ ἄμεσος κίνδυνος τῆς Σταθεροποιήσεως. — Εἰς διάλεξίν μου εἰς τὸ Ἐμπορικὸν καὶ Βιομηχανικὸν Ἐπιμελητήριον τῶν Πατρῶν τὸν Νοέμβριον τοῦ 1930, ἐξελέγχων τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τοῦ Κράτους, καὶ καταδεικνύων τὸν προσεχῆ κίνδυνον, ἔλεγον μεταξύ ἄλλων, ὅτι ἐὰν κατ' ἔτος καὶ ἐπὶ συνεχῆ ἔτη δὲν κατορθώσωμεν νὰ εὐρώμεν νέα δάνεια, δὲν εἰσέλθωσι δηλαδὴ νέα Ἀγγλικὰ λίραι εἰς τὴν χρυσίου ἐπιδεῖ Ἑλλάδα, τὸ κάλυμμα τῆς Ἐθνικῆς θὰ βαίῃ μοιραίως καὶ βαθμηδὸν εἰς ἐλάττωσιν συνεχῆ, μέχρις οὗ ἀποστραγγισθῇ ὁλόκληρον, ἔφ' ὅσον αἱ παραγωγικαὶ δυνά-

χώρησε τὸ δάνειον. Ἄλλ' ὑπὸ ποίους ὄρους ; Τὸ νέον συμβόλαιον συνετάχθη εἰς λίρας πρὸς 10 ο.ο. Δηλαδὴ αἱ 250.000 δρχ., τὸ πρῶτον δάνειον τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, μετεμορφώθη εἰς δάνειον λιρῶν 667. Ὁ τόκος τῶν 6 ο.ο. ἠῤῥῆθη εἰς τόκον 10 ο.ο. Ἐπομένως τόκος ἐτήσιος 66 1)2 λίραι, πρὸς δραχμὰς 375 τόκος 25.000, ἀντὶ τῶν 15.000 δρχ., ἃς ὑπεχρεοῦτο καὶ ἐδυνατοῦτο νὰ πληρῶνῃ εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν.

Μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Σταθεροποιήσεως, ἦτοι ἀπὸ τοῦ 1932 καὶ ἐντεῦθεν, αἱ λίραι τοῦ Βελλῆ ἐμεγάλωσαν, διετιμήθησαν εἰς 425, ἦτοι τόκος 67 × 425 = δρχ. 28.700, ἀντὶ τῶν 15.000 δραχμῶν, ἃς ὑπεχρεοῦτο νὰ πληρῶνῃ εἰς τὴν Ἐθνικὴν. Μὲ τὸ νέον Διάταγμα τοῦ κ. Γ. Πεσμαζόγλου, αἱ λίραι μεγάλωσάν ἄλλοι, γίνονται 530 εἰς τὴν τρέχουσαν τιμὴν. Τὸ χρέος τῶν 250 χιλ. δρχ., τὸ ἀρχικόν, τὸ ὅποιον ἐδανείσθη παρὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ὁ Βελλῆς, γίνεται 667 × 530 = δρχ. 355.500 καὶ ἂν αὐριον, μεθαύριον—συνέστηρα εἰς τὸν ἀγαπητόν μου Σπύρον ν' ἀναγινώσκῃ ἐπιμελῶς ἐκαστὴν πρωΐαν τὸ χρηματιστικὸν δελτίον τῶν ἐφημερίδων—ἂν αὐριον ἢ λίρα ἀνέλθῃ, ὡς εἶναι πλέον ἢ βέβαιον, εἰς δρχ. 600 ἢ 700, πάει τὸ σπτάκι του, Βελλῆ, αἱ 250.000 θὰ γίνουν 400.000 χωρὶς νὰ ὑπολογίσω εἰς τί ποσὸν θὰ ἀνέλθουν αἱ 200.000 ἄλλα, τὰς ὁποίας ἐδανείσθη παρὰ τῆς Κτηματικῆς πρὸς 10 τοῖς ο.ο. Ἀυτὰ ἀρχικῶς ἔγιναν λίραι 533, αἱ λίραι πάλιν ἔγιναν δραχμαὶ πρὸς 425, ἦτοι ἐμεγάλωσαν αἱ 200.000 δραχμαὶ εἰς 226.525. Αἱ αὐτὰ κ. Γ. Πεσμαζόγλου, αἱ δραχμαὶ κατηγορήθησαν, ἐπανερχονται αἱ λίραι 533 καὶ πρὸς 600 δρχ. θὰ γίνουν 319.800. Ἦτοι, Βελλῆ μου, ἐδανείσθης καὶ ἔλαβες 450.000 δραχμῶν καὶ μόνον δρχ., διότι λίρας δὲν εἶδαν τὰ ματάκια σου, οὔτε μίαν, καὶ ἀντὶ δραχμῶν 450.000 πραγματικῶς, ἃς χρεωστεῖς, γίνεσαι ὀφειλέτης δραχμῶν 655.300. Καὶ ἔχει ὁ Θεός, διότι ἂν ἡ λίρα ἀψῆθῃ, τὸ χρέος σου θὰ φθάσῃ τὸ ὕψος τῆς οἰκίας σου, δηλαδὴ ἀπὸ τὸ σπῆτι σου δὲν θὰ σοῦ μείνῃ οὔτε κεραμίδι.

Ὁ Σπύρος Βελλῆς, νομιμονέστατος δικηγόρος, δὲν ἐβρόδινε νὰ ἐνοήσῃ τὸν τρόπον τῆς λοποδυσίας, ἣς ἔπεσε θῆμα καὶ ἀπευθύνεται εἰς τὰ δικαστήρια. Εἶμαι πολὺν περὶργος νὰ γνωρίσω τὸ ἀποτέλεσμα.

γ') Ἀναφέρω καὶ τρίτον παράδειγμα. Ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν μου ἀξιωματικὸς, ἐν ἀποστρατείᾳ, ὅστις ἀναγνώσας ἄρθρα τινὰ ἐν τῇ «Ἀρσολοίᾳ» περὶ τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν τῆς Κτηματικῆς, μὲ παρεκάλεσε νὰ τοῦ ἐξηγήσω, πῶς ἐν δάνειον ἐνυπόθηκον ἐκ 450.000 δραχμῶν, τὸ ὅποιον ἔλαβεν ἐκ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς εἰς δραχμὰς πρὸς 6 ο.ο. πρὸ τῆς συστάσεως τῆς Κτηματικῆς, μετεμορφώθη μεθ' ὅλας τὰς ἔκτοτε γενομένας καταβολὰς παρ' αὐτοῦ, εἰς δάνειον καταπληκτικῶς ἀνώτερον τοῦ ἀρχικῶς δανεισθέντος. Τὸν ἠρώτησα, ἂν ἔλαβε νέον δάνειον ἐκ τῆς Κτηματικῆς. Μοὶ ἀπήντησεν, ὅτι χάριν ἐπισκευῆς τῆς ἐνυποθήκου οἰκίας του ἐδανείσθη μεταγενεστέρως παρὰ τῆς Κτηματικῆς δρχ. 50.000. Συνήθη τότε ὁ ἐξῆς διάλογος:

- Εἶσαι, φίλε μου, δυνατός εἰς τὰ Μαθηματικά ;
- Τί δυνατός ; Ἐσοῦδάσα εἰς τὴν Σχολὴν Εὐελπίδων.
- Τότε ἀρκεῖ. Δὲν μοῦ λέγεις, ὅμως, στρατηγέ μου.

μεις τῆς Χώρας, αἰτινες ἔπαθον κυριολεκτικῶς παράλυσιν ἐκ τῆς ἀγρίας καὶ δυσβαστάκτου φορολογίας, δὲν θὰ εἶναι ἀσφαλῶς εἰς θέσιν ν' ἀντιμετωπίσωσι τὴν κατάστασιν, καὶ θὰ συμβῆ τοῦτο βραδύτερον ἢ ταχύτερον, ἐφ' ὅσον ταχύτερον ἢ βραδύτερον κλεισθῆ κατὰ πρόσωπον ἡμῶν ἢ θύρα τῶν ξένων δανείων.

— Δὲν εἶμαι στρατηγός.

— Δὲν ἔχει σημασίαν. Εἶναι γενικὴ ἔκφρασις. Καὶ ἐγὼ ἤμην λοχίας καὶ ὁ μακαρίτης ὁ πατέρας μου μὲ ἔλεγε στρατηγός. Τί διατάσσει ὁ στρατηγός; Τώρα πολὺ ἐνδεχόμενον, ὁ πατέρας μου — ὁ ὅποιος ἦτο Τριπολιτσιώτης καὶ οἱ Τριπολιτσιῶται εἶναι τρομεροὶ εἰρωνες, ὁ Θεὸς νὰ σὲ φυλάξῃ — νὰ μὲ εἰρωνεύετο ὀλίγον, διότι ἡ ἔξωτερικὴ μου παράστασις ὡς λοχίου δὲν ἦτο καὶ τόσο ἀξιοθαύμαστος. Ἄλλ' ἀδιάφορον. Εἰπέτε μου, παρακαλῶ, γνωρίζετε ἐκεῖνο τὸ ὄποιον λέγεται μαλαμούτιον;

— Πῶς ὄχι; Γνωρίζω. Ἐκεῖνο ποῦ κάνουν οἱ χαρτοκλέπται. Ἐδῶ ὁ παπᾶς, ἐκεῖ ὁ παπᾶς, ποῦ εἶναι ὁ παπᾶς; Καὶ κλέπτουν τοὺς ἀφελεῖς!

— Ἀκριβῶς. Λοιπόν, στρατηγέ μου, σ' ἔκλεψαν.

— Ὅτι μ' ἔκλεψαν τὸ καταλαβαίνω. Ἄλλὰ πῶς;

— Ἀπλοῦστατα. Μὲ τὴν μέθοδο τοῦ παπᾶ. Ὁ παπᾶς εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, ὁ παπᾶς εἰς τὴν Κτηματικὴν, ποῦ εἶναι ὁ παπᾶς; Νὰ σᾶς ἐξηγήσω τί σᾶς συνέβη. Ἐδανείσθητε διὰ τοῦ πρώτου κανονικοῦ συμβολαίου ἀπὸ τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν 450 χιλ. δραχμῶν εἰς τὸ 1925 πρὸς 6 τοῖς 0/0.

— Μάλιστα.

— Διὰ τὰς δραχμὰς αὐτὰς ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ πληρώνης ἐτησίως πρὸς 6 0/0 δρχ. 2.700. Ἄλλ' ἦλθεν ἡ κακὴ ὥρα διὰ τὴν ἐπισκευὴν τῆς οἰκίας σου, μετὰ τινα ἔτη καὶ μετὰ τὴν σύστασιν τῆς Κτηματικῆς νὰ ζητήσης παρὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἄλλας 50.000 δραχμῶν. Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, σοὶ εἶπεν, ὅτι δὲν κάνει πλέον αὐτὰς τῆς δουλειῆς, ὅτι ἐνυπόθηκα δάνεια δίδει πλέον μόνον ἡ Κτηματικὴ.

— Ἀλήθεια εἶναι. Μ' ἔστειλαν εἰς τὴν Κτηματικὴν.

— Καὶ ἡ Κτηματικὴ σοῦ ἔπαιξε τὸν παπᾶ.

— Ἡ Κτηματικὴ σοῦ ἔδωκε τὰς 50.000 δραχμῶν. Ἄλλ' ὑπὸ ποίου ὄρους; Σοῦ εἶπε, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσης ἐκείνην τὴν στιγμὴν, ὅτι διὰ νὰ σοῦ δώσῃ τὰς 50.000 δραχμῶν, πρέπει νὰ τὴν ἐξουσιοδοτήσης νὰ ἐξοφλήσῃ αὐτὴ διὰ λογαριασμόν σου τὸ εἰς δραχμὰς χρέος σου πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, τῶν 450.000 δραχμῶν καὶ νὰ ἀναγνωρίσης ὀλόκληρον τὸ χρέος σου, παλαιὸν καὶ νέον πρὸς τὴν Κτηματικὴν. Καὶ τώρα πρόσεξε, στρατηγέ, νὰ ἐννοήσης τί σοῦ ἔκαναν. Αἱ 450.000 δραχμαὶ, τὰς ὁποίας ἔχρωσταις πρὸς 6 0/0, μετεμορφώθησαν εἰς λίρας 1.200 (πρὸς 375 δραχμὰς τὴν λίραν). Ἄπ' ἐδῶ καὶ πέρα ἀρχίζει πλέον καὶ δουλεύει ὁ παπᾶς. Διὰ τὰς λίρας αὐτὰς τὰς 1.200 ἐπλήρωνας τόκον πρὸ τῆς πτώσεως τῆς Σταθεροποιήσεως πρὸς 10 0/0 λίρας 120, αἱ ὁποῖαι διετιμῶντο τότε συμφώνως πρὸς τὸν νόμον πρὸς 375 δραχμὰς. Ἦτοι ἐπλήρωνας ἐτησίως τόκον 45.000, ἀντὶ νὰ πληρώνης 27.000 δραχμὰς πρὸς 6 0/0, ὡς ἀνέγραφε τὸ συμβολαίου σου μετὰ τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν. Δι' ὅλα λοιπὸν τὰ ἔτη ἀπὸ τῆς συνομολογήσεως τοῦ δανείου σου πρὸς τὴν Κτηματικὴν μέχρι τῆς πτώσεως τῆς Σταθεροποιήσεως μετὰ τὴν μέθοδον τῆς μετατροπῆς εἰς λίρας, μετὰ τὴν μέθοδον δηλαδὴ τοῦ παπᾶ, σοῦ ἐξάφριζον, στρατηγέ μου, 18.000 δραχμὰς τόκον ἐπὶ πλεόν τοῦ ὅσον ἀνεδέχθης νὰ πληρώνης ἐτησίως διὰ τοῦ ἀρχικοῦ συμβολαίου μετὰ τῆς Ἐθνικῆς. Μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Σταθεροποιήσεως ἐδούλευσε πάλιν εἰς βάρος σου ἄλλος παπᾶς. Τὸ πρῶτον Ἀναγκαστικὸν Διάταγμα, ἀνηλεὲς πρὸς τοὺς ὀφειλέτας, ἐφεργετικὸν καὶ προστατευτικὸν πρὸς τὰς δύο κλεπτικὰς Τραπεζὰς, ἦλθε καὶ εἶπεν. Αἱ λίραι, τὰς

Καὶ ἡ πεποιθήσις μου αὕτη, προσέθετον. ἐνισχύεται πρακτικῶς καὶ ὑπὸ τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς, ἡ ὁποία εἶναι τὸ κυριώτερον καὶ ἀνώτερον οἰκονομικὸν ἴδρυμα τῆς Χώρας, καὶ ὑπὸ τοῦ ἐξαρτήματος αὐτῆς, τῆς Κτηματικῆς, ἡ ὁποία εἰς τὰ συνομολογούμενα παρ' αὐτῆς ἐνυπόθηκα δάνεια ρητῶς ὑποχρεοῖ καὶ ἐπιβάλλει εἰς τοὺς ὀφειλέτας νὰ ἐξοφλῶσι τοὺς ὀφειλομένους τόκους καὶ τὸ δανεισθὲν κεφάλαιον εἰς λίρας Ἀγγλίας, καταβλητέας εἰς συνάλλαγμα ὄψεως εἰς μίαν τῶν ἀνεγνωρισμένων Τραπεζῶν τοῦ Λονδίνου. Τί ἄρα γε ἄλλο σημαίνει τοῦτο, ἢ καθαρὰν καὶ ἀνεπιφύλακτον δυσπιστίαν τοῦ ἀνωτάτου ἡμῶν πιστωτικοῦ ἰδρύματος πρὸς τὸ μέλλον τῆς Σταθεροποιήσεως, πρὸς τὸ Ἑθνικὸν ἡμῶν νόμισμα;

ὁποίας ἐχρεώσεις, στρατηγέ, 1.200 θὰ διατιμηθῶσι πρὸς 425. Ἦτοι τὸ εἰς δραχμὰς χρέος σου ἐκ 450.000, τὸ ὁποῖον ἐδανείσθης, σοῦ ἐπαναλαμβάνω, πρὸς 6 ο)ο, ἀνεβιβάσθη εἰς 510.000 δραχμῶν ἐτησίως, μὲ τόκον 10 τοῖς ο)ο. Δηλαδή χρέος 450.000 δραχμῶν, τὸ ὁποῖον ἐδανείσθη ἀρχικῶς παρὰ τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς εἰς δραχμὰς πρὸς 6 ο)ο, καὶ διὰ τὸ ὁποῖον ἐπλήρωσες τόκον 27.000 δραχμὰς ἐτησίως, ἀνεβιβάσθη εἰς δραχμὰς 600.000 (.), διὰ τὰς ὁποίας ἐπλήρωσες καὶ πληρῶνεις τόκον 60.000 μὲ τὴν μέθοδον τοῦ πατᾶ καὶ τὴν μετατροπὴν εἰς λίρας, ἀπὸ τῆς ἀλεθρίας στιγμῆς, καθ' ἣν ἐξήτησας 50 ἑτέρας χιλιάδας δραχμῶν, διὰ νὰ ἐπισκευάσῃς τὴν οἰκίαν σου, ἐτησίως.

Τώρα μὲ τὸ νέον διάταγμα τοῦ κ. Γ. Πεσμαζόγλου, δηλαδή μὲ ἄλλον παπᾶν, χωρὶς νὰ λαμβάνῃ τοῦτο καμμίαν πρόνοιαν καὶ διὰ τὴν λοποδυσίαν, ἥτις διεπράχθη ἐναντίον σου ἐπὶ τόσα ἔτη, καὶ ἡ ὁποία εἶναι προφανές, ὅτι θὰ σ' ἐξοντώσῃ οικονομικῶς, ἔρχεται καὶ σοῦ λέγει: «Αἱ λίραι 1.200, τὰς ὁποίας ἀνέλαβες διὰ τοῦ συμβολαίου, θὰ τὰς πληρῶνῃς μὲ τὴν τρέχουσαν τιμὴν τῆς λίρας, ἦτοι πρὸς 530, καὶ μὲ τὴν παρηγορίαν, ὅτι θὰ πληρῶνῃς τώρα πλέον 6 ο)ο καὶ οὐχὶ 10 τοῖς ο)ο, ὅσον δηλαδή ἐπλήρωσες δικαιοματικῶς εἰς τὴν Ἑθνικὴν Τράπεζαν. Ἐδῶ δηλαδή ὁ παπᾶς γίνεται ἀναιδέστερος καὶ λοποδυτικώτερος καὶ ὑπουλότερος. Ὅτι σοῦ ἔκαμαν ἔως τώρα, λέγει ὁ κ. Γ. Πεσμαζόγλου, λησμονήσέ το. Ἀπὸ τώρα καὶ εἰς τὸ ἕξῃς θὰ σὲ ἀνακουφίσουν. Θὰ πληρῶνῃς τόκον 6 τοῖς ο)ο, τὸ κεφάλαιον ὅμως, τὸ ὁποῖον θὰ ὀφείλῃς, εἶναι 1.200 λίραι \times 600 δραχ. = 720,000. Ὁραία ἀνακουφίσις, στρατηγέ, τὸ νέον διάταγμα θὰ σὲ δροσίη πολύ.

— Τότε πάει τὸ σπίτι μου.

— Ἀκριβῶς.

— Τί πρέπει νὰ κάμω;

— Μήπως ξέρω κ' ἐγώ. Ἄν ὑπάγῃς εἰς τὰ δικαστήρια, θὰ σὲ φάγουν τὰ χαρτόσημα καὶ οἱ δικηγόροι καὶ τὰ παράβολα Ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα καὶ ἡ Κτηματικὴ ἔχουν πλήρη ἀσφάλειαν ἀπὸ τοιαύτης πλευρᾶς. Οἱ σοφώτεροι καθηγηταὶ τῆς Νομικῆς Σχολῆς ἐστρατολογήθησαν πρὸ καιροῦ ὡς Νομικοὶ Σύμβουλοι τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς. Εἶναι ἰκανοὶ νὰ σὲ παιδεύουν εἰς τὰ Δικαστήρια χρόνια καὶ χρόνια. Ὅταν φθάσῃς εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον διὰ νὰ εἴρῃς τέλος πάντων τὸ δίκαιόν σου ὀριστικῶς, δὲν θὰ ἔχῃς νὰ πληρώσῃς οὔτε δικηγόρον, οὔτε παράβολον, οὔτε δικαστικὸν κλητῆρα διὰ τὸ ἐπιδοτήριον. Τότε τί πρέπει νὰ κάμω;

— Ἄκουσε Στρατηγέ μου. Δὲν σοῦ λέγω νὰ πάρῃς τὸ σπαθὶ σου καὶ νὰ κόψῃς κανένα κεφάλι. Λέγω ὅμως εἰς σὲ καὶ εἰς πολλοὺς ἄλλους, οἱ ὅποιοι ἔπαθον τὰ αὐτά, καὶ ἔρχονται εἰς ἐμὲ παραπονούμενοι: Συνασπισθῆτε, κινήθητε ὀλίγον, ζητήσατε ὡς ἐλεύθεροι πολῖται δικαιοσύνην κᾶπως μὲ περισσοτέραν ζωηρότητα. Εἰς τὸν τόπον αὐτόν, ὅστις δὲν φωνάζει θάπτεται ζωντανός.— Ναί, ἀλλὰ μὰς ἀπειλοῦν μὲ φυλάκιαν

50.—**Ἐπιστολὴ Α. Κορυζῆ.**—“Ὅταν εἰς ἓν τῶν φύλλων τῆς «Καθημερινῆς» 15 Νοεμβρίου 1930 ἐδημοσιεύθη ἡ περικοπὴ αὕτη περὶ τῆς δυσπιστίας τῆς καθαρᾶς καὶ ἀνεπιφυλάκτου, τὴν ὁποίαν τρέφει ἡ Ἐθνικὴ Τραπεζα, ἡ δημιουργὸς τῆς Σταθεροποιήσεως πρὸς τὸ ἔργον αὐτῆς, ὁ Ὑποδιοικητὴς τῆς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς κ. Α. Κορυζῆς μοὶ ἔπεμψε τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολήν:

‘Ὁ Ὑποδιοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15 Νοεμβρίου 1930

Κύριον Κ. Ι. Ἀγγελόπουλον

Πρώην Ὑπουργὸν

Ἐνταῦθα

Σεβαστὲ φίλε,

Εἰς τὸ σημερινὸν ἄρθρον σας, ἐν τῇ «Καθημερινῇ», ἐπιτρέπατέ μοι νὰ σᾶς εἴπω, ὅτι **ἀδικεῖτε, πλὴν τῆς Σταθεροποιήσεως καὶ τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, ὡς καὶ τὴν Κτηματικὴν.**

Ἐὰν ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα χορηγῇ δάνεια εἰς λίρας Ἀγγλίας, τοῦτο πράττει, **ὄχι διότι δυσπιστεῖ πρὸς τὴν Σταθεροποίησιν, εἰς ἣν πιστεύει ἀκραδάντως, ἀλλὰ** συμμορφουμένη πρὸς βασικὸν Τραπεζικὸν κανόνα, καθὼν Τραπεζίτης ὀφείλει τὰς εἰς ὄρισμένον νόμισμα ὑποχρεώσεις του ν’ ἀντι’ κρύξῃ δι’ ἰσοπόσων ἀπαιτήσεων εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα.(¹)

καὶ εἶμαι οἰκογενειάρχης—Δὲν ἔχει σημασίαν. Ἐγὼ πέννες τοῦ γραφίματος ἔσπασα ἐπὶ τοῦ χάρτου ἕως τώρα καὶ μὲ ἐπῆγαν 5=6 φορές εἰς τὴν φυλακὴν. Ἄλλως τε ἀπόστρατος εἶσαι, Στρατοδικεῖον δὲν ὑπάρχει. Θὰ σὲ δικάσουν εἰς τὸ Κακουργοδικεῖον. Οἱ ἔνορκοι ἀσφαλῶς κατὰ τὰ 9)10 θὰ εἶναι ὀφειλέται καὶ θὰ σὲ ἀθωώσουν. — Δικαιοσύνη δὲν ὑπάρχει εἰς τὸν τόπον αὐτὸν διὰ τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν. Κράτος δὲν ὑπάρχει. Ὑπάρχουν μόνον Τραπεζῖται παντοκράτορες.

Σημείωσις (1). Προξάτοχος τοῦ κ. Α. Κορυζῆ, Διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, Μάρκος Ρενιέρης δὲν ἦτο καθόλου, ὡς φαίνεται, καλὸς Τραπεζίτης. Ἐδανείσθη ἐν Παρισίοις 60 ἑκατομμύρια φράγκα, τὸ γνωστὸν λαχειοφόρον δάνειον, ἀποκλειστικῶς ὅπως χρησιμεύσῃ εἰς ἐνυπόθηκα δάνεια ἰδιωτῶν. Ἐδάνεισε ταῦτα εἰς φράγκα αὐτοῦσια; Συνεμμορφώθη πρὸς τὸν βασικὸν κανόνα περὶ οὐ ὄμιλεῖ ὁ ἐπιστήμων Τραπεζίτης κ. Α. Κορυζῆς;

Ὁ Μάρκος Ρενιέρης ἀμαθὴς, ἀλλὰ τίμιος ἄνθρωπος καὶ τιμώτερος Τραπεζίτης τὰ 60. 000.000 φράγκα μετέβαλεν εἰς δραχμάς, μὲ τὴν τιμὴν τοῦ φράγκου τῆς ἡμέρας, καὶ τὰς δραχμάς ταύτας ἐδάνεισεν εἰς ἐνυπόθηκα δάνεια. Ὁ κ. Α. Κορυζῆς σοφὸς ἄνθρωπος, σοφώτερος Τραπεζίτης χαρακτηρίζει τὸν Μάρκον Ρενιέρην ὡς ἀμαθῆ. Νέοι ἄνθρωποι καὶ νέα ἰδέαι.

Πρέπει ὁμως νὰ ἐρωτήσῃ τις τὸν κ. Κορυζῆν καὶ ἐπειδὴ εἶναι τίμιος ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἀπαντήσῃ: Εἰσηλθὼν πράγματι τὰ 5.000.000 λιρῶν εἰς Ἀθήνας, καὶ τὰ 5.000.000 ταῦτα λιρῶν αὐτοῦσια ἐδόθησαν πράγματι εἰς τοὺς ἐνυποθήκους ὀφειλέτας τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς;

Σημείωσις (2). Οἱ Τραπεζῖται, λέγει ὁ κ. Α. Κορυζῆς, οἱ δύο Ἄγγλοι Χάμπρος καὶ Ἐρλάγγερ, καὶ ὁ εἰς Ἑλλήν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς Ι. Δροσόπουλος, οἵτινες συνῆψαν τὸ δάνειον τῶν 5.000.000 λιρῶν μετὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἤξισαν ἐπιτακτικῶς, ὅπως τὰ 5.000.000 λίρας, τὰ ὁποῖα ἐδάνεισαν οἱ Χάμπρος Ἐρλάγγερ καὶ Ι. Δροσόπουλος, τοποθετηθῶσι ἀπαραιτήτως εἰς ἐνυπόθηκα δάνεια μὲ λίρας, οὕτως ὥστε ἡ

Εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα (γράφει ἡ Ἐθνικὴ) συνηΐψε δάνεια ἐν Ἑλλάδι, εἰς λίρας Ἑλληνικῆς ἑξοφλητέας πάλιν εἰς στερλίνας. Κατ' ἀνάγκην, ἐπομένως τὸ προῖον τῶν ἄνω συναφθέντων δανείων τοποθετεῖ εἰς δάνεια ἐνυπόθηκα συνομολογούμενα καὶ ἑξοφλητέα εἰς λίρας Ἑλληνικῆς.

Ἄλλὰ πλὴν τοῦ προμηθευθέντος Τραπεζιτικοῦ κανόνος, ὅστις καὶ μόνον ἐπιβάλλει τὴν τακτικὴν αὐτὴν τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς ὑπόθεσις καὶ ὑποχρέωσις εἰδικὴ (*), ὅπως αὕτη δανείζη εἰς στερλίνας, ἀπορρέουσα ἐκ Συμβάσεων μετὰ τῶν Τραπεζιτῶν τοῦ Λονδίνου, οὔτινες ἐξέδωκαν τὸ δάνειον. Συμφώνως πρὸς τὰς Συμβάσεις ταύτας ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα ὀφείλει νὰ διαθέτῃ τὸ ποσὸν τῶν ὑπ' αὐτῆς συναφθέντων δανείων εἰς ἐνυπόθηκα δάνεια εἰς λίρας στερλίνας, οὕτως ὥστε ἡ ὀφειλὴ τῆς πρὸς ξένους ὀμολογιούχους νὰ καλύπτῃ δι' ἀντιστοίχων ἀπαιτήσεων ἠσφαλισμένων δι' ὑποθήκης εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα.

Ἐπιπλέον, ὅτι μετὰ τὰς ἀνωτέρω ἐξηγήσεις θ' ἀναγνωρίσητε, ὅτι ἡ ἐνέργεια αὕτη τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς οὐδόλως σημαίνει «*καθαρὰν καὶ ἀνεπιφύλακτον δυσπιστίαν*» τῆς Ἐθνικῆς καὶ τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς πρὸς τὸ μέλλον τῆς Σταθεροποιήσεως καὶ τὸ Ἐθνικὸν ἡμῶν νόμισμα. Ἐφ' ὅσον δὲ ἠθέλετε ἀναγνωρίσει τοῦτο, θὰ σᾶς ἤμην ὑπόχρεως, ἐὰν εἰς τὰ προσεχῆ ἄρθρα σας ἠθέλατε διαφωτίσει καταλλήλως ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Καθημερινῆς» πρὸς ἄρσιν πάσης δυνατῆς παρεξηγήσεως *χωρὶς, σᾶς παρακαλῶ, νὰ κάνετε μνείαν τῆς ἐπιστολῆς μου ταύτης, καθ' ὅτι κατ' ἀρχὴν ἐπιθυμῶ νὰ ἀποφεύγω τὴν δημοσιότητα.*

Δεχθῆτε, Σεβαστὲ φίλε, τοὺς εὐκρινεῖς καὶ φιλικούς μου χαιρετισμούς.

A. ΚΟΡΥΖΗΣ

51. **Δευτέρα ἐπιστολὴ Α. Κορυζῆ.**— Ὁ κ. Κορυζῆς ἔγραψεν, ὅτι κατ' ἀρχὴν ἐπιθυμῶ ν' ἀποφεύγῃ τὴν δημοσιότητα. Μετὰ τινος ὅμως μῆνας καὶ ὀρισμένως τὴν 13 Ἰουνίου 1931 τὰς παραμονὰς δηλαδὴ τῆς πτω-

ὀφειλέτης Ἐθνικῆς Τράπεζα νὰ καλύπτῃ δι' ἀντιστοίχων ἀπαιτήσεων ἠσφαλισμένων δι' ὑποθήκης εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα!!

*Ὅσαι λέξεις, τόσαι χονδροειδεῖς ἀνοησίαι καὶ χυδαῖαι πονηρίαι.

Ποῖον συμφέρον εἶχον οἱ δανεισταὶ τῶν 5.000.000, οἵτινες εἶχον τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν ὀφειλέτιδα νὰ ἐνδιαφρονῶνται καὶ νὰ ἐπιβάλλουν, κατὰ τινος τρόπου θὰ χρησιμοποιήσῃ τὰς δανεισθεῖσας λίρας ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα. Ἡ ὑπογραφή τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς εἰς τὸ δάνειον ἦτο πλήρης, καὶ ἀσφαλεστάτη ἐγγύησις.

Εἶναι φανερόν, ὅτι ἡ παρεμβολὴ εἰς τὴν συναφθεῖσαν Συμφωνίαν τῶν 5.000.000 λιρῶν τοῦ ὅρου περὶ δανεισμοῦ εἰς λίρας ἦτο καὶ εἶναι ἐμπνευσις καὶ ἀξιώσις τῶν Διοικούντων τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, ὅπως ἐν πάσῃ περιπτώσει ἔχωσιν ἐν στήριγμα ἐν περιπτώσει κινδύνου τῆς σταθεροποιήσεως καὶ ἐν πρόσχημα εἰς τὰς δικαίας ἀντιρροήσεις ἐκείνων, οἵτινες ἐφρόνον καὶ φρονοῦν, ὅτι ὁ εἰς λίρας δανεισμὸς εἰς τὰ ἐνυπόθηκα δάνεια ἦτο καὶ εἶναι μία ἐκ προμελέτης καὶ δολίας προθέσεως στηθεῖσα παγίς, μὲ τὴν ὁποίαν ἐπαγίδευσαν τοὺς ἀτιχεῖς ὀφειλέτας.

χεύσεως, ὅτε τὸ οικονομικὸν ἡμῶν σκαφίδιον διάτρητον, ὡς χιτῶν Μενίππου, **ἐπχιργε πλέον νερά**, προφανῆς δὲ καὶ ἄμεσος ἦτο ὁ κίνδυνος τοῦ καταποντισμοῦ, ὅλαι αἱ Ἐφημερίδες τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν Ἐπαρχιῶν, πλὴν τῆς «Ἀκροπόλεως» ἐδημοσίευσαν μίαν ἀνοικτὴν ἐπιστολὴν τοῦ κ. Α. Κορυζῆ, μακράν, μακροτέραν τῆς ὁδοῦ Σόλωνος, πρὸς τὸν τότε Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως Ε. Βενιζέλον.

Εἰς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ὁ κ. Α. Κορυζῆς ἐξέφραζε τὴν κατάπληξίν του καὶ τὴν βαθεῖαν ὀδύνην, διότι **κατεβλήθη προσπάθεια** νὰ πιστευθῆ παρὰ τοῦ Ε. Βενιζέλου, ὅτι **ἀπαισιοδοξεῖ** διὰ τὸ οικονομικὸν μέλλον τῆς Χώρας, καὶ εἰδικώτερον διὰ τὸ βιώσιμον τῆς Σταθεροποιήσεως τοῦ Ἐθνικοῦ νομίματος, ἐνῶ, ὡς γνωστόν, ἡ μελέτη τῆς Σταθεροποιήσεως, ἔλεγε, **φέρει καὶ τὴν σφραγίδα** (sic) **τῆς προσωπικῆς του ἐργασίας**.

Καὶ προχωρῶν διαπιστοῖ, ὅτι ἐπίστευε καὶ πιστεύει εἰς τὸ ἐπιστημονικῶς (sic) εὐσταθῆς τῆς ἡμετέρας Σταθεροποιήσεως καὶ συνήργησε πάσῃ δυνάμει εἰς ταύτην, ΣΥΜΜΕΤΕΧΩΝ ΟΥΤΩ ΤΩΝ ΕΥΘΥΝΩΝ ΤΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΙ ΜΕΓΑΛΟΥ ΤΟΥΤΟΥ ΕΡΓΟΥ. Ἐκτοτε, λέγει εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ ὁ κ. Α. Κορυζῆς, ὅτι «οὐ μόνον δὲν ἐμεσολάβησέ τι, ὅπερ νὰ κλονίσῃ ἐν ἔμοι τὴν ἀρχικὴν πεποίθησιν περὶ τοῦ ἀσφαλοῦς τῆς Σταθεροποιήσεως, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ νέοι παράγοντες παρουσιάσθησαν, ἐνισχύοντες τὴν προσπάθειάν μου ταύτην». Καὶ μνημονεύει τοὺς νέους τούτους παράγοντας.

1. Τὴν ἀπόλυτον Πολιτικὴν εὐστάθειαν, ἣν ἐξασφαλίζει εἰς τὴν Χώραν ἡ Κυβέρνησις τοῦ Ε. Βενιζέλου (Δυστυχῶς δὲν ὑπῆρξε τοιαύτη εὐστάθεια).

2. Τὴν ἐξησφαλισμένην ἰσοσκέλισιν τοῦ Προϋπολογισμοῦ (ἀνακρίβεια μεγάλη).

3. Τὴν ἐκτέλεσιν Δημοσίων ἔργων (διὰ ξένων δανείων, ἔλειμμα).

4. Τὴν πτώσιν τῶν τιμῶν τῶν Βιομηχανικῶν καὶ γεωργικῶν προϊόντων (Δυστύχημα).

5. Τὴν ἴδρυσιν τῆς Τραπεζῆς τῶν διεθνῶν διακανονισμῶν (Καμμία βοήθεια).

6. Τὴν μείωσιν τοῦ κυμαινομένου χρέους (ψεῦδος).

Καὶ σημειοῖ ὁ κ. Κορυζῆς τὰ ἐξῆς ἄξια τῆς προσοχῆς παντὸς νοήμονος καὶ προσκετικοῦ ἀναγνώστου. Ἡ σημειωθεῖσα, λέγει, ἐπὶ λέξει πτώσις τῆς ἀναλογίας τοῦ καλύμματος **δὲν ἀνησυχεῖ** τοὺς κατανοοῦντας τὴν βάσιν, ἐφ' ἧς ἐδράζεται τὸ σύστημα τῆς ἡμετέρας Σταθεροποιήσεως. Ὁ περιορισμὸς τῆς κυκλοφορίας ἀποτελεῖ ἀλάνθαστον μέσον τῆς ἀμύνης διὰ τὴν Σταθεροποίησιν καὶ τὴν Ἐκδοτικὴν Τράπεζαν (sic). Καὶ ὁ εὐσυνείδητος Τραπεζίτης καὶ τῆς Σταθεροποιήσεως δεινὸς συνήγορος δὲν διστάζει καθόλου καταλήγων νὰ προσθέσῃ. «Ἄλλο ζήτημα ἂν ἐκ τοῦ ὑπερέτρου περιορισμοῦ τῆς Κυκλοφορίας πρόκειται νὰ ταλαιπωρηθῶσιν ἄλλοι παράγοντες». Ὁ καλὸς ἄνθρωπος ἐντελῶς ἀδιαφορεῖ, ἐὰν ἄλλοι παράγοντες πρόκειται νὰ πάθουν τῶν παθόντων τὸν τάραχον. Τί πρὸς αὐτόν, τί πρὸς τὴν Τράπεζαν.

7. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ἡ **τεραστία** ἢ **καταπληθσοῦσα** ἀνάπτυξις καὶ ἡ **ἐπέκτασις τῶν παντοειδῶν ἐργασιῶν** αὐτῆς

κατὰ τὴν τελευταίαν τετραετίαν, καθ' ἣν ἔχω τὴν τιμὴν ν' ἀποτελῶ μέλος τῆς Διοικήσεως αὐτῆς, ἀποδεικνύει, γράφει, ἀσφαλέςτερον παντὸς εἶδους τεκμηρίου, ὅτι *συγκαταλέγομαι καὶ ἐγὼ μεταξὺ τῶν πιστευόντων εἰς μίαν καλλιτέραν αὔριον διὰ τὸν τόπον.*

Δὲν εἶναι ἀνάγκη τώρα, δὲν εἶναι καὶ ἄξιον τοῦ κόπου νὰ ἐξελέγξω τὴν ἀμάθειαν καὶ τὴν παιδαριώδη φλυαρίαν, αἱ ὁποῖαι περιέχονται εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ εὐφυοῦς τούτου καὶ πρωτοτύπου Τραπεζίτου. Αἰσθανόμενος φυσικὴν ἀηδίαν πρὸς πάντα ταπεινὸν καὶ εὐτελεῖ κόλακα τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἡμέρας καὶ πρὸς πάντα ἀμαθῆ καὶ δοκησίσυφον, περιορίζομαι μόνον νὰ σημειώσω, ὅτι μετὰ τινος μόνον μῆνας ἀπὸ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης τὴν 29ην Ἰουλίου, ἦλθεν ἡ *αὔριον* τοῦ κ. Κορυζῆ. Οἴμοι, τρις καὶ τετράκις. Δὲν ὑπῆρξε, πολλοῦ καὶ δεῖ, *καλλιτέρα*. Ὑπῆρξεν ἡμέρα τὸνναντίον αἰσχους Ἐθνικοῦ καὶ Κοινωνικῶν συμφορῶν, αἵτινες δίκην θεομηνίας ἐξαπελύθησαν εἰς τὴν δυσδαίμονα Χώραν ἐκ τῶν ἐπιστημονικῶν φώτων τοῦ κ. Κορυζῆ καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίων του τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, συμφορῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπληξάν θανάσιμος τὸ Κράτος, ὅλην τὴν Ἑλληνικὴν Κοινωνίαν καὶ περιήγαγον τὸν Ἑλληνικὸν Λαὸν εἰς ἀληθῆ ἀπόγνωσιν, χωρὶς ἐννοεῖται νὰ θίξουν οὐδὲ ἐπ' ἐλάχιστον τοὺς πρωταιτίους Διοικητὰς καὶ Ὑποδιοικητὰς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, πραγματικὸς ἐνόχους, ἀληθεῖς ἐγκληματίας. Τὸνναντίον, ἐξῆλθον οὗτοι ἐκ τῆς δεινῆς κρίσεως, τὴν ὁποίαν προεκάλεσαν καὶ προετόμασαν ἔτι ἰσχυρότεροι καὶ εὐτυχέστεροι ἐκ τῆς κοινῆς δυστυχίας.

52. Φυσικὴ ἐρώτησις καὶ εὐλογος ἀπορία.— Προβάλλεται ἐντεῦθεν τὸ φυσικὸν ἐρώτημα. Ἦσαν εἰλικρινεῖς εἰς ὅσα ἔλεγον οἱ Διοικοῦντες τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, διακηρύττοντες μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῶν πνευμόνων εἰς ἐπήκοον τῆς Κοινωνίας, ὅτι πραγματικῶς ἐπίστευον εἰς τὸ ἐπιστημονικῶς εὐσταθὲς τῆς Σταθεροποιήσεως, ὁμολογοῦντες δημοσίως, ὅτι συνήργησαν πάσῃ δυνάμει εἰς ταύτην, καί, ὅτι συμμετέχουν οὕτω τῆς δόξης, ἀλλὰ καὶ τῶν εὐθυνῶν τοῦ πράγματι *μεγάλου τούτου ἔργου.*

Τότε πῶς ἐννοοῦν αἱ συνέπειαι τῆς πλάνης αὐτῶν καὶ τῆς ἀμαθείας νὰ πέσωσιν εἰς τὴν ῥάχιν τῶν ὀφειλετῶν ἀπλῶς καὶ μόνον, διότι οὗτοι ἐπίστευον εἰς αὐτοὺς καὶ ὑπέγραφον ἀφόβως συμβόλαια εἰς λίρας, ἀφοῦ εἶχον τόσον ἐπισήμους καὶ τρανὰς διαβεβαιώσεις, ὅτι λίραι μὲ 375 δραχμὰς θὰ ἐβρίσκοντο διαρκῶς εἰς τὴν διάθεσίν των;

Ὁ ἕτερος Διοικητὴς τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος Α. Διομήδης, ἔγραφεν ἐν τῇ Ἐκθέσει αὐτοῦ (Ἀπολογισμὸς τοῦ ἔτους 1928 σελὶς 38) τὰ ἑξῆς ἐπὶ λέξει:

«Τὴν σταθερὰν δύναμιν καὶ τὴν διεθνή ἰσχὴν τοῦ Ἐθνικοῦ νομισματοῦ ἀσφαλίζει ἡ Τράπεζα εἰς πάντα κάτοχον Τραπεζικοῦ γραμματίου, τρέπουσα ἄνευ περιορισμοῦ τινὸς εἰς ἐπιταγὴν, περιέχουσαν ἀπόλυτον καὶ διεθνῶς ἀνεγνωρισμένην ἐξουσίαν ν' ἀποκτήσῃ ὁ κάτοχος αὐτῆς εἰς πλήρη του διάθεσιν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἐλεύθερον χρυσόν.

Πῶς τότε, καὶ μὲ ποίαν λογικὴν, ἢ ἠθικὴν σκέψιν, ὁ ἐνυπόθηκος ὀφειλέτης, ὅστις ἔστω, ὡς λέγετε, ἐδανείσθη καὶ ὑπέγραψε συμβόλαιον μὲ λίρας, δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀπευθυνθῇ εἰς τὸν Α. Διομήδην καὶ εἰς τὸν κ. Κορυζῆν καὶ νὰ ζητήσῃ παρ' αὐτῶν, ἢ παρὰ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, νὰ τοῦ δώσουν λίρας πρὸς 375 δραχμάς, διὰ νὰ ἐξοφλήσῃ τὸ χρέος του. Καὶ ἂν ὁ κ. Διομήδης ἢ ὁ κ. Α. Κορυζῆς ἢ ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος, παρὰ τὰς δοθείσας ἐπισήμους βεβαιώσεις καὶ ὑποσχέσεις ἀρνοῦνται νὰ δώσουν εἰς αὐτὸν λίρας, καὶ ἂν οἱ κυβερνῶντες τὸ Κράτος ἐγλυφον ἠδέως, ὡς κομφέτα, τὰς ἐπιστημονικὰς φλυαρίας καὶ ὑπόπτους διαβεβαιώσεις τῶν Τραπεζιτῶν, καὶ ἂν κατόπιν διὰ Νόμον ἀπηγόρευσαν εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος, καὶ εἰς πᾶντα ἄλλον ἐπὶ ποινῇ, νὰ πωλῇ λίρας, εἰς τὴν ῥάξιν τοῦ ὀφειλέτου τῆς Κτηματικῆς θὰ πέσῃ ὅλη αὐτὴ ἢ συμφορὰ, καὶ ἡ ἀδυναμία ἐξευρέσεως λίρας θὰ πλήξῃ θανασίμως εἰδικῶς μόνον τοὺς ἰδιοκτῆτας; Ἄλλ' εἰς τί ἔπαισαν οὗτοι; Ἐπταίσαν, διότι ἐπίστευσαν τὸν κ. Α. Κορυζῆν καὶ τὸν κ. Α. Διομήδην;

Ὅσον μὲ ἀφορᾷ, δέχομαι, καὶ πᾶς ἄλλος πρέπει νὰ δεχθῇ, ὅτι οἱ Τραπεζίται, οἱ ὅποιοι ἐπροωστάτησαν τοσοῦτον ἐνεργῶς εἰς τὴν Σταθεροποίησιν ἦσαν εὐλικρινεῖς, ἀνθρώποι, οἱ ὅποιοι ἐπλανήθησαν, καὶ διεψεύσθησαν εἰς τὰς προσδοκίας αὐτῶν. Ἀνθρώπινον τὸ πλανᾶσθαι. Πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς Σταθεροποιήσεως ἐδοκιμάσθη αὕτη καὶ εἰς ἄλλας Χώρας, καὶ ἀπέτυχεν οἰκτρῶς.

Ἄλλ' ὡς εὐλικρινεῖς Τραπεζίται οἱ κ. κ. Α. Κορυζῆς καὶ Α. Διομήδης πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν καὶ ὡς τίμοι ἀνθρώποι, καὶ ὡς τοιοῦτοι, ἀναγνωρίζοντες τὴν πλάνην καὶ τὰ σφάλματα αὐτῶν ἔχουσιν ἠθικὴν καὶ λογικὴν ὑποχρέωσιν ἀποκλειστικῶς, ὡς ἔγραψεν καὶ ἐν τῇ ἐπιστολῇ του ὁ κ. Α. Κορυζῆς, ν' ἀναλάβωσι καὶ ὅλας τὰς εὐθύνas τῆς πράξεως αὐτῶν καὶ τοῦ σφάλματος, καὶ νὰ μὴ ζητοῦν κατὰ τὸν παραλογώτερον καὶ ἀπὸ τὴν ἀληθειάν, πλουτοῦντες καὶ ὑπερευτυχοῦντες καὶ ἐκ τοῦ σφάλματος αὐτῶν ἀντλοῦντες νέαν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν δύναμιν, ὅλον δὲ τὸ βῆρος τῶν συνεπειῶν τῆς πτώσεως τῆς Σταθεροποιήσεως, τοῦ μεγάλου αὐτῶν ἔργου, καὶ τοῦ μεγάλου σφάλματος νὰ ῥίψουν εἰς τὴν ῥάξιν τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν. Ἀσυνειδητοτέρα ἀξίωσις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ.

53. **Συμπέρασμα.**—Συνοψίζον ὅσα λεπτομερῶς ἀναφέρονται εἰς τὸ δεύτερον τοῦτο μέρος τῆς Ἐκθέσεώς μου, καταλήγω εἰς τὸ ἑξῆς συμπέρασμα:

α) Ὅτι κύριος χαρακτῆρ τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς (30 Μαοτίου 1841 μέχρι τῆς 14 Μαΐου 1928) ἦτοι ἐπὶ 87 ὅλα ἔτη ὑπῆρξεν ἀναμφισβητήτως χαρακτῆρ Τραπεζῆς Κτηματικῆς Πίστεως.

β) Ὅτι μετὰ τὴν ἀπόσχισιν τοῦ Ἐκδοτικοῦ Προνομίου ἢ Ἑθνικῆ Τράπεζα ὄφειλε κατὰ πᾶσαν λογικὴν σκέψιν νὰ παραμείνῃ τοιαύτη.

γ) Ὅτι οὐδεὶς ἀπολύτως λόγος συνέτρεχεν, ὅπως ἢ Ἑθνικῆ Τράπεζα, Τράπεζα Κτηματικῆς Πίστεως, σχηματίσῃ ἄλλην ἐξ ἰδίων ἐντελῶς κομικῶν κεφαλαίων, καὶ ἀπεκδυθῇ οὕτω τὸν κύριον αὐτῆς χαρακτῆρα.

δ) Ὅτι κεφάλαια ἄφθονα ὑπεράφθονα εἶχεν ἡ Ἐθνικὴ Τραπεζα εἰς δραχμάς, ὅπως ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ Κτηματικοῦ Κόσμου.

Αἱ διαρκεῖς καὶ ἐπὶ προθεσμίᾳ καταθέσεις, αἵτινες κατὰ Νόμον ἐχρησιμοποιοῦντο εἰς ἐνυπόθηκα δάνεια, ἀνήρχοντο τὴν 31 Δεκεμβρίου 1926 εἰς **844.959.147**.— ἐνῶ συγχρόνως εἰς τὸ Ταμεῖον αὐτῆς ὑπῆρχον διαθέσιμα Τραπεζικὰ γραμμάτια **851.035.287**.— Τὰ δύο ταῦτα ποσὰ καὶ μόνον, ἐκτὸς τῶν συνομολογηθέντων ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς δανείων, ἤρκουν καὶ ὑπερήκουν, ὅπως ἱκανοποιηθῶν πᾶσαι αἱ ἀξιώσεις πρὸς χορήγησιν ἐνυποθήκων δανείων.

ε) Ἡ Ἐθνικὴ Τραπεζα μετὰ τὴν ἀπόσχισιν τοῦ Ἐκδοτικοῦ Προνομίου, διατηροῦσα τὸν ἕτερον αὐτῆς χαρακτῆρα τῆς Τραπεζῆς Κτηματικῆς Πίστεως εἶχε Μετοχικὸν καὶ Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον κατὰ τὸν Ἰσολογισμὸν τῆς 31 Δεκεμβρίου 1928 **1.205.393.789**.— Μὲ τοιοῦτον κολοσσιαῖον κεφάλαιον δὲν ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ὡς Τραπεζα Κτηματικῆς Πίστεως. Πῶς ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ἡ νέα Κτηματικὴ μὲ ἐν εἰκονικὸν κεφάλαιον 80.000.000 Κατὰ ποίαν λογικὴν;

στ) Ὅτι ἡ συνομολόγησις ἐν Λονδίῳ δανείου 5.000.000 λιρῶν, ὅπως χρησιμοποιηθῆ δῆθεν εἰς ἐνυπόθηκα δάνεια καὶ εἰς λίρας ἀποτελεῖ πρᾶξιν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἀξίαν ἀνστηρᾶς καταδίκης.

Κατὰ τὸν Ἰσολογισμὸν τῆς 31 Δεκεμβρίου 1927 ὑπῆρχε διαθέσιμον συνάλλαγμα ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ διὰ λογαριασμὸν τῆς Τραπεζῆς 204.946.308 δραχμῶν. Ἐκτὸς τούτου ὑπῆρχον ὁμολογίαι Ἐθνικῶν δανείων εἰς χρυσὸν καὶ εἰς φράγκα **115.934.300** (ἧτοι λίραι 4.637.372.) Καθ' ὃν δηλαδὴ χρόνον ὁ Διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς συνῆπτε ἐν Λονδίῳ δάνειον 5.000.000 (πραγματικῶς 4.546.000) ἡ Ἐθνικὴ Τραπεζα εἶχεν εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῆς ἀνώτερον ποσὸν εἰς χρυσόν. Ἀνάγκη δανείου δὲν ὑπῆρξεν.

ζ) Ὅτι αἱ λίραι τοῦ δανείου τῶν 5.000.000 δὲν εἰσῆλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα, οὔτε ἐχρησιμοποιοῦντο εἰς χορήγησιν ἐνυποθήκων δανείων. Κανεὶς ὀφειλέτης δὲν ἔλαβε λίρας, ὅλοι ἔλαβον δραχμάς. Τὸ δάνειον τῶν 5.000.000 λιρῶν ἐχρησιμοποιοῦντο εἰς ἄλλους σκοποὺς καὶ ὑπόπτους προσωπικὰς ἐπιχειρήσεις τῶν Διοικούντων τὴν Τραπεζαν. Ἠγοράσθησαν χροῶγραφα ξένων Κρατῶν, ἐξ ὧν προῆλθε μεγάλη ζημία.

η) Ἡ σύστασις τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς διὰ γλίσχρων καὶ εἰκονικῶν κεφαλαίων ἀπέβλεψε πρωτίστως εἰς τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἀπὸ τῶν νομίμων αὐτῆς ὑποχρεώσεων, νὰ δανείξῃ δηλ. τοὺς ἐνυποθήκους ὀφειλέτας πρὸς 6%, ἄνευ ἐξαμηνιαίων ἀνατοκισμῶν καὶ ὑπερημερίας, διατηροῦσα συγχρόνως ὅλας τὰς ἐπὶ 87 ὄλα ἔτη γενομένας ὑπὸ τοῦ Κράτους παραχωρήσεις καὶ δωρεὰς διὰ τῶν ἐπανειλημμένων ἀνανεώσεων τοῦ Ἐκδοτικοῦ Προνομίου

Ὁ ἕτερος τῶν σκοπῶν τῆς συστάσεως τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς ὑπῆρξε καθαρῶς προσωπικός. Ὁ Διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἐγένετο καὶ Δι-

οικητής τῆς Κτηματικῆς, συμμετοχος συγχρόνως τῆς ἐκ 454.000 λιρῶν προμηθείας τοῦ δανείου κατὰ τὸ τρίτον.

θ) Ὅτι ἀπολύτως καμμίαν σημασίαν δὲν ἔχει εἰς τὴν κρίσιν παντὸς εὐσυνειδήτου καὶ τιμίου ἀνθρώπου, ἂν οἱ ὀφειλέται ὑπέγραψαν συμβόλαια εἰς λίρας, ἐφ' ὅσον Κυβερνῶντες καὶ Τραπεζίται ἐπισήμως καὶ ἐντόνως καὶ ἐπανειλημμένως ἐβεβαίουν αὐτούς, ὅτι ἡ Σταθεροποίησις εἶναι ἔργον *ἐς ἀεὶ καὶ οὐχὶ ἐς τὸ παραχρῆμα*, ὅτι δηλαδή ἡ Σταθεροποίησις θὰ μείνῃ ἀδιατάρακτος εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ ὅτι εὐχερῆς πάντοτε θὰ εἶναι ἡ ἀπόκτησις λιρῶν, πρὸς 375 δραχμῶν.

Αἱ θύραι τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, ἐβεβαίουν ὁ κ. Α. Διομήδης, θὰ εἶναι πάντοτε ἀνοικταί. Ἄν ἐκλείσῃ, ποῖος πταίει; (!)

ι) Ὅτι ὁ Διοικητὴς καὶ Ὑποδιοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς δανείζοντες τοὺς Κτηματίας πρὸς 10 % ἀντὶ 9 %, ὡς ὀρίζει ὁ Νόμος καὶ τὸ ἴδιον Καταστατικὸν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ὑπέπεσαν εἰς πρᾶξιν ποινικῶς διωκτέαν, καὶ ὅτι τὸ 1 ἐπὶ πλέον εἰσπραχθὲν τοῖς ἑκατὸν εἶναι ἀχρεώστητον, καὶ ἐπομένως ἐπιστρεπτέον.

ια) Ὅτι ὁ Διοικητὴς καὶ Ὑποδιοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς εἰσπράξαντες παρὰ τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν ἀνατοκισμοὺς καὶ ὑπερμεριᾶς ὑπέπεσαν εἰς πρᾶξιν ποινικῶς διωκτέαν, καὶ ὅτι τὰ διὰ τῆς τοκογλυφικῆς ταύτης μεθόδου ἐπὶ πλέον καὶ παρανόμως εἰσπραχθέντα εἶναι ἀχρεώστητα καὶ ἐπιστρεπτέα.

Σημείωσις (!). Ὅπως ἐννοήσῃ τις ὅλην τὴν κουφόνοιαν, ἣτις ἐπρυτάνευεν ἐν τῇ κεφαλῇ τῶν ἰδρυτῶν τῆς Σταθεροποιήσεως, καὶ κατόπιν Διοικητῶν τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, δύναται ν' ἀναγνώσῃ τὰ κατωτέρω, ληφθέντα ἐκ τῆς Ἐκθέσεως τοῦ κ. Α. Διομήδους, Διοικητοῦ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τοῦ Ἀπολογισμοῦ τοῦ 1928.

Ὁ κ. Α. Διομήδης γράφει ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς.

«Κατὰ τὸ πρῶτον τοῦτο ἔτος τῆς διαχειρήσεως ἡ καθοδηγήσασα ἡμᾶς ἀρχὴ ὑπῆρξε αὕτη, πῶς νὰ διατηρήσωμεν ἀκεραίαν ἀδιατάρακτον τὴν διὰ τοσοῦτων κόπων σταθεροποιηθεῖσαν ἀξίαν τῆς δραχμῆς. Πῶς δηλαδή ἡ νομισματικὴ μονὰς καὶ ὀρισμένον βῆρος χρυσοῦ, νὰ ἔχουν ἀμφότερα τὴν αὐτὴν δύναμιν. — Εἰς τὴν μέριμναν ταύτην ἐνομίσαμεν ταύτην ὅτι ἔπρεπε νὰ ὑποχωρήσουν ὅλαι αἱ ἄλλαι Τραπεζιτικαὶ ἐνέργειαι, καὶ φροντίδες τ' ἀποτελέσματα ὑπῆρξαν ἀπολύτως *ἱκανοποιητικά*. Καθ' ὅλην τὴν ἀπὸ Μαΐου περιόδον μέχρι σήμερον (καὶ τὰ πρῶτα βήματα μᾶς μεταρρυθμίσεως καὶ μάλιστα μεταρρυθμίσεως τοσοῦτον ὀξυκτῆς εἶναι τὰ μᾶλλον ὀλισθηρά), *οὐδ' ἐπὶ στιγμήν* ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἠσθάνθη ἀπειλήν τινὰ διαγραφομένην, *οὐδ' ἐπὶ στιγμήν* τὰ τεθέντα ἰσχυρὰ θεμέλια τῆς κωλοφορίας ἐδίχθησαν. Ἐξ ἐναντίας μάλιστα, κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους τὰ θεμέλια ταῦτα ἀπέβησαν ἰσχυρότερα δι' αὐξήσεως τοῦ καλύμματός, τὸ αἶσθημα δὲ τῆς ἀπολύτου πεποιθήσεως, ὅτι ἀκλόνητοι εἶναι αἱ βάσεις τοῦ νομίσματος ἡμῶν, ἐπέτρεψαν εἰς τὴν Διοίκησιν ν' ἀρχίσῃ στρέφουσα τὴν προσοχὴν τῆς καὶ πρὸς τ' ἄλλα κύρια ἔργα τῆς Τραπεζῆς».

Ὅταν οἱ ἀνίδεοι ὀφειλέται τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς ἀνεγίνωσκον τὰς αἰσιδοῦξους ταύτας καὶ κατηγορηματικὰς βεβαιώσεις τοῦ κ. Α. Διομήδους περὶ τῆς σταθερότητος τῆς Σταθεροποιήσεως, θὰ εὐρεθῆ κανεὶς ἔχων κόκκον λογικῆς εἰς τὸ κρανίον καὶ ἔχων συνειδήσιν ἐν τῇ καρδίᾳ ὅστις νὰ καταδικάσῃ τοὺς ὀφειλέτας, διότι ὑπέγραψαν συμβόλαια εἰς λίρας;

54. **Νομικαὶ ἀπόψεις.** Ἐπιπέειν, ἀπόψεως, ἂν ἐξετασθῆ ἡ ὑπόθεσις αὐτῆ τῶν εἰς χροσὸν ὀφειλετῶν τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς, πάλιν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καταλήξῃ τις εἰς συμπέρασμα ἄλλο, εἰ μὴ ὅτι οἱ ὀφειλέται καμμίαν ἀπολύτως δὲν ἔχουν Νομικὴν ὑποχρέωσιν νὰ καταβάλλουν τὸ χρέος αὐτῶν εἰς λίρας, ὡς ὀρίζει τὸ συμβόλαιον, ἐφ' ὅσον ἡ ἀδυναμία τῆς εὐρέσεως λιγῶν εἶναι καταφανής. In impossibilitibus nulla obligatio.

Ἄλλ' ἔτι καταφανέστερον εἶνε τοῦτο. Ὅτι κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου ὁ συμβαλλόμενος ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ ἐκπληρῇ τὰς ἐκ Συμβάσεως ὑποχρεώσεις του, ἐφ' ὅσον κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐκπληρώσεως τῆς Συμβάσεως συντρέχουσιν οἱ αὐτοὶ ὅροι, οἵτινες ὑπῆρχον καθ' ἣν ἡμέραν ὑπεγράφη ἡ Σύμβασις, καθ' ἣν ἡμέραν ἀνελήφθησαν αἱ ὑποχρεώσεις, Clausula in rebus sic stantibus. Ἐὰν δι' ἓνα ἢ ἄλλον λόγον, ἀνεξαρτήτως τῆς θελήσεως τῶν συμβληθέντων, δὲν ὑφίστανται πλέον οἱ αὐτοὶ ὅροι, οἵτινες ὑπῆρχον κατὰ τὴν ὑπογραφὴν τῆς Συμβάσεως, ἡ Σύμβασις δὲν ἐκτελεῖται.

Ἄλλ' ὑπάρχει ἐπίσης ἡ ἔνστασις τοῦ ἀπροβλέπτου. Τὰ συμβόλαια τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς ἀναγράφουσι πληρωμὴν εἰς λίρας ἢ εἰς συνάλλαγμα ὄψεως ἐπὶ Λονδίνου. Οἱ ὀφειλέται ὑπέγραψαν ἔχοντες ὑπ' ὄψιν, ὅτι εἰς πᾶσαν στιγμὴν ἠδύνατο νὰ δώσουν 375 δραχμὰς, καὶ νὰ προμηθευθοῦν μίαν λίραν ἢ ἐν συνάλλαγμα ὄψεως, διότι τὴν προμήθειαν ταύτην ἐπέβαλεν εἰς τὴν Ἐκδοτικὴν Τράπεζαν τὸ Κράτος καὶ ὁ Νόμος. Ἦτο δυνατὸν ὀφειλέται ἔχοντες τόσας ἐπισήμους καὶ κατηγορηματικὰς διαβεβαιώσεις τοῦ Κράτους καὶ τῶν Τραπεζιτῶν, ὅτι ἡ εὔρεσις λιγῶν ἦτο εὐκόλος καὶ Νόμῳ ἐπιβεβλημένη εἰς τὴν Ἐκδοτικὴν Τράπεζαν, νὰ προΐδουν, ὅτι θὰ πέσῃ ἡ Σταθεροποίησις, καὶ ὅτι ἄλλος Νόμος τοῦ Κράτους θὰ ἠμποδίζεν αὐτοὺς νὰ εὔρουν λίρας ἢ συνάλλαγμα, ὄψεως ἐπὶ Λονδίνου, πράγμα ὑπὸ τοῦ Νόμου θεωρούμενον πλέον ὡς ἐγκλημα διωκτέον καὶ ποινῆς ἄξιον.

Πῶς ὁ ἀπὸ τὸ Κανλι-Καστέλλι τοῦ Ἡρακλείου φίλος μου Δημήτριος Μεταξάκης, καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ὀφειλέται τῆς Κτηματικῆς, ἀναγινώσκοντες καθ' ἡμέραν τὰς τόσον ἐπισήμους καὶ κατηγορηματικὰς διαβεβαιώσεις τοῦ Γ. Καφαντάρη, τοῦ Διοικητοῦ τῆς Ἐκδοτικῆς Τραπεζῆς Α. Διομήδους, καὶ τὰς ἐπιστολάς τοῦ Α. Κορυζῆ θὰ ἠδύνατο νὰ προΐδουν, ὅτι ὅλαι αὐταὶ αἱ δηλώσεις ἦσαν συγχαιμερὰ ψεῦδη, καὶ ὅτι μόνον παγὶς ἐστήνετο δι' αὐτοὺς;

Θὰ θεωρηθῆ λοιπὸν ἄξιον ὑπὸ οἰουδήποτε Δικαστοῦ νὰ τιμωρηθοῦν οἱ ὀφειλέται, οἱ εἰς οὐδὲν πταίσαντες, καὶ νὰ βραβεύωνται ὑπὸ τῶν Δικαστηρίων οἱ Τραπεζίται, οἱ μόνοι ἔνοχοι τῆς Σταθεροποιήσεως; Θὰ ὑπάρξῃ Δικαστὴς ἐν Ἑλλάδι, ὅστις θὰ ἐπιδοκιμάσῃ τοιαύτην ἀσυνείδηταν λύσιν;

55. **Γαλλικὰ Δικαστήρια.**— Ἄλλ' ὅπως ἐννοήσῃ πᾶς τις ποῖον σεβασμὸν ἢ Δικαστικὴ Ἀρχὴ ἄλλων Χωρῶν, καὶ ἰδίως ἐν Γαλλίᾳ, δεικνύει πρὸς τὴν ἔννοιαν τοῦ Ἐθνικοῦ Νομίσματος καταδικάζουσα πᾶσαν ἔμμεσον ἢ ἀμε-

σον προσπάθειαν πρὸς ἀποφυγὴν τῶν συνεπειῶν τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας παραθέτω ἀπόφασιν τοῦ Γαλλικοῦ Πρωτοδικείου Laval, διὰ τῆς ὁποίας ἀποκαλύπτεται πόσον εὐρέως ἐκτείνεται ἡ ἔννοια τοῦ Γαλλικοῦ Νομίσματος (1).

Ἐπρόκειτο περὶ Συμβάσεως μισθώσεως ἐνὸς ἀγροκτίματος, ἐν ἧ ὁ μισθωτὴς εἶχεν ἀνελάβει τὴν ὑποχρέωσιν τὰ καταβάλλη **10 χιλιάγραμμα τυροῦ**, οὔτινος ἡ τιμὴ θὰ καθορίζετο ἐπὶ τῆς τρεχούσης ἀξίας αὐτοῦ εἰς τὸ Χρηματιστήριον τῶν Παρισίων.

Τὸ δικαστήριον λαμβάνον ὑπ' ὄψιν, ὅτι τοιαύτη ῥήτρα προφανῶς σκοπὸν ἔχει πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ἐκμισθωτοῦ νὰ τὸν προφυλάξῃ πάσης ὑποτιμῆσεως τοῦ φράγκου, θεωρεῖ τὴν τοιαύτην πληρωμὴν διὰ τυροῦ εἰς τὴν τρέχουσαν εἰς τὸ Χρηματιστήριον τῶν Παρισίων τιμὴν, *ὡς πληρωμὴν εἰς χρυσόν*. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Νόμος, ὅστις ἐπέβαλε τὴν Ἀναγκαστικὴν Κυκλοφορίαν, εἶναι Νόμος ἐπιβληθεὶς πρὸς τὸ οἰκονομικὸν συμφέρον τῆς χώρας, ὡς μέτρον τάξεως, εἶναι δηλαδὴ Νόμος δημοσίας τάξεως, ὅστις ἐπιβάλλεται εἰς ὅλους τοὺς Γάλλους τοὺς συμβαλλομένους μεταξύ των ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἀναλαμβάνουσαν ὑποχρεώσεις ἐκτελεστέας ἐν Γαλλίᾳ. Ἐπειδὴ ἐξ ἄλλου πᾶσα ῥήτρα, ἣτις ἔχει ὡς σκοπὸν τὴν ἀποφυγὴν ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἀπὸ τῶν ἐπιζημιῶν συνεπειῶν τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας, ἀντίκειται εἰς Νόμον δηλαδὴ δημοσίας τάξεως, οἷος εἶνε ὁ Νόμος περὶ Ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας τὸ Γαλλικὸν Πρωτοδικεῖον ἐκήρυξεν **ἄκυρον** τὴν Σύμβασιν τοῦ τυροῦ,

Αἱ Συμβάσεις τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς περὶ πληρωμῆς εἰς λίρας τῶν ἐνυποθήκων δανείων δὲν ἀντιβαίνουνσιν ἄραγε εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ Ἐθνικοῦ Νομίσματος ;

Ἡ Ἀναγκαστικὴ παρ' ἡμῖν Κυκλοφορία δὲν εἶναι Νόμος δημοσίας τάξεως, ἡ τήρησις αὐτοῦ δὲν πρέπει νὰ ἐπιβληθῇ εἰς ὅλους ;

Σημείωσις (1). Π. Ν. Βαρελᾶ Δικηγόρου. Αἱ ρήτραι εἰς χρυσὸν ὑπὸ Ἀναγκαστικὴν Κυκλοφορίαν (σελ. 40).

ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΠΙΣΤΙΣ ΚΑΙ ΚΤΗΜΑΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ

ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΕΝΥΠΟΘΗΚΑ ΔΑΝΕΙΑ ΚΤΗΜΑΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Νόμου Κ. Βαρβαρέσου 29ης Ἰουλίου 1932 μέχρι τῆς 26 Ἰουνίου 1935 ἡμέρας ἐκδόσεως τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Νόμου Γ. Πεσματζόγλου.

Ὡς εὐκόλως καὶ ἀφόβως ἀπείροις ἀνδράσι νομοθετοῦμεν.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΝΟΜΟΙ Ε΄ Ι.

ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΠΙΣΤΙΣ ΚΑΙ ΚΤΗΜΑΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΤΗΜΑΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ ΚΤΗΜΑΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Νόμου Κ. Βαρβαρέσου 29 Ἰουλίου 1932 μέχρι τῆς 26ης Ἰουνίου 1935 ἡμέρας ἐκδόσεως τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Νόμου Γ. Πεσματζόγλου.

I

1. **Νομισματικὴ μονάς.** — Τὸ Κράτος, ἄσκοῦν τὸ κυριαρχικὸν αὐτοῦ δικαίωμα τῆς ἐκδόσεως νομίσματος ὀρίζει, καθ' ὃν τρόπον ἐννοεῖ καὶ θέλει, τὸ εἶδος τῆς νομισματικῆς μονάδος, ἐπὶ τῆς ὁποίας βασιίεται καὶ προσαρμόζεται τὸ νομισματικὸν αὐτοῦ σύστημα. Ἡ νομισματικὴ αὕτη μονάς εἶναι διάφορος παρὰ τοῖς διαφόροις λαοῖς, κατὰ τὴν ἰδιόρρυθμον ἐκάστου αὐτῶν θέλησιν. Παρ' ἡμῖν νομισματικὴ μονάς ὠρίσθη ἡ **δραχμὴ**. Ἡ λέξις παράγεται ἐκ τοῦ ῥήματος **δράττω, κρατῶ σφικτῶς εἰς τὴν κλειστήν παλάμην**, καὶ ἔχει ἱστορικὴν προέλευσιν. Ὁ Φεῖδων ὁ παλαιὸς Βασιλεὺς τοῦ Ἄργους, ὅστις πρῶτος, ὡς φαίνεται, ἐξέδωκε νόμισμα ἐν Ἑλλάδι (900 π. Χ.) ὠρισεν ὡς νομισματικὴν μονάδα τὸν **σιδηροῦν ὄβελόν**. Πέντε σιδηροὶ ὄβελοί, τοὺς ὁποῖους ἠδύνατο νὰ δράξῃ ἡ παλάμη, ἀπετέλεσαν μίαν **δραχμὴν**. (1)

2. **Χρυσὴ βάσις.** — Ποῖον τὸ νομικὸν περιεχόμενον τῆς Ἑλληνικῆς δραχμῆς. Διὰ νὰ μὴ ἐπεκτείνωμαι εἰς παλαιότερους χρόνους, ἡ δραχμὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου ὠρίσθη ἀπὸ τῆς 23 Δεκεμβρίου 1865, ὅτε συνήφθη ἡ Λατινικὴ Ἐγίσις, ἴση πρὸς μίαν μονάδα χρυσοῦν. Ἡ Ἑλληνικὴ δραχμὴ ἰσάζει πρὸς ἓν φράγκον χρυσοῦν. Τὸ χρυσοῦν 20 δραχμῶν τῆς Ἑλλάδος ἰσάζει

Σημ. (1). — Τὰ πρῶτα ἐν τῇ κυρίῳ Ἑλλάδι νομίσματα ἐκόπησαν ἐν Αἰγίνῃ, ὑπαγομένη ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ τυράννου τοῦ Ἄργους Φεῖδωνος, Φεῖδῶνεια ἀποκληθέντα. Ταῦτα δὲ ἦσαν ἀργυρὰ διδραχμια φέροντα **χαρακτῆρα** (ἔμβλημα) θαλασσίαν χελώνην, εἶτα δὲ καὶ χερσαίαν. Ἡ χελώνη συμβολίζουσα τὸν Οὐράνιον θόλον ἦν ἔμβλημα τῆς Οὐρανίας Ἀφροδίτης, ἥτις παρὰ τοῖς Φοίνιξι καὶ Ἀσσυριοῖς ἦν θεὰ τοῦ ἐμπορίου.

Π. Θεοδοροπούλου. Ἀριστοτέλους. «Πολιτικά», μεταφράσις, ἐν ἧ καὶ Πλούτος Σχολίων καὶ σημειώσεων, καθιστοῦν τὸ ἔργον τοῦ σοφοῦ μεταφραστοῦ ἀληθῶς πολύτιμον (Σελίς 291).

καὶ ἰσότημον πρὸς τὸ χρυσοῦν 20 φραγκον τῆς Γαλλίας. Δηλαδή νομισματικὴ **βάσις χρυσοῦ**. Ἐναλογία 1 πρὸς 1.

Πρὸς διευκόλυνσιν τῶν συναλλαγῶν τὸ Κράτος διὰ τῆς Ἐκδοτικῆς αὐτοῦ Τραπεζῆς ἐξέδωκεν ἐκτὸς τῶν μεταλλικῶν νομισμάτων καὶ Τραπεζικὰ Γραμματίαια ἑξαργυρώσιμα ἐν ὄψει, δηλαδή ἰσάζια καὶ **ἰσότημα πρὸς χρυσόν**. Τὰ Τραπεζικὰ ταῦτα Γραμματίαια ἀποτελοῦσι μίαν ἐπίσημον ὁμολογίαν τοῦ Κράτους. Ποίαν; Ὅτι ὁ κάτοχος Τραπεζικοῦ Γραμματίου δικαιούται εἰς πᾶσαν στιγμήν, νὰ ἑξαργυρώσῃ τὴν ὁμολογίαν αὐτὴν μὲ χρυσὸν ἴσον πρὸς τὴν ὀνομαστικὴν ἀξίαν τοῦ Τραπεζικοῦ Γραμματίου.

Ὁ κάτοχος λ. χ. ἐνὸς 100 δραχμῶν Τραπεζικοῦ Γραμματίου εἶναι κάτοχος μιᾶς ὁμολογίας τοῦ Δημοσίου, τὴν ὁποίαν τὸ Δημόσιον ὑποχρεοῦται εἰς πᾶσαν στιγμήν, ἅμα τῇ ἐμφανίσει, νὰ ἐξοφλήσῃ μὲ ἰσότημον χρυσόν, δηλαδή μὲ 100 δραχμὰς μεταλλικὰς τῆς Ἑλλάδος, ἢ μὲ 100 φράγκα, ἢ μὲ 4 Ἄγγλικὰς λίρας. Καὶ ὁ κάτοχος τοῦ Τραπεζικοῦ Γραμματίου τῶν 100 δραχμῶν ἔχει ἐπίσης τὸ δικαίωμα, μὲ τὸ εἰς χεῖράς του Τραπεζικὸν τοῦτο Γραμματίον τῶν 100 δραχμῶν, νὰ ἐξοφλήσῃ ἴσης ἀξίας χρέος του εἰς χρυσόν, ἢ ξένον συναλλάγμα, ἢ εἰς φράγκα 100 ἢ εἰς 4 λίρας.

3. **Ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία.** — Ἐρχεται ὁμως δυστυχοῦς

*Τρίτη, Τετάρτη χλιβερῆ, Πέφτη φαρμακωμένη,
Παρασκευὴ ξημέρωμα, μὴν εἶχε ξημερώση.*

Ἐρχεται δηλαδή ἡμέρα, καθ' ἣν τὸ Κράτος δι' ἓνα ἢ ἄλλον λόγον, διὰ τὰς ἀμαρτίας αὐτοῦ καὶ τῶν ὑπηρετῶν του καὶ τοὺς ἐκατέρωθεν ἐκτροχιασμούς, περιέρχεται εἰς τὴν ἀνάγκην ν' ἀθετήσῃ τὴν ὑπογραφὴν αὐτοῦ εἰς τὰς ἐκδοθείσας ὁμολογίας, δηλαδή εἰς τὰ Τραπεζικὰ Γραμματίαια τῆς Ἐκδοτικῆς Τραπεζῆς.

Τὸ Κράτος εὐρισκόμενον πρὸ ἀνυπερβλήτων περιστάσεων, καὶ περὶ τοῦ ἀνυπερβλήτου τούτου μόνον τὸ Κράτος εἶναι ἀρμόδιον νὰ κρίνῃ, ἔρχεται καὶ διακηρύσσει ἐν τῇ παντοδυναμίᾳ αὐτοῦ, εἰς πάντας, ἡμεδαποὺς καὶ ξένους, ὅτι δὲν εἶναι πλέον εἰς θέσιν νὰ συμμορφωθῇ πρὸς ὅσας ἔδωκε ὑποσχέσεις περὶ πληρωμῆς ὑποχρεώσεων του εἰς χρυσὸν οἰασδήποτε φύσεως.

Δὲν ἀναγνωρίζει πλέον τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ νὰ ἀνταλλάσῃ, εἴτε νὰ ἑξαργυρώσῃ μὲ χρυσὸν εἰς οἰανδήποτε στιγμήν, ἢ ἔστω μὲ ἰσότημον συναλλάγμα τὰ Τραπεζικὰ Γραμματίαια. Ἡ τοιαύτη ἀθέτησις τοῦ Κράτους ἐν τῇ Δημοσιονομίᾳ Ἐπιστήμη ὀνομάζεται ἔξοδος ἐκ τῆς χρυσοῦς βάσεως, καὶ εἴσοδος εἰς τὴν Ἀναγκαστικὴν Κυκλοφορίαν. Τὸ Τραπεζικὸν Γραμματίον μεταβάλλεται τότε εἰς ἀπλοῦν Χαρτονόμισμα δεκτὸν εἰς πᾶσαν οἰασδήποτε φύσεως συναλλαγὴν εἰς τὴν ὀνομαστικὴν αὐτοῦ ἀξίαν.

Εἶναι, τὸ χαρτονόμισμα, μία ἀπόδειξις, ὅτι τὸ Κράτος χρεωστεῖ εἰς τὸν κάτοχον τοῦ χαρτονομίσματος τὴν ἐν αὐτῷ ἀναγραφομένην ἀξίαν, τὴν ὁποίαν καὶ θὰ ἀποδώσῃ τῷ κομιστῇ εἰς ἀόριστον προθεσμίαν καὶ ἄνευ τόκου.

4. **Συνέπεια Ἀναγκαστικῆς.** — Οὕτω τὸ Κράτος, ὅπερ εἶναι καὶ ὁ κύριος καὶ ὁ μεγαλύτερος εἰς χρυσὸν ὀφειλέτης, ἀφοῦ εἶναι ὁ ὀφειλέτης τῶν ἐκδοθέντων εἰς χρυσὸν παρ' αὐτοῦ Τραπεζικῶν Γραμματίων, *περαιορεῖ* διὰ τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ πληρωμῆς εἰς χρυσόν, ἐξοφλεῖ τοῦ λοιποῦ τὰς εἰς χρυσὸν ὑποχρεώσεις του μὲ Ἀναγκαστικὸν Χαρτονόμισμα εἰς τὴν ὄνομαστικὴν του ἀξίαν. Τί συμβαίνει ὡς πρὸς τὸν ἰδιώτην;

Ὁ κάτοχος ἐνὸς Τραπεζιτικοῦ Γραμματίου ἠδύνατο καὶ ἐδικαιοῦτο, ὡς εἶπον, νὰ ἐξοφλῇ μίαν συναλλαγματικὴν του εἰς χρυσὸν 100 λ. χ. δραχμῶν μὲ τὸ εἰς χεῖρας του Τραπεζικὸν Γραμματίον, διότι χρυσός, διότι συναλλαγματικὴ εἰς χρυσόν, ἔν τῶκ εἰς χρυσόν, ἦτο τὸ Γραμματίον τοῦτο. Ὅταν ὅμως τὸ Κράτος ἔρχεται διὰ τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας, καὶ ἀθετεῖ τὴν ὑποχρέωσίν του, ἥτις καθίστα τοῦτο δεκτόν, ὡς ἰσότιμον χρυσοῦ, πῶς ὁ ὀφειλέτης θὰ ἐξοφλήσῃ τὸ εἰς χρυσὸν χρέος του; Δὲν *περαιορεῖται* κατ' ἀνάγκην καὶ ὡς πρὸς αὐτὸν ἡ ῥήτρα πληρωμῆς εἰς χρυσόν; Δὲν εἶναι παράτολμον ἄγαν καὶ δὲν εἶναι ἀνήθικος ὁ ἰσχυρισμός, ὅτι τὸ Κράτος μόνον δι' ἑαυτὸ *περαιορεῖ* διὰ τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας τὰς ὑποχρεώσεις του, εἰς χρυσόν, καὶ ὅτι οἱ ἰδιῶται, εἰς χεῖρας τῶν ὁποίων τὰ Τραπεζικά Γραμματία διὰ τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας ἔπαυσαν νὰ εἶναι χρυσός καὶ μετεβλήθησαν εἰς χαρτονόμισμα, ὑποχρεοῦνται πλέον ν' ἀναζητήσωσι χρυσόν, καὶ μὲ χρυσὸν νὰ ἐξοφλήσουν ὑποχρεώσεις, τὰς ὁποίας ἀνέλαβον, ὅταν τὸ εἰς χεῖρας αὐτῶν Τραπεζικὸν Γραμματίον ἦτο χρυσός;

Εἶναι κατὰ ταῦτα φανερόν, ὅτι οὔτε ἠθικῶς, οὔτε λογικῶς, ἀλλ' οὔτε καὶ νομικῶς δύναται ποτε νὰ ἐγερεθῇ ἀμφισβήτησις, ὅτι διὰ τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας Νόμου δημοσίας τάξεως *περαιοροῦνται* πᾶσαι αἱ εἰς χρυσόν ῥήτραι καὶ τοῦ Κράτους καὶ τῶν ἰδιωτῶν, καὶ ὅτι διατηρεῖται ἡ ὄνομαστικὴ ἀξία τοῦ Χαρτονομίσματος. Ὅτι δηλαδὴ ἡ πρῶν χρυσοῦ δραχμὴ εἶναι ἴση πρὸς μίαν δραχμὴν χαρτίνην, καὶ ὅτι μὲ χαρτίνας δραχμὰς δύναται νομίμως πᾶς τις νὰ ἐξοφλήσῃ χρέος του προηγουμένον εἰς χρυσόν.

5. **Συμβάσεις εἰς χρυσὸν μετὰ τὴν Ἀναγκαστικὴν Κυκλοφορίαν.** — Ἀμφισβήτησις ὅμως ἠγέρθη καὶ ἔριδες μετὰ τῶν Θεωρητικῶν, περὶ τῆς τύχης τῶν διαφόρων εἰς χρυσὸν ρητρῶν τῶν ἐντεθειμένων εἰς Συμβάσεις μετὰ τὴν ἐπιβολὴν τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας. Ἐκ τῆς ἔριδος δύο κυρίως μαχόμεναι ἀλλήλας ἀνεπτύχθησαν θεωρίαι. Ἡ μία ὑπὲρ τῆς ἀκυρότητος καὶ ἡ ἄλλη ὑπὲρ τοῦ ἐγκύρου τῶν εἰς χρυσὸν Συμβάσεων.

Δὲν ἀνήκει εἰς τὴν παρούσαν Ἐκθεσιν ἡ λεπτομερὴς θεωρητικὴ καὶ νομικὴ ἐξέτασις τοῦ ζητήματος τούτου, τῆς ἰσχύος, δηλαδὴ, τῶν εἰς χρυσὸν Συμβάσεων, τῶν συναφθεισῶν μετὰ τὴν ἐπιβολὴν τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας, ἐφ' ὅσον τὸ ζήτημα τοῦτο δὲν σχετίζεται μὲ τὸ ὑπὸ συζήτησιν θέμα, τῶν εἰς χρυσὸν ὀφειλῶν τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν τῆς Κτηματικῆς, ὀφειλῶν συναφθεισῶν πρὸ τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας.

Ὁ ὀφειλέτης εἰς χρυσὸν τῆς Κτηματικῆς Τραπεζίης, ὀφειλέτης εἰς Τραπεζικὰ Γραμμάτια, ἰσότημα χρυσοῦ, ἔχει ὅλον τὸ ἀναμφισβήτητον δικαίωμα νὰ καταβάλῃ τὰ Γραμμάτια ταῦτα μὲ τὴν ὀνομαστικὴν τῶν ἀξίαν εἰς ἐξόφλησιν τοῦ χρέους του, ἀκολουθῶν κατ' ἀνάγκην τὸ παράδειγμα τοῦ Κράτους, τὸ ὁποῖον ἐξέδωκε τὰ Τραπεζικὰ Γραμμάτια, καὶ ἀνεγνώρισε διὰ τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας τὸ ἄκυρον πάσης προγενεστέρας εἰς χρυσὸν ὑποχρεώσεως.

II

6. **Βασιλικὸν Διάταγμα τοῦ 1868.**— Πῶς ἐκανονίσθη τὸ ζήτημα τοῦτο ἐν Ἑλλάδι; Διὰ τοῦ Β. Α. τῆς 23 Δεκεμβρίου 1868, δι' οὗ ἐπεβλήθη ἐκ δευτέρου ἡ Ἀναγκαστικὴ Κυκλοφορία καὶ διὰ τοῦ ἄρθρου 4 ὠρίσθη, ὅτι τὰ κατὰ τὰς διατάξεις αὐτοῦ ἐκδιδόμενα γραμμάτια (γράφε χαρτονομίσματα) κυκλοφοροῦσιν ὑποχρεωτικῶς ἐπὶ τῇ ὀνομαστικῇ αὐτῶν ἀξίᾳ, *μὴ λαμβανομένης ὑπ' ὅσιν οἰασθῆποτε ἄλλης συμφωνίας, προϋπαρχούσης ἢ μελλούσης.*

Τὸ Β. τοῦτο Διάταγμα τοῦ 1868 ἔλυε ὀρθῶς καὶ κατὰ τρόπον ἀναντίρροτον, κατέλυε, δηλαδή, τὸ κῆρος πάσης εἰς χρυσὸν προηγουμένης συμφωνίας, ἐπαγόμενον ἄκυρότητα, οὐ μόνον εἰς τὰς πρὸ τῆς ἐπιβολῆς τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας εἰς χρυσὸν συμφωνίας, ἀλλὰ καὶ τὰς μελλούσας νὰ συναφθῶσι τοιαύτας, μετὰ τὴν ἐπιβολὴν τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας.

7. **Βασιλικὸν Διάταγμα τοῦ 1885.**— Τὸ Β. Διάταγμα τῆς 20 Σεπτεμβρίου 1885, ὅπερ ἐκυρώθη διὰ τοῦ Νόμου ΑΣΟΓ, ἐπέβαλε διὰ τετάρτην φορὰν τὸ καθεστὼς τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας ἐν Ἑλλάδι, διατηρηθὲν ἐπὶ 43 ὅλα ἔτη, μέχρι τῆς 14 Μαΐου 1928, ἡμέρας τῆς Σταθεροποιήσεως, διὰ τῆς ὁποίας ἐπανήλθομεν εἰς τὴν χρυσὴν βάσιν.

Διὰ τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ Διατάγματος τούτου ὠρίζετο, ὅτι τὰ ἐκδοθέντα Τραπεζογραμμάτια θέλουσι κυκλοφορεῖ ὑποχρεωτικῶς, ὡς νόμιμον νόμισμα, ἐπὶ τῇ ὀνομαστικῇ αὐτῶν ἀξίᾳ, ὡς τοιαῦτα δὲ θέλουσι δίδεσθαι καὶ λαμβάνεσθαι, *μὴ λαμβανομένης ὑπ' ὅσιν ἄλλης συμφωνίας προϋπαρχούσης.*

Ἀπὸ τοῦ ἄρθρου τούτου 1 παρελείφθησαν αἱ λέξεις «*ἢ μελλούσης*» ὡς κατὰ πλεονασμὸν, καθ' ὅσον βεβαίως ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐκυρήχθη ἄκυρον *διὰ τὸ παρελθόν*, κατὰ ποῖον βίασιμον ἐπιχείρημα θὰ θεωρηθῆ ἔγκυρον *διὰ τὸ μέλλον*, ἀφοῦ οἱ ἴδιοι ἀκριβῶς λόγοι, οἵτινες ὑπηγόρευον τὴν ἄκυρότητα τῶν προηγουμένων συμφωνιῶν, οἱ αὐτοὶ καὶ ἰσχυρότεροι ἔτι συνηγοροῦσιν ὑπὲρ τῆς ἐπεκτάσεως τῆς ἄκυρότητος, καὶ εἰς συμφωνίας συναφθείσας ὑπὸ τὸ καθεστὼς τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας. Ἄνευ τοιαύτης ἄκυρότητος θὰ πληθυνθῶσιν αἱ ῥήτραι, αἱ ἀποσκοποῦσαι τὴν ἀποτροπὴν τῆς ζημίας τοῦ δανειστοῦ ἐκ τῆς ὑποτιμῆσεως τοῦ Χαρτονομίσματος, καὶ ὅλαι αἱ ἐκ τῆς ὑποτιμῆσεως ταύτης ζημίαι θὰ πέσωσιν εἰς τὴν ῥάχιν τοῦ ὀφειλέτου, καταστρατηγουμένης οὕτω τῆς ἐννοίας τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας.

Ἡ Νομολογία τῶν Ἑλληνικῶν Δικαστηρίων, ἀφοῦ ἐδείχθη ἀρχικῶς πολεμία τῶν εἰς χρυσῶν συμφωνιῶν τῶν μετὰ τὴν ἐπιβολὴν τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας, αἱ κατὰ πάσης πληρωμῆς τῆς συναλλαγματικῆς διαφορᾶς, βραδύτερον ὑπέθαλψεν ἐμμέσως τὸ ἔγκυρον τῶν εἰς χρυσῶν συμφωνιῶν, καὶ ἀνεγνώρισεν ἔγκυρως τὰς συμφωνίας περὶ πληρωμῆς τῆς ἐπικαταλλαγῆς⁽¹⁾.

8. Ξένη Νομολογία.— Πῶς ἔχουσι τὰ τοῦ ζητήματος τούτου εἰς ἄλλα Κράτη.

Ἐν Γαλλίᾳ κρατεῖ ἀδιατάρακτος καὶ ἀμετάβλητος ἀνέκαθεν ἡ ἀντίληψις περὶ τοῦ ἀκύρου πασῶν τῶν εἰς χρυσῶν συμφωνιῶν, εἴτε συνήφθησαν αὐταὶ πρὸ τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας, εἴτε καὶ κατὰ τὴν ἰσχύον αὐτῆς. Καὶ ἡ ἀντίληψις αὕτη ἐθεμελιώθη ἐπὶ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Γαλλικοῦ Ἀρείου Πάγου τοῦ ἔτους 1873, δι' ἧς ἀνηρέθη ἡ ἀπόφασις τοῦ Ἐφετείου Λουὲ τοῦ ἔτους 1872, δι' ἧς ὠρίζετο τὸ ἐναντίον. Ἡ Γαλλικὴ Νομολογία ἐνέμεινε ἀτέγκτως εἰς τὸ νομικὸν πλᾶσμα: *Un franc vaut toujours un franc ἀνήγαγε δὲ τὴν ἀρχὴν ταύτην εἰς γενικὴν ἀρχὴν δημοσίας τάξεως ἀδικτον καὶ σεβαστὴν παρὰ τῶν συναλλασσομένων.*

Ἡ Γαλλικὴ Νομολογία ὠκοδόμησε τὸ ἀρραγὲς αὐτῆς οἰκοδόμημα ἐπὶ τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ ἀπὸ 12 Αὐγούστου 1870 νόμου, δι' οὗ ἐπεβλήθη ἡ Ἀναγκαστικὴ Κυκλοφορία, ἔχοντος δὲ οὕτω: «*A partir du jour de la promulgation de la présente loi, les billets de la Banque de France seront reçus comme monnaie légale par les caisses publiques et par les particuliers*», ἐν συνδυασμῷ μὲ τὸ ἄρθρον 3 τοῦ ἀπὸ 5 Αὐγούστου 1914 νόμου: «*Jusqu'à ce qu'il en soit disposé autrement par une loi, la Banque de France et la Banque d'Algérie sont dispensées de l'obligation de rembourser leurs billets en espèces*».

Ἐνίστε ἐπεκαλεῖτο, *ἐπικουρικῶς*, τὴν συνδρομὴν τοῦ ἄρθρου 1895 τοῦ Γαλλικοῦ ἀστικοῦ κώδικος: «*L'obligation qui résulte d'un prêt en argent, n'est toujours que de la somme énoncée au contrat. S'il y a en augmentation ou diminution d'espèces avant l'époque du paiement, le débiteur doit rendre la somme numérique prêtée et ne doit rendre que cette somme dans les espèces ayant cours au moment du paiement*».

Ἡ ἀρχὴ αὕτη ἐτηρήθη ἀναλλοίωτος μέχρι τῆς ἀνασταθεροποιήσεως τοῦ Γαλλικοῦ φράγκου.

9. Γερμανικὴ Νομολογία.— Διὰ Διατάγματος τῆς 23 Σεπτεμβρίου 1914 τὸ Συμβούλιον τῆς Γερμανικῆς Νομολογίας ἐκήρυξεν ἀκύρους ὄλας τὰς εἰς χρυσῶν συμφωνίας, αἵτινες συννομολογήθησαν πρὸ τῆς ἡμέρας τοῦ Διατάγματος. Δι' ἑτέρου δὲ Διατάγματος ἀπὸ 23 Νοεμβρίου 1914, συμφωνία περὶ πληρωμῆς εἰς χρυσῶν ἐκηρύχθησαν ἄκυροι καὶ διὰ τὸν ἐφεξῆς χρόνον.

Σημείωσις (1). Ἴδε περισπούδαστον Μελέτην Π. Βαρελά, Δικηγόρου «*Αἱ ρῆτραι εἰς χρυσῶν*» ὑπὸ Ἀναγκαστικὴν Κυκλοφορίαν.

Ἡ Γερμανικὴ Νομολογία ἐνέμεινε ἀτέγκτως ὡς καὶ ἡ Γαλλικὴ Νομολογία εἰς τὴν ἀρχὴν «Mark-Gleich Mark» (1).

10. **Ἀγγλικὴ Νομολογία.** — Ἡ Ἀγγλικὴ Νομολογία μετὰ τὴν ἄρσιν τῆς χρυσῆς βάσεως τῆς λίρας κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1931 δὲν ἀπεμακρύνθη τῆς ἀρχῆς, ὅτι μία λίρα ἀξίζει πάντοτε μίαν λίραν.

Κατ' ἀπόφασιν τοῦ Ἀγγλοῦ Δικαστοῦ ἀπορρίπτεται ἀγωγή στηριζομένη εἰς συμφωνίαν πληρωμῆς εἰς χρυσᾶς Ἀγγλικᾶς λίρας τῆς ὁρισμένης κατὰ τὴν 1 Σεπτεμβρίου 1928 (ἡμέρας συμφωνίας) περιοριστικότητος εἰς χρυσόν, μὲ τὴν αἰτιολογίαν, ὅτι ἡ χαρτίνη λίρα, ἀδιαφόρως τῆς ὑποτιμήσεως αὐτῆς, ἐξακολουθεῖ νομικῶς, ἐφ' ὅσον τὴν πραγματικὴν ὑποτίμησιν δὲν ἐπηκολούθησε καὶ νομικὴ ὑποτίμησις, ἰδιότης δηλαδὴ τῆς λίρας νὰ περιέχῃ τὴν αὐτὴν, ὡς καὶ πρότερον, ποσότητα χρυσοῦ. Κατὰ συνέπειαν, ἀφοῦ παρέχεται ἡ εὐχέρεια εἰς τὸν ὀφειλέτην νὰ καταβάλλῃ ἢ χρυσὸν ἢ χαρτίναν λίρας, ἐξοφλεῖ τὴν ὑποχρέωσίν του καταβάλλων χαρτίναν (2).

11. **Ἀναγκαστικὸς Νόμος τῆς 26 Ἀπριλίου 1932.** — Βλέπομεν οὕτως, ὅτι τὰ Νομοθετήματα τῶν σπουδαιοτέρων Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν ὡς καὶ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰ παρελθόντα ἔτη, δι' ὧν ἐπεβλήθη ἡ Ἀναγκαστικὴ Κυκλοφορία, ἠρμηγεύθησαν πάντοτε ὑπὸ τῆς νομολογίας τῶν Χωρῶν τούτων, ὅτι δὲν ἔχουσι κῆρος αἱ εἰς χρυσὸν συμφωνίαι, εἴτε προῦπῆραν τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας, εἴτε συννομολογήθησαν ὑπὸ τὸ κράτος αὐτῆς.

Πῶς ἔλυσεν ὁ νεώτερος Νομοθέτης τῆς Ἑλλάδος τὸ ζήτημα τοῦτο ;

Ὁ Νόμος 5422 τῆς 26 Ἀπριλίου 1932, δι' οὗ ἦρθη ἡ Σταθεροποίησις τῆς δραχμῆς, ἐπεβλήθη δὲ διὰ πέμπτην φορὰν ἡ Ἀναγκαστικὴ Κυκλοφορία ἐν Ἑλλάδι, εἶναι κατ' ὅλα **πρωτοφανῆς** καὶ **πρωτότυπος**, δικαιολογῶν τὸν μέγαν ἱστορικὸν Τάκτον, ὅστις ἔγραψε πρὸ πολλοῦ, ὅτι οἱ Ἕλληνες φύσει ῥέπουσιν εἰς ὅ,τι καινοφανῆς καὶ παρὰδοξον (3).

(1) Ἴδε βιβλ. Π. Ν. Βαρελά, δικηγόρου : *Αἱ ρητὶραι εἰς χρυσόν*.

(2) Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ ἐν Αἰγύπτῳ. Βλέπε σχετικὰ νομοθετήματα, ἅτινα διακρίνονται διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν σαφήνειαν ἐν τῇ ὑπ' ἀριθμ. 225]33 Προξ. Διτ. Ἀλεξανδρείας ἐν Θ. ΜΣΤ 519, ἐπικυρωθεῖσις διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 1875]35 Ἐφετ. Ἀθηνῶν ἐν Ἐφημερ. Ἑλλήνων Νομικῶν Γ' σελ. 260. (Βλ. καὶ παράγρ. 127).

Σημείωσις (3). Ἀγορεύον ἐσχάτως εἰς τὴν διαλυθεῖσαν Βουλὴν μεταμεσονυχτίας πρὸς ὄρας, ὅτε δέδυνε μὲν Ἄ Σιλάνια καὶ αἱ Πλειάδες, ἀμυδρῶς δὲ ὑπέφωσκε τῆς αὐγῆς τὸ σκόφος, κατὰ τὴν σύζητησιν τοῦ οἰκτροῦ ἐκείνου Νομοσχεδίου περὶ Ἀναλογικῆς, ἐκάλουν τοὺς Συναδέλφους μου Ἀντιπροσώπους τοῦ Ἔθνους νὰ ἐπιστήσουν τὴν προσοχὴν αὐτῶν εἰς ἕν ὅλως ἐξαιρετικὸν φαινόμενον, τὸ ὁποῖον ἐμφανίζεται πρὸ πολλοῦ εἰς τὴν χαρίεσσαν ταύτην καὶ ἰδιόρρυθμον γωνίαν τῆς Εὐρώπης, ἣτις ὀνομάζεται Ἑλλάς, καὶ εἶναι κοιτὶς καὶ γλυκεῖα Πατρίς τῶν σεμνῶν ἡμῶν καὶ εὐφρῶν Ἑλλήνων.

Ἐνθ' δηλαδὴ ἐμφανῶς ὑστερεῖ κατὰ πολὺ καὶ σπουδαίως ἡ Χώρα ἡμῶν πρὸς πᾶν ὅ,τι εἶναι καὶ θεωρεῖται εἰς ὅλον τὸν ἄλλον κόσμον ὀμαλὸν καὶ εὐπρεπὲς καὶ σὺνηθες τρέφει τὴν περιεργον καὶ ἀκατανόητον φιλοδοξίαν νὰ πρωτοστατῇ καὶ νὰ προηγήται εἰς πᾶν ὅ,τι εἶναι ἀνόμαλον, ἀπρεπὲς καὶ ἀσὺνηθες.

Ὁ Νόμος 5422 τῆς 26 Ἀπριλίου 1932 ἐνέχει ὅλα τὰ στοιχεῖα Νομοθετικῆς ἀνομαλίας καὶ ἀσὺνηθους ἀπρεπείας.

Ἡ πρωτοτυπία καὶ τὸ καινοφανές τοῦ Νόμου τούτου συνίσταται εἰς τοῦτο, ὅτι κατὰ τὸ ἄρθρον 4 καὶ 6 θεωροῦνται, ὡς **ἐγκυροὶ** ὅλαι αἱ προϋπάρχουσαι εἰς χρυσὸν συμφωνίαι, ἐνομοθετήθη δηλαδὴ διὰ τοῦ Νόμου 5422 τὸ ἀντίθετον ἀκριβῶς ἐκείνου, ὅπερ ἐνομοθετήθη διὰ τοῦ προηγηθέντος Νόμου ΑΣΟΓ, δι' οὗ ἐπεβλήθη ἡ Ἀναγκαστικὴ Κυκλοφορία τῷ 1885. Ἡ τοιαύτη ὅλως ἀχαρᾶκτῆριστος ἀναγνώρισις, ὡς ἐγκύριον, τῶν πρὸ τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας συμφωνιῶν εἰς χρυσὸν δικαίως ἐχαρᾶκτῆρισθῆ ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Νομικῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Τριανταφυλλοπούλου ὡς **πρωτοφανής**, διότι τοιαῦται συμφωνίαι λογίζονται πανταχοῦ ἄκυροι.

Παρὰ πᾶσαν τὴν καθιερωμένην πανταχοῦ τοῦ κόσμου ἀρχὴν, τοῦ νὰ θεωρῶνται **ἄκυροι**, ἅμα τῇ ἐπιβολῇ τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας, αἱ πρὸ αὐτῆς συναφθεῖσαι συμφωνίαι εἰς χρυσὸν, διὰ τοῦ ἄρθρου 6 παράγρ. 1 τοῦ Νόμου 5422 ἀνεγνωρίσθησαν παρ' ἡμῖν αἱ τοιαῦται συμφωνίαι, ὡς ἐγκυροὶ, ἐξοφλούμεναι κατὰ τὴν τρέχουσαν ἀξίαν τοῦ ρικείου συναλλάγματος. Αἱ εἰς λίρας ὀφειλαὶ λ. χ. πρὸς τὴν Κτηματικὴν Τράπεζαν θὰ ἐξοφλοῦντο εἰς δραχμὰς εἰς τὴν τρέχουσαν τιμὴν τῆς λίρας. Ὁ ὀφειλῆτης λ. χ. 1.000 λιρῶν, ὅστις τὴν 25 Ἀπριλίου 1932 ἠδύνατο καὶ ἐδικαιοῦτο νὰ ἐξοφλήσῃ τὸ χρέος του μὲ **375.000** δραχμῶν εἰς Τραπεζικὰ Γραμμάτια, ὑπεχρεώθη μετὰ δύο ἡμέρας, ἦτοι τὴν 27ην Ἀπριλίου 1932 νὰ καταβάλλῃ **456.000**, ἦτοι 81.000 δραχμῶν ἐπὶ πλεόν. Τὴν 30 Ἀπριλίου 1932 ἐξηναγκάζετο νὰ ἐξοφλήσῃ τὸ χρέος τῶν **375.000** δραχ. μὲ **483.000**. Τὴν 5 Μαΐου 1932 μὲ **539.000**, τὴν 20 Μαΐου 1932 μὲ **551.000**. τὴν 24 Αὐγούστου 1932 μὲ **562.000**, τὴν 2 Σεπτεμβρίου 1932 μὲ **572.000**, τὴν 8ην Δεκεμβρίου 1932 μὲ **588.000**, τὴν 17 Δεκεμβρίου 1932 μὲ **611.000**, τὴν 22 Δεκεμβρίου 1932 μὲ **635.000** καὶ τὴν 10᾽ Ιανουαρίου 1932 μὲ **643.000**, ἦτοι σχεδὸν μὲ τὸ διπλάσιον τοῦ ποσοῦ τὸ ὁποῖον ἐδανείσθη.

12. Μετάγνωσις. — Εὐτυχῶς ὁ πρωτότυπος Νομοθέτης τοῦ πρωτοτύπου Νόμου 5422 συνῆλθε κάπως μετ' ὀλίγον. Συνησιάνθη ὅλον τὸ μέγεθος τοῦ διαπραχθέντος νομοθετικοῦ ἐγκλήματος. Κατώρθωσε μετὰ μῆνας 3 καὶ 3 ἡμέρας, ἦτοι τὴν 29 Ἰουλίου 1932, ὅτε ἐξεδόθη τὸ Ἀναγκαστικὸν Διάταγμα τῆς Δραχμοποιήσεως (29 Ἰουλίου 1932), ν' ἀντιληφθῇ πόσον ἀδικος, παράλογος καὶ ἀνηθίκου (1) ἐμπνεύσεως ἀπότοκος ἦτο ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 6 παράγρ. 1 τοῦ Νόμου 5422 τῆς 26 Ἀπριλίου 1932.

(1) Ὁ Νομοθέτης τοῦ Νόμου 5422 καὶ τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Διατάγματος τῆς 29 Ἰουλίου 1932 Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν Κ. Βαρβαρέσος, ἦτο συγχρόνως καὶ εἶναι Καθηγητὴς τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν. Τρέφω προσωπικῶς πολλὴν ὑπόληψιν καὶ συμπάθειαν πρὸς τὸν κ. Καθηγητὴν, δὲν θὰ συμφωνήσω ὅμως βεβαίως ποτὲ μαζί του, ὅτι εἰς περιστάσεις ἐπιζημιῶν συνεπειῶν, ὡς εἶναι λ. χ. αἱ συνέπειαι τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας, ἡ Πολιτεία πρέπει νὰ προστατεύῃ καὶ ἀλλοτρίως νὰ ἐπιτρέψῃ τὸν δανειστήν, ἢ κεφαλαιοῦχον, ὅστις ἔχει, νὰ ἐγκαταλείψῃ δὲ ἀπροστάτετον τὸν ὀφειλῆτην καὶ δὴ νὰ χειροτερεύῃ τὴν θέσιν τοῦ ὀφειλῆτου, ὅστις δὲν ἔχει, καὶ ὅστις ἀκριβῶς δανείζεται, διότι δὲν ἔχει.

Διὰ τῆς παραγράφου ταύτης κατελογίζετο ἀπρεπῶς καὶ παραλόγως εἰς τὸν ὀφειλέτην εὐθύνη καὶ ὑποχρέωσις ἀποζημιώσεως πρὸς τὸν δανειστήν, διότι τὸ Κράτος διὰ τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας ἐφρόντισε ν' ἀπαλλάξῃ τῆς πρὸς ἐξαγογύρωσιν τῶν Τραπεζικῶν Γραμματίων ὑποχρέωσεως τὴν Ἐκδοτικὴν Τράπεζαν, μεθ' ἧς διανέμεται τὰ ἐκ τοῦ Ἐκδοτικοῦ Προνομίου ἀπορρέοντα κέρδη, ἔρριψε δὲ ὅλον τὸ βάρος τῶν συνεπειῶν τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας ἀναισθητῶς καὶ ἀσυνειδήτως εἰς τὴν ράξιν τοῦ ὀφειλέτου, ὅστις εἰς οὐδὲν ἔπταισεν. Βάσιμος διὰ τοῦτο εἶναι ἡ δικαία μομφή, ὅτι τὸ Κράτος διὰ τοῦ μέτρου τούτου μετεβλήθη ἀπρεπῶς καὶ ἀδίκως εἰς ὑποστηρικτὴν τῶν συμφερόντων τῶν δανειστῶν εἰς βάρος τῶν ὀφειλετῶν.

13. **Ἡ Δραχμοποίησης τῆς 29 Ἰουλίου 1932.** — Ὁ Νομοθέτης κατιδὼν εἰς τὸ διάστημα τῶν 3 μηνῶν καὶ 3 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ Νόμου 5422, εἰς ποῖον βάρανθρον ἄνευ οἴκτου, καὶ ἄνευ οἰαοδήποτε δικαιολογικῆς βιάσεως ὠδήγει καταφανῶς τὸν ὀφειλέτην διὰ τῆς διατάξεως τοῦ Νόμου 5422, ὑποχρεοῦσα αὐτὸν νὰ πληρώσῃ εἰς χρυσὸν εἴτε νὰ πληρώσῃ τὴν λίραν εἰς τὴν τρέχουσαν τιμὴν, ἐφ' ὅσον ἡ τιμὴ τῆς λίρας ὑποῦτο ραγδαίως καὶ καθλιπτικῶς, πρὸς μειωσιμὸν τοῦ διαπραχθέντος ἀδικήματος ἐξέδωκε τὸ Ἀναγκαστικὸν Διάταγμα τῆς 29ης Ἰουλίου 1932.

Κατὰ τὸ ἄρθρον 1 τοῦ Διατάγματος τούτου :

Ὅφειλαι πάσης φύσεως εἰς ξένον νόμισμα ἢ συνάλλαγμα, πληρωτέαι ἐν Ἑλλάδι, γεγεννημέναι πρὸ τῆς 26 Ἀπριλίου 1932, λογίζονται, ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος, μετατραπεῖσαι εἰς ὀφειλὰς δραχμῶν ἐπὶ τιμῇ 100 δραχμῶν κατὰ δολλάριον, ἀναλόγως δὲ ἐπὶ τῇ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τρεχούσῃ ἰσοτιμίᾳ τῶν λοιπῶν νομισμάτων πρὸς τὸ δολλάριον.

Ἡ τιμὴ εἰς ἣν ἐδραχμοποιήθησαν τὰ ξένα νομίσματα εἶναι ἡ ἀκόλουθος.

Λονδίνου	350.50	Βερολίνου	23.74
Παρισίων	3.91	Βιέννης	14.10
Ἑλβετίας	19.45	Βουδαπέστης	17.25
Ἰταλίας	5.085	Βελιγραδίου	1.68
Ὀλλανδίας	40.18	Πράγας	2.9625
Στοκχόλμης	18.—	Σόφιας	0.74
Βρυξελλῶν	2.77	Λίρα Τουρκίας χαρτίνῃ .	47.50
Βουκουρεστίου	0.60	Λίρα Τουρκίας χρυσῇ . .	440.—

14. **Ἀπρεπεῖς καὶ ἀντισυνταγματικαὶ ἐξαιρέσεις.**— Κατὰ τὸ ἄρθρον 3 τοῦ αὐτοῦ Ἀναγκαστικοῦ Διατάγματος :

Εἰς ὅλον τὸν πεπολιτισμένον κόσμον ἀνεγνωρίσθη ἡ ἀρχή, ὅτι ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν ἡ Πολιτεία ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ πράττῃ ἐντελῶς τὸ ἐναντίον, καὶ τοῦτο ἐνδείκνυται, ὡς ἄκρως ἐπιβεβλημένον ἀπὸ πάσης ἀπόψεως Πολιτικῆς λογικῆς, καὶ Κοινωνικῆς ἠθικῆς. Κανεὶς Καθηγητὴς τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας εἰς τὰ Πανεπιστήμια τῆς Εὐρώπης δὲν συμμερίζεται τὴν γνώμην τοῦ κ. Κ. Βαρβαρέσου.

Κατ' εξαίρεσιν τῶν διατάξεων τῶν ἄρθρων 1 καὶ 2 τοῦ παρόντος, ὀφειλαὶ εἰς ξένον νόμισμα ἢ συνάλλαγμα πρὸς Κτηματικὰς Τραπεζὰς ἐν Ἑλλάδι, γεγεννημέναι πρὸ τῆς 26 Ἀπριλίου 1932 καὶ ἀπορρέουσαι ἐκ τοκοχρεωλυτικῶν ἐνυποθήκων δανείων, λογίζονται ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος μετατραπέισαι εἰς ὀφειλὰς δραχμῶν ἐπὶ τῇ τιμῇ δραχμῶν 425 κατ' Ἀγγλικὴν λίραν, ἀναλόγως δὲ ἐπὶ τῇ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τρεχούσῃ ἰσοτιμίᾳ τῶν λοιπῶν νομισμάτων πρὸς τὴν Ἀγγλικὴν λίραν.

Εἶναι φανερόν, ὅτι διὰ τῆς ἐξαιρετικῆς ταύτης διατάξεως ὑπὲρ τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς, δηλαδὴ τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς, ὁ πρωτότυπος Νομοθέτης τοῦ Νόμου τῆς Δραχοποιήσεως δὲν ἐστάθη εἰς τὸ ὕψος τῆς θέσεώς του. Κατεβίβασεν ἑαυτὸν ἐθελουσίως ἀπὸ τῆς θέσεως Ὑπουργοῦ τοῦ Κράτους, καὶ ἀπὸ τῆς ὑψηλοτέρας θέσεως Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Νομικῆς Σχολῆς, εἰς θέσιν Τραπεζίτου, νομοθετοῦντος χάρις τῶν Τραπεζιτικῶν καὶ μόνον αὐτοῦ συμφερόντων (1).

Ὡς τοιοῦτος δὲν ἀπέβλεψεν, εἰ μὴ ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον εἰς τὸ συμφέρον τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς καὶ τῆς Κτηματικῆς, ἀδιαφορῶν εὐτόλμως καὶ μὲ ἀσυνήθη ἀπρέπειαν καὶ πρὸς αὐτὰς ἔτι τὰς ἐπιβεβλημένας εἰς πάντα Ὑπουργόν, καὶ εἰς πάντα Καθηγητὴν, καὶ εἰς πάντα πολίτην ὑποχρεώσεις ἐκ τοῦ Συντάγματος.

Τὸ Σύνταγμα δρίζει σαφῶς, ὅτι οἱ Ἕλληνες πολῖται εἶναι ἴσοι ἐνώπιον τοῦ Νόμου. Ποῦ ὑπάρχει ὅμως ἡ ἰσότης αὕτη εἰς τὸν Νόμον τῆς Δραχοποιήσεως;

Ὁ πολίτης Α. ὁ ἔχων λαμβάνειν παρὰ τῆς Τραπεζῆς λίρας, ἐκ προηγηθείσης εἰς χρυσὸν συμφωνίας, θὰ λάβῃ τὰς λίρας του εἰς δραχμὰς πρὸς 350.000 τὴν λίραν. Ὁ πολίτης Β. ὅστις συνῆψε Συμβόλαιον καὶ ὑπεχρεώθη νὰ ἐξοφλήσῃ τὸ χρέος του εἰς λίρας, ὑποχρεοῦται νὰ ἐξοφλήσῃ τὰς λίρας εἰς δραχμὰς καὶ μὲ 425 δραχμὰς τὴν λίραν.

Ποῖος ὁ λόγος; Κατὰ ποίαν λογικὴν, καὶ κατὰ ποίαν ἠθικὴν, κατὰ ποίαν ἀντίληψιν δικαίου;

15. Παραλλαγή Νομισματικῆς μονάδος.— Ὡς ἐρρέθη ἤδη διὰ τοῦ Νόμου τῆς Σταθεροποιήσεως ὠρίσθη τὸ Νομικὸν περιεχόμενον τῆς δρα-

Σημειώσεις (1), Παλαιὸς Οἰκονομολόγος καὶ παραδοξολόγος συγγραφεὺς τοῦ προπαρελθόντος αἰῶνος ὁ Saint Simon avait pour ideal une Société gouvernée par les prêtres et les Banquiers !! Ἡ ἰδεώδης πολιτεία τοῦ Saint Simon ἐπραγματοποιήθη ἐπὶ τῶν εὐτυχῶν ἡμῶν ἡμερῶν ἐν Ἑλλάδι. Οἱ Ἴερεῖς, εἶναι ἀληθῆς, παρηγκωνίσθησαν, οἱ Τραπεζίται ὅμως κυβερνοῦν τὴν εὐτυχῆ ἡμῶν Χώραν.

Ὁ Saint Simon θριαμβεῦει καὶ οἱ Τραπεζίται τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς κυβερνοῦν τὴν εὐτυχῆ Ἑλλάδα. Τώρα ἐὰν θελήσῃ νὰ ἐξετάσῃ τις ἀκριβῶς τί συμβαίνει θὰ εἶρῃ ἀσφαλῶς πόθεν ἀποκλειστικῶς προῆλθεν ἡ δυστυχία καὶ ἡ ἀπόγνωσις τοῦ Ἑλ. ἡλικίου Λαοῦ.—

χιῆς, δηλαδή τῆς νομισματικῆς ἡμῶν μονάδος ἐν ἀναλογίᾳ πρὸς τὴν χρυσὴν βᾶσιν ὡς 1:15. Δηλαδή 375 δραχμαὶ ἴσον μὲ 1 Ἀγγλικὴν λίραν.

Διὰ τοῦ Νόμου τῆς Δραχμοποιήσεως ἐμμέσως καὶ κατ' ἀνεξήγητον, καὶ ἀκατονόητον τρόπον ὀρίζεται διάφορος κατὰ τὰ διάφορα πρόσωπα τοῦ ὀφειλέτου. Διὰ τὸν ὀφειλέτην τῆς Κτηματικῆς ἢ νομισματικῆς μονάς, ἢ δραχμῆς, δὲν ἔχει πλέον ἀναλογίαν 1:15. Αἱ λίραι τὰς ὁποίας θὰ πληρώσῃ, δὲν εἶναι πλέον 375 δραχμαί: Κατὰ τὸν Νόμον τῆς Δραχμοποιήσεως εἶναι δραχμαὶ 425, δηλαδή ἡ ἀναλογία διὰ τὸν ὀφειλέτην τῆς Κτηματικῆς μεταβάλλεται εἰς 1:17.

Ἀντιθέτως διὰ τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν ὀφειλέτιδα λιρῶν, ἥτις δικαιούται, κατὰ τὸν Νόμον τῆς Δραχμοποιήσεως, νὰ ἐξοφλήσῃ τὰς εἰς λίρας αὐτῆς ὑποχρεώσεις πρὸς 350.50, ἢ νομισματικὴ μονὰς ρυθμίζεται ἄλλως.

Διὰ τὴν Τράπεζαν ἡ ἀναλογία τῆς δραχμῆς πρὸς τὴν λίραν, δηλαδή ἡ νομισματικὴ μονὰς ὑποβιβάζεται εἰς 1:14=350 δραχμᾶς.

Πῶς εἶναι δυνατόν νομισματικὴ μονὰς νὰ εἶναι ἄλλη διὰ τὸν ἕνα, καὶ ἄλλη διὰ τὸν ἄλλον;

16. **Ἐγγύσεις τοῦ Δημοσίου.**— Ἄλλ' ὅ,τι ἐπιτείνει τὴν ἀπορίαν καὶ τὴν ἀγανάκτησιν, εἶναι τὸ ἄρθρον 4 τοῦ Νόμου τῆς Δραχμοποιήσεως, κατὰ τὸ ὁποῖον:

«Τὸ Δημοσίον ἐγγυᾶται πρὸς τὰς ἐν Ἑλλάδι Κτηματικὰς Τραπεζὰς κατὰ τὰ ἐν ἐδαφίῳ 2 τοῦ ἁρθρου 5 ὀριζόμενα τὴν καταβολὴν τοῦ ἐκάστοτε ὑπολοίπου εἰς συμπλήρωσιν τῆς εἰς συνάλλαγμα καταβολῆς τῶν τοκοχρεωλυτικῶν δόσεων τῶν ἐξωτερικῶν κτηματικῶν δανείων μετὰ τὴν κατὰ τὸ προηγούμενον ἄρθρον μετατροπὴν εἰς δραχμὰς τῶν πρὸς αὐτὰς ὀφειλῶν ἐξ ἐνυποθήκων δανείων τῶν ἐξυπηρετούντων τὰ ὡς ἄνω ἐξωτερικὰ δάνεια».

Διὰ τοῦ ἁρθρου τούτου τὸ Δημοσίον οἶονεῖ ἀναγνωρίζον, ὅτι ἡ Ἀναγκαστικὴ Κυκλοφορία εἶναι σφάλμα αὐτοῦ καὶ μόνον, καὶ ὅτι αἱ ἐκ τοῦ σφάλματος τούτου ἐπιζήμια συνέπειαι δὲν πρέπει νὰ βαρύνουν κανένα ἄλλον, ὥρῃσεν *ειδικῶς ὅμως καὶ μόνον διὰ τὰς Κτηματικὰς Τραπεζὰς*, αἵτινες ἐδανείσθησαν ὁμολογιακὰ δάνεια ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ, ὅτι ἀναλαμβάνει τὸ Δημοσίον νὰ συμπληρῇ ἐξ ἰδίων τὴν διαφορὰν εἰς τὴν τιμὴν τῆς λίρας, καὶ νὰ καταβάλῃ ἐξ ἰδίων εἰς τὰς Κτηματικὰς Τραπεζὰς τὴν διαφορὰν ταύτην.

Ἐὰν δηλαδή ἡ τιμὴ τῆς λίρας ἤθελεν ὑπερβῆ τὰς 425 μὲ ὅσας ὑπεχρεώθη ὁ ὀφειλέτης νὰ καταβάλῃ εἰς τὴν Κτηματικὴν Τράπεζαν, τὸ Κράτος κατὰ τὸ ἄρθρον 4 τοῦ Νόμου τῆς βαρβάρου Δραχμοποιήσεως θὰ καταβάλῃ εἰς τὴν Κτηματικὴν Τράπεζαν ἐξ ἰδίων τὸ ἐπὶ πλέον τῆς διαφορᾶς. — Ὑψώθη λ. γ. λίρα εἰς 525 δραχμᾶς, τὸ Κράτος θὰ καταβάλῃ ἐξ ἰδίων 100 δραχμᾶς ἐπὶ πλέον ἀνὰ μίαν λίραν.

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐπειδὴ ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα ἐδάνεισε 4.500.000 λίρας, καὶ ἐδικαιούτο νὰ εἰσπράξῃ τόκον πρὸς 10 % ἐτησίως 450.000 λιρῶν,

ἦτοι πρὸς 525 δραχμὰς τὴν λίραν δραχμὰς **236.250.000**, οἱ μὲν ὀφειλέται θὰ πληρώσουν πρὸς 425 δραχμὰς τὴν λίραν δραχμὰς **191.250.000**, τὸ δὲ Δημόσιον θὰ συμπληρώσῃ ἐπὶ πλεόν τὴν διαφορὰν, καταβάλλον εἰς τὴν Κτηματικὴν Τράπεζαν 100 δραχμὰς κατὰ λίραν, ἦτοι **45.000.000**.

Τὴν ζημίαν δηλαδὴ τῆς συναλλαγματικῆς διαφορᾶς, ἣτις ἐπῆλθε διὰ τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας, θὰ καταβάλουν οἱ ὀφειλέται καὶ τὸ Δημόσιον. Πεντήκοντα μὲν δραχμὰς κατὰ λίραν οἱ ὀφειλέται, οἱ εἰς οὐδὲν πταίσαντες, ἑκατὸν δὲ δραχμὰς κατὰ λίραν τὸ Δημόσιον. Διὰ τὴν Κτηματικὴν Τράπεζαν ἀποκλειστικῶς μόνον κατ' ἐξαιρέσιν· θὰ ἐφαρμοσθῇ οὕτω ὁ Νόμος τῆς 26 Ἀπριλίου 1932, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ δανείσας εἰς χρυσὸν λαμβάνει τὸ ἀντίτιμον εἰς δραχμὰς μὲ τὴν ἐκάστοτε τρέχουσαν τιμὴν τοῦ χρυσοῦ ἢ τοῦ συναλλάγματος. Ὁ ἰδιώτης ὅμως ὁ ἔχων λαμβάνειν παρὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς λίρας ἢ συνάλλαγμα, αὐτὸς θὰ πληρωθῇ ὠρισμένως μὲ δραχμὰς 350.50 τὴν λίραν. Δι' αὐτὸν τὸ Κράτος ἀδιαφορεῖ ἐντελῶς. Δι' αὐτὸν καμμία ἀποζημίωσις. Πῶς δικαιολογεῖται τοιαύτη ἀνισότης; Εἰς τί λοιπὸν χρησιμεύει τὸ Σύνταγμα; Οἱ Καθηγηταὶ τῶν Πανεπιστημίων, καὶ δὴ τῆς Νομικῆς Σχολῆς, δὲν σέβονται τὸ Σύνταγμα τοῦτο, ποῖος λοιπὸν θὰ τὸ σεβασθῇ;

Ἐὰν ὁ Νομοθέτης καὶ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν τοῦ Νόμου τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας τῆς 26 Ἀπριλίου 1932 καὶ τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Διαγγαματος τῆς Δραχμοποιήσεως, δὲν ἦτο Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου, διδάσκων τὸ μάθημα τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας, ἀλλ' ἦτο λ.χ. ὁ Διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς κ. Γ. Δροσόπουλος, ἢ ὁ κ. Κορυζῆς, ἢ καὶ ὁ κ. Γ. Ἰατροῦ, ὅστις, τί κρίμα, δὲν ἐγένετο δυστυχῶς ἔως τώρα καὶ αὐτὸς Ὑπουργός, τί ἔραγε χαριστικώτερον καὶ σκληρότερον ἄμα θὰ ἐπραττεν ἐκεῖνου, τὸ ὁποῖον ἔπραξεν ὁ κ. Κ. Βαρβαρέσος. Τώρα ἐὰν τὸν ἐρωτήσῃ κανεὶς, κατὰ ποίαν λογικὴν, ἠθικὴν ἢ νομικὴν σκέψιν, ἢ διδακτικὸν ἐξαγόμενον τῆς Ἐπιστήμης, ἣτις ὀνομάζεται **Πολιτικὴ Οἰκονομία**, αἱ ἐπιζήμια συνέπειαι τῆς ἐπιβολῆς τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας, αἱ ὁποῖαι ἐξ ἴσου καὶ κατ' ἀνάγκην, καὶ καθ' ὅμοιον τρόπον, ἔπρεπε νὰ πλήξουν ἀπαράλλaktως ὅλας τὰς κοινωνικὰς τάξεις, ἔπληξαν μόνον τοὺς ὀφειλέτας, ἀποκλειστικῶς τῆς Κτηματικῆς, ἀφῆκαν δὲ ἐντελῶς ἄνευ πλήγματος τὴν Κτηματικὴν καὶ τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν: Ἄλλ' εἰς τοιαύτας λογικὰς ἐρωτήσεις δίδεται ποτὲ ἀπάντησις;

17. **Ἄλλος παραλογισμός.**— Πολλοὶ ἰδιοκτῆται ἐν Ἀθήναις ἴσως καὶ ἐν ἐπαρχίαις, ἐνυπόθηκοι συγχρόνως ὀφειλέται τῆς Κτηματικῆς, σκεπτόμενοι, ὅτι εἶναι ὑπόχρεοι νὰ καταβάλωσι τοὺς τόκους αὐτῶν πρὸς τὴν Κτηματικὴν εἰς λίρας ἢ συνάλλαγμα, καὶ ἐννοοῦντες νὰ προφυλαχθῶσι διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον ἐκ τοῦ κινδύνου τῆς πτώσεως τῆς Σταθεροποιήσεως, ἐνοίκιασαν οἰκίας καὶ καταστήματα μὲ λίρας. Ὑπεχρέωσαν δηλαδὴ καὶ οὗτοι διὰ τοῦ μισθωτηρίου συμβολαίου τοὺς ἐνοικιαστὰς αὐτῶν νὰ καταβάλωσι τὰ ἐνοίκια εἰς λίρας Ἀγγλίας, ἢ εἰς συνάλλαγμα ὄψεως ἐπὶ Λονδίνου εἰς μίαν ἀνεγνωρισμένην Τράπεζαν. Συνέταξαν, δηλαδὴ, συμβόλαια μισθώσεων ὅμοια, ἀπαράλ-

λακτα ἐντελῶς μὲ τὰ συμβόλαια τῶν δανείων τῆς Κτηματικῆς, ἀλλὰ πολὺ εἰλικρινεστέρα καὶ πολὺ τιμιώτερα. Ἔρχεται τώρα τὸ Κράτος, ὁ Νομοθέτης τῆς Δραχμοποιήσεως καὶ Καθηγητὴς τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν, καὶ λέγει πρὸς τοὺς ἰδιοκτῆτας τούτους: Σεῖς τὰς λίρας τῶν μισθωτηρίων συμβολαίων δὲν θὰ τὰς λαμβάνετε κἄν, οὔτε πρὸς 375 δραχμὰς τῆς Σταθεροποιήσεως. Οἱ ἐνοικιασταὶ δικαιοῦνται νὰ σᾶς πληρῶνουν τὰς λίρας αὐτὰς πρὸς δραχμὰς 350.50. Τὸ Σύνταγμα, τὸ περίφημον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα, λέγει, ὅτι οἱ Ἕλληνες πολῖται εἶναι ἴσοι ἀπέναντι τοῦ Νόμου. Διὰ τοὺς ἰδιοκτῆτας καὶ ἐνυποθήκους ὀφειλέτας τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς δὲν ὑπάρχει ἰσότης. Αὐτοὶ θὰ πληρῶνουν τὰς λίρας πρὸς τὴν Κτηματικὴν Τράπεζαν πρὸς 425 δραχμὰς καὶ πρὸς 540. Τὰς λίρας τὰς ἰδικίας των τῶν μισθωτηρίων συμβολαίων θὰ πληρῶνονται πρὸς 350 δραχμὰς. Διατί; Διότι τοῦτο συμφέρει τῷ Νομοθέτῃ — Τραπεζίτῃ. (1)

18. Δολλάρια τῶν Ἑλλήνων τοῦ ἐξωτερικοῦ.— Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς δημοσιεύσεως τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Διατάγματος τῆς Δραχμοποιήσεως, τὸ δολλάριον ἐτιμᾶτο εἰς τὴν ἀγορὰν πρὸς 145 δραχμὰς. Ἡ Δραχμοποίησις διεισήγαγε τοῦτο πρὸς 100. Οἱ καταθέται δηλαδὴ δολλαρίων παρὰ Τραπεζαῖς Ἑλληνες ἰδίως τοῦ Ἐξωτερικοῦ, Ἀμερικῆς, Αὐστραλίας, Ἀφρικῆς, οἱ ὅποιοι εἶχον καταθέσει τὸ ἐναποταμίευμα πολυτελοῦς καὶ πολυμύχθου ἐργασίας αὐτῶν εἰς τὴν ξένην, παρὰ ταῖς ἐν Ἑλλάδι Τραπεζαῖς, καὶ ἰδίως εἰς τὴν Ἐθνικὴν, λαμβάνοντες ἐπὶ ἔτη ἐλάχιστον τόκον, διὰ τοῦ Νόμου τῆς Δραχμοποιήσεως ἐστερήθησαν 45 δραχμὰς κατὰ δολλάριον.

Ὅπως συλλάβῃ τις ἰδέαν περὶ τῆς γενομένης εἰς βάρος αὐτῶν ἀδικίας, μᾶλλον εἰπεῖν δημεύσεως, πρὸς ὄφελος τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἀναφέρω τὰ ἑξῆς:

Τὸ σύνολον τῶν δραχμοποιηθεισῶν καταθέσεων παρὰ Τραπεζαῖς ἀνήρχετο κατὰ γενόμενον λογαριασμὸν εἰς δολλάρια **38.653.975**, ἐκ τῶν ὁποίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς δολλάρια **25.865.906**.

Λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν, ὅτι κατὰ τὴν 29 Ἰουλίου 1932, ὅτε ἐδραχμοποιήθησαν πρὸς δραχμὰς 100 τὸ δολλάριον αἱ εἰς συνάλλαγμα καταθέσεις, ἡ τρέχουσα τιμὴ τοῦ δολλαρίου ἦτο δραχμαὶ 145, ἔπεται ὅτι ἡ συνολικὴ ζημία τῶν καταθετῶν ἀνῆλθεν εἰς δραχμὰς **1.739.425.770** (ἴτοι 38.653.975 ἐπὶ 45).

Σημείωσις (1).— Τοῦτο δαγματίζει καὶ ὁ θεασὺς θεασύμαχος τῆς Πολιτείας τοῦ Πλάτωνος, Δίκαιον εἶνε ὃ,τι συμφέρον εἰς τὸν Ἄρχοντα.

Τίθεται δέγε τοὺς νόμους ἐκάστη ἢ ἀρχὴ πρὸς τὸ αὐτῷ συμφέρον, Δημοκρατία μὲν δημοκρατικούς, Τυρανίς δὲ τυρανικούς, καὶ αἱ ἄλλαι οὕτω θέμεναι δὲ ἀπέφηναν τοῦτο, δίκαιον τοῖς ἀρχομένοις εἶναι, τὸ σφίειν *ξυμφέρον* καὶ τὸν τοῦτον ἐκβαίνοτα κολάζουσι ὡς παρανομοῦντα καὶ ἀδικοῦντα. Καὶ ὁ θεασὺς, θεασύμαχος τῆς Πολιτείας τοῦ Πλάτωνος, τοῦτο φρονεῖ, ὃ,τι εἶναι δίκαιον, τὸ τῆς *καθεστηκυίας ἀρχῆς ξυμφέρον* (Πλάτωνος Πολιτεία α.΄ XII.)

Ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς Δραχμοποιήσεως ἐδημιουργήθησαν τὰ κατωτέρω διαθέσιμα κεφάλαια, τὰ ὁποῖα σκοπὸν ἔχουν νὰ καλύψουν τὴν πέραν τῶν δραχμῶν 425 κατ' Ἀγγλικὴν λίραν διαφορὰν εἰς Κτηματικὰς Τραπεζάς :

1) Παρὰ τῇ Τραπεζῇ τῆς Ἑλλάδος	435.000.000
2) Παρὰ ταῖς λοιπαῖς Τραπεzaῖς ἐκ πραγματικοῦ συναλλάγμα- τος (ἐκ τούτων ἐλάχιστα κατεβλήθησαν)	206.000.000
3) Ἐκ χρεωγράφων εἰς συνάλλαγμα καθ' ὑπολογισμὸν δραχμ.	200.000.000
Ἦτοι ἐν συνόλῳ	841.000.000

Ἐννοεῖται, ὅτι εἰς τ' ἄνωτέρῳ δέον νὰ προστεθῶσι περὶ τὰ 130.000.000, τὰ ὁποῖα κακῶς ὁ Νόμος ἀνεγνώρισεν εἰς τὰς Τραπεζάς, ἵνα καλύψωσι τὴν παθητικότητα αὐτῶν.. ἦτοι!!!

130.000.000	130.000.000
Σύνολον	971.000.000

Ἡ **Ἑθνικὴ Τράπεζα**, συγκεκριμένως, ἡ ὁποία ἦτο ἀνοικτὴ κατὰ δολ-
λάρια 11,234.000, κατὰ τὴν 28 Σεπτεμβρίαν 1931, μετατρέπεται εἰς ἐνερ-
γητικὴν μετὰ τὴν Δραχμοποίησιν κατὰ δολλάρια 5.012.000 πλὴν τῶν Ἑθني-
κῶν χρεωγράφων, ἀνερχομένων εἰς 9.447.000 ἐξαιρουμένων ἐκ τοῦ Νόμου
τῆς Δραχμοποιήσεως. Δηλαδή ἡ **Ἑθνικὴ Τράπεζα** θὰ ἔπρεπε νὰ παρα-
δώσῃ εἰς τὸ Δημόσιον περὶ τὰ 250—300 ἑκατομμύρια, ὡς διαφορὰν προκύ-
ψασαν ἐκ τῆς Δραχμοποιήσεως μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν ὑπὲρ αὐτῆς
133.000.000 διὰ τὴν παθητικότητα εἰς συνάλλαγμα, τὴν ὁποίαν εἶχεν εἰς
τὰς 26 Ἀπριλίου 1932, διὰ τὴν ὁποίαν κανονικῶς θὰ ἔπρεπε νὰ δικαιωθῇ μὲ
8.000.000 καὶ οὐχὶ μὲ **133.000.009**, ὡς κακῶς ὁ Νόμος ἀνεγνώρισεν
εἰς αὐτήν.

19. **Παρένθεσις.**— Κατὰ τὴν βραχεῖαν εἰς τὸ Ἑγχοργεῖον τῶν Οἰκονο-
μικῶν παραμονῆν μου ἐδέησε, καθ' ὑποχρέωσιν ἀναληφθεῖσαν ἐπισή-
μως πρὸ τῶν ἐκλογῶν τοῦ Σεπτεμβρίου 1933 ὑπὸ τοῦ Ἀρχηγοῦ
τοῦ **Δαϊκοῦ Κόμματος**, καὶ παρ' ἐμοῦ ἰδιαιτέρως εἰς τὴν οἰκίαν μου ἐνώ-
πιον πολυμελοῦς ἐπιτροπῆς Ἑλλήνων ἐξ Ἀμερικῆς καταθετῶν εἰς τὴν Ἑθνι-
κὴν Τράπεζαν δολλαρίων, νὰ ἐπιληφθῶ γενικώτερον τῆς ἀναθεωρήσεως τῆς
Δραχμοποιήσεως. Μὴ ἐμπιστευόμενος εἰς τὰς ἰδίας δυνάμεις πρὸς ἐπίλυσιν
τοσοῦτων δυσχερῶν καὶ πολυπλόκων προβλημάτων, ὅσα προέκυψαν ἐκ τοῦ
Ἀναγκαστικοῦ τούτου μέτρου, ἐθεώρησα ἀπαραίτητον νὰ επικαλεσθῶ τὴν
συνδρομὴν καὶ βοήθειαν ἀρμοδιωτέρων καὶ ἰκανωτέρων ἐμοῦ πρὸς τοῦτο
προσώπων. Συνεκάλεσα καὶ συνέστησα Ἐπιτροπὴν πολυμελῆ ἐκ τοῦ συναδέλ-
φου καὶ εἰδήμονος εἰς τὰ ζητήματα ταῦτα κ. Μιχαὴλ Εἰδλαμπίου, ἐκ τῶν ἄνω-
τέρων Ὑπαλλήλων τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου, οἱ ὁποῖοι μὲ τόσῃν ἐιλικρινῇ
προθυμίαν, ἥς θὰ διατηρῶ πάντοτε εὐγνώμονα τὴν ἀνάμνησιν, μὲ συνέτρε-
ξαν κατὰ τὴν βραχεῖαν παραμονή μου εἰς τὸ Ἑγχοργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν,
ἐκ τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου κ. Ξεν. Ζολῶτα, τῶν Ὑψηφῶν κ.
Α. Ἀγγελοπούλου καὶ τοῦ κ. Π. Ντερτιλῆ ἐπιμελοῦς καὶ προσεκτικοῦ ὑπαλλήλου

τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου πολλῆς μορφώσεως. Παρακάλεσα συγχρόνως καὶ τὸν προκάτοχον μου Ὑπουργὸν καὶ Καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου κ. Κ. Βαρβαρέσον, τὸν Εἰσηγητὴν τοῦ Νόμου τῆς Δραχμοποιήσεως, ὅστις εὐγενῶς πάνυ, καὶ φιλοφρόνως ἀποδεχθεὶς τὴν παράκλησίν μου συνευλόγησεν καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐπιτροπῆς, καὶ συνετέλεσε πολλαῶς διὰ κῆς πολυτίμου αὐτοῦ συνεργασίας εἰς τὴν εὐόδουσιν τοῦ ἔργου.

20. Ἀπόφασις τῆς Ἐπιτροπῆς. — Μεταξὺ τῶν ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς ἐξετασθέντων ζητημάτων ἐξητάσθη μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ τὸ ζήτημα τῶν εἰς δολλάρια καταθέσεων τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀμερικῆς. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἐθεώρησεν ὡς ἀπολύτως ὀρθὴν καὶ δικαίαν λύσιν τοῦ ζητήματος τούτου, καὶ ἀπεδέχθη **ὁμοφώνως** συμφωνοῦντος καὶ τοῦ κ. Βαρβαρέσου τὴν πληρωμὴν 45 δραχμῶν κατὰ δολλάριον, εἰς ἀναγνώρισιν τῶν δικαίων τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀμερικῆς, ἐμπιστευθέντων τὰ χρήματα αὐτῶν εἰς τὸ **Ἐθνικὸν** Ἴδρυμα, καὶ ἐκ τῆς ἐμπιστοσύνης αὐτῆς πολλὰ παθόντων. Συμφώνως πρὸς τὴν **ὁμόφωνον** ἐπαναλαμβάνω ἀπόφασιν τῆς Ἐπιτροπῆς ἐν τῷ σχετικῷ σχεδίῳ Νόμου περιελήφθη τὸ ἄρθρον 4 ὡς ἑξῆς.

Τὸ ἐδάφιον 3 τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Διατάγματος τῆς 29 Ἰουλίου 1932 ἀντικαθίσταται, ἀφ' ἧς ἴσχυσεν, ὡς ἑξῆς :

«Αἱ κατὰ τὴν 26 Ἀπριλίου 1932 ὑφιστάμεναι παρὰ Τραπεζίαις καταθέσεις εἰς ξένον νόμισμα ἢ συνάλλαγμα ὄψεως καὶ ἐπὶ προθεσμία ἀποδίδονται ἐπὶ τῇ τιμῇ τῶν δραχ. 145 τὸ δολλάριον ἀναλόγως δὲ ἐπὶ τῇ κατὰ τὴν 29 Ἰουλίου 1932 τρεχούσῃ ἰσοτιμίᾳ τῶν λοιπῶν νομισμάτων πρὸς τὸ δολλάριον.

Ἐκ τοῦ κατὰ τ' ἀνωτέρω παρὰ τῶν Τραπεζῶν ὀφειλομένου εἰς τοὺς καταθέτας ποσοῦ, ποσὸν μὲν ἴσον πρὸς τὸ ἐπὶ τῇ διὰ τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Διατάγματος τῆς 29ης Ἰουλίου 1932, ὀριζομένη τιμῇ ἐξενρισκόμενον, θὰ καταβληθῇ τοῖς δικαιούχοις τοῖς μετρητοῖς κατὰ τὸν χρόνον τῆς λήξεως τῆς καταθέσεως, τὸ δὲ ὑπόλοιπον καταβληθήσεται εἰς ὁμολογίας ἐκ συναφθησομένου δανείου 40ετοῦς λήξεως κατὰ τὰ εἰδικώτερον διὰ Διατάγματος προτάσει τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου ἐκδοθησομένου ὀρισθησόμενα. Ἡ ἐπὶ πλεόν αὕτη διαφορὰ καταβληθήσεται παρὰ τῶν Τραπεζῶν ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι συνεπείᾳ τοῦ κυρουμένου Ἀναγκαστικοῦ Διατάγματος προσηκίτησαντο ὀφελείας ἐξ ἀποτροπῆς πρὸ τῆς ἰσχύος τούτου ὑφισταμένων ζημιῶν.

Αἱ ἐπὶ προθεσμία εἰς ξένον νόμισμα ἢ συνάλλαγμα καταθέσεις ἀποδιδόμεναι αἰτήσει τοῦ καταθέτου πρὸ τῆς λήξεως τοῦ χρόνου τῆς καταθέσεως ἐξοφλοῦνται διὰ δραχμῶν τοῦ δολλαρίου ὑπολογιζομένου πρὸς δραχμὰς 100 κατ' ἀναλογίαν δὲ τὰ λοιπὰ νομίσματα κατὰ τὰ ἐν ἄρθρῳ 1 τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Διατάγματος τῆς 29 Ἰουλίου 1932 καθοριζόμενα.

Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ ἀφειλέτρια Τράπεζα ὑποχρεοῦται εἰς τὴν ἄμεσον ἀνεξαρτήτως τῆς λήξεως τοῦ χρόνου τῆς καταθέσεως ἀπόδοσιν ταύτης.

Αἱ διατάξεις τοῦ ἀπὸ 29 Ἰουλίου 1932 Ἀναγκαστικοῦ Διατάγματος ὡς καὶ τοῦ παρόντος ἐφαρμόζονται ἀφ' ἧς ἔχουσιν καὶ ἐπὶ τῶν Τραπεζῶν, αἵτινες ἐργάζονται ἐν Ἑλλάδι ὡς Ὑποκαταστήματα ξένων Τραπεζῶν μὴ ἔχοντα ἰδίαν νομικὴν προσωπικότητα.

21. **Ἀποτέλεσμα.**— Εὐθὺς ὡς ἐγνώσθη ἡ ἀπόφασις αὕτη τῆς Ἐπιτροπῆς, ὁ Τραπεζιτικὸς κόσμος, ὁ περὶ τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν ὠρθόθῃ ἀπειλητικὸς καὶ ἄγριος. Ἡ Ἔνωσις τῶν Ἀνωμόμων Ἐταιρειῶν, καὶ ἰδιαίτερος λητικὸς καὶ ἄγριος. Ἡ Ἐνωσις τῶν Ἀνωμόμων Ἐταιρειῶν, καὶ ἰδιαίτερος ὁ πρόεδρος αὐτῆς Διονύσιος Λομβέρδος, Διοικητὴς καὶ τῆς Λαϊκῆς Τραπεζῆς, δηλῶν, ὅτι εἶναι ὁ μεγαλύτερος Μέτοχος τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ἔσπευσε τεταραγμένος νὰ διαμαρτηρηθῇ πρὸς τὸν τότε Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως. Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἤκουσε τὸν ἀναβαλλόμενον, ἀταράχως ὡς πάντοτε. Ἠκούσθησαν καὶ ὑποκριτικοὶ κλαυθμηρισμοί, ὅτι διὰ τῆς πληρωμῆς τῶν 45 δραχμῶν κατὰ δολλᾶριον εἰς τοὺς ληστευθέντας Ἑλληνας καταθέτας τῆς Ἀμερικῆς ἢ Ἐθνικῆς Τράπεζα ἐκινδύνευε δῆθεν νὰ πτωχεύσῃ. Ὡραῖον καὶ εὐφρὺς ἐπιχείρημα Ἑλληνικῆς ἰδιοφυΐας.

Ὁ κλέπτης λέγει εἰς τὸν κλαπέντα: Ἔχεις δίκαιον, σοῦ ἔκλειψα ὅσα λέγεις, ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ σοῦ τὰ ἐπιστρέψω, διότι θὰ πτωχεύσω.

Μετ' ὀλίγας ἑβδομάδας, μετὰ τὴν παραίτησίν μου, ἐκ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, μὲ διεδέχθη, ὡς τοιοῦτος, ὁ Σπύρος Λομβέρδος, Διοικητὴς τῆς Λαϊκῆς Τραπεζῆς. Ἐγένετο παρ' αὐτοῦ ἄλλον σχέδιον, εἰς τὸ ὁποῖον παρελήφθη τὸ ἄρθρον 4, δηλαδή ἡ διάταξις τῆς προσθέτου πληρωμῆς τῶν 45 δραχμῶν κατὰ δολλᾶριον. Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ὑπὸ τὸ ἀστεῖον πρόσχημα, ὅτι σώζεται ἐκ τῆς πτωχεύσεως κατέπεσε χανδὸν τὰ δολλᾶρια τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀμερικῆς. Πῶς ἄλλως ἠδύνατο νὰ συμβῇ;

Ὅταν δῆθεν Τραπεζίται ἐκ τῶν κατωτάτων στρωμάτων τῆς Κοινωνίας ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐξεληθόντες διευθύνουν ἀνεξέλεγκτος, ὡς Δικτάτορες, τὰ οἰκονομικὰ τοῦ Κράτους καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κοινωνίας τί ἄραγε περιμένει ὁ φορολογούμενος Λαός; (1)

Σημείωσις (1).— Τὴν προτεραιάν τῆς ἱστορικῆς μάχης τοῦ Ἀούστερλιτς—2 Δεκεμβρίου 1805—πανικὸς ἐνέσκηψεν ἐν Παρισίοις, διότι ἡ Τράπεζα τῆς Γαλλίας ἀντὶ τῶν 30.000.000 φράγκων, αἵτινα εἶχεν ἐν κυκλοφορίᾳ ἀνεβίβασε τὰ Τραπεζιτικὰ αὐτῆς Γραμμάτια εἰς 80.000.000 λόγῳ τῶν ἀναγκῶν τοῦ πολέμου. Ὡς ἐκ τούτου ἐξεδηλώθησαν ἐν Παρισίοις ζοηραὶ ἀνησυχίαι εἰς τοὺς οἰκονομικοὺς καὶ χρηματιστικοὺς κύκλους, ὁ δὲ Ναπολεὼν εὐθὺς ἀμέσως τὴν ἐπαύριον τῆς ἐν Ἀούστερλιτς μεγάλης καὶ ἐνδόξου νίκης του κατέλιπεν τὸ πεδῖον τῆς μάχης καὶ ἔσπευσεν ἀμελλητί εἰς Παρισίους, ἀνησυχῶν ἐκ τῆς ἐκεῖ ἐπελθούσης *οἰκονομικῆς καὶ χρηματιστικῆς κρίσεως*.

Οἱ πραγματικοὶ καὶ σωφρονούντες Κυβερνήται, εἴτε μεγάλοι, εἴτε μικροὶ ἀντιλαμβάνονται, ὅτι πάσης ἄλλης σκέψεως καὶ πάσης ἄλλης φροντίδος προέχει, καὶ πρέπει νὰ προέχῃ ἡ φροντίς περὶ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τοῦ Κυβερνομένου Κράτους, καὶ

22. **Δυναμικότης Ἐθνικῆς Τραπεζῆς.**— Ὅτι τὸ ἐπιχείρημα τῶν παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ καὶ ἄλλων ἐπιτηδείων προσκειμένων αὐτῇ, ὅτι δῆθεν, ἐὰν ὑποχρεωθῇ ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τοὺς καταθέτας χρυσοῦν δολλαρίων, τοὺς ἀπογυμνοθέντας ἐκ τοῦ ἀνηθίκου Νόμου τῆς Δραχμοποιήσεως, θὰ τρέξῃ δῆθεν κίνδυνον πτωχεύσεως, εἶναι καὶ ἀπὸ ἠθικῆς ἀπόψεως ἐντελῶς ἀπαράδεκτον εἰς πάντα εἰςυενείδητον καὶ τίμιον κριτὴν, ἀλλὰ καὶ πραγματικῶς ἀνακριβές, ἀβάσιμον, δύναται ν' ἀποδειχθῇ εὐκόλως διὰ τῶν ἀριθμῶν.

Κατὰ τὸν Ἰσολογισμόν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς 31 Δεκεμβρίου τὸ 1927 Μετοχικὸν καὶ Ἀποθεματικὸν αὐτῆς κεφάλαιον ἀνῆρχετο εἰς 330.000.000. Μετὰ 4 μῆνας καὶ 14 ἡμέρας ὁ Ἰσολογισμὸς τῆς 14 Μαΐου, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν μεταβιβασθέντων στοιχείων εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος, τὸ Μετοχικὸν καὶ Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον ἀνῆλθεν αἰφνιδιαστικῶς εἰς **1.193.393.789**. Προσετέθη δηλαδὴ ἐν νέον (ἀφορολόγητον) Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον διὰ μιᾶς ἐκ δραχμῶν 938.393.789. Πόθεν προῆλθε τοῦτο; Προῆλθεν ἐξ *ἀναγωγῆς χρυσοῦ καὶ συναλλάγματος εἰς τὴν τιμὴν Σταθεροποιήσεως.* (1)

Εὐθὺς ἀμέσως, ὡς ἐγένετο ἡ Σταθεροποίησις εὐρόθη ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα μὲ ἐν κέρδος ἐξ 1 σχεδὸν δισεκατομμυρίου δραχμῶν. Τὸ κέρδος τοῦτο εἶναι καθαρὰ διαπραχθεῖσα θραυστάτη κλοπὴ εἰς βάρος τοῦ Δημοσίου.

Ἐπὶ σειρὰν δηλαδὴ ἐτῶν οἱ ἐν τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ, ὅπως ὑποκλέψουν τὸν φόρον τοῦ Δημοσίου, κέρδη *χρυσᾶ*, ἐκ τῶν εἰς χρυσοῦν κεφαλαίων αὐτῆς

τοῦ Κυβερνωμένου Λαοῦ ἰδιαιτέρως. Ἄν κακὴ ἢ κρίσιμος εἶναι ἡ κατάστασις αὕτη, δικαίως πρέπει ν' ἀνησχοῦν. Θρίαμβοι καὶ νίκαι καὶ κατακτήσεις, Ἀυτοκρατορίαι, ἢ Βασιλείαι, ἢ Δημοκρατίαι, ἢ Δικτατορίαι, εἶναι χάρτινοι πύργοι Ἰσπανικοί, εἶναι κτίσματα ἐπὶ τῆς ἄμμου, προσωρισμένα νὰ καταπέσουν μετὰ πατάγου καὶ ἤχου εἰς ἄμορφον σωρὸν ἔρειπιόν τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τοῦ Κράτους καὶ τοῦ Λαοῦ ἤθελε διασαλευθῇ σοβαρῶς, ἢ ἤθελε περιέλθῃ εἰς πραγματικὸν ἀδιέξοδον. Ἄνευ στερεῶν οἰκονομικῶν καὶ Κράτος καὶ Κοινωνία ἀποσυντίθενται καὶ παρσλύουν, ἀκριβῶς καθ' ὃν τρόπον παραλύει καὶ διαλύεται ἡ οἰκογένεια, ἡ ὁποία περιέρχεται εἰς διαρκὴ ἀδυναμίαν νὰ πορισθῇ, ὅσα χρειάζονται πρὸς συντήρησιν αὐτῆς.

Εἰς τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον, τὸ ὁποῖον συνεκλήθη ἐν Παρισίοις, εἶπεν ὁ Μέγας Ναπολέων εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν Μολιέν, ἐκφράζων τὴν στενοχωρίαν του ἐναντίον τῶν Τραπεζιτῶν τῆς Γαλλικῆς Τραπεζῆς: *Δὲν ὑπάρχουσι Τραπεζίται ἐν Γαλλίᾳ. Θὰ παρέλθῃ καιρὸς μέχρις ὅτου μορφωθοῦν τοιοῦτοι. C'est une race à créer.*

Ἐν Ἑλλάδι ἀφθονοῦν οἱ σοβαροὶ καὶ σπουδαῖοι Τραπεζίται. Ἀνεπήδησαν ἐκ τοῦ σαπρῶ ἐδάφους τῆς Ἑλλάδος ὡς ἀμάνιται δηλητηριώδεις. Κλειδοῦχοι ἐννενηκοντάδραχμοι τοῦ Σιδηροδρόμου Πελοποννήσου καὶ ἄλλοι παραπλήσιοι ἀπόφοιτοι Ἑλληνικῶν Σχολείων, μὲ ἐνστικτα τοῦ ἀγενεστέρου εἶδους, διευθύνουν ἀπὸ ἐτῶν τὰς Τραπεζὰς, δηλητηριάζουν δηλαδὴ τὴν ὅλην οἰκονομικὴν ζωὴν τοῦ Κράτους καὶ τῆς Κοινωνίας. Δυστυχῆς Ἑλλάς.

Σημείωσις (1). Κ. Ι. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ: *Πολιτικοὶ Ἀγῶνες*. Τεύχος Γ'. Μονοπώλιον Καπνοῦ, σελίς 98—108 ἔνθα καὶ καταγγελία μου πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν.

έσημείουν, ὡς κέρδη εἰς **δραχμάς**. Οὕτω τὸ σύνολον τῶν ἀποκρυβέντων φορολογησίμων κερδῶν ἀνῆλθεν ὡς ἑξῆς :

Εἰς τὸ 1921 ἐπὶ χρυσῶν φράγκων **25.351.084,40** ἀπεκρύβη ἡ συναλλαγματικὴ διαφορά ἐκ δραχμῶν **45.915.485,40**.

Εἰς τὸ 1922 ἐπὶ χρυσῶν φράγκων **22.511.682,60** ἀπεκρύβη ἡ διαφορά ἐκ δραχμῶν **126.078.696,82**.

Εἰς τὸ 1923 ἀπεκρύβη ἐπίσης ἡ συναλλαγματικὴ διαφορά ἀνερχομένη εἰς δραχμάς **229.973.638,03**.

Κατὰ τὸ 1924 ἐπὶ φράγκων χρυσῶν **23.830.722,29**, ἀπεκρύβη ἡ συναλλαγματικὴ διαφορά ἐκ δραχμῶν **208.086.191,75**.

Ἦτοι εἰς τὸ διάστημα τῆς τετραετίας μόνον (1921—24) ἀπεκρύβη **ἀξιοποίνως** κατὰ τὸν Νόμον περὶ Ἐκταξιῶν Ἐταιρειῶν ποσὸν φορολογητέον καὶ διανεμητέον ἐκ δραχμῶν **610 ἑκατομμυρίων !!**

Ρητὴ ἐκ μέρους μου, τέως Προέδρου τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, καταγγελία πρὸς τὸ ἀρμόδιον Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν (Ὑπουργὸς Γ. Κοφινᾶς) δὲν ἐλήφθη καθόλου ὑπ' ὄψιν. Οὔτε ποινὴ κατὰ τὸν Νόμον περὶ Ἐκταξιῶν Ἐταιρειῶν, οὔτε ἀπόδοσις εἰς τὸ Δημόσιον τοῦ κλαπέντος φόρου ἐξ ἑκαντοντάδων ἑκατομμυρίων δραχμῶν. Οὔτε ἄπαξ, οὔτε δις ἐσημειώθησαν φρόνοι δυστυχῶν φορολογουμένων καθυστερούντων φόρους 100 ἢ 500 δραχμῶν ὑπὸ τῶν ἀποσπασμάτων, τὰ ὅποια συνοδεύουν τοὺς εἰσπράκτορας. — Διὰ τὰ ἑκατομμύρια ὅμως τῶν φόρων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, καὶ διὰ τοὺς διοικούντας αὐτὴν κανὲν ἀπόσπασμα, καὶ κανεὶς εἰσπράκτωρ, ἀλλὰ καὶ κανεὶς Εἰσαγγελεὺς ἢ Ἀνακριτὴς. Τοῦναντίον ἐπεδιώχθη ἐπιτηδείως διὰ Νόμον καὶ ἐξησφαλίσθη ἡ παραγραφή. Ὅσα ἐκλάπησαν, καλῶς ἐκλάπησαν.

Καὶ μετὰ τοιαύτην θρασεῖαν καὶ ἀναφανδὸν γενομένην κλοπὴν οἱ ἔνοχοι αὐτῆς Διοικηταὶ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἔρχονται ὑποκριτικῶς καὶ θρηνοῦν καὶ ὀλολύζουν καὶ διαμαρτύρονται, ὅτι θὰ πτωχεύσουν, ἐὰν ἀποδώσουν εἰς τοὺς καταθέτας χρυσῶν δολλαρίων τὰς 45 ἐπὶ πλέον κρατηθείσας δραχμάς.

Ποῖον εἶδος λογικῆς καὶ ἠθικῆς βασιλεύει εἰς τὸ Βασίλειον τοῦτο ; Ὑπάρχει **κάτι τι τὸ σάπιο** εἰς τὸ Βασίλειον τῆς Δανίας, λέγει ὁ μελαγχολικὸς ποιήγηψ τοῦ Σαίξ-πήρου. Οἴμοι τοῖς καὶ τετράκις, δυστυχία καὶ ὄνειδος. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅλα εἶναι **σάπια**.

23. Δυναμικότης Κτηματικῆς Τραπεζῆς.— Ὑπεστηρίχθη ἐπίσης ἐξ ἴσου, ἐξ ἀσήμεων καὶ ἐπισήμεων, μετὴν αὐτὴν λογικὴν καὶ μετὴν αὐτὴν ἀνῆθικον ὄψιν, ὅτι καὶ ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος, τὸ παράρημα δηλαδὴ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, θὰ ἐπτώχευεν ἀσφαλῶς, ἐὰν οἱ ὀφειλέται αὐτῆς κατέβαλον τὰς 375 δραχμάς κατὰ λίραν καὶ μετὸ τόκον 6 %.

Δὲν ἐξετάζω, ἐὰν δύναται, εἴτε ἰδιώτης εἴτε Τράπεζα νὰ λέγῃ εἰς ἐκεῖνον, τὸν ὅποιον καταφανῶς καὶ ἀδικαιολογήτως ἔκλεψεν, «ὅτι δὲν δύναμαι νὰ σοῦ ἐπιστρέψω, ὅσα ὁμολογῶ, ὅτι σοῦ ἔκλεψα, διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ πτωχεύσω». Δὲν ἐξετάζω ἐπίσης, ἂν καὶ ἐν ἧ ἔτι περιπτώσει ἠθελε πραγματικῶς

πτωχέυση ή Κτηματική Τράπεζα, θά συμβῆ μέγα κακόν εἰς Ἐχαιδα γαῖαν. Τράπεζα μὲ ὅλους εἰκονικόν, μὲ ἀνώτερον κεφάλαιον 80 ἑκατομμυρίων δραχμῶν, ἔχουσα ὀπισθεν αὐτῆς τὴν πλουσίαν-πλουσιωτάτην μητέρα, τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν ὡς ἐγγυήτριαν, ἂν ἤθελε κηρυχθῆ εἰς πτώχευσιν ποῖον τὸ κακόν τὸ ὁποῖον θά προκύβῃ;

Ἡ ἀποδοχὴ τοιαύτης δικαιολογίας καὶ ἡ διὰ τοιούτου λόγον συγγνώμη καὶ ἄφεσις πρὸς τὸν ἄρπαγα θά ἦγε εἰς πλήρη ἀνατροπὴν πάσης ἐννοίας δικαίου καὶ πάσης ἠθικῆς ἀρχῆς.

Προφανῶς ὁ Νομοθέτης τῆς ἐπαναφορᾶς τῆς Ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας τῆς 26 Ἀπριλίου 1932 ἐπηρεάσθη ἐκ τῆς ἰδέας ταύτης, καὶ πρὸ τοῦ μεγάλου τούτου οἰκονικοῦ ἄλλως τε, κινδύνου νὰ πτωχέυση ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα, κατέληξεν διὰ τοῦ ἄρθρου 3 καὶ 4 τοῦ Νόμου τῆς Δραχμοποιήσεως τῆς 29 Ἰουλίου 1932, εἰς τὸ μέτρον τῆς πληρωμῆς τῶν εἰς χρυσῶν δανείων τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς εἰς τὴν τρέχουσαν τιμὴν τῆς λίρας.

Ἄλλ' ἐκτὸς τοῦ φόβου τούτου τῆς πτωχέυσεως, ἐπέδρασεν εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ Νομοθέτου τῆς Δραχμοποιήσεως, καὶ ὁ ἄλλος πρόσθετος φόβος, ὅτι, ἐὰν ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα δὲν πληρωθῆ τὰς λίρας αὐτῆς εἰς τρέχουσιμὴν τῆς λίρας δὲν θά δυνηθῆ νὰ πληρωσῆ κεφάλαια καὶ τόκους εἰς χρυσὸν ἢ συνάλλαγμα διὰ τὸ δάνειον τῶν 5.000.000 λιρῶν.

Εἶμαι εἰς θέσιν ν' ἀποδείξω δι' ἀριθμῶν ἐκ τῶν ἐπισήμων βιβλίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς :

α) Ὅτι ἐκ τῆς ἀποδοχῆς τοῦ ἄρθρου 1 καὶ 3 τοῦ Σχεδίου Νόμου τοῦ Πανελλαδικοῦ Συνεδρίου Ἀθηνῶν, τὸ ὁποῖον ὑπέβαλον εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν τῆς Βουλῆς οἱ ξένοι οἱ δανεισταὶ τοῦ δανείου τῶν 5 ἑκατομμυρίων λιρῶν, δὲν τρέχουν ἀπολύτως κανένα κίνδυνον νὰ ζημιωθοῦν οὔτε ἐν φράγκον.

β) Ὅτι ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα καὶ ἡ Κτηματικὴ, αἵτινες ἀποτελοῦσιν ἐν ἐνιαίον καὶ ἀδιαίρετον σύνολον, διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἄρθρου 1 καὶ 2 τοῦ Σχεδίου Νόμου θά δυνηθοῦν μὲ πᾶσαν εὐκολίαν καὶ ἄνεσιν, διὰ τῆς ἐπαναφορᾶς τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐθνικῆς, εἰς τὸ Κεντρικόν, Κατάστημα τῆς ὁδοῦ Αἰόλου, ὄχι μόνον νὰ καλύψουν τὰς δῆθεν ζημίας ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ Σχεδίου τοῦ Πανελλαδικοῦ Συνεδρίου Ἀθηνῶν, ἀλλὰ ν' ἀποκομίσουν καὶ πάλιν ἱκανὰ κέρδη. Διὰ τῶν ἀριθμῶν θ' ἀποδείξω ἀξιόλογα καὶ μὲ μαθηματικὴν ἀκρίβειαν, ὅ,τι λέγω. Ἰδοὺ οἱ ἀριθμοί.

24. Πρῶτον ἔτος.—Κατὰ τὸν Ἰσολογισμὸν τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς τῆς 31 Δεκεμβρίου 1928, πρώτου ἔτους ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς, ἡ Τράπεζα αὕτη ἐδανείσθη καὶ ἐδάνεισε λίρας 2.323.424. Κατέβαλεν ἐπομένως πρὸς τοὺς δανειστὰς αὐτῆς μὲ τόκον 7% λίρας **162.639**, ἤτοι μὲ τιμὴν Σταθεροποιήσεως 375 δραχμᾶς τὴν λίραν, δραχμᾶς **50.989.625**.

Ἐὰν οἱ ἐνυπόθηκοι αὐτῆς ὀφειλέται συμφώνως πρὸς τὸ ψήφισμα τοῦ Πανελλαδικοῦ Συνεδρίου Ἀθηνῶν, καὶ δι' οὓς βασίμους λόγους ἀνέπτυξα σα-

φώς μέχρι τούδε, και κατά τρόπον ανεπίδεκτον οίασδήποτε αντιρρήσεως, πληρώνουν τὰς λίρας ταύτας ἐκ 2.323.424 πρὸς 6%, ἡ ζημία τῆς Κτηματικῆς Τραπέζης ἐκ τοῦ ἐπὶ 1 ἐπιτοῖς ἑκατὸν ἔλαττον τοῦ τόκου θ' ἀνέλθη προφανῶς εἰς λίρας 23.234. Ἦτοι πρὸς δραχμὰς 375 τὴν λίραν, ἡ ζημία τῆς Κτηματικῆς Τραπέζης, κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς συστάσεως αὐτῆς θ' ἀνέλθη εἰς δραχμὰς 8.712.375.

Κατὰ τὸν αὐτὸν Ἰσολογισμόν τῆς 31 Δεκεμβρίου 1928 ἐκ τῶν καθαρῶν κερδῶν τοῦ ἔτους τούτου διανεμήθησαν εἰς τοὺς Μετόχους τῆς Κτηματικῆς, οἱ ὅποιοι εἶναι, ὡς γνωστόν, συγχρόνως και Μέτοχοι τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, οὔτε ὀβολὸν καταβαλόντες ἐκ τοῦ ἰδίου βαλαντίου, δραχμαὶ 10.810.810, ἐνῶ συγχρόνως ἐσχηματίσθη και Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον ἐκ δραχ. 2.449.287.

Ἦτοι τὸ εἰκονικὸν κεφάλαιον τῶν 80 ἑκατομμυρίων δραχ. ἔδωκε κέρδος καθαρὸν 13.260.197, ἦτοι τόκον 16 1/2%. Κέρδος λοιπὸν 13 ἑκατ. Ζημία 8 ἑκατομ. Ὑπάρχει και περίσενμα 5 ἑκατομμυρίων.

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος οἱ Μέτοχοι τῆς Κτηματικῆς, ὡς Μέτοχοι συγχρόνως και τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, διανεμήθησαν κέρδη τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ἐκ δραχμῶν 70.270.270. Ἐκ τῶν δύο δηλαδὴ ὁμοῦ μαστῶν τῆς Ἐθνικῆς και Κτηματικῆς Τραπέζης τ' ἀγαθὰ και ἀξιολύπητα βρέφη τῶν κ. Γ. Δροσσοπούλου και Γ. Ἰατροῦ, διὰ τὰ ὁποῖα ἐκδηλοῦνται πολλαχόθεν, τόσον ζωηρὰ συμπάθεια και ἀκατανίκητον ἐνδιαφέρον, ἐβύζαξαν ὁμοῦ με τοὺς καλλοῦς πατέρας αὐτῶν γάλα ἀξίας ἐν ὅλῳ 81.081.080.

25. Δεύτερον ἔτος. — Κατὰ τὸν Ἰσολογισμόν τῆς 31 Δεκεμβρίου 1929 αἱ εἰς λίρας ὑποχρεώσεις τῆς Κτηματικῆς Τραπέζης ἀνῆλθον εἰς 2.647.528. Κατέβαλεν ἐπομένως πρὸς τοὺς δανειστάς αὐτῆς με τόκον 7% λίρας 185.326. Ἦτοι με τιμὴν Σταθεροποιήσεως 375 δραχμὰς τὴν λίραν δραχμὰς 69.497.250.

Ἐὰν αἱ ὡς ἄνω λίραι ἐξοφληθῶσιν ὑπὸ τῶν ὀφειλετῶν πρὸς 6%, ἡ ζημία τῆς Κτηματικῆς Τραπέζης θ' ἀνέλθη με μαθηματικὴν ἀκρίβειαν ἐκ τοῦ ἐπὶ 1 τοῖς ἑκατὸν ἔλαττον τοῦ τόκου εἰς λίρας 26.475. Ἦτοι πρὸς 375 δραχμὰς τὴν λίραν, ἡ πραγματικὴ ζημία κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος θ' ἀνέλθη εἰς δραχμὰς 9.928.230.

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 1929 ἡ Κτηματικὴ Τραπέζα διένειμε κέρδη εἰς τοὺς εὐτυχεῖς και ἀνεξόδους Μετόχους αὐτῆς, οἱ ὅποιοι συγχρόνως εἶναι Μέτοχοι και τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, δραχμὰς 14.186.666.

Συγχρόνως ἠῤῥησε τὸ Ἀποθεματικὸν αὐτῆς κεφάλαιον ἀπὸ 2.499.287, ὅσα ἦσαν τὴν 31 Δεκεμβρίου 1928 εἰς δραχμὰς 17.850.626, ἦτοι ἀνέγραψε νέον Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον ἐκ δραχμῶν 15.351.339.

Ἦτοι κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος 1929 τὸ εἰκονικὸν ἰδρυτικὸν κεφάλαιον τῆς Κτηματικῆς ἀξ. 80 ἑκατ, δραχμῶν ἀφῆκε καθαρὸν κέρδος ἐκ δραχμῶν 29.538 000 ἦτοι 37%. Κέρδος λοιπὸν 29.538 000. Ζημία 9.928.000. Περιθώριον ἀρκετὸν.

Κατὰ τὸ αὐτὸ ὑπόλογον ἔτος 1929 ἐγένετο καὶ νέα ἀπόσβεσις ἐγκαταστάσεως καταστήματος τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς ἐκ δραχμῶν 2.719.595.

Συγχρόνως ἐγένετο καὶ πρόβλεψις πρὸς ἀντίκρουσιν διαφορᾶς τιμῆς ἐκδόσεως ὁμολογιῶν δανείου λιρῶν 3.000.000 ἐκ δραχμῶν 4.549.935.

Ὡς γνωστὸν ἐκ τοῦ δανείου τῶν 5 ἑκατομμυρίων λιρῶν, μὲ τὸ ὁποῖον ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἐχρέωσε τὴν Κτηματικὴν, οἱ εὐγενεῖς καὶ ἀφιλοκερδεῖς ἐκδότηι Χάμπρος καὶ Ἐρλάγγερ, καὶ ὁ Ἕλλην Ι. Δροσόπουλος ἐκτὸς τοῦ ὑψηλοῦ καὶ τοκογλυφικοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ θεωρουμένου τόκου 7% ἐκράτησαν ὡς προμήθειαν λίρας 454.000. Ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα, ἡ ὁποία ἐχρεώθη μὲ 5.000.000 λίρας, ἐνῶ ἔλαβε 4.546.000 ἤρχισε πρὸς ἀπόσβεσιν τῆς συμφροῦς αὐτῆς καὶ κάλυψιν τῆς τιμῆς διαφορᾶς ἐκδόσεως ὁμολογιῶν (κάλυμμα δηλ. τῆς γενομένης δανειακῆς λαθροχειρίας) νὰ κρατῇ πρόβλεψιν κατ' ἔτος ἐκ διαφόρων ποσῶν.

Κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος ἀπέσβεσε διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν, 3100 λίρας ἦτοι πρὸς δραχμὰς 375, ἐκράτησε δραχμὰς **1.162.5000**.

Κατὰ τὸ δευτερόν ἔτος 1929 ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα διένειμε κέρδη εἰς τοὺς Μετόχους αὐτῆς, Μετόχους συγχρόνως καὶ τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς 73.026.235, ἦτοι τὰ ἀθροῦσα καὶ ἀξιολύπητα βρέφη, τὰ ὁποῖα ὀνομάζονται «Μέτοχοι» τῆς Ἐθνικῆς καὶ Κτηματικῆς Τραπεζῆς, καὶ διὰ τὰ ὁποῖα τόση τρυφερὰ συμπάθεια, ἐπαναλαμβάνω, καὶ τόσον ἐνδιαφέρον δεικνύεται πάντοτε, καὶ πολλαχόθεν, ἐνεθυλάκωσαν ὁμοῦ μετὰ τῶν πατέρων αὐτῶν Ι. Δροσοπούλου καὶ Γ. Ἰατροῦ, καὶ ἐκ τῶν δύο μαστῶν γάλα ἀξίας ἐν συνόλῳ δραχμῶν **87.212.901**.

Πῶς νὰ μὴ συγκληθῆται κανεὶς διὰ τὴν δυστυχίαν, ἡ ὁποία θὰ προκύψῃ, ἐὰν ἐπιστρέψουν εἰς τοὺς ληστευθέντας ἐνυποθήκους αὐτῆς ὀφειλέτας ὅσην ἠθέλον διῆθεν ὑποστῆ ζημίαν κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐκ δραχμῶν **9.928.320**.

23. **Τρίτον ἔτος.**—Κατὰ τὸν Ἰσολογισμόν τῆς 31 Δεκεμβρίου 1930 ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα ἐδανείσθη λίρας **4.460.368**. Κατέβαλεν ἐπομένως πρὸς τοὺς δανειστάς αὐτῆς μὲ τόκον 7% λίρας **312.225**. Ἦτοι μὲ τιμὴν Σταθεροποιήσεως **375** δραχμὰς **117.084.375**.

Ἐὰν οἱ ἐνυποθήκιοι ὀφειλέται αὐτῆς πληρώσουν τόκον 6%, ἡ ζημία τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς θὰ εἶναι 44.603 λίραι. Ἦτοι πρὸς δραχμὰς 375 τὴν λίραν, ἡ ζημία τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς θ' ἀνέλθῃ εἰς δραχμὰς **16.726.125**.

Κατὰ τὸ αὐτὸ ὅμως ἔτος ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα διένειμε κέρδη εἰς τοὺς Μετόχους αὐτῆς δραχμὰς 18.240.000.

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος τὰ Ἀποθεματικά τῆς Τραπεζῆς ἀνῆλθον εἰς 25.773.351. Συγχρόνως ἀπεσβέσθησαν εἰς καταστήματα Τραπεζῆς, ἔξοδα ἐγκαταστάσεως κ.λ.π. περὶ τὰ 8.000.000.

Ἐκτὸς τούτου ἐκρατήθη καὶ κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ πρόβλεψις πρὸς ἀντίκρουσιν διαφορᾶς τιμῆς ἐκδόσεως ὁμολογιῶν, ἦτοι πρὸς ἐξόφλησιν κτηματικῆν

τῆς κακοήθους καὶ γνωστῆς προμηθείας τῶν ἐκδοτῶν τοῦ δανείου τῶν 5.000.000 λιρῶν ἐκ νέου δραχμαὶ 7.252.749.

Ἦτοι καὶ κατὰ τὸ τρίτον ἔτος 1930 τὸ εἰκονικὸν ἰδρυτικὸν κεφάλαιον τῆς Κτηματικῆς ἐξ 80 ἑκατ. δραχ. ἀφῆκε καθαρὸν κερδος ἐκ δραχ. 26.162.725, ἐνῶ ἡ ζημία θὰ εἶναι 16.726.135 ἄρα περιθώριον ὑπάρχει, Τὸ εἰκονικὸν κεφάλαιον τῶν 80 ἑκατ. δραχμῶν ἀπέδωκε τόκον 32 καὶ πλεόν ἐπὶ ἑκατόν.

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος τὰ βρέφη τῆς Κτηματικῆς καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν Ι. Δροσόπουλος καὶ Γ. Ἰατροῦ ἐκόλλησαν πάλιν τὰ χεῖλη αὐτῶν εἰς τοὺς δύο μαστοὺς καὶ ἐβύζαξαν ἀπλήστως γάλα, ἐκ μὲν τοῦ μαστοῦ τῆς Κτηματικῆς Τραπεζίης δραχμῶν **18.240.000**, ἐκ δὲ τοῦ μαστοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζίης δραχμῶν 112.942.020, ἦτοι ἐν συνόλῳ ἐβύζαξαν τὰ δυστυχῆ μόνον **131.182.020**.

27. Τέταρτον ἔτος.—Κατὰ τὸν Ἰσολογισμόν τῆς 31 Δεκεμβρίου 1931 αἱ λίραι τὰς ὁποίας ἐδανείσθη καὶ ἐδάνεισεν ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα ἀνῆλθον εἰς **4.401.340**. Κατέβαλε πρὸς τοὺς δανειστὰς αὐτῆς μὲ τόκον 7% λίρας **308.093**. Ἦτοι πρὸς δραχμῶν 375 τὴν λίραν, τιμὴ Σταθεροποιήσεως, δραχμῶν **115.534.875**.

Ἐάν αἱ ὡς ἄνω λίραι ἐξοφληθῶσιν ὑπὸ τῶν ἐνυποθήκων αὐτῆς ὀφειλετῶν πρὸς 6%, ἡ ζημία τῆς Κτηματικῆς Τραπεζίης θ' ἀνέλθῃ ἐκ τοῦ ἐπὶ 1 τοῖς ἑκατόν ἕλαττον τοῦ τόκου εἰς λίρας **44.013** ἦτοι πρὸς δραχμῶν 375 τὴν λίραν, ἡ ζημία τῆς Τραπεζίης θ' ἀνέλθῃ εἰς δραχμῶν **16.505.025**.

Κατὰ τὸ αὐτὸ ὅμως ἔτος ἡ Τράπεζα διένειμε κέρδη εἰς τοὺς Μετόχους αὐτῆς ἐκ δραχμῶν 15.200.000. Ἡῤῥησε τὸ Ἀποθεματικὸν αὐτῆς κεφάλαιον, τὸ ὁποῖον ἀνῆλθεν εἰς 33.522.720.

Ἐκτὸς τούτου ἀπέσβεσε νέον ποσὸν διὰ τὰς ἐγκαταστάσεις τοῦ κτιρίου κλπ., καὶ τὸ σύνολον τῆς ἀποσβέσεως ἀνῆλθεν εἰς 6,721.848.

Ἐκτὸς τούτου ἐκράτησε πρόβλεψιν πρὸς ἀντίκρουσιν διαφορᾶς τιμῆς ἐκδόσεως ὁμολογιῶν ἐκ δραχμῶν 2.980.379.

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος οἱ Μέτοχοι τῆς Κτηματικῆς Τραπεζίης, ὡς Μέτοχοι καὶ τῆς Ἐθνικῆς, ἐνεθυλάκωσαν καθαρὰ κέρδη ἐκ δραχμῶν 119.907.072, ἦτοι καὶ ἐκ τῶν δύο μαστῶν ὁμοῦ ἐκ δραχμῶν 135.107.072.

28. Πέμπτον ἔτος.—Κατὰ τὸν Ἰσολογισμόν τῆς 31 Δεκεμβρίου 1932, αἱ λίραι τὰς ὁποίας ἐδανείσθη καὶ ἐδάνεισεν ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα ἀνῆλθον εἰς **4.343.584**.

Ἡ Τράπεζα κατέβαλεν εἰς τοὺς δανειστὰς αὐτῆς μὲ τόκον πρὸς 7% λίρας **304.050**.

Ἐπειδὴ ἡ μέση τιμὴ τῆς λίρας ἀνῆρχετο κατὰ τὸ ἔτος 1932 εἰς δραχμῶν 400 ἐπλήρωσε δραχμῶν **121.620.000**.

Ἐάν οἱ ὀφειλέται τῆς Κτηματικῆς Τραπεζίης ἐξοφλήσουν τὰς 4.343.584, τοῦ 1932, λίρας μὲ τόκον 6%, θὰ πληρώσουν λίρας 260,615, ἦτοι ἐπὶ ἕλατ-

τον λίρας 43.435. Με τιμήν τῆς λίρας 375, θὰ πληρώσουν δραχ. 95.730.640 (260.615 ἐπὶ 375). Ἄρα ἡ ζημία τῆς Κτηματικῆς Τραπεζίης θ' ἀνέλθῃ εἰς δραχμὰς **23.889.360.**

Παρατηρῶ, ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1932 ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα περιώρισε τὰ πρὸς διανομὴν πρὸς τοὺς Μετόχους κέρδη αὐτῆς εἰς δραχμὰς 5.066.666, ἐνῶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος 1931 τὰ πρὸς διανομὴν κέρδη, ὡς εἶδομεν, ἀνῆλθον εἰς δραχμὰς 15.200.000.

Πόθεν ἐξηγεῖται ὁ περιορισμὸς οὗτος. Ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι οἱ Διοικοῦντες τὴν Ἑθνικὴν Τράπεζαν, ὁμοῦ καὶ τὴν Κτηματικὴν παρὰ τὰς ἀρχικὰς αὐτῶν ιδέας νὰ ἰδρῦουν μίαν ὅλως ἰδιαίτερον εἰδικῶς Κτηματικὴν Τράπεζαν, γνωστοὶ ἐκ τοῦ παρελθόντος αὐτῶν, προσέδωκαν εἰς τὴν Κτηματικὴν διὰ τοῦ Καταστατικοῦ αὐτῆς τὸν χαρακτῆρα Τραπεζίης ἱκανῆς νὰ ἐνεργῇ πάσης φύσεως Τραπεζιτικὴν ἐργασίαν. Τὴν ἐξωμοίωσαν, δηλαδή, ἀκριβῶς πρὸς τὴν Ἑθνικὴν Τράπεζαν, τὴν διεφθαρμένην μητέρα, διὰ νὰ εἶναι καθ' ὅλα ὁμοία, ἀντὶ νὰ περιορίσουν τὴν Κτηματικὴν Τράπεζαν εἰς τὸν καθαρὸν αὐτῆς καὶ κύριον προορισμὸν, ὡς ἦτο πρέπον, διὰ μίαν καθαρῶς Κτηματικὴν Τράπεζαν, ὡς συμβαίνει εἰς ὅλας τὰς Χώρας τοῦ Κόσμου.

Κατὰ τὸ ἔτος 1932 ἐνήργησαν, ὅλοι γνωρίζομεν, κατὰ πόσον σεμνὸν καὶ τίμιον τρόπον ἐνεργοῦν ἀπὸ μακροῦ οἱ Διοικοῦντες τὴν Ἑθνικὴν Τράπεζαν τοιαύτας χρηματιστικὰς ἐπιχειρήσεις, ἀγορὰν καὶ πώλησιν ἐθνικῶν χρεωγράφων καὶ ἄλλων ἀξιών.

Ἐκ τῆς ἀγορᾶς ταύτης προσέκυψε μία καθαρὰ ζημία εἰς τὴν Κτηματικὴν Τράπεζαν ἐκ δραχμῶν 18.500.000, τὴν ὁποίαν καὶ ἀπέσβησαν ἐκ τῶν κερδῶν. Ὡς ἐκ τούτου οἱ Μέτοχοι ἀντὶ νὰ διανεμηθοῦν κέρδη 23.566.666, διενεμήθησαν μόνον 5.066.666!! Ποῖοι οἱ ὑπεύθυνοι τῆς ζημίας αὐτῆς. Ποῖος ἐξετάζει ἢ θὰ ἐξετάσῃ ποτέ;

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 1932 τὸ Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον τῆς Κτηματικῆς Τραπεζίης διετηρήθη, εἰς ὃ ποσὸν ἀνήρχετο καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1931. Ἐκρατῆθη ὁμως πρόβλεψις πρὸς ἀντίκρουσιν διαφορᾶς τιμῆς ἐκδόσεως ὁμολογιῶν, ἧτοι πρὸς κάλυψιν τῆς γενομένης κατὰ τὴν σύναψιν τοῦ δανείου τῶν 5.000.000 λιρῶν γνωστῆς λαθροχειρίας δραχμὰι 5.530.212.

Ἐὰν λοιπὸν θέλῃ τις νὰ ὑπολογίσῃ ἀκριβῶς καὶ λογιστικῶς, εἰς ποῖον πραγματικὸν ποσὸν ἀνῆλθον τὰ κέρδη τῆς Κτηματικῆς Τραπεζίης κατὰ τὸ ἔτος 1932, πρέπει νὰ λάβῃ ὑπὸ σημείωσιν τὰ ἐξῆς ποσά :

1) Μέρισμα διανεμηθὲν.	5.066.666.—
2) Ἀπόσβεσιν ζημίας ἐξ ἀγορᾶς καὶ πωλήσεως χρεωγράφων	18.500.000.—
3) Πρόβλεψιν καὶ κάλυψιν λοποδυτικῆς προμηθείας.	5.530.212.—
4) Ἀποσβέσεις δι' ἐγκαταστάσεις καταστήματος Τραπεζίης ..	182.268.—
5) Ἀπόσβεσιν διαφορᾶς τιμῆς ἐκδόσεως κληρωθειῶν ὁμολογ.	3.442.700.—

Ἦτοι τὸ πραγματικὸν κέρδος τοῦ ἔτους ἀνῆλθεν εἰς δραχμὰς 33.701.846.—

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 1932 ἡ Ἐθνικὴ Τραπεζα διένειμε κέρδη καθαρὰ εἰς τοὺς Μετόχους αὐτῆς, οἱ ὁποῖοι εἶναι συγχρόνως καὶ Μέτοχοι τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς, δραχμῶν 78.046.381. Ἦτοι οἱ Μέτοχοι τῆς Ἐθνικῆς καὶ Κτηματικῆς ὁμοῦ ἐνεθυλάκωσαν κατὰ τὸ ἔτος 1932 κέρδη ἐν συνόλῳ 83.113.047.

Ἐὰν εἰς τὴν γνωστὴν ἐν Ἀθήναις τελουμένην ἐτησίαν Ἐκθεσιν βρεφῶν, καθ' ἣν ἀπονέμονται χρηματικὰ βραβεῖα εἰς τοὺς γονεῖς τῶν βρεφῶν, τὰ ὁποῖα κρίνονται ὡς τὰ ὑγιέστερα καὶ εὐρωστότερα, ἐκθέσῃ ὁ κ. Ι. Δροσόπουλος τὰ βρέφη αὐτοῦ τῆς Ἐθνικῆς καὶ Κτηματικῆς, δηλαδὴ τοὺς Μετόχους, τοὺς ὁποίους τρέφει μὲ τόσον ἀφθονον γάλα, ἀσφαλῶς τὰ βρέφη αὐτὰ θὰ κριθοῦν ὡς τὰ κρῦττωνος ὑγιέστερα καὶ εὐρωστότερα. καὶ ὁ εὐτυχῆς γονεὺς κ. Ι. Δροσόπουλος θὰ λάβῃ ἀσφαλῶς τὸ χρηματικὸν βραβεῖον.

29. Ἐκτον ἔτος 1933. — Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 1933 αἱ λίραι τὰς ὁποίας ἐδανείσθη ἡ Κτηματικὴ Τραπεζα ἀνῆλθον εἰς 4.343.584. Ἐπομένως μὲ τόκον 7% κατέβαλεν εἰς τοὺς δανειστὰς αὐτῆς λίρας 304.059. Ἐπειδὴ ἐπλήρωσε τὰς λίρας αὐτὰς πρὸς δραχμῶν 425 κατέβαλε δραχμῶν 129.221.250.

Ἐὰν ὑποθεθῇ, ὅτι ὅλας αὐτὰς τὰς λίρας 4.343.584 ἐδάνεισεν εἰς τοὺς ἐνυποθήκους αὐτῆς ὀφειλέτας, οὗτοι θὰ πληρώσουν τόκον ὅλων τῶν 4.343.584 πρὸς 6% θὰ καταβάλουν λίρας 260.515. Ἐὰν τὰς λίρας αὐτὰς ἐξοφλήσουν πρὸς δραχμῶν 375 τὴν λίραν, θὰ πληρώσουν δραχμῶν 97.730.625. Ἦτοι ἡ ἡ ζημίαι τῆς Τραπεζῆς θὰ εἶναι εἰς λίρας μὲν 43.435, εἰς δραχμῶν δὲ 31.490.625.

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 1933 ἡ διανομὴ τῶν κερδῶν εἰς τοὺς Μετόχους τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς περιορίσθη καὶ πάλιν εἰς δραχμῶν 4.059.798. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ ἐκπλαγῇ τις διὰ τὸν περιορισμὸν τοῦτον τῶν ἐτησίων κερδῶν προσθέτω, ὅτι κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 1933 ἀπεσβέσθη πάλιν μίᾳ δευτέρᾳ ζημίᾳ ἐξ ἀγορᾶς Ἐθνικῶν χρεωγράφων, ἐπιχειρήσεις, δηλαδὴ, χρηματιστικὴ ἀνάρμοστος εἰς Κτηματικὴν Τραπεζαν, ἐκ δραχμῶν 18.500.000.

Προσθέτω συγχρόνως, ὅτι αἱ προβλέψεις πρὸς ἀντίκρουσιν διαφορᾶς τιμῆς ἐκδόσεως ὁμολογιῶν, δηλαδὴ πρὸς κάλυψιν τῆς γνωστῆς προμηθείας, ἀνῆλθεν εἰς δραχμῶν 5.043.668.

Ἐπίσης ἀπεσβέσθη διαφορὰ τιμῆς ἐκδόσεως κληρωτέων ὁμολογιῶν ἐκ δραχμῶν 3.580.970. Τὸ σύνολον τῆς προβλέψεως ταύτης εἰς τὸν Ἰσολογισμὸν τῆς 31 Δεκεμβρίου 1933 ἀναγράφεται εἰς 17.420.436.

Τὸ Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον, τὸ ὁποῖον εἰς τὸν προηγούμενον Ἰσολογισμὸν τοῦ 1932 ἀνῆρχετο εἰς 17.500.000, τὴν 31 Δεκεμβρίου 1933 ἀνεβιβάσθη εἰς 20.500.000.

Συγχρόνως ἐγένετο καὶ ἀπόσβεσις διὰ τὸ νέον κατ᾿ἀσθημα τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς καὶ ἄλλας τινὰς ἐξ 8.000.000 δραχμῶν.

Διὰ νὰ ἐννοήσουν οἱ κ. κ. Συνάδελφοι τῆς Ἐπιτροπῆς εἰς ποίαν ἀκαταλόγιστον σπατάλην, καλύπτουσαν προφανῶς ἰδιαίτερα συμφέροντα καὶ ἐνόχους σκοπούς, ἐξετραχηλίσθησαν οἱ Διοικοῦντες τὴν Ἐθνικὴν Τραπεζαν,

ἐφιστῶ τὴν προσοχὴν αὐτῶν εἰς τὸ ζήτημα τῆς στεγάζσεως τῆς νέας Κτηματικῆς Τραπεζῆς. Σημειῶ τοῦτο: Ὅτι εἰς τὸ Κεντρικὸν Κατάστημα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Αἰόλου τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, κτίριον εὐρύτατον, διὰ τὸ ὁποῖον ἐδαπανήθησαν ἑκατοντάδες ἑκατομμυρίων καὶ δαπανῶνται σχεδὸν κατ' ἔτος ἄλλα, ὑπῆρχεν ἐπὶ 87 ὅλα ἔτη καὶ ἐλειτούργει ἄριστα τὸ τμήμα τῶν ἐνυποθήκων δανείων. Δὲν ὑπῆρχε καμμία ἀπολύτως ἀνάγκη ν' ἀγορασθῆ νέον κτίριον ἀξίας 30.000.000 δραχμῶν καὶ νὰ ἐγκατασταθῆ μὲ ἄλλα ἔξοδα ἑκατομμυρίου ἢ νέα Κτηματικὴ Τράπεζα διὰ νὰ μεταφερθῆ δηλαδὴ ἀπλῶς τὸ προσωπικὸν τῆς ὑπηρεσίας ταύτης ἀπὸ τῆς ὁδοῦ Αἰόλου εἰς τὴν ὁδὸν Σταδίου. Πρὸς τί τοιαύτη μετάθεσις; Τὸ κτίριον τῆς ὁδοῦ Αἰόλου, ἐπαναλαμβάνω, ἦτο πλέον ἢ ἐπαρκές. Ἄλλ' ἐχρειάσθη φαίνεται ἡ μετάθεσις αὕτη διὰ νὰ δικαιολογηθῆ ἀπλῶς ὁ διορισμὸς τοῦ Διοικητοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, τοῦ κ. Ι. Δροσοπούλου, ὡς Διοικητοῦ συγχρόνως καὶ τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς.

Πῶς ἦτο δυνατὸν εἰς τὸ αὐτὸ Τραπεζιτικὸν κατάστημα ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην νὰ εἶναι ὁ κ. Ι. Δροσόπουλος Διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς, καὶ συγχρόνως Διοικητὴς τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς; Ἐπρεπε νὰ λαμβάνη δύο μισθοὺς, διότι ἐκ τῶν δώδεκα Τραπεζῶν καὶ Ἐταιρειῶν, εἰς τὰς ὁποίας εἶναι ἀναμεμιγμένος λαμβάνει πολὺ ὀλίγα.

Ἄλλ' ἐν Ἑλλάδι μὲ τὴν μεγαλειτέραν εὐκολίαν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνονται τοιαῦτα σφαιραεὶ ὑπερβασίαι καὶ λαφυραγωγίαι καὶ νὰ κενώνεται τὸ βελάντιον τῶν ἀγαθῶν Ἑλλήνων μου, κατὰ τοιοῦτον ἀσυνείδητον τρόπον.

Σημειῶ συγχρόνως, ὅτι κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 1933, διενεμήθη εἰς τοὺς Μετόχους τῆς Ἐθνικῆς, οἱ ὁποῖοι εἶναι συγχρόνως καὶ Μέτοχοι τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς, διότι, ἐπαναλαμβάνω, καὶ θὰ ἐπαναλαμβάνω διαρκῶς, ὅτι ἐν ἐνιαίῳν καὶ ἀδιαίρετον σύνολον ἀποτελοῦσιν αἱ δύο αὐτὰ ὁμοῦ Τράπεζαι, κέρδος ἐξ 86.573.374. Ἦτοι ἔλαβον οἱ Μέτοχοι ἐν συνόλῳ καθαρὸν κέρδος δραχμῶν 90.630.172.

30. **Ἐβδομον ἔτος.**— Κατὰ τὸν ἰσολογισμὸν τῆς 31 Δεκεμβρίου 1934, αἱ λίραι τὰς ὁποίας ἐδανείσθη ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα ἀνῆλθον εἰς 4.343.584. Μὲ τόκον 7% ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα κατέβαλεν εἰς τοὺς Ἄγγλους καὶ Ἑλληνας ὁμολογούχους, οἱ ὁποῖοι εἶναι καὶ οἱ περισσότεροι, λίρας 304.050. Ἐπειδὴ ἡ τιμὴ τῆς λίρας κατὰ τὸ ἔτος 1934 ἀνῆρχετο εἰς δραχμῶν 425, ἔπεται, ὅτι ἡ Τράπεζα ἐπλήρωσε δραχμῶν 129.221.250.

Ἐὰν οἱ ἐνυπόθηκοι αὐτῆς ὀφειλέται πληρώσουν, ἔστω, ὅλας αὐτὰς τὰς λίρας—δὲν τὰς ἐδανείσθησαν ὅλας—πρὸς 6%, θὰ καταβάλουν λίρας 260.615. Ἐὰν τὰς λίρας αὐτὰς πληρώσουν μὲ τιμὴν λίρας 375, θὰ καταβάλουν δραχμῶν 97.730.625. Ἀρὰ ἡ ζημίαι τῆς Κτηματικῆς θ' ἀνέλθῃ εἰς λίρας μὲν 43.435, εἰς δραχμῶν δὲ 31.490.625.

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 1934 ἡ διανομὴ τῶν κερδῶν τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς περιορίσθη εἰς δραχμῶν 4.059.798. Ὁ περιορισμὸς οὗτος προῆλθεν ἐκ

τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα ἀπέσβεσεν εἰς προβλέψεις πρὸς ἀντίκρουσιν διαφορᾶς τιμῆς ἐκδόσεως ὁμολογιῶν εἰς λίρας, δραχμᾶς 4.405.260.

²Απέσβεσεν δὲ ὁμοίως διαφορὰν τιμῆς ἐκδόσεως κληρωτέων ὁμολογιῶν εἰς λίρας δραχμᾶς 3.443.159.

³Απέσβεσεν ἐπίσης διὰ καταστήματα Τραπεζῆς καὶ ἔξοδα ἐγκαταστάσεως 1.000.000 περίπου. Συγχρόνως ἠΰξησε τὸ Ἀποθεματικὸν αὐτῆς κεφάλαιον ἀπὸ 20.500.000, ὅσα ἦσαν τῷ 1933 εἰς 25 ἑκατομμύρια.

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα διένειμε καθαρὰ κέρδη εἰς τοὺς Μετόχους αὐτῆς, οἵτινες εἶναι συγχρόνως καὶ Μέτοχοι τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς δραχμᾶς **93.694.717**.—Ἦτοι ἐν ὄλφ οἱ Μέτοχοι ἔλαβον κατὰ τὸ ἔτος 1934 ὁμοῦ κέρδη δραχμᾶς **97.754.515**.

31. Ὅγδοον ἔτος.—Κατὰ τὸν Ἰσολογισμὸν τῆς 31 Δεκεμβρίου 1935, αἱ λίραι τὰς ὁποίας ἐδανείσθη ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα, καὶ δὲν ἐδάνεισεν ὅλας, οἱ ἀριθμοὶ ὁμιλοῦν, ἀνῆλθον εἰς 4.333.162. Μὲ τόκον 7% ἡ Τράπεζα κατέβαλεν εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς καὶ Ἑλληνας ὁμολογιούχους, οἱ ὅποιοι θοροβοῦν περισσότερον καὶ ἀναιδέστερον, λίρας 303.321. Ἐπειδὴ ἡ μέση τιμὴ τῆς λίρας κατὰ τὸ ἔτος 1935 ἀνῆρχετο εἰς δραχμᾶς (425+525=950=475), ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα κατέβαλε δραχμᾶς 144.077.475. Ἐὰν οἱ ἐνυπόθηκοι αὐτῆς ὀφειλέται πληρώσουν, ἔστω, διὰ τὰς λίρας αὐτὰς (4.333.162) πρὸς 6% θὰ καταβάλουν λίρας 259.989.

²Ἐὰν τὰς λίρας αὐτὰς πληρώσουν πρὸς 375 δραχμᾶς τὴν λίραν, θὰ καταβάλουν δραχμᾶς. 97.495.875.

³Ἄρα ἡ ζημία τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς θ' ἀνέλθῃ εἰς λίρας μὲν 43.331, εἰς δραχμᾶς δὲ **46.581.600**.

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἡ διανομὴ τῶν κερδῶν εἰς τοὺς Μετόχους τῆς Κτηματικῆς περιορίσθη πάλιν εἰς δραχμᾶς 4.059.798.

²Ἐκρατήθη ὅμως πάλιν πρόβλεψις πρὸς ἀντίκρουσιν διαφορᾶς τιμῆς ἐκδόσεως, δηλαδὴ πρὸς κάλυψιν τῆς περιφήμου προμηθείας, δραχμαὶ 1.685.131.

³Ἀπεσβέσθη ἐπίσης διαφορὰ τιμῆς ἐκδόσεως κληρωθεισῶν ὁμολογιῶν δραχμαὶ 533.510.—²Ἀπεσβέσθησαν ἐπίσης διὰ κατάστημα Τραπεζῆς, καὶ ἔξοδα ἐγκαταστάσεως δραχμαὶ 950.315.—³Ἀπεσβέσθησαν ἐπίσης ἐπισημαεῖς ἀπαιτήσεις δραχμαὶ 432.796. Τ' ἀποθεματικὰ αὐτῆς κεφάλαια ἠΰξηθησαν ἀπὸ 25.000.000, ὅσα ἦσαν κατὰ τὸ ἔτος 1934, εἰς 29.500.000.

²Ἡ ὅλη πρόβλεψις πρὸς ἀντίκρουσιν διαφορᾶς τιμῆς ἐκδόσεως ὁμολογιῶν, δηλαδὴ πρὸς κάλυψιν τῆς προμηθείας συνεποσώθη κατὰ τὰ 8 πρῶτα ἔτη εἰς δραχμᾶς ἐν ὄλφ 81.767.031.

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 1935 ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα διένειμεν εἰς τοὺς Μετόχους αὐτῆς, οἱ ὅποιοι εἶναι συγχρόνως καὶ Μέτοχοι τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς, καθαρὰ κέρδη ἐκ δραχμῶν **93.638.552**.

²Ἐθύλασαν, δηλαδὴ, ἐκ τῶν δύο μαστῶν τὰ βρέφη τοῦ κ. Ι. Δροσοπούλου καὶ τοῦ Γ. Ἰατροῦ κατὰ τὸ ἔτος 1935, γάλα ἀξίας ἐν ὄλφ δραχμῶν **97.698.350**.

III

32. **Παρένθεσις.** — Εἰς τὴν πατρίδα τοῦ πατρὸς μου καὶ τῆς μητρὸς μου, τὴν Τρίπολιν, φαντάζομαι καὶ εἰς ἄλλας ἐπαρχίας τῆς Πελοποννήσου, αἱ προσκεκτικαὶ μητέρες ὑποβάλλουν τὰ πάρα πολὺ ζωνηρὰ καὶ αἱματώδους κράσεως παιδιά αὐτῶν εἰς ἐλαφρὰν τινα ἀφαιμάξιν. Περιοδικῶς κατὰ μῆνα Μάϊον μὲν ἐν ξυρᾶφιον **τὰ χαράζουον**, κατὰ τὴν κοινὴν φράσιν, εἰς τὰ ὀπίσθια. Τὸ χάραγμα σημαίνει ἐλαφρὸς σχισιάς, ἐκ τῶν ὁποίων ἐκρέει ποσότης τις αἵματος. Ἦκουσα πολλῶν ἰατρῶν νὰ λέγουν, ὅτι τὸ χάραγμα τοῦτο εἶναι πρακτικὸν μέτρον ὑγιεινῆς πολὺ ὠφέλιμον.

Στοχάζομαι, ὅτι ἀπὸ πολλῶν ἀπόψεων, τοιούτου εἶδους χάραγμα ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, ὄχι βέβαια εἰς τὰ ὀπίσθια, ἀλλὰ εἰς τὸ ὑπερφροτωμένον καὶ ὑπερεξωγκωμένον βαλάντιον ἐνίων Τραπεζιτῶν πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὑπὸ σωφρονούντος Κυβερνήτου, ὡς μέτρον ἐξόχου κοινωνικῆς ὠφελείας.

Σοφὸς νοῦς τῆς ἀρχαιότητος, ὁ Ἀριστοτέλης, ὅμοιος τοῦ ὁποίου κατὰ τὴν λάμπην δὲν ἐφώτισε τὴν Ἀνθρωπότητα, ἀφ' ὅτου τὴν γῆν φωτίζει ὁ ἥλιος, διδάσκει εἰς τὰ «Πολιτικά» του, ἀληθινὸν Εὐαγγέλιον παντὸς πολιτευομένου καὶ πολίτου, ὅτι κυρία καὶ πρωτίστη αἰτία τῶν στάσεων καὶ ἐξεγέρσεων ἐν ταῖς Πολιτείαις εἶναι ἡ συσσώρευσις τοῦ πλοῦτου εἰς χεῖρας ὀλίγων. Τοιαύτη συσσώρευσις ὑπῆρξεν πάντοτε αἰτία μεγάλων διαταραχῶν

Εἰς τὸ παλαιὸν Ἄργος ὑπῆρξέ ποτε τοιαύτη ἀνισότης πλοῦτου μεταξὺ τῶν δύο τάξεων, τῶν πλουσίων καὶ τῶν πτωχῶν, ὥστε προεκληθῆ, ἐπιτηδείως συνδανλισθὲν ὑπὸ δημαγωγῶν τοιοῦτον μῖσος καὶ τοιαύτη ἐξαγριώσις, ὥστε ὁ ὄχλος ὁ πενόμενος ὀπλισθῆις διὰ χονδρῶν ὀρπάλων (Σκυτάλη—Σκυταλισμὸς τοῦ Ἄργους), ἐφόνευεν ἀνηλεῶς καὶ ἀγριῶς τοὺς λεγομένους ὑπὸ τοῦ Διόδωρου Σικελιώτου «Μεγαπλοῦτους». Ἐφρονεῦθησαν 1.200 ἐξ αὐτῶν.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ δημαγωγοί, οἵτινες ἐξηρέθισαν τὸν ὄχλον, συνησθάνθησαν ὅλον τὸ ἀποτρόπαιον τοῦ διαπραχθέντος κακουργήματος καὶ ἐκρούθησαν, ὁ ὄχλος τοὺς ἀνεζήτησε, τοὺς ἀνεῦρε καὶ τοὺς ἐφόνευσε καθ' ὅμοιον τρόπον, εἰς δικαίαν τιμωρίαν τῆς δημαγωγικῆς αὐτῶν κακουργίας.

Τοιαύτη ἀνισότης πλοῦτου ἐγένετο ἀφορμὴ καὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου διὰ τῶν στάσεων καὶ ἐξεγέρσεων τοῦ ὄχλου ἐν Ποτιδαίᾳ κατὰ τῶν εὐπόρων Κορινθίων, οἵτινες ἐκυριάρχουν τῆς πόλεως.

Ὁ Θουκυδίδης περιγράφει τὰ γενόμενα ἐγκλήματα, καὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη ἐγὼ νὰ εἰσέλθω εἰς γνωστὰς λεπτομερείας.

Ὅτι ἐγὼ εὐρίσκω, ὡς ὀρθὸν καὶ σῶφρον εἶναι τοῦτο. Σοβαρὸς καὶ σωφρονῶν Κυβερνήτης πρέπει νὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν του : Ὅτι ναὶ μὲν δὲν εἶναι δυνατόν ὁ Νομοθέτης ἴσας ποιῆσαι τὰς οὐσίας τῶν πολιτῶν, νὰ ἐξισώσῃ δηλαδὴ τὰς περιουσίας τῶν πολιτῶν, ὅπως ἐφαντάσθησαν πολλοὶ Νομοθέται τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, **στοχαστέον** ὅμως τοῦ μέσου : δηλαδὴ πρέπει ὁ Νομοθέτης ν' ἀκολουθήσῃ μέσῃ τινὰ κατεύθυνσιν καὶ νὰ προσέχη ἰδίως, ὥστε τοὺς πολίτας **μὴ λωποδυτεῖν, διὰ τὸ πεινῆν ἢ τὸ ριγοῦν**. Νὰ μὴ κατανοῦν, δηλαδὴ, κατ' ἀνάγκην οἱ πολῖται λωποδύται ἐκ τῆς πείνης ἢ τῆς γυμνότητος,

Ἐκ τῆς ἀποφύσεως ὁρῆθης καὶ φρονίμου πρόπει νὰ ἐξετασθῇ καὶ τὸ ὑπὸ κρίσιν θέμα. Ὁ Νομοθέτης ἐξετάζων σοβαρῶς καὶ ὑποβάλλων εἰς λελογισμένην καὶ ἐκ τοῦ Νόμου ἄλλως ἐπιβεβλημένην ἀφαίμαξιν τὸ πληθωρικὸν καὶ ὑπεραιμοῦν βαλάντιον τῶν δανειστῶν Τραπεζιτῶν, καὶ προφυλάσσων ἀπὸ τελείας ἐξαντλήσεως τὸ ἰσχυρὸν βαλάντιον τῶν ὀφειλετῶν, θὰ πράξῃ ἄξιον σωφρονοῦντος Νομοθέτου.⁽¹⁾

33. Νόμοι τοῦ Σόλωνος.— Καὶ ἐὰν δὲν ὑπῆρχον ὅλοι οἱ πραγματικοὶ καὶ τίμιοι λόγοι, οἱ ὁποῖοι ἐπιβάλλουν τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς, καθ' ὃν ἀπολύτως δίκαιον τρόπον προέτεινε τὸ Πανελλαδικὸν Συνέδριον Ἀθηνῶν, πάλιν ἀπὸ ἀπόφσεως Κυβερνητικῆς φροντίδος καὶ φρονήσεως θὰ ἦτο ἀπολύτως δικαιολογημένη καὶ ἐπιβεβλημένη ἡ τοιαύτη λύσις.

Ὅταν ἐν ταῖς ἀρχαίαις Ἀθήναις ἡ τοκογλυφία ἀφεθεῖσα ἀνενόχλητος καὶ ἀνεπιτήρητος ἔφθασεν εἰς τὸ ἀκρότατον ὄριον τῆς ἀπληστίας (*), κατέστησε δὲ τοὺς πτωχοὺς ὀφειλέτας, τοὺς μὴ δυνηθέντας νὰ ἐκπληρώσουν τὰς ὑποχρεώσεις αὐτῶν δούλους τῶν πλουσίων δανειστῶν, ὁ Σόλων ἐνομοθέτησε δύο Νόμους: Τὸν Νόμον τῆς Σεισραχθείας καὶ τὸν Νόμον τῆς Ἀποκοπῆς χρεῶν.

Διὰ τοῦ πρώτου Νόμου ἀπῆλλαξε τοὺς Ἀθηναίους πολίτας τῆς αἰσχροῦ δουλείας, εἰς ἣν ὑπεβάλλοντο οἱ ὀφειλέται. Οἱ μὴ δυνάμενοι νὰ ἐκπληρώσουν τὰς δανειακὰς αὐτῶν ὑποχρεώσεις ἐγίνοντο δοῦλοι τοῦ δανειστοῦ.

Σημείωσις (1). Ὅτι πολλὴν βεβαίως ἐπιρροὴν εἰς τὸν ὁμαλὸν βίον τῆς πολιτικῆς κοινωνίας ἀσκεῖ ἡ ἐξίσωσις τῆς περιουσίας τῶν πολιτῶν, μαρτυρεῖται καὶ ἐκ τῶν ἀρχαίων νομοθετῶν, ὧν τινες σαφῶς κατείδον τὴν ἀνάγκην τούτου. Τοιοῦτον περίπτου θεσμόν καὶ ὁ Σόλων εἰσήγαγε, καὶ παρ' ἄλλοις ὑπάρχει νόμος ἀπαγορευτῶν ν' ἀποκτῇ ὁ πολίτης ὅποσινδήποτε ἔκτασιν γῆς θέλει· ὑπάρχουν ἐνιαχοῦ ὁμοίως καὶ νόμοι ἀπαγορευόντες τὴν πώλησιν τῆς περιουσίας. Τοιοῦτος δὲ εἶναι ὁ τῶν Ἐπιζεφυριῶν Λοκρῶν ἀπαγορευτῶν εἰς τοὺς πολίτας τὴν πώλησιν τῆς περιουσίας των, ἐκτὸς ἐὰν προσαγάγουν ἀποδείξεις, ὅτι φανερὰ ἀτυχήματα εἰς αὐτοὺς ἐπισυνέβησαν. Πρὸς δὲ τούτους ὑπάρχει πολλαχοῦ νόμος, καθ' ὃν ἕκαστος τῶν πολιτῶν ὑποχρεοῦται νὰ διατηρῇ ἀκέραιον τὸν παλαιὸν κληρὸν γῆς τῆς οἰκογενείας του· ὅπου δὲ ἡ ἰσχύς τοῦ νόμου τούτου ἐλύθη, ὡς ἐν Λευκάδι εἰς ἄκρατον πανταχοῦ δημοκρατίαν τὸ πολίτευμα κατήντησε, διότι δὲν συνέβαιναν πλέον ὑπὸ τῶν ἔκταλαι ὄρισμένων τμημάτων νὰ ἀνέρχονται εἰς τὰ πολιτικὰ ἀξιώματα οἱ ἄρχοντες ἀλλ' ἀπὸ τῶν τυχόντων πολιτῶν.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΚΑ. Μετάφρασις Π. Θεοδώροπούλου [σελίς 380]

Σημείωσις (2). Ὁ Κάτων εἰς τὸ περὶ Γεωργίας σύγγραμμά του παρατηρεῖ, ὅτι ἡ τοκογλυφία εἶνε μὲν ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ἐπικερδής, ἀλλὰ δὲν εἶνε ἔντιμος. Διὰ νόμου γραπτοῦ γράφει, οἱ πατέρες ἡμῶν ὄρισαν, ὁ μὲν κλέπτης νὰ καταδικάζεται εἰς ἀπόδοσιν ποσοῦ διὰ τλασίτου ἐκεῖνου, τὸ ὅποιον ἐκλεψεν, ὁ δὲ τοκογλύφος εἰς τὸ τετραπλάσιον. Ἐκ τούτου συνάγεται, ὅτι τὸν τοκοκιστὴν ἐθεώρουν οἱ Ἀρχαῖοι Ῥωμαῖοι χειρότερον ἄνθρωπον τοῦ κλέπτου. Ἀλλαγῶν δὲ λέγει ὁ Κάτων, μεταξὺ τοῦ τοκογλύφου καὶ τοῦ δολοφόνου, δὲν ὑπάρχει διαφορὰ. Διοικητῆς διατελῶν ἐν τῇ Σαρθηνίᾳ ὁ Κάτων, ἐξεδίωξεν ἄμεσως ἐκ τῆς νήσου πάντας τοὺς Ῥωμαίους τοκοκιστὰς καὶ τοκογλύφους.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΜΟΜΣΕΝ. Ῥωμαϊκὴ Ἱστορία. —

Διὰ τοῦ δευτέρου Νόμου εἶπεν εἰς τοὺς ἐνυποθήκους ὀφειλέτας: Ἐάν χρεωσῆτε 100 δραχμὰς Ἀθηναϊκὰς, καὶ ἡ Ἀθηναϊκὴ δραχμὴ ἦτο τὸ ἄριστον τῶν νομισμάτων τῆς ἀρχαιότητος, δεκτὴ ἔν τε τοῖς Ἑλλησι καὶ τοῖς βαρβάροις πανταχοῦ, διὰ τὸ κάλλος τῆς γαράξεως, καὶ διότι ἡ ὀνομαστικὴ ἀξία αὐτῆς ἦτο ἐντελῶς ἴση πρὸς τὴν πραγματικὴν αὐτῆς ἀξίαν, ὡς μετάλλου, εἶπεν ὁ Σόλων: Ἐχετε τὸ δικαίωμα τὸ χρέος τῶν 100 δραχμῶν νὰ τὸ ἐξοφλήσῃτε μὲ 100 δραχμὰς Εὐβοϊκὰς. Ἀλλ' ἡ ἀναλογία τῶν Ἀθηναϊκῶν δραχμῶν πρὸς τὰς Εὐβοϊκὰς ἦτο 100 πρὸς 70. Ἄρα ὁ χρεώστης 100 Ἀθηναϊκῶν δραχμῶν ἐξώφλησε τὸ χρέος του μὲ 70. Ἀπεκόπη, δηλαδή, ἐν 30% τοῦ χρέους.

Οἱ δύο οὗτοι νόμοι τοῦ πράγματι σοφοῦ Σόλωνος ἐπανεφέρουν ἀμέσως τὴν τάξιν, τὴν γαλήνην καὶ τὴν ἀρμονίαν τῶν διαφόρων τάξεων ἐν Ἀθήναις. Σοφὸς Κυβερνήτης, σοφώτατον τὸ ἔργον του καὶ ἄξιον μιμήσεως.

34.— Ἡ δὴθεν ζημία τῆς Κτηματικῆς Τραπέζης.— Ἐάν δὲν ἀναγνωρισθῇ εἰς τοὺς ἐνυποθήκους ὀφειλέτας τῆς Κτηματικῆς Τραπέζης ὅλον τὸ λογικόν, ἠθικὸν καὶ νομικὸν δικαίωμα, τὸ ὁποῖον ἔχουν νὰ καταβάλουν εἰς τὴν Τραπέξαν τὰς ὀφειλομένας λίρας πρὸς 375 δραχμὰς καὶ πρὸς 6%, ἄνευ παρανόμων ἀνατοκισμῶν καὶ ὑπερημερίας, ἐὰν ἤθελε κριθῆ, ὡς ὀρθὸν καὶ δίκαιον, νὰ πέσῃ εἰς τὴν ράχιν τῶν ὀφειλετῶν τὸ σφάλμα τῆς Σταθεροποιήσεως, καὶ ἡ ἐπιβόλη τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας, ποία ἄραγε θὰ εἶναι ἡ ζημία, τὴν ὁποίαν θὰ ὑποστῇ ἡ Ἐθνικὴ καὶ Κτηματικὴ Τραπέζα τῆς Ἑλλάδος ἐκ τῆς ἀποδοχῆς τοῦ Σχεδίου τοῦ Πανελλαδικοῦ Συνεδρίου Ἀθηνῶν. Ἀριθμοὶ μετὰ πάσης προσοχῆς καταστροφέντες δεικνύουσι μὲ μαθηματικὴν ἀκρίβειαν, ποία θὰ εἶναι ἡ ζημία, ἣτις θὰ προκύψῃ εἰς τοὺς Μετόχους τῆς Ἐθνικῆς καὶ Κτηματικῆς Τραπέζης, δεδομένου, ὅτι διὰ τοῦ προτεινομένου Σχεδίου, οἱ δανεισταὶ ὁμολογιούχοι Ἄγγλοι καὶ Ἕλληνες εἰς οὐδεμίαν ἀπολύτως ζημίαν, **οὔτε ἑνὸς φράγκου**, κινδυνεύουν νὰ ὑποβληθοῦν, ἐφ' ὅσον τὸ Σχέδιον οὐδαμῶς θίγει τὰ συμφέροντα αὐτῶν καὶ τὴν ἰσὴν εἰς τὸ μέλλον τῶν δανειστικῶν αὐτῶν Συμβάσεων.

Πίναξ ζημίας.

Ζημίαι	εἰς λίρας	εἰς δραχμὰς
1928	23.234	8.712.375.—
1929	26.475	9.928.230.—
1930	44.603	16.726.125.—
1931	44.013	16.505.025.—
1932	43.435	23.889.360.—
1933	43.435	31.490.625.—
1934	43.435	31.490.625.—
1935	43.331	46.581.600.—
Σύνολον ζημίας τῶν 8 ἐτῶν...	311.961	185.323.965.—

35. Πίναξ Κερδῶν.—Κέρδη τῶν Μετόχων τῆς Ἐθνικῆς καὶ Κτηματικῆς Τραπεζῆς. Ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα δανείζουσα τοὺς ἐνυποθήκους αὐτῆς ὀφειλέτας πρὸς 10 % ἐπραγματοποίησε τὰ ἑξῆς καθαρὰ κέρδη :

Πρῶτον ἔτος 1928

1) Μέρισμα καθαρὸν	10.810.810
2) Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	2.499.287
3) Ἀπόσβεσις προμηθειᾶς Χάμπρον καὶ συνεταίρων λίρα 3.100 πρὸς 375 τὴν λίραν.	1.162.500
4) Ἀπόσβεσις καταστήματος Τραπεζῆς καὶ ἐγκαταστάσεως.	204.666
Ἐν συνόλῳ δραχμαὶ	<u>14.677.263</u>

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος οἱ Μέτοχοι τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς, ὡς Μέτοχοι συγχρόνως καὶ τῆς Ἐθνικῆς ἐκαρπώθησαν τὰ ἑξῆς κέρδη :

	Δραχμαὶ
1) Μέρισμα καθαρὸν	70.270.270
2) Ἀπόσβεσις διὰ καταστήματα Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ἔξοδα ἐγκαταστάσεως, διαφόρους ἀποσβέσεις καὶ κρατήσεις δι' ἐπισημασθεῖς ἀπαιτήσεις	41.268.341

Συγχρόνως ὁμοῦ ἡ Συνοπτικὴ Κατάστασις τῆς 14 Μαΐου 1928 (ἡμέρας χωρισμοῦ τῆς Ἐκδοτικῆς) μαρτυρεῖ, ὅτι ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἀνέγραψεν εἰς τ' Ἀποθεματικὰ αὐτῆς, διὰ νὰ μὴ φορολογηθῇ, ἓν καθαρὸν κέρδος ἐξ ἀναγωγῆς χρυσοῦ καὶ συναλλάγματος εἰς τιμὴν Σταθεροποιήσεως δρχ. 938.393.789

Κατὰ τὸ ἔτος λοιπὸν 1928, πρῶτον ἔτος τῆς συστάσεως τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς, οἱ Μέτοχοι ὁμοῦ τῆς Ἐθνικῆς καὶ Κτηματικῆς ἐκαρπώθησαν πραγματικὰ κέρδη ἐν συνόλῳ δραχμῶν 1.064.609.663

Θρηγοῦν λοιπὸν καὶ δδύρονται οἱ Διοικηταὶ καὶ οἱ Ὑποδιοικηταὶ τῆς Ἐθνικῆς καὶ Κτηματικῆς Τραπεζῆς ὅτι, ἂν κριθῇ ἀποδεκτὸν καὶ ἐφαρμοσθῇ τὸ ψήφισμα τοῦ Πανελλαδικοῦ Συνεδρίου θὰ πτωχεύσουν καὶ αὐτοί, καὶ οἱ Μέτοχοι θὰ περιέλουν εἰς ἔνδειαν.

Καὶ οἱ ἀριθμοὶ ἀπαντοῦν αὐστηρῶς. Δὲν λέγετε ἀλήθειαν δὲν εἶσθε εὐκρινεῖς καὶ καλῆς πίστεως ἄνθρωποι. Ψεῦδεσθε ἀναιδῶς.

Εἰς τὸ πρῶτον ἔτος ἡ ζημίαι ὑμῶν θ' ἀνέλθῃ εἰς δραχμῶν 8.712,375, ἐνῶ ἀντιθέτως τὰ κέρδη, τὰ ὁποῖα ἐκαρπώθητε κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἀνῆλθον εἰς τὸ ἄφθαστον ἕως τοῦ 1.064.609.663 δραχμῶν.

36. Δεύτερον ἔτος. Προχωρῶ εἰς τὸ δεύτερον ἔτος 1929 :

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα, διένειμε κέρδη

1) Καθαρὰ εἰς τοὺς εὐτυχεῖς Μετόχους, οἵτινες εἶναι συγχρόνως καὶ Μέτοχοι τῆς Ἐθνικῆς δραχμῶν.	14.186.660
--	------------

2) Ηύξησε τὸ Ἀποθεματικὸν αὐτῆς κεφάλαιον κατὰ δραχμὰς	15.351.293
3) Ἀπόσβεσις διὰ κατάστημα καὶ ἔξοδα ἐγκαταστάσεως	2.719.595
5) Συγχρόνως ἐκράτησε πρόβλεψιν πρὸς ἀντίκρουσιν καὶ κάλυψιν τῆς γνωστῆς λωποδυτικῆς προμηθείας	4.549.935
5) Ἀπέσβεσε διαφορὰν τιμῆς ἐκδόσεως κληρωθεισῶν ὁμολογίων 3.000.000 λιρῶν δραχμῶν	1.187.981
Ἦτοι ἐπραγματοποίησεν ἐν συνόλῳ κέρδη	<u>37.995.410</u>

Ἐκτὸς τούτου οἱ Μέτοχοι τῆς Κτηματικῆς, ὡς Μέτοχοι καὶ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς διενεμήθησαν καθαρὰ κέρδη ἐκ δραχμῶν 73.026.235

Τὸ Μετοχικὸν καὶ Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς παρέμεινε κατὰ τὸ ἔτος 1929 εἰς ὃ ποσὸν ἀνῆλθε καὶ κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος 1928 δηλαδὴ εἰς δραχμὰς 1.205.393.789.

Ἐγένοντο ὅμως ἀποσβέσεις διὰ Καταστήματα Τραπεζῆς . . .	17.593.919
καὶ διὰ κτήματα	2.673.780
Δι' ἔξοδα ἐγκαταστάσεως	10.230.748
Κρατήσεις δι' ἐπισφαλεῖς ἐπαιτήσεις	35.677.869
Σύνολον	<u>66.176.317</u>

Ἦτοι ἐν συνόλῳ οἱ Μέτοχοι τῆς Ἐθνικῆς καὶ Κτηματικῆς Τραπεζῆς κατὰ τὸ ἔτος 1929 διενεμήθησαν πραγματικὰ κέρδη ἐκ δραχμῶν **177.197.962**.

Κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος ἡ ζημία τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς ἐκ τοῦ Σχεδίου Νόμου τοῦ Πανελλαδικοῦ Συνεδρίου θ' ἀνέλθη εἰς δραχμὰς 9.928.230, ἐνῶ ἀντιθέτως τὰ κέρδη τῶν Μετόχων κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἀνῆλθον εἰς **177.197.962**.

Σημειῶ, καὶ εἰς τὸ σημειώμαί μου τοῦτο πρέπει νὰ δοθῇ μεγάλη προσοχή, διότι ἔχει μεγάλην σημασίαν τὸ πρᾶγμα, ὅτι κατὰ μὲν τὸ πρῶτον ἔτος 1928 ἀπέσβεσεν ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα Ἐπισφαλεῖς ἀπαιτήσεις ἐκ δραχμῶν **29.355.566**. Κατὰ δὲ τὸ δεύτερον ἔτος 1929 ἀπέσβεσε δι' Ἐπισφαλεῖς Ἀπαιτήσεις **35.677.869**, ἧτοι ἐν συνόλῳ δραχμὰς 65.033.435. Αἱ λεγόμεναι αὗται Ἐπισφαλεῖς ἀπαιτήσεις, μὲ τὰς ὁποίας οἱ Μέτοχοι τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἐζημιώθησαν εἰς τὰ δύο ταῦτα ἔτη ἐκ δοχ. 65.033.435, εἶναι παροχαὶ καὶ δωρεαὶ εἰς ἰσχυρὰ πρόσωπα τῆς ἡμέρας, καὶ ἄλλαι καταχρηστικαὶ πράξεις, τὰς ὁποίας μία λεπτομερὴς ἐξέτασις ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀνάκρισις θὰ ἠδύνατο βεβαίως ν' ἀνεύρη.

Ὅταν, λοιπόν, λέγηθ' Διοικητῆς τῆς Ἐθνικῆς καὶ Κτηματικῆς Τραπεζῆς, ὅτι μὲ τὴν ζημίαν τοῦ Πανελλαδικοῦ ψηφίσματος, θὰ ὑπάρσῃν αἱ δύο Τράπεζαι ὁμοῦ πανωλεθρίαν καὶ πτώχευσιν, οἱ ἀριθμοὶ ἀπαντοῦν εἰς ὕψος ἄγριον καὶ αὐστηρόν: Εἴσθε ἀναιδεῖς ψεῦσται. Ἐκτὸς τῶν πλουσίων μερισμάτων ἐκ δύο Τραπεζῶν κατὰ τὸ 1929 ἀπεσβέσατε ζημίας τοῦ ἔτους ἐκ δο. 35.677.869. Καὶ ἔχετε τὸ θάρρος νὰ λέγετε, ὅτι θὰ πτωχεύσετε, θὰ κατα-

στραφήτε, ἂν ἀποσβέσητε ἐκ τῶν πλουσίων κατ' ἔτος κρατήσεων δραχμᾶς 9.928.230, ὅση εἶναι ἡ ζημία τοῦ 1929 ἐκ τοῦ Σχεδίου τοῦ Πανελλαδικοῦ Συνεδρίου Ἀθηνῶν.

37. Τρίτον ἔτος. Κατὰ τὸ τρίτον ἔτος 1930 ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα δανεῖζουσα τοὺς ἐνυποθήκους αὐτῆς ὀφειλέτας πρὸς 10 % ἐπραγματοποίησε τὰ ἑξῆς κέρδη :

1) Μέρισμα καθαρῶν κερδῶν	18.240.000
2) Ἡὔξησε τὸ Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον ἀπὸ 17.850.626, εἰς ὅσα ἀνήρχετο τῷ 1929, εἰς 25.773.351, ἧτοι προσέθεσε νέον Ἀποθεματικὸν	7.922.725
3) Ἀπόσβεσις καταστημάτων Τραπεζῆς καὶ ἐγκαταστάσεως καὶ ἐπισφαλεῖς ἀπαιτήσεις	264.525
4) Συγχρόνως ἐκρατήθη πρόβλεψις πρὸς ἀντίκρουσιν διαφορᾶς τιμῆς ἐκδόσεως, δηλαδή πρὸς κάλυψιν τῆς γνωστῆς λωποδυτικῆς προμηθείας	2.702.914
5) Συγχρόνως ἐκρατήθη διὰ διαφορὰν τιμῆς ἐκδόσεως, κληρωθειῶν ὁμολογίων	1.470,375
Ἦτοι ἐν συνόλῳ κέρδη εἰς δραχμᾶς	<u>30.600.539</u>

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 1930 οἱ Μέτοχοι τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς, ὡς Μέτοχοι συγχρόνως καὶ τῆς Ἐθνικῆς, διανεμήθησαν καθαρὰ κέρδη ἐκ δραχμῶν 112.942.020

Τὸ Ἀποθεματικὸν Κεφάλαιον διετηρήθη εἰς ὃ ὕψος ἀνῆλθε καὶ κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος.

Ἐγένετο ὁμως ἀπόσβεσις διὰ καταστήματα καὶ κτίματα Τραπεζῆς	11.571.117
Ἐξοδα ἐγκαταστάσεως	7.052.817
Κρατήσεις δι' ἐπισφαλεῖς ἀπαιτήσεις (Κύριε Ἐλέησον)	<u>86.000.000</u>

Ἦτοι ἐν συνόλῳ οἱ Μέτοχοι τῆς Ἐθνικῆς καὶ Κτηματικῆς Τραπεζῆς κατὰ τὸ ἔτος 1930 ἀπεκόμισαν πραγματικὰ κέρδη ἐκ δραχμῶν 248.167.493

Ἐκ τῶν ἀριθμῶν λοιπὸν ἀποδεικνύεται σαφῶς καὶ καθαρῶς, ὅτι ἡ ζημία ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Σχεδίου Νόμου τοῦ Πανελλαδικοῦ Συνεδρίου θὰ εἶναι κατὰ τὸ ἔτος 1930 δραχμαὶ 16.726.125, ἐνῶ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος τὰ κέρδη τῶν Μετόχων τῆς Ἐθνικῆς καὶ Κτηματικῆς Τραπεζῆς ἀνῆλθον εἰς δραχμᾶς **248.176,493**.

Σημειῶ ἰδιαιτέρως, ὅτι κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 1930 ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἐκράτησεν ἐκ τῶν κερδῶν αὐτῆς δι' ἀπόσβεσιν ἐπισφαλῶν ἀπαιτήσεων μόνον 86.000.000. Καὶ οἱ διοικοῦντες τὴν Ἐθνικὴν καὶ Κτηματικὴν Τράπεζαν κοπτόμενοι καὶ τίλλοντες τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς κλαυθμηρίζουν ὑποκριτικῶς,

ὅτι θὰ πτωχεύσουν καὶ θὰ καταστροφῶν, ἂν ἐπιστραφῇ εἰς τοὺς κλεπτομένους ἐνυποθήκους ὀφειλέτας τῆς Κτηματικῆς τὸ ποσὸν τῶν 16.726.125 (Κύριε Ἐλέησον).

38. Τέταρτον ἔτος. Κατὰ τὸ τέταρτον ἔτος 1931 ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα διένειμε καθαρὰ κέρδη εἰς τοὺς Μετόχους αὐτῆς τὰ ἑξῆς ποσά :

1) Καθαρὸν κέρδος ἐκ δραχμῶν	15.200.000
2) Ἠῤῥῆσε τὸ Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον ἀπὸ 25.773.359, ὅσα ἦσαν τὸ προηγούμενον ἔτος 1930 εἰς 33.522.720, ἦτοι προσέθεσε νέον	7.749.361
3) Ἐκτὸς τούτου ἐκρατήσε πρόβλεψιν διαφορᾶς τιμῆς ἐκδόσεως ὁμολογιῶν, δηλαδή πρὸς κάλυψιν τῆς γνωστῆς λωποδυτικῆς προμηθείας ἐκ δραχμῶν	2.980.379
4) Συγχρόνως ἐκρατήθη πρόβλεψις διὰ διαφορὰν τιμῆς ἐκδόσεως κληρωθεισῶν ὁμολογιῶν	1.882.993
5) Ἐκρατήθη δι' ἀπόσβεσιν καταστήματος Τραπεζῆς, δι' ἔξοδα ἐγκαταστάσεως κλπ.	4.838.855
Ἦτοι ἐν συνόλῳ	<u>32.601.588</u>

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος οἱ Μέτοχοι τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς, ὡς Μέτοχοι καὶ τῆς Ἐθνικῆς ἐνεθιλάκωσαν καθαρὰ κέρδη τὰ ἑξῆς :

1) Μέρισμα καθαρῶν κερδῶν	119.907.082
2) Τὸ ἀποθεματικὸν διετηρήθη καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰς ὃ ὕψος ἀνῆλθε καὶ κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος.	
3) Ἀποσβέσεις διὰ καταστήματα καὶ κτήματα τῆς Τραπεζῆς.	20.175.794
Δ' ἔξοδα ἐγκαταστάσεως	11.711.421
Κρατίσεις δι' ἀπαιτήσεις ἐπισηφαλεῖς (Κύριε Ἐλέησον)	86.000.000
Ἐν ὅλῳ	<u>117.887.216</u>

Ἦτοι ἐν συνόλῳ τὰ κέρδη τῶν Μετόχων τῆς Ἐθνικῆς καὶ τῆς Κτηματικῆς ὁμοῦ ἀνῆλθον τῷ 1931 εἰς δραχμὰς . . . 270.395.886

Οἱ ἀριθμοὶ λοιπὸν δεικνύουν σαφῶς-σαφέστατα, καθαρῶς-καθαρώτατα τὴν ἀλήθειαν, διαψεύδοντες ἀνηλεῶς τοὺς Διοικοῦντας τὴν Ἐθνικὴν καὶ Κτηματικὴν ὁμοῦ Τράπεζαν, οἱ ὅποιοι ἰσχυρίζονται ὅτι θὰ πτωχεύσουν καὶ θὰ καταστροφῶν, ἂν ἡ Ἐθνικὴ καὶ Κτηματικὴ Τράπεζα ἐπιστρέψουν κατὰ τὸ ἔτος 1931 εἰς τοὺς ἐνυποθήκους αὐτῆς ὀφειλέτας τὰς κλοπηδὸν εἰσπραχθεῖσας παρ' αὐτῶν δραχμὰς 16.505.025, καθ' ὃν χρόνον εἰς τὸ αὐτὸ ἔτος 1931 ἡ Ἐθνικὴ καὶ ἡ Κτηματικὴ ὁμοῦ Τράπεζα ἐπορίσθησαν καὶ ἀπεθησαύρισαν κέρδη ἐκ δραχμῶν **270.395.886**.

39. Πέμπτον ἔτος.— Κατὰ τὸ πέμπτον ἔτος 1932 ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα δανεισθεῖσα πρὸς 7 % καὶ δανεῖζουσα πρὸς 10 % ἐξησφάλισεν ὑπὲρ τῶν Μετόχων αὐτῆς καὶ ἐκτὸς τῶν πλουσίων ἐπιδομάτων τοῦ Διοικη-

τοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς κ. Ι. Δροσοπούλου, καὶ τοῦ Ὑποδιοικητοῦ κ. Γ. Ἰατροῦ, τὰ ἐξῆς κέρδη :

Διανομὴ καθαρῶν κερδῶν πρὸς τοὺς Μετόχους ἐκ δραχμῶν.	5.066.666
Τὸ ἀποθεματικὸν αὐτῆς διετερήθη εἰς ὃ ποσὸν ἀνήρξατο καὶ τὸ ἔτος 1931. Ἐκρατήθη ὅμως πρόβλεψις πρὸς ἀντίκρουσιν τιμῆς διαφορᾶς ὁμολογιῶν, δηλαδὴ πρὸς κάλυψιν τῆς γνωστῆς λοποδυνικῆς προμηθείας ἐκ δραχμῶν	5.530.212
Ἐγένετο ἀπόσβεσις διὰ καταστήματα Τραπεζῆς.	93.934
Ἔξοδα ἐγκαταστάσεως	88.334
Ἐκαλύφθη ἡ δευτέρα ζημίᾳ ἐξ ἀγορᾶς χροεωγράφων (προὔξις ἐπιλήψιμος) ἐκ δραχμῶν	18.500.000
Ἐπίσης ἐκρατήθη πρόβλεψις δι' ἐπισηφαλεῖς ἀπαιτήσεις δραχμαῖ	403.486
Δι' ἄλλα ἔξοδα ἐκδόσεως καὶ ὑπηρεσίας κλπ.	7.253.660
Διαφορὰ τιμῆς ἐκδόσεως κληρωθεισῶν ὁμολογιῶν	3.422.700
Ἀποσβέσεις ἐν ὄλῳ	29.762.114
Ἐν συνόλῳ κέρδη ἐκ δραχμῶν	<u>40.358.992</u>

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος οἱ Μέτοχοι τῆς Κτηματικῆς, οἱ ὁποῖοι εἶναι συγχρόνως καὶ Μέτοχοι τῆς Ἐθνικῆς, ἔλαβον καθαρὸν μέροςμα ἐκ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς	78.046.381
Συγχρόνως ἐγένοντο ἀποσβέσεις εἰς καταστήματα καὶ κτήματα Ἐθνικῆς Τραπεζῆς	3.228.569
Ἀπόσβεσις δι' ἔξοδα ἐγκαταστάσεως	11.951.632
Συγχρόνως ἐγένετο ἀπόσβεσις ἐπισηφαλῶν ἀπαιτήσεων (Κύριε ἐλήψον)	<u>80.000.000</u> — 95.180.202
Ἦτοι ἐν συνόλῳ οἱ Μέτοχοι τῆς Ἐθνικῆς καὶ Κτηματικῆς Τραπεζῆς κατὰ τὸ 1932 διενεμήθησαν κέρδη ἐκ δραχμῶν	<u>213.585.575</u>

Καθ' ὃν λοιπὸν χρόνον οἱ Μέτοχοι τῆς Ἐθνικῆς καὶ Κτηματικῆς Τραπεζῆς ἀπεθησαύριζον κέρδη ἐκ τῶν δύο ὁμοῦ Τραπεζῶν ἐκ δρα. **213.585.575**, ὁ Διοικητὴς τῶν Τραπεζῶν τούτων κ. Ι. Δροσόπουλος, διαμαρτυρούμενος κατὰ τοῦ ψηφίσματος τοῦ Πανελλαδικοῦ Συνεδρίου ἰσχυρίζεται, ὅτι αἱ Τράπεζαι του θὰ πτωχεύσουν, ἐὰν ἀποδώσουν εἰς τοὺς ἐνυποθήκους ὀφειλέτας αὐτῶν ὅσα ἠρπάγησαν ἀνόμως κατὰ τὸ ἔτος 1932 ἤτοι δραχμὰς 23.889.360.

40. Ἔχτον ἔτος. Κατὰ τὸ ἔκτον ἔτος 1933 ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα δανεισθεῖσα πρὸς 7 % καὶ δανείζουσα πρὸς 10 % διένειμε εἰς τοὺς Μετόχους αὐτῆς καθαρὸν μέροςμα ἐκ δραχμῶν 4.059.798
Διὰ νὰ μὴ ἐκπλαγῇ ὁ ἀναγνώστης διὰ τὸ τόσον περιορισμένον μέροςμα, ἐνῶ εἰς τὰ ἄλλα ἔτη ἀνῆλθε τοῦτο εἰς 14 καὶ

18.000.000 δραχμῶν, σημειῶ, ὡς ἄξιον προσοχῆς καὶ ἄξιον καταδίξεως τῶν διοικούντων τὴν Κτηματικὴν Τραπεζαν Ἰ. Δροσοπούλου καὶ Γ. Ἰατροῦ, ὅτι παίζοντες εἰς τὸ Χρηματιστήριον ἀναρμόστως καὶ ἐπιληψίμως ἐπὶ ἀγορᾶς καὶ πωλήσεως Ἐθνικῶν Χρωματῶν ἔρριψαν κατὰ τὰ εἰθισμένα παρ' αὐτοῖς εἰς βάρος τῶν Μετόχων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς μίαν σοβαρὰν ἐκ δευτέρου ἀπώλειαν, ἣν καὶ ἀπέσβησαν ἐκ τῶν καθαρῶν κερδῶν ἐκ δραχμῶν.	18.500.000
Ἡ πρόβλεψις πρὸς ἀντίκρουσιν διαφορᾶς τιμῆς ἐκδόσεως πρὸς κάλυψιν δηλαδὴ τῆς λοποδυτικῆς προμηθεΐας ἀνῆλθεν εἰς δραχμὰς	5.043.668
Ἐκρατήθη ὁμοίως πρὸς κάλυψιν διαφορᾶς τιμῆς ἐκδόσεως κληρωθεῖσῶν ὁμολογιῶν 3.580.970 =	27.124.638
Τὸ ἀποθεματικὸν κεφάλαιον, τὸ ὁποῖον εἰς τὸν προηγούμενον Ἰσολογισμὸν τῆς 31ης Δεκεμβρίου 1932 ἀνῆλθετο εἰς 17.500.000 τὴν 31 Δεκεμβρίου 1933 ἀνῆλθεν εἰς 20.500.000, ἦτοι προσετέθη νέον Ἀποθεματικὸν ἐκ.	3.000.000
Συγχρόνως ἐγένοντο ἀποσβέσεις διὰ καταστήματα κλπ.	8.000.000
Ἦτοι ἐν συνόλῳ τὰ κέρδη τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς κατὰ τὸ 1933 ἀνῆλθον εἰς δραχμὰς	<u>42.184.436</u>
Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος οἱ Μέτοχοι τῆς Κτηματικῆς, ὡς Μέτοχοι καὶ τῆς Ἐθνικῆς διενεμήθησαν ἄλλα κέρδη ἐκ δραχμῶν	86.572.374
Ἐγένοντο ἀποσβέσεις εἰς καταστήματα καὶ κτίματα	12.191.256
Ἐξόδα ἐγκαταστάσεως	5.068.226
Ἐγένοντο κρατήσεις δ' ἀποσβέσεις Ἐπισηφικῶν Ἀπαιτήσεων (Κύριε Ἐλέησον) ἐκ δραχμῶν	55.000.000

Οὕτω αἱ δύο ὁμοῦ Τράπεζαι Ἐθνικὴ καὶ Κτηματικὴ ἐπραγματοποίησαν κατὰ τὸ 1933 κέρδη ἐκ δραχμῶν **201.017.292**.

Οὕτω καθ' ὃν χρόνον 1933 αἱ δύο ὁμοῦ Τράπεζαι ἐπραγματοποίησαν καθαρὰ κέρδη ἐκ δραχμῶν 201.017.292, οἱ διοικούντες αὐτὰς Ἰ. Δροσοπούλος Γ. καὶ Ἰατροῦ, παίζοντες εἰς τὸ Χρηματιστήριον, καθ' ὃν γνωστὸν τρόπον παίζουν οἱ διοικούντες Τραπεζᾶς, ἀπέσβησαν ἐκ μὲν τῶν καθαρῶν κερδῶν τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς δραχμὰς 18.500.000 ζημίαν ἕξ ἀγορᾶς καὶ πωλήσεως χρωματῶν, ἐκ δὲ τῶν καθαρῶν κερδῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἀπέσβησαν δι' Ἐπισηφαιεῖς Ἀπαιτήσεις ἔτερα 55.000.000, ἦτοι ἐν συνόλῳ 73.500.000, ἐνῶ συγχρόνως διένειμαν καθαρὰ μερίσματα εἰς τοὺς Μετόχους Ἐθνικῆς καὶ Κτηματικῆς Τραπεζῆς ἕξ 90.000.000.

Καὶ ὁ κ. Ἰ. Δροσοπούλος καὶ Γ. Ἰατροῦ εὐσυνείδητοι τραπεζίται θρηνολογοῦν καὶ δδύρονται καὶ ἰσχυρίζονται, ὅτι θὰ καταστραφοῦν καὶ οἱ δύο ὁμοῦ διοικούντες αὐτὰς πτωχοὶ ἄνθρωποι, ἐὰν ἀποδώσουν εἰς τοὺς δυστυχεῖς αὐτῶν ἐνυποθήκους ὀφειλέτας, ὅσα ἤρπασαν παρ' αὐτῶν κατὰ τὸ ἔτος 1933, ἦτοι δραχμὰς 31.490.625.

41. **Ἑβδομον ἔτος.** Κατὰ τὸ ἑβδομον ἔτος 1934 ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα δανεισθεῖσα πρὸς 7% καὶ δανεῖζουσα πρὸς 10% διένειμε καθαρὰ κέρδη εἰς τοὺς Μετόχους, οἱ ὅποιοι, ὡς γνωστόν, δὲν κατέβαλον οὔτε πεντάλεπτον διὰ τὰς μετοχὰς αὐτῶν, καθαρὸν μέρισμα ἐκ δρ. 4.059.798.

Ἀπέσβεσεν ὅμως εἰς καταστήματα Τραπεζῆς, ἔξοδα ἐγκαταστάσεων, ἐπισφαλεῖς ἀπαιτήσεις κλπ 7.240.416

Ὁμοίως ἀπέσβεσε πρόβλεψιν πρὸς ἀντίκρουσιν τιμῆς διαφορᾶς ἐκδόσεως ὁμολογιῶν, δηλαδή πρὸς κάλυψιν τῆς γνωστῆς λωποδυτικῆς προμηθείας 4.405.260

Πρὸς κάλυψιν τιμῆς ἐκδόσεως κληρωτέων ὁμολογιῶν 3.443.459

Προσετέθη νέον ἀποθεματικὸν ἐκ δραχμῶν 4.500.000

Ἦτοι τὰ πραγματικὰ κέρδη ἀνῆλθον εἰς δρ. 23.648.933

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος οἱ Μέτοχοι τῆς Κτηματικῆς, ὡς Μέτοχοι συγχρόνως καὶ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, διενεμήθησαν ἐκ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς μερίσματα ἐκ δραχμῶν. 93.694.717

Ἐγένοντο ἐπίσης ἀποσβέσεις εἰς καταστήματα καὶ κτήματα ἐκ δραχμῶν 17.914.324

Δι' ἔξοδα ἐγκαταστάσεων 7.590.315

Ἀπεσβέσθησαν ἐπισφαλεῖς ἀπαιτήσεις (Κύριε ἐλέησον) ἐκ δραχμῶν 40.000.000

Ἦτοι ἐν συνόλῳ τὰ προκύψαντα διὰ τοὺς Μετόχους καὶ ἐκ τῶν δύο ὁμοῦ Τραπεζῶν, τῆς Ἐθνικῆς καὶ Κτηματικῆς, ἀνῆλθον εἰς δραχμὰς 182.848.289

Καὶ κατὰ τὸ ἑβδομον λοιπὸν ἔτος 1934 ἡ μὲν Κτηματικὴ Τράπεζα ἐκράτησεν ἐκ τῶν καθαρῶν κερδῶν δι' ἀποσβέσεις καὶ ἐπισφαλεῖς ἀπαιτήσεις 19.589.135, ἡ δὲ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἐκράτησεν ἐκ τῶν καθαρῶν κερδῶν δι' ὁμοίας ἀποσβέσεις, ἐπισφαλεῖς ἀπαιτήσεις, δι' ἔξοδα καταστήματος Τραπεζῆς καὶ ἐκ ἐγκαταστάσεις 65.504.639.

Αἱ δύο, δηλαδή, ὁμοῦ Τράπεζαι, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν, ἐπαναλαμβάνω, ἓν ἑνιαῖον καὶ ἀδιαίρετον σύνολον ὑπὸ τὴν αὐτὴν διοίκησιν, ἐκράτησαν ἐκ τῶν καθαρῶν κερδῶν τῶν δύο Τραπεζῶν δραχμὰς 86.093.774, ἐνῶ συγχρόνως εἰς τοὺς Μετόχους διενεμήθη καθαρὸν μέρισμα ἐκ δραχμῶν 97.754.515.

Εἶναι λοιπὸν δυνατὸν μετὰ τοιοῦτον ἀποθησαύρισμα τῶν δύο Τραπεζῶν, μετὰ τοιαύτην εἰσροὴν Παγκλωῦ εἰς τὰ θυλάκια Διοικητῶν, Ὑποδιοικητῶν καὶ Μετόχων Ἐθνικῆς καὶ Κτηματικῆς Τραπεζῆς, νὰ πιστεῦῃ τις τοὺς ὑποκριτικοὺς κλαυθμοὺς καὶ τοὺς ὀλογγυμοὺς τοῦ Ι. Δροσοπούλου καὶ τοῦ Γ. Ίατροῦ, ὅτι αἱ δύο Τράπεζαι ὁμοῦ θὰ ὑποστοῦν καταστροφὴν καὶ πανωλεθρίαν, ἐὰν ἐπιστρέψουν εἰς τοὺς ἐνυποθήκους ὀφειλέτας, ὅσα ἤρπασαν παρ' αὐτῶν κατὰ τὸ ἔτος 1934 ἦτοι δραχμὰς 31,490.625,

42. **Ὀγδοον ἔτος.**— Κατὰ τὸ ὄγδοον ἔτος 1935 ἡ Κτηματικὴ Τράπεζα δανεισθεῖσα ὡς εἶπον, πρὸς 7% καὶ δανεῖζουσα τοὺς ἐνυποθήκους αὐτῆς

ὀφειλέτας πρὸς 10 % . διένειμε καθαρὸν μέρισμα εἰς τοὺς Μετόχους αὐτῆς δραχμᾶς	4,059.798.—
Ἡῤῥησε τὸ ᾠποθεματικὸν αὐτῆς κεφάλαιον ἀπὸ δραχμῶν 25.000.000, ὅσα ἦσαν τῷ 1934 εἰς 29.5ῤῥ0.000, ἦτοι προσέθηκε νέον ἀποθεματικὸν ἐκ δραχμῶν	4.500.000.—
Πρόβλεψις πρὸς ἀντίκρουσιν διαφορᾶς τιμῆς ἐκδόσεως ὁμολογιῶν πρὸς κάλυψιν δηλαδὴ τῆς λοποδυτικῆς προμηθείας	1.685.161.—
Διαφορὰ τιμῆς ἐκδόσεως ὁμολογιῶν	533.510.—
ᾠπισφαλεῖς ἀπαιτήσεις, ἔξοδα ἐγκαταστάσεως	7,224.281.—
ᾠποσβέσεις ἐν συνόλῳ	7.757.791.—
ᾠῤῥτοι τὰ κέρδη τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς τὰ πραγματοποιηθέντα κατὰ τὸ ἔτος 1935 ἀνήλθον εἰς δραχμᾶς	18.002.720.—
Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 1935 οἱ Μέτοχοι τῆς Κτηματικῆς, ὡς Μέτοχοι συγχρόνως καὶ τῆς Ἐθνικῆς διενεμήθησαν καθαρὸν κέρδος ἐκ δραχμῶν	93.638.552.—
ᾠπεσβέσθησαν διὰ καταστήματα καὶ κτήματα Τραπεζῆς	22.596.511.—
Διᾠ ἔξοδα ἐγκαταστάσεως	4.040.868.—
ᾠπεσβέσθησαν διᾠ ἐπισφαλεῖς ἀπαιτήσεις	65.000.000.—
ᾠποσβέσεις ἐν συνόλῳ	91.637.376.—
ᾠΡα κέρδη τῶν δύο ὁμοῦ τραπεζῶν δραχμαὶ	203.278.648.—

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ Σχεδίου Νόμου τοῦ Πανελλαδικοῦ Συνεδρίου ᾠΑθηνῶν θὰ προεκάλει ζημίαν εἰς τὴν Κτηματικὴν ἐκ δραχμῶν 46.281.600.—, ἔναντι καθαρῶν μερισμάτων τὰ ὁποῖα διενεμήθησαν οἱ Μέτοχοι τῆς Κτηματικῆς ἐκ δραχμῶν 97.698.350.— ᾠλλὰ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, ὡς ἐρρέθη ἀνωτέρω, ἀπέσβεσαν ἐπισφαλεῖς ἀπαιτήσεις, ἔξοδα ἐγκαταστάσεως κλπ. αἱ δύο ὁμοῦ Τράπεζαι δραχμᾶς 98.861.657.— ᾠκτὸς τῆς ἀδείξεως τοῦ ᾠποθεματικοῦ κεφαλαίου τῆς Κτηματικῆς ἐκ δραχμῶν 4.500.000.

IV

43. ᾠλικὸν ἐξαγόμενον.— ᾠλιγγιώδεις ἀριθμοὶ

Α'. Καθαρὰ μερίσματα Μετόχων Κτηματικῆς

Καθαρὸν μέρισμα	Δραχμαὶ
1928	10.810.810
1929	14.186.666
1930	18.240.000
1931	15.200.000
1932	5.066.666
1933	4.059.798
1934	4.059.798
1935	4.059.798
ᾠῤῥτοι ἐν συνόλῳ	<u>75.683.536</u>

Β' Καθαρά Μερίσματα Μετόχων Ἐθνικῆς

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος οἱ Μέτοχοι τῆς Κτηματικῆς ὡς συγχρόνως Μέτοχοι τῆς Ἐθνικῆς διενεμήθησαν καθαρὰ μερίσματα :

Καθαρά μερίσματα	Δραχμαὶ
1928	70.270.270
1929	73.026.235
1930	112.942.020
1931	119.907.082
1932	78.046.381
1933	86.573.374
1934	93.694.717
1935	93.638.552
Ἦτοι ἐν συνόλῳ	<u>728.098.631</u>

Ἦτοι ἐκ τῶν δύο μαστῶν τῆς Ἐθνικῆς καὶ Κτηματικῆς Τραπεζῆς τὸ ἀπομυζηθὲν γάλα εἰς τὸ διάστημα τῶν 8 ἐτῶν ἀνῆλθεν εἰς ἀξίαν δραχμῶν **803.782.167**.

Γ'. Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν μερισμάτων πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπὸ ἰδιαιτέραν ἐντελῶς σημειώσιν, καὶ ἐφιστῶ εἰς τοῦτο τὴν προσοχὴν τῶν κυρίων Συναδέλφων, ὅτι σημαντικὴ ἐπῆλθεν αὐξήσις τῆς περιουσίας τῶν Μετόχων τῆς Ἐθνικῆς καὶ Κτηματικῆς Τραπεζῆς διὰ τοῦ σχηματισμοῦ Ἀποθεματικοῦ Κεφαλαίου τῶν δύο ὁμοῦ Τραπεζῶν.

Κατὰ τὸν Ἰσολογισμόν τῆς 31 Δεκεμβρίου 1935 εἰς τὸ ἰδανικὸν Μετοχικὸν κεφάλαιον τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς 80.000.000 δραχμῶν, τὸ ὁποῖον, ὡς γνωστόν, ἀπεσπᾶσθη ἐκ τοῦ Ἀποθεματικοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς προσετέθη εἰς τὰ 8 ἔτη ἐν ἀποθεματικὸν ἐκ δραχμῶν. 51.267.031

Κατὰ τὸν Ἰσολογισμόν τῆς 31 Δεκεμβρίου 1928 τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς εἰς τὸ ἐκ 320.000.000 δραχμῶν Μετοχικὸν κεφάλαιον προσετέθη ἐν νέον ἀποθεματικὸν ἀφορολόγητον ἐκ δραχμῶν 938.393.798

Ἦτοι ἐν συνόλῳ ἡ περιουσία τῶν Μετόχων τῆς Ἐθνικῆς καὶ Κτηματικῆς Τραπεζῆς ἠῤῥξήθη εἰς τὸ διάστημα τῶν 8 ἐτῶν κατὰ 989.660.829

44. **Συγκεφαλαιώσεις.** — Κατὰ τὰ 8 λοιπὸν ἔτη (1928—1935) οἱ Μέτοχοι τῆς Ἐθνικῆς καὶ Κτηματικῆς Τραπεζῆς ἐκαρπώθησαν ἐν ὄλῳ ἐκ μερισμάτων καὶ ἀποθεματικῶν πραγματικὰ κέρδη ἐκ δρ. **1.793.442.996**.

Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι παρατηρήσεις ἀξίαι πολλῆς προσοχῆς.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν ἀποθησαυρισθέντων ποσῶν ὑπὸ τῶν Μετόχων τῆς Ἐθνικῆς καὶ Κτηματικῆς Τραπεζῆς κατὰ τὰ 8 ταῦτα ἔτη (1928—1935) καὶ τὰ ὁποῖα, ὡς ἔδειξα προηγουμένως ἀνῆλθον εἰς **1.793.442.996** ἐκ καθαρῶν

μερισμάτων και αποθεματικῶν, πρέπει νὰ προσθέσω και τὴν ἄλλην αὐξησιν τῆς περιουσίας τῶν Μετόχων ἐκ τῶν ἐτησίων ἀποσβέσεων διὰ καταστήματα και κτήματα τῆς Τραπεζῆς. ἔξοδα ἐγκαταστάσεως.

Κατὰ τοὺς ἐπισημοὺς πίνακας τῶν Ἀπολογισμῶν τῆς ὀκταετίας τῆς Ἐθνικῆς και Κτηματικῆς Τραπεζῆς ἐξάγεται ἀσφαλῶς, ὅτι ἡ μὲν Κτηματικὴ ἀπέσβεσε διὰ καταστήματα και κτήματα Τραπεζῆς και ἔξοδα ἐγκαταστάσεως 4.175.198, ἡ δὲ Ἐθνικὴ Τράπεζα 178,198,797. Ἡὔξησεν ἄρα ἡ περιουσία τῶν Μετόχων και ἐκ τοῦ κονδυλίου τούτου ἐκ δραχμῶν 191.373.995.

Ἦτοι ἐν ὄλῳ τὰ κέρδη τῶν Μετόχων τῆς Ἐθνικῆς και Κτηματικῆς Τραπεζῆς κατὰ τὰ 8 ἔτη ἀνῆλθον εἰς

α) Μερίσματα	803.782.167
β) Ἀποθεματικὸν	986.660.829
γ) Ἀποσβέσεις διὰ καταστήματα και κτήματα Τραπεζῆς και ἔξοδα ἐγκαταστάσεως	178.198.797
Ἦτοι ἐν συνόλῳ κέρδη	1.968.641.793

45.— **Σύγκρισις ζημιῶν και κερδῶν.**— Ὅστις ἔχει τὴν περιέργειαν νὰ συγκρίνῃ τὴν δῆθεν ζημίαν τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς, ἐκ τοῦ ὑποβληθέντος ὑπὸ τὴν κρίσιν τῶν κ. κ. Ἀντιπροσώπων τοῦ Ἐθνικοῦ Σχεδίου Νόμου, περὶ ἑνθυμίαςεως τῶν εἰς ξένον νόμισμα χρεῶν πρὸς τὰ ὑπὸ τῶν Μετόχων τῆς Ἐθνικῆς και Κτηματικῆς Τραπεζῆς κατὰ τὰ 8 ἔτη ἐνθυλακωθέντα κέρδη, δύναται ἀξιόλογα νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὸ ὕψος τῶν Ἰμαλαίων ὀρέων και τὸ ὕψος τοῦ Ὑμητοῦ. Τὴν στήλην τῶν κερδῶν ὕψους 1.980 μέτρων, και τὴν στήλην τῆς ζημίας ὕψους 185 μέτρων. Συγκρίνοντες τὰ κέρδη τῶν 2 δισεκατομμυρίων περίπου δραχμῶν τῶν Μετόχων τῆς Ἐθνικῆς και Κτηματικῆς Τραπεζῆς ἐντὸς μιᾶς ὀκταετίας, μὲ τὴν ζημίαν, ἔστω, ἂν πρέπει ἡ ἀπόδοσις τῶν ἀρπαγέντων νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ζημία, τῶν 185.000.000 κατὰ τὴν αὐτὴν ὀκταετίαν, ζημίαν τὴν ὁποίαν θὰ προεκάλει ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ Σχεδίου Νόμου τοῦ Πανελλαδικοῦ Συνεδρίου Ἀθηνῶν, δηλαδὴ ἡ ἐπιστροφὴ τῶν ἀχρεωστήτως και ἐγκληματικῶς εἰσπραχθέντων, ἐκ τοῦ θυλακίου τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν ὑπὸ τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς. Εἶναι ταῦτα χρήματα *κλεμμένα*. χρήματα ζυμομένα μὲ πολλὰ δάκρυα χηλιάδων Ἑλληνικῶν οἰκογενειῶν. ὦ! ἐὰν τὰ δάκρυα ταῦτα συνεσθρευόντο εἰς μίαν κοίτην, θὰ ἐσχηματίζετο ποταμὸς, εἰς τὸ βάθος τοῦ ὁποίου θὰ ἔπρεπε νὰ πνιγοῦν πολλοὶ Τραπεζίται.

46.— **Ἀποσβέσεις Ἐθνικῆς και Κτηματικῆς Τραπεζῆς.**— Ἄλλ' ὑπάρχουσι και ἄλλαι παρατηρήσεις ἄξια ἰδιαιτέρας και μεγάλης προσοχῆς. ἔνδεικνύουσαι δὲ και τὴν ἄλλην ἀκοσμίαν και ἀσυνειδησίαν εἰς τὸν τρόπον, μὲ τῶν ὁποίων οἱ διοικοῦντες τὰς Ἑλληνικὰς Τραπεζὰς διαχειρίζονται τὴν περιουσίαν τῶν Μετόχων.

Κατὰ τὰς 8 πρῶτα ἔτη τῆς συστάσεως τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς ἀπέσβε-
σεν αὐτὴ ἐκ τῶν καθαρῶν κερδῶν **ζημίας, ἐξ ἐπισηφῶν ἀπαιτήσεων** ἢ τοι,
δι' ἀγορὰν καὶ πώλησιν χρεωγράφων ἐκ δραχμῶν 37.000.000.

Κατὰ τὸν Ἰσολογισμὸν τῆς 31 Δεκεμβρίου 1928 τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς
ἐγένοντο κρατήσεις δι' ἐπισηφῶν ἀπαιτήσεις ἐκ δραχμῶν 29.355.566 δραχ.

Κατὰ τὸν Ἰσολογισμὸν τῆς 31 Δεκεμβρίου 1929	35.677.869.
Κατὰ τὸν Ἰσολογισμὸν τῆς 31 Δεκεμβρίου 1930	86.000.000.
Κατὰ τὸν Ἰσολογισμὸν τῆς 31 Δεκεμβρίου 1931	86.000.000.
Κατὰ τὸν Ἰσολογισμὸν τῆς 31 Δεκεμβρίου 1932	80.000.000.
Κατὰ τὸν Ἰσολογισμὸν τῆς 31 Δεκεμβρίου 1933	55.000.000.
Κατὰ τὸν Ἰσολογισμὸν τῆς 31 Δεκεμβρίου 1934	40.000.000.
Κατὰ τὸν Ἰσολογισμὸν τῆς 31 Δεκεμβρίου 1935	65.000.000.

*Ἦτοι αἱ δύο ὁμοῦ Τράπεζαι ἀπέσβεσαν 514.033.435.

Βλέπει λοιπὸν καθαρῶς πᾶς εὐσυνείδητος ἄνθρωπος, ὅτι ἐνῶ κατὰ τὰ 8
ὑπὸ κρίσιν ἔτη (1928 - 1935) οἱ Μέτοχοι τῆς Ἐθνικῆς καὶ τῆς Κτηματικῆς
Τραπεζῆς ἐνεθυλάκωσαν καθαρὰ κέρδη ἐκ δραχ. **1.198.542.783**, συγχρό-
νως οἱ δύο Διοικηταὶ τῆς Ἐθνικῆς καὶ Κτηματικῆς Τραπεζῆς ἀπέσβεσαν διὰ
ζημίας ἐξ ἐπισηφῶν ἀπαιτήσεων τῶν δύο ὁμοῦ Τραπεζῶν ἐν τρομακτικὸν
ποσὸν ἐκ δραχ. **514.033.435**. Πῶς δὲν ἐπτώχευσαν, καὶ πῶς θὰ πτωχεύ-
σουν τώρα, ἐὰν ἐκ τῆς ἐπισηφῶν ἐπιχειρήσεως τοῦ ἄνευ ἀνάγκης δανείου
τῶν 5.000.000 λιρῶν, τὸ ὁποῖον συνῆψεν ὁ Ι. Δροσόπουλος δι' ἴδιον λογα-
ριασμὸν καὶ πρὸς ἴδιον συμφέρον, ἀποσβέσουν μίαν ζημίαν ἐκ δραχμῶν
185.000.000 ;

47. **Παρένθεσις.**—Κατὰ τὸ ἔτος 1932 ὁ διοικῶν τὴν Ἐθνικὴν Τρά-
πεζαν Ι. Δροσόπουλος ἐβεβίωσεν εἰς τὸ δικαστήριον, ὅτι ὁ ἀνώτερος ὑπάλ-
ληλος τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ὑπάλληλος τῆς ἀπολύτου ἐμπιστοσύνης του,
Σ. Παναγιωτόπουλος, ἔκλεψεν 93,000,000 δραχμῶν. Καὶ τὸ αὐτὸ ἔτος τὰ
κέρδη τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ὑπῆρξαν τσαυτα. ὥστε παρ' ὄλην τὴν γενο-
μένην κλοπὴν διενεμήθησαν κατὰ τὸ ἔτος τῆς κλοπῆς μερίσματα ἀνώτερα
τοῦ προηγουμένου ἔτους.

Δηλαδὴ οὔτε μία θρῖξ τοῦ κ. Ι. Δροσοπούλου καὶ τοῦ κ. Α. Κορυζῆ,
τῶν κυρίως ὑπευθύνων διὰ τὴν γενομένην κατάχρησιν, δὲν ἔπασεν ἐκ τοῦ
μύστακος τῶν. Ὁ δὴθεν ἔνοχος τῆς κλοπῆς τῶν 93 ἑκατομμυρίων, τὸ θῦμα
τοῦ Διοικητοῦ καὶ Ὑποδιοικητοῦ, ὁ Σ. Παναγιωτόπουλος, σήπεται εἰς τὰς
φυλακάς, υἱὸς ἀρχοντικῆς οἰκογενείας τῆς Πελοποννήσου, μὴ ἔχων οὔτε
ἓ ἀπολύτως ἀναγκαῖα πρὸς διατροφήν ἐν τῇ φυλακῇ. Ὁ ἔνοχος τῆς κλοπῆς
τῶν 93 ἑκατομμυρίων δραχμῶν σήπεται εἰς τὰς φυλακάς, καὶ δὲν ἔχει οὔτε ἓν
δεκάδραχμον διὰ ν' ἀγοράσῃ ἓν κυτίον καπνοῦ.

Οἱ κυρίως ὑπεύθυνοι τῆς καταχρήσεως Ι. Δροσόπουλος καὶ Α. Κορυ-
ζῆς, οἱ ὁποῖοι εἰς πᾶν ἄλλο κράτος τὸ ὀλιγότερον, τὸ ὁποῖον θὰ ἐπάθαινον,
θὰ ἦτο νὰ ἀποδιωχθοῦν αὐτοστιγμὴ ἐκ τῆς Διοικήσεως τῆς Τραπεζῆς, ἔξα-

κολουθοῦν νὰ προΐστανται αὐτῆς, καὶ νὰ θρηνηλογοῦν, ὅτι θὰ πτωχεύσουν, ἔαν ἐπιστραφοῦν εἰς τοὺς ἐνυποθήκους ὀφειλέτας, ὅσα ἐγκληματικῶς ἤρπασαν παρ' αὐτῶν.

Ἡ κλοπὴ αὕτη τῆς Τραπεζίης δὲν ἐξητάσθη βεβαίως δικαστικῶς με ὅσιν προσοχὴν καὶ ἀκριβείαν ἐπέβαλλεν ἡ ὑπόθεσις αὕτη. Ἡ Ἑλληνικὴ Δικαιοσύνη δὲν ἤρθη εἰς τὸ πρόπον ὕψος αὐτῆς. Δὲν ἠθέλησε νὰ ἐξετάσῃ ποία ἦτο καὶ πόση ἡ ἀληθῶς γενομένη κατάχρησις. Ἦσαν 93.000.000 δραχμῶν, ἡ μὴ πῶς ἦσαν 193 ἑκατομμύρια καὶ πλέον καὶ πόθεν κυρίως παοῦλθεν τὰ ἐκλεψεν ὅλα ὁ δυστυχὴς αὐτὸς Παναγιωτόπουλος, ὅστις δὲν ἔχει οὔτε φράγκον;

Ποῦ ἐπῆγαν αὐτὰ τὰ 93.000.000, καὶ κατὰ ποῖον τρόπον ἐκλάπησαν; Ποῦς ἦτο ἐκεῖνος, ὅστις ἔδιδεν ἐντολὰς εἰς τὸν Παναγιωτόπουλον νὰ παίζῃ μετὰ τὰ ἀνταλλάξιμα εἰς τὸ Χρηματιστήριον, διότι ἡ ὅλη κλοπὴ ἐγένετο μετὰ τοὺς τίτλους ἀνταλλάξιμων καὶ μόνον εἰς αὐτούς. Ποῦ τέλος πάντων ἐπῆγαν αὐτὰ τὰ 93 ἑκατομμ., πῶς ἐχάθησαν, ἀφοῦ ὁ καταδικασθεὶς, ὡς κλέπτης τῶν 93 ἑκατομμυρίων ἀνώτερος ὑπάλληλος, δὲν ἔχει οὔτε ἓν φράγκον;

Μυστήριον, τὸ ὁποῖον ἡ ἀνάκρισις καὶ ἡ δικαστικὴ ἀρχὴ δὲν ἠθέλησεν νὰ λύσῃ. Τὰ πάντα ἐκάλυψε τὸ σκότος καὶ εἰς τὸ σκότος εὐρέθη καὶ κατεδικάσθη τὸ θῦμα. Οἱ θῦται τί ἔγιναν; Ἡ δικαστικὴ ἀρχὴ καὶ εἰς τὴν ὑπόθεσιν αὐτήν, ὡς καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας, ἐδείχθη ὅτι εἶναι ἰσὸς ἀράχνης. Συλλαμβάνει τὰς μικρὰς μύϊας, τὰ μεγάλα ὅμως ἔντομα τὴν σχίζουσι καὶ φεύγουν. Ἀθάνατον Κράτος Ἑλληνικόν, ἕως ποῦ θὰ φθάσῃ ἡ δόξα σου;

48. Φρικτὴ συνέπεια τῆς κλοπῆς.— Ἀλλὰ δὲν ἐξητάσθη καὶ ἐν ἄλλο ζήτημα, ζήτημα τῆς ἀρμοδιότητος τῆς Εἰσαγγελικῆς ἀρχῆς. Εὐθὺς μετὰ τὴν ἀποκάλυψιν τῆς γενομένης κλοπῆς, οἱ Διοικοῦντες τὴν Ἐθνικὴν Τραπεζὴν Γ. Δροσόπουλος καὶ Α. Κορυζῆς, ὅπως καλύψουν τὴν γενομένην ζημίαν, ἠΰξησαν *ἀνθαιρέτως* τὸν τόκον τῆς προεξοφλήσεως ἀπὸ 10 % εἰς 12 % καὶ ἐν τοῖς ἑκατὸν προμήθειαν, ἥτοι εἰς 13 % τριμηνιαίως.!!

Ἡ τοιαύτη ἐπονείδιστος πράξις ἦτο καὶ εἶναι ποινικῶς διωκτέα καὶ τὸ 3 % τὸ ἐπὶ πλέον ληφθὲν ἐκ τῶν τριμηνιαίων προεξοφλήσεων, ποσὸν ἀνερχόμενον εἰς ἑκατομμύρια, ἦτο ἐπιστρεπτέον ὡς ἀχρεωστικῶς ληφθὲν. Καὶ ὅμως χιλιάδες ὀφειλετῶν ἐμπόρων, βιομηχάνων κλπ. ὅσοι ὑπεβλήθησαν εἰς τὴν τριμηνιαίαν ταύτην ἀφαίμαξιν τῶν 3 %, κανεὶς δὲν εἶχε, κανεὶς ἐξ αὐτῶν, τὸ θάρρος νὰ διαμαρτυρηθῇ καὶ νὰ ζητήσῃ ὅσα ἐπλήρωσεν ἐπὶ πλέον.

Αὐτὸς ὁ λεγόμενος ἔξυπνος κόσμος Ἑλληνικὸς, φαίνεται πρὸ πολλοῦ εἰς ἐμέ, ὡς ἐν ἄθροισμα ἠλιθίων, ὡς μία μᾶζα ναρκωμένη, καὶ τὴν ὁποίαν ὁ πρῶτος τυχὸν κατεργάσῃς δύνανται νὰ τὴν ἐκμεταλλεύεται ἀνέτως, ὅταν θέλῃ, καὶ ὅσον θέλει.

ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΠΙΣΤΙΣ ΚΑΙ ΚΤΗΜΑΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ
ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΕΝΥΠΟΘΗΚΑ ΔΑΝΕΙΑ ΚΤΗΜΑΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Ἐπὶ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Νόμου τῆς 26ης Ἰουνίου
1935 (Γ. Πεσματζόγλου Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν) μέχρι σήμερον.

*Μὴ πεποιῖσθε ἐπ' Ἀρχοντας,
ἐπὶ υἱοὺς ἀνθρώπων, οἷς οὐκ
ἔστι σωτηρία.*

ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ

ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΠΙΣΤΙΣ ΚΑΙ ΚΤΗΜΑΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΚΤΗΜΑΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ ΚΤΗΜΑΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Νόμου τῆς 26ης Ἰουνίου 1935 (Γ. Πεσματζόγλου Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν) μέχρι σήμερον

1. Τὶ κατοπτρίζουν οἱ Νόμοι.—Παρατηρήθη ὀρθῶς πρὸ πολλοῦ, καὶ ἀνεγνωρίσθη ὡς ἀρχή, ὡς ἀλήθεια ἀναμφισβήτητος, ὅτι οἱ νόμοι τῆς Πολιτείας εἶναι τὸ εἰλικρινὲς κάτοπτρον, εἶνε τὸ ἀπαύγασμα τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς λογικῆς τῶν κυβερνώντων. Ἠθικαὶ καὶ λογικαὶ Κυβερνήσεις ἔχουσιν ἠθικοὺς καὶ δικαίους νόμους, φαῦλαι καὶ διεφθαρμέναι Κυβερνήσεις φαύλους νομοθετοῦσι, κακοὺς καὶ φαύλους νόμους ἐπιβάλλουσιν εἰς τοὺς πολίτας. (1)

Τὸ ἰδιαιτέρον γνώρισμα τοῦ ἀνθρώπου, λέγει ὁ Ἀριστοτέλης, δι' οὗ διακρίνεται οὗτος τῶν ἄλλων ζώων, εἶνε τοῦτο, ὅτι μόνος ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀντίληψιν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, τοῦ δικαίου καὶ ἀδίκου, καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίων. Ἀλλὰ ὁ ἄνθρωπος, ὅπως εἶνε τὸ καλύτερον ἐκ τῶν ζώων, ὅταν φθάσῃ εἰς τὸν τελικὸν σκοπὸν τῆς ὑπάρξεώς του, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον εἶνε τὸ χειριστον, ὅταν ἀποχωρισθῇ Νόμον καὶ Δίκης. Διότι ἢ ἔχουσα ὄπλα ἀδικία εἶνε ἐπικινδυνωτάτη, ὁ δὲ ἄνθρωπος γεννώμενος, λαμβάνει μὲν παρὰ τῆς φύσεως ὡς ὄπλα τὴν εὐβουλίαν καὶ τὴν πολιτικὴν ἀρετήν, ἀλλὰ ταύτας δύναται καὶ πρὸς διάπραξιν τῶν ἐναντίον, τῶν κακῶν δηλαδή, πλειστάκις νὰ χρησιμοποιήσῃ. Διὰ τοῦτο ὁ ἄνευ ἀρετῆς ἄνθρωπος εἶνε τὸ ἀγριώτερον τῶν ζώων. Τοῦναντίον ἡ δικαιοσύνη ζωογονεῖ καὶ προάγει τὴν κοινωνικὴν καὶ τὴν πολιτικὴν ἀλληλεγγύην. Τοῦτο δὲ ἐπιτυγχάνεται διὰ τοῦ οἰκείου αὐτῆς θεσμοῦ τῆς Δίκης, ἣτις συνέχει τὴν τάξιν τῆς πολιτικῆς κοινωνίας, ἡ δὲ Δίκη εἶνε ἡ ὀρθή, κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς κατ' ἀναλογίαν ἰσότητος ἀπονομῆ τοῦ δικαίου.

Σημειώσεις (1).—Συναφῆς εἶναι ἡ ἐξέτασις, ἂν καὶ κατὰ πόσον οἱ ὑπάρχοντες Νόμοι τηροῦνται.

Ὅταν, γράφει, ὁ Μοντεσπέ εἰς τὸ θαυμάσιον βιβλίον του «De l'Esprit des Lois» ἐπισκέπτομαι ξένην τινὰ Χώραν, δὲν ἐξετάζω, ἐάν ἔχῃ καλοὺς ἢ κακοὺς Νόμους. Ἐξετάζω μόνον, ἂν καὶ κατὰ πόσον τηροῦνται οἱ ὑπάρχοντες Νόμοι. Παρ' ἡμῖν, καὶ συγκριμένως εἰς τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν θέμα, ἐνῷ πλείστοι ὅσοι κακοὶ καὶ φαῦλοι ἐνομοθετήθησαν Νόμοι, καλοὶ πνευ Νόμοι προϋπάρχοντες δὲν ἐτηρήθησαν, τοῦναντίον παρεβιάσθησαν κατὰ τὸν αὐθαδέστερον τρόπον.

Αἱ ἀποδείξεις ἀφρονοῦν καὶ ὁ προσεκτικὸς ἀναγνώστης τῆς Ἐκθέσεως ταύτης ἀνεύρισκει εὐκόλως τὴν ἀλήθειαν τῶν ὄσων λέγω.

Ἄλλ' ἐὰν ὁ τοιοῦτος, ὁ ἀποχωρισθεὶς δηλ. τοῦ Νόμου καὶ Δίκης, εἶνε καὶ ἐπικίνδυνος λίαν καὶ ἐπιφοβος εἰς τοὺς ὁμοίους του, ὁ Νομοθέτης, ὁ Κυβερνήτης, ὅστις ἀποχωρίζεται Νόμου καὶ Δίκης, εἶνε ὀλετήρ καὶ καταστροφεὺς ὁλοκλήρου Κοινωνίας, καὶ ὡς τοιοῦτος πρέπει ν' ἀπολακτίζεται ἐγκαίρως ὑπὸ τῶν σωφρονοούντων πολιτῶν, πρὶν ἢ συμπληρώσῃ τὸ καταστρεπτικὸν αὐτοῦ ἔργον.

2. Ἀναγκαῖον ἐρώτημα. — Συναφῆς ἐντεῦθεν πρὸς τὸ ὑπὸ συζήτησιν θέμα εἶναι ἡ ἐρώτησις: Οἱ τρεῖς κατὰ σειρὰν Νομοθεταί, Ὑπουργοὶ τῶν Οἰκονομικῶν (Γ. Καφαντάρης, Κ. Βαρβαρέσος, Γ. Πεσματζόγλου), οἵτινες ἐγκρίνοντες τὴν σύστασιν τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς, ὑφ' οὗς ὄρους συνεστήθη αὕτη, καὶ ἐκδύται κατόπιν τῶν σχετικῶν Νόμων ὑπῆρξαν Νομοθέται λογικοὶ, ὑπῆρξαν Κυβερνήται ἠθικοὶ, ἀπέβλεψαν μετὰ σεβασμοῦ πρὸς τὴν δικαιοσύνην, ἥτις ζωογονεῖ καὶ προάγει, ὡς λέγει ὁ Ἀριστοτέλης, τὴν Πολιτικὴν καὶ Κοινωνικὴν ἀλληλεγγύην, ἢ *μήπως ἔχοντες ὄπλα*, ἔχοντες δηλαδὴ τὴν δύναμιν ἀπεχωρίσθησαν *Νόμου καὶ Δίκης*, ἐχρησιμοποίησαν τὴν δύναμιν ταύτην εἰς διάπραξιν κακῶν, ἐθυσίασαν τὸ δίκαιον τῶν πολλῶν χάριν ὀλίγων βουλευμόντων Τραπεζιτῶν, προστάται καὶ συνένοχοι γενόμενοι ἀνομολογήτων κακοηθειῶν.

3. Πρῶτη Νομοθετικὴ φαυλότης. — Ὅπως διευκολυνθῆ ὁ ἀναγνώστης εἰς τὴν κατανόησιν τῶν ἐν συνεχείᾳ διαπραχθέντων Νομοθετικῶς ἐγκλημάτων ἐναντίον τῶν ὀφειλετῶν τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς, πρέπει νὰ ὑπομνήσω εἰς τὸν ἀναγνώστην τῆς Ἐκθέσεως ταύτης τὴν σειρὰν τῶν φαύλων Νομοθετημάτων, διὰ τῶν ὁποίων ἐπεδιώχθη ἡ πλήρης καὶ τελεία αὐτῶν ἐξόντωσις.

Τὸ πρῶτον Νομοθέτημα ὑπῆρξεν ὁ Νόμος 3483 τῆς 26 Ἀπριλίου 1928, διὰ τοῦ ὁποίου κατὰ τὸν πλέον ἀσυνείδητον τρόπον διετηρήθησαν μὲν ὑπὲρ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ὄλαι αἱ εὐεργετικαὶ παροχαί, καὶ ὅλα τὰ πλούσια—πλουσιώτατα κέρδη, ὅσα ἐπορίσθη αὕτη ἐκ τῶν ἀλληλοδιαδόχων ἀνανεώσεων τοῦ Ἐκδοτικοῦ Προνομίου ἐπὶ 87 ἔτη, κατηγορήθησαν ὅμως διὰ μιᾶς μονοκονδυλιάς καὶ κατὰ τρόπον ἐμποιοῦντα κατάπληξιν καὶ δικαίαν ἀγανάκτησιν τὰ γλίσχροα, καὶ εἰς γλίσχρον ἀντάλλαγμα, δικαιώματα τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν, νὰ δανείζονται δηλ., πρὸς 6% καὶ ἄνευ τοκογλυφικῶν ἐξαμηνιαίων ἀνατοκισμῶν καὶ ἄνευ ὑπερημερίας.

4. Δευτέρᾳ Νομοθετικὴ φαυλότης.—Μετὰ τὸν Νόμον 3483 ἐπικολούθησεν ὁ Νόμος τῆς Σταθεροποιήσεως. Διὰ τοῦ Νόμου τούτου, ὅστις ἐξησφάλισεν ἀπὸ σκοποῦ καὶ σχεδίου κολοσσιαίας ὀφειλείας εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τραπεζάν καὶ εἰς πολυπληθεῖς ἐν Ἑλλάδι κατόχους χρυσοῦ καὶ συναλλάγματος, ἐξησφαλίσθη ἐπίσης καὶ ἡ δυστυχία ὅλης μὲν τῆς Ἑλληνικῆς Κοινωνίας καὶ τοῦ Κράτους, ἰδιαίτερος ὅμως ἡ δυστυχία καὶ ἡ ἀπόγνωσις τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν, οἵτινες πιστεύσαντες εἰς τὸ ἀσφαγὲς τῆς Σταθεροποιήσεως, εἰς τὰς

ἐπισημίους διαβηβαίωσεως Κυβερνητῶν καὶ Τραπεζιτῶν, ὅτι ἀδιατάρακτος θὰ εἶναι ἡ Σταθεροποίησις εἰς τοὺς αἰῶνας, ὑπέγραψαν ἀφόβως καὶ ἀνυπόπτως Συμβόλαια καταβολῆς τῶν δανείων εἰς λίρας.

Ἡ στηθεῖσα διὰ τοῦ Νόμου τούτου παρὶς εἶναι φανερά.

Ἄλλὰ διὰ τοῦ Νόμου τῆς Σταθεροποιήσεως ἐπετεύχθη καὶ ἡ σύστασις νέας Κτηματικῆς Τραπεζῆς ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν τῆς Ἐθνικῆς, χωρὶς νὰ ὑπάρῃ ἀπολύτως καμμία ἀνάγκη, ἀφοῦ ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα μετὰ τὴν ἀπόσχισιν τοῦ Ἐκδοτικοῦ Προνομίου ἠδύνατο καὶ ὄφειλε νὰ παραμένῃ τοῦ λοιποῦ ὡς Τράπεζα Κτηματικῆς Πίστεως, διαθέτουσα ἄφθονα—ἀφθονώτατα τὰ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον κεφάλαια.

Διὰ τῆς συστάσεως τῆς νέας Κτηματικῆς Τραπεζῆς ἐπετεύχθη, ὡς γνωστόν, ὅ,τι ἐπιμόνως ἀπὸ ἐτῶν ἐπεδιώχθη ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, δηλαδή ἡ ἀπαλλαγὴ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὑποχρεώσεως νὰ δανείζη ἐνυπόθηκα δάνεια εἰς δραχμὰς καὶ πρὸς 6 %.

5. Τρίτη Νομοθετικὴ φαυλότης.—Διὰ τοῦ Νόμου τῆς 26 Ἀπριλίου 1932, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπεβλήθη ἐκ νέου ἡ Ἀναγκαστικὴ Κυκλοφορία, οἱ ὀφειλέται τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς ὑπεχρεώθησαν ἀντιθέτως πρὸς πᾶν ὅ,τι ἀνέκαθεν θεσπίζεται καὶ ἰσχύει εἰς ὅλα τὰ κράτη τῆς Εὐρώπης μετὰ τὴν ἔξοδον αὐτῶν ἐκ τῆς χρυσοῦς βάσεως εἰς τὴν ἐπάνοδον τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας, ἴσχυσε δὲ κατὰ τὸ παρελθὸν καὶ ἐν Ἑλλάδι, ὁ νεώτερος Ἕλλην Νομοθέτης ὥρισεν, ὅτι οἱ ὀφειλέται τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς εἰς λίρας, θὰ καταβάλουν τόκους καὶ κεφάλαια εἰς δραχμὰς εἰς τὴν τρέχουσαν τιμὴν τῆς λίρας.

Οἱ ὀφειλέται ἐξηναγκάσθησαν διὰ τοῦ Νόμου τούτου, νὰ πληρώσουν τὰς λίρας, τὰς ὁποίας ἔλαβον πρὸς 375 δραχμὰς εἰς τὴν Κτηματικὴν μὲ 600 καὶ 635 δραχμὰς.

Ἐὰν ὁ Νόμος τῆς Σταθεροποιήσεως ἐπεδείνωσεν ἔτι μᾶλλον τὴν θέσιν τῶν ὀφειλετῶν, χεῖρονα καταστάσαν διὰ τοῦ Νόμου 3483, ὁ Ἀναγκαστικὸς Νόμος τοῦ Κ. Βαρβαρέσου κατέστησε τὴν δυσχερῆ θέσιν τῶν ὀφειλετῶν ἀληθῶς ἀνυπέρβλητον.

Εἰς τὴν Μουσικὴν ἢ προοδευτικὴ πρὸς τὴν ὕψωσιν τῆς φωνῆς κλίμαξ τιλοφορεῖται «crescendo», καὶ ἡ σχετικὴ πρὸς τοὺς ὀφειλέτας Νομοθεσία εἰς τοιαύτην κλίμακα ἀνεπτύχθη ἐπίσης κατὰ τοιαύτην προοδευτικὴν πρὸς ἄνω ὕψωσιν.

6. Τετάρτη Νομοθετικὴ φαυλότης.—Διὰ τοῦ Νόμου τῆς Δραχμοποιήσεως, ἐκδοθέντος 3 μῆνας καὶ τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Νόμου τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας, ἐξεδόθη τὸ Ἀναγκαστικὸν Διάταγμα περὶ μετατροπῆς εἰς δραχμὰς τῶν εἰς ξένον νόμισμα ἢ συνάλλαγμα ὀφειλῶν, δηλ. τὸ Ἀναγκαστικὸν Διάταγμα τῆς Δραχμοποιήσεως τοῦ Κ. Βαρβαρέσου.

Διὰ τοῦ Νόμου τούτου οἱ ὀφειλέται τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς διετάχθησαν νὰ καταβάλουν ἐπικεικῶς τὰς εἰς λίρας ὀφειλάς αὐτῶν οὐχὶ εἰς τὴν

τρέχουσαν τιμήν τῆς λίρας ἀλλὰ πρὸς 425 δραχμῶν, ἐνῶ ἀντιστρόφως, κατ' ἐξαίρεσιν, ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τὰς εἰς λίρας ὀφειλὰς αὐτῆς ἐδικαιώθη νὰ καταβάλλῃ πρὸς δραχμῶν 350.50. Ἡ φανulότης τοῦ Νόμου τούτου εἶναι καταφανής.

Οὕτως οἱ Νομοθέται τῶν τεσσάρων τούτων Νόμων, καὶ τρεῖς ἐκ περιτροπῆς Ὑπουργοὶ τῶν Οἰκονομικῶν, ὁ εἰς βαναυσότερος καὶ κακουργότερος τοῦ ἄλλου, ἐμφανίζονται πρὸ τῆς κοινῆς γνώμης ἐντελῶς ἐστερημένοι καὶ λογικῆς καὶ ἠθικῆς, καὶ ἀσεβεῖς πρὸς τὴν ἔννοιαν τοῦ δικαίου.

Διὰ τῶν Νομοθετημάτων τῶν τριῶν τούτων Ὑπουργῶν τῶν Οἰκονομικῶν κατερέπωσαν τὸν δυστυχεὴ ὀφειλέτην τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς, ὡς νὰ ἦτο προσωπικὸς αὐτῶν ἐχθρὸς, καὶ περιύγαγον αὐτὸν εἰς ἀληθῆ ἀπόγνωσιν, χωρὶς ἀπολύτως καμμίαν ὑπαιτιότητα αὐτοῦ, ἐνῶ ἀντιθέτως ἐπλήρωσαν ἐξαιρετικῶν εὐεργετημάτων καὶ πλουσιῶν παροχῶν τοὺς ἐνόχους τῆς Σταθεροποιήσεως καὶ τοὺς ἀσυνειδήτους ἰδρυτὰς τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς.

Ἐὰν τὸ Κράτος κατοπτρισθῇ εἰς τοὺς τέσσαρας τούτους Νόμους τῶν τριῶν Νομοθετῶν Ὑπουργῶν ποῖα καὶ πόσον ἐλεεινὴ καὶ ἀπαισία θὰ εἶναι ἡ εἰκὼν, τὴν ὁποίαν θὰ παρουσιάσῃ (*).

7.—**Ξέννοι νομοθέται.**— Πῶς ἐσκέφθη ἀλλαγῶν ὁ Νομοθέτης :

Ρουμανία.— Διὰ τοῦ Νόμου περὶ ἐκκαθαρίσεως τῶν χρεῶν τῶν ἀγροτικῶν καὶ ἀστικῶν ὀφειλετῶν τοῦ 1934, ἐν πρώτοις ὁρίζεται, ὅτι αἱ ἐν κυκλοφορίᾳ ἀγροτικαὶ ἔγγειοι ὁμολογίαι πρὸς 5 % τῆς Ἀγροτικῆς Πίστεως ἀποσύρονται κατὰ τὸ ἡμῖσιν. Τὸ Κράτος θὰ καλύψῃ τὰς ἐκ τούτου ζημίας τῆς Ἀγροτικῆς Πίστεως.

Ἐν συνεχείᾳ προβλέπονται μειώσεις τῶν δανείων, ἅτινα ἔχουσι συναφθῆ εἰς ἐγγυητικὰς ὁμολογίας πρὸς 10 %. Ἡ Ἀγροτικὴ Πίστις θὰ εἰσπράξῃ τὸν τόκον πρὸς 5 %.

Ἡ μείωσις τοῦ κεφαλαίου εἶναι ἴση πρὸς 50 % διὰ τὰ καθυστερουμένας ὀφειλὰς, αἵτινες κεφαλαιοποιῦνται καὶ ἀκολούθως μειοῦνται κατὰ 50 % ἐπὶ τόκῳ πρὸς 3 %.

Μείωσις ἴση πρὸς 50 % προβλέπεται διὰ τὰ δάνεια μεταφορᾶς (emprunts de virement).

Αἱ ὀφειλαὶ τῆς Ἀγροτικῆς Πίστεως μειοῦνται κατὰ 50% ἐπὶ τόκῳ 3%—Κατὰ 50% καὶ ἐπὶ τόκῳ πρὸς 3% μειοῦνται τὰ δάνεια τῆς Ἀγροτικῆς Πίστεως πρὸς τοὺς χωρικοὺς παρασχεθέντα δι' ἐκδόσεως ὁμολογιῶν πρὸς 5% καὶ 10 % δι' ἀγορὰν γαιῶν.

Σημείωσις (*). Ἄγγλος πολιτεύομενος ἔλεγεν, ὅτι τὸ Κράτος πρέπει νὰ συμπεριφέρεται εἰς ὅλας αὐτοῦ τὰς σχέσεις, νὰ σκέπτεται καὶ νὰ ἐνεργῇ ὡς τίμιος ἄνθρωπος, ὡς ἀληθῆς καὶ τέλειος τζέντελμαν.

Τὸ Κράτος τὸ Ἑλληνικὸν συμπεριφέρθη εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν τῶν ἐνυποθίμων ὀφειλετῶν τῆς Κτηματικῆς, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας τινὰς, ἐσκέφθη καὶ ἐνήργησεν, ὡς ὁ ἀχρεϊέστερος παληάνθρωπος.

²Αγροτικά χρέη. — Μείωσις τοῦ κεφαλαίου κατὰ 50% καὶ τοῦ τόκου εἰς 3% ἐτησίως. Τὰ οὕτω μειούμενα χρέη θὰ ἐξοφληθῶν ἐντὸς 34 ἐτῶν. Ἡ μείωσις εἶνε μεγαλύτερα, ἤτοι κατὰ 70%, ὅταν τὸ χρέος ἐξοφληθῇ ἐντὸς δύο ἐτῶν καὶ κατὰ 60%, ὅταν τὸ χρέος πληρωθῇ ἐντὸς 5 ἐτῶν.

³Ἀστικοὶ ὀφειλέται. Προβλέπεται μείωσις τῶν ἀστικῶν χρεῶν κατὰ 20%, τὸ δὲ ὑπόλοιπον τοῦ κεφαλαίου εἶνε πληρωτέον ἐντὸς 10 ἐτῶν εἰς ἑξαμηνιαίας δόσεις πρὸς 6%.

⁴Ἐφ' ὅσον ἡ πληρωμὴ γίνῃ ἐντὸς 5 ἐτῶν προβλέπεται μεγαλύτερα μείωσις ἴση πρὸς 40% τοῦ κεφαλαίου καὶ 35% ἂν ἡ πληρωμὴ γίνῃ ἐντὸς δύο ἐτῶν.

Βουλγαρία (Νόμος τῆς 7 Ἀυγούστου 1934).—α') Διὰ τοὺς ἀγρότας ὀφειλέτας τεχνίτας καὶ ἐμπόρους παρέχεται ἀναβολὴ πληρωμῆς τοῦ χρέους μετὰ πληρωμὴν κατὰ τὰ δύο πρῶτα ἔτη μόνον τῶν τόκων. Μείωσις τοῦ τόκου ὀρίζεται εἰς 5% ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἕως τοῦ δεκάτου ἔτους καὶ εἰς ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις μέχρι τοῦ 15ου ἔτους. Ὅρίζεται ἐπίσης μείωσις τῶν ὑποχρεώσεων, αἵτινες δὲν ὑπερβαίνουναι τὰς 3.000.000 λέβια μέχρι 20% διὰ τοὺς ἐμπόρους, 30% διὰ τοὺς τεχνίτας καὶ 40% διὰ τοὺς ἀγρότας ἰδιοκτητίας. Ὅταν ὑπερβαίνουναι τὸ ὡς ἄνω ποσὸν τῶν 300 λεβίων ἡ μείωσις εἶνε μικροτέρα κατὰ 5% διὰ τοὺς ἐμπόρους, διὰ τοὺς τεχνίτας καὶ 25% διὰ τοὺς ἀγρότας ἰδιοκτητίας. β') Διὰ τοὺς ἐργάτας ὀφειλέτας, συνταξιούχους, δημοτικούς καὶ δημοσίους ὑπαλλήλους, τὰ πρόσωπα ἅτινα ἀσκοῦσιν ἐλεύθερον ἐπάγγελμα καὶ τοὺς ἀναπήρους πολέμου προβλέπεται ἀναβολὴ πληρωμῆς τοῦ χρέους μέχρις 6 ἐτῶν καὶ μείωσις τοῦ τόκου μέχρις ὁρίου τοῦ προεξοφλητικοῦ τόκου τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Βουλγαρίας. Αἱ μειώσεις, καθ' ὃ ποσοστὸν, ὀρίζεται διὰ τῆς παραγράφου α') ἀφορῶσι μόνον τὰς ὑποχρεώσεις πρὸς τὸ Ταμεῖον Ἀποσβέσεως καὶ οὐχὶ ἐκείνας πρὸς τοὺς δανειστάς, εἰς οὓς τὸ Ταμεῖον Ἀποσβέσεως παραδίδει ὁμολογίας διὰ τὸν ὀλικὸν ποσὸν τῶν ἀπαιτήσεων τῶν γενομένων δεκτὰς ὑπὸ τῶν Ἐπιτροπῶν Ἐκκαθαρίσεως. Αἱ μειώσεις αὗται μένουσιν εἰς βῆρος τοῦ Ταμεῖου Ἀποσβέσεως, ἤτοι τοῦ Κράτους.

II

8. **Κορύφωμα Ἑλληνικῆς φαυλότητος.**—Ἄλλ' ὅ, τι ἐπιτείνει τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὴν περιφρόνησιν πρὸς τὸν Ἑλληνα Νομοθέτην, εἶναι ὁ Ἐπιτακτικὸς Νόμος τῆς 26 Ἰουνίου 1935, ὁ ἐκδοθεὶς τῇ εἰσηγήσει τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν Γ. Πεσματζόγλου.

Ὁ Νόμος οὗτος ἀποτελεῖ τὸ κορύφωμα τῆς Νομοθετικῆς φαυλότητος, καὶ ἄγει κατ' ἀνάγκην εἰς τὴν δυσολίαν σκέψιν, ἂν Ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, οἵτινες ἀσυζητήτῃ, χωρὶς δισταγμῶν, χωρὶς ἐξέτασιν ψηφίζουσι τοιοῦτους Νόμους, δύνανται νὰ εἶναι χρήσιμα στοιχεῖα εὐνομίας καὶ τάξεως εἰς τὴν δυσδαίμονα αὐτὴν Χώραν. Τοιοῦτοι καὶ ἄλλοι κεφαλαιώδους σημασίας Νόμοι ψηφισθέντες μετὰ περισσὴν ἀναισθησίαν καὶ περιφρόνησιν πρὸς τὴν

Κοινήν γνώμην δὲν συνετέλεσαν ἄραγε μετὰ πολλῶν ἄλλων εἰς επικράτησιν τῆς ἰδέας, ὅτι τὸ Κοινοβουλευτικὸν Πολίτευμα ἐναντάγησεν οἰκτρῶς παρ' ἡμῖν, καὶ ὅτι δὲν χρησιμεύει εἰς ἄλλο, εἰ μὴ εἰς διάπραξιν κακοηθειῶν παντὸς εἶδους, καὶ τὴν τοῦτου διασάλευσιν τῆς γαλήνης καὶ τῆς ἀρμονικῆς ἀλληλεγγύης τῶν διαφόρων τάξεων.

Ἄλλ' ἐξετάσωμεν ἐπισταμιμένως τὸ κύριον περιεχόμενον τοῦ ἀνοσίου τοῦτου Νόμου τῆς 26 Ἰουνίου 1935 (Γ. Πεσματζόγλου) καὶ τοὺς ἐπιληψίμους σκοπούς, πρὸς τοὺς ὁποίους ἀπέβλεπεν ὁ ἀσυνείδητος Νομοθέτης καὶ Ὑπουργός, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ συνεργασθέντες Τραπεζίται καὶ ἄλλοι τινὲς σοφοί.

9. **Παρένθεσις.** — Πρωτοῦ ὅμως ἐξετάσω τὰ τοῦ Νόμου τοῦτου, κρίνω ἀναγκαῖον πρὸς καθοδήγησιν τοῦ ἀναγνώστου ν' ἀνοίξω μίαν χαρακτηριστικὴν παρένθεσιν.

Ἐνα μῆνα πρὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Νομοθετικοῦ Διατάγματος τῆς 26 Ἰουνίου 1935 ἐτελέσθησαν ἀσχημίαι τοῦ εὐτελεστεροῦ εἶδους. Ἦλθον εἰς Ἀθήνας ἐκ Λονδίνου δύο Ἄγγλοι ἰδιῶται, ἐντελῶς ἀνεπίσημα, ἀντιπροσωπεύοντες τοὺς ἐν Ἀγγλίᾳ κατόχους ὁμολογιῶν τοῦ δανείου τῶν 5.000.000 λιρῶν τοῦ I. Δροσοπούλου.

Ὁ τότε Ὑπουργός τῶν Οἰκονομικῶν Γ. Πεσματζόγλου, ἀγνοῶ κατὰ ποῖον τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι, ἐπροθυμοποιήθη ν' ἀποδώσῃ εἰς αὐτοὺς ἐπισημοὺς τιμὰς.

Εἶναι φανερόν, ὅτι ἡ Κυβέρνησις καὶ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν εἰς καμίαν δὲν ἠδύναντο νὰ εὐρίσκωνται σχέσιν καὶ συνάφειαν πρὸς δύο ἄπλους Ἄγγλους πολίτας, οἵτινες ἤρχοντο εἰς Ἀθήνας, ὡς ἀντιπρόσωποι τῶν Ὅμολογιούχων τοῦ δανείου τῶν 5.000.000 λιρῶν, διὰ νὰ κανονίσουν ὑποθέσεις τῶν Ὅμολογιούχων μὲ τὴν ὀφειλέτιδα αὐτῶν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, ἐφ' ὅσον αἱ ὑποθέσεις καὶ τὰ δάνεια τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς δὲν εἶναι ὑποθέσεις καὶ δάνεια τοῦ Κράτους.

Ἄν ἦσαν Ἀντιπρόσωποι τῶν Ὅμολογιούχων τῶν Ἐθνικῶν ἡμῶν δανείων κακῆ ὑπομονῆ. Ὁ Ὑπουργός τῶν Οἰκονομικῶν ὀφείλει ἴσως νὰ παράσῃ εἰς αὐτοὺς ἐπίσημόν τινα ξενίαν Ἄλλ' εἰς τοὺς δανειστάς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς καὶ τῆς Κτηματικῆς, εἰς τοὺς συνεταίρους τοῦ κ. I. Δροσοπούλου, δύο ἄπλους ἰδιώτας, ποῖαν ὑποχρέωσιν εἶχεν ἡ Κυβέρνησις, καὶ ἰδιαιτέρως τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν, νὰ ἐνασχοληθῇ μὲ τόσον ἰδιάζουσαν προθυμίαν περὶ τῆς φιλοξενίας αὐτῶν ἐν Ἀθήναις;

Ὀὐχ ἥτιον Κυβέρνησις καὶ Ὑπουργός τῶν Οἰκονομικῶν **ἐπέταξαν** καθ' ὑποχρέωσιν ὡς ξεναγὸν καθ' ὅλην τὴν διαμονὴν αὐτῶν ἐν Ἀθήναις, οὐχὶ ὑπάλληλον, ἐπὶ τέλους, τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, — ἀφθονοῦν ἐκεῖ οἱ τοιοῦτοι, εἶναι καὶ καταλληλότεροι καὶ γλωσσομαθεῖς, — ἀλλὰ ὑπάλληλον ἀνώτερον τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου τοῦ Κράτους, καὶ δὴ ἀκριβῶς ἐκεῖνον, εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ὁποίου ὑπέγετο ἡ ἐξέτασις τοῦ ζητήματος τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς καὶ τῶν ἀξιώσεων αὐτῆς ἐναντίον τοῦ Κράτους,

Μετὰ μηνιαίαν ἐν Ἀθήναις διαμονήν καὶ ἐπανειλημμένας συσκέψεις τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, τοῦ Διοικητοῦ τῆς Ἐθν. Τραπεζῆς Ι. Δροσσοπούλου, τοῦ κ. Κ. Βαρβαρέσου Ὑποδιοικητοῦ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, μετὰ τῶν δύο Ἀγγλῶν ἀντιπροσώπων, περὶ ὧν εἶπον, εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς ἐν κρυπτῷ καὶ παραβήσθω, ἐσχεδιάσθη καὶ ἐκυφορήθη ἐπὶ ἓνα μῆνα ἐν ἀρμονικῇ συνεργασίᾳ καὶ ὁμοφωνίᾳ τῶν ἄνω εἰρημένων καὶ τὸ Ἀναγκαστικὸν Διάταγμα τῆς 26 Ἰουνίου 1935, τὸ ὁποῖον ἐστερέωσεν εἰς τοὺς αἰῶνας τὴν φήμην τοῦ τεχνικοῦ Ὑπουργοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων συνεργατῶν του Τραπεζιτῶν, καὶ μὲ τὰς τερατώδεις διατάξεις τοῦ ὁποῖου πρέπει νὰ ἐνασχοληθῶμεν κατ' ἀνάγκην.

10. Ὑποβιβασμὸς τόκου τοῦ δανείου τῶν 5 ἑκατομ. Λιρῶν. — Διὰ τῆς γενομένης συμφωνίας μεταξὺ τῶν δύο Ἀγγλῶν, τῶν ἀντιπροσωπευόντων τοὺς ἐν Ἀγγλίᾳ Ὁμολογιούχους (75.000 ὁμολογίαι ἐν Ἀγγλίᾳ, 175.000 ὁμολογίαι ἐν Ἀθήναις εἰς χεῖρας Ἑλλήνων), ἧτις ἐχρησίμωσεν ὡς βάσις τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Διατάγματος τῆς 26 Ἰουνίου 1935, ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ὡς ἐγγυήτρια τοῦ δανείου ἐπέτυχε τὴν ἐλάττωσιν τοῦ τόκου τῶν ὁμολογιῶν ἀπὸ 7% εἰς 4³/₄ %, πρᾶγμα ἀπὸ πάσης ἀπόψεως δίκαιον καὶ εὐχάριστον.

Ὁ τόκος 7%, μὲ τὸν ὁποῖον συνομολογήθη ἀρχικῶς τὸ δάνειον 5.000.000 λιρῶν ἦτο τόκος τοκογλυφικός. Ἡ ἀποδοχὴ τοιοῦτον τόκου ἐκ μέρους τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ἧτις μέχρι τῆς παραμονῆς τῆς συνάψεως τοῦ δανείου τούτου ἐδάνειζε τοὺς Ἕλληνας ὀφειλέτας αὐτῆς πρὸς 6%, ἦτο πρᾶξις δανειστικῆ καὶ Τραπεζιτικῆ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἐπιλήψιμος καὶ κατακριτέα. Τὸν ὑποβιβασμὸν τοῦ τόκου τούτου ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δὲν ἔπρεπε νὰ περιμένῃ 7 ὀλόκληρα ἔτη, διὰ νὰ τὸν ζητήσῃ. Ἐδικαιοῦτο καὶ ἦτο εἰς θέσιν νὰ τὸν ἐπιβάλῃ πολὺ ἐνωφίτερον.

Ἄλλοτε εἰς παρελθόντας χρόνους ὁ Διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς Στέφανος Στρέϊτ ἐπέβαλεν εἰς τοὺς δανειστάς τοῦ δανείου τῶν 60.000.000 φράγκων, δανείου πρὸς 4%, τὴν ἐλάττωσιν τοῦ τόκου ἀπὸ 4% εἰς 3%.

Ἦμπορεῖ κανεῖς ν' ἀρνηθῇ, ὅτι ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τοῦ κ. Ι. Δροσσοπούλου, ἧτις ἐδανείσθη ἐν Λονδίῳ πρὸς 7%, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπαύχῃ τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ συνομολόγησιν μὲ πολὺ ἐλαφρότερον τόκον, ἀλλὰ καὶ ἐλάττωσιν αὐτοῦ κατόπιν εἰς 3% καὶ 4%, ἀφοῦ οἱ Ἀγγλοὶ κεφαλαιοῦχοι, μικροὶ καὶ μεγάλοι, δὲν κατορθώνουν νὰ τοποθετήσουν ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν τὰ χρήματα, εἰμὴ μὲ τόκον πρὸς 1 1/2% καὶ 2%;

Ἄλλὰ καὶ ἐν δυσπροπίᾳ τῶν δανειστῶν δὲν ἦτο εἰς θέσιν ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, διαρκούσης τῆς Σταθεροποιήσεως **νὰ ἐξοφλήσῃ ἐξ ἰδίων** τὸ δάνειον τῶν 5 ἑκατομ. λιρῶν, ἐφαρμόζουσα τὰς **ὕγιεις** ἀρχάς, τὰς ὁποίας ἐφήρμοσεν ὁ Στ. Στρέϊτ κατὰ τὴν ἐλάττωσιν τοῦ τόκου τῶν 60 ἑκατομ. φράγκων;

Ὅπως δῆποτε, καίτοι βραδέως, ὅ, τι ἐγένετο ὀρθῶς ἐγένετο, καὶ ἡ Τράπεζα ἀτηλλάγη μᾶς βαρεῖας — βαρυτάτης ὑπαρχειώσεως τόκου 7%, καταβάλ-

λουσα τοῦ λοιποῦ 4 3/4 %ο. Ἐντεῦθεν ἡ ἐτησία ὠφέλεια τῆς Ἐθνικῆς καὶ Κτηματικῆς Τραπεζῆς καταφανής.

Εἰς τὸ δάνειον τῶν 4.500.000 λιρῶν ἡ ἐλάττωσις τοῦ τόκου κατὰ 2 1/4 %ο δεικνύει ἐτήσιον κέρδος τῆς Κτηματικῆς ἐκ λιρῶν 101.250 ἥτοι πρὸς δραχμὰς 540 τὴν λίραν δραχμὰς **54.675.000**. Ἐτησίως.

Ποῦτα ἐκ τῆς συμφωνίας ταύτης ὠφέλεια τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν τῆς Κτηματικῆς θὰ ἐξετάσω ἐν συνεχείᾳ.

11. Ἐπάνοδος τοῦ Νομοθέτου εἰς τὸ πρὸ τριετίας παρελθόν. —

Ὡς ἐλέχθη ἤδη κατὰ τὴν πρῶθεσιν καὶ τὴν πρῶσιν τῆς Σταθεροποιήσεως ὁ Νομοθέτης Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, καὶ συγχρόνως Καθηγητὴς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας, ὥρισε διὰ τοῦ Νόμου τῆς 26 Ἀπριλίου 1932, Νόμου ἐπαναφορᾶς τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας, ὅτι οἱ ὀφειλέται τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς ὑποχρεοῦνται νὰ καταβάλωσι τὰς εἰς λίρας ὀφειλάς αὐτῶν, τόκους καὶ κεφάλαια, εἰς δραχμὰς εἰς τὴν τρέχουσαν τιμὴν τῆς λίρας.

Ὁρίσε δηλαδὴ ὁ Καθηγητὴς διὰ τοῦ Νόμου τούτου, ὡς ἔδειξα εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον, ἐντελῶς τὸ ἀντίθετον ἐκείνου, τὸ ὁποῖον καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Νομοθεσία εἰς δύο προηγουμένους Νόμους ἐπαναφορᾶς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας, καὶ ἡ ξένη Νομολογία ὄλων τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν καθιέρωσεν ὡς ἀρχὴν ἀπαράβατον.

Τὸ ἀπαράβατον τοῦτο συνίσταται εἰς τὸ Νομικὸν ἀξίωμα, ὅτι ἡ Ἀναγκαστικὴ Κυκλοφορία **περαιορεῖ** τὰς εἰς χρυσὸν ὑποχρεώσεις.

Ὁ αὐτὸς ὅμως Νομοθέτης συναισθανθεὶς τὸ ἄτοπον καὶ τὸν κίνδυνον τῆς ἐξοντώσεως τοῦ ὀφειλέτου, ἐν περιπτώσει ὑψώσεως τῆς τιμῆς τῆς λίρας, ἐζήτησε νὰ μετριάσῃ τὸ κακόν, καὶ διὰ τοῦ Νόμου τῆς Δραχμοποιήσεως τῆς 29 Ἰουλίου 1932 διέταξεν ἄλλως καὶ προσδιώρισεν ἄλλως τὰ συνεπείας τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας.

Εἶπε διὰ τοῦ Νόμου τῆς Δραχμοποιήσεως, ὅτι αἱ εἰς λίρας ὀφειλάι τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν τῆς Κτηματικῆς, κατ' ἐξαιρέσιν ἐντελῶς ἀκατανόητον καὶ ἀδικαιολόγητον, θὰ μετατραποῦσιν εἰς δραχμὰς μὲ τιμὴν τῆς λίρας 425. Ὁ ὀφείλων εἰς τὴν Κτηματικὴν Τράπεζαν 1000 λίρας, διὰ τὰς ὁποίας ἔλαβε 375.000 δραχμῶν, θὰ εἶναι τοῦ λοιποῦ χρεώστης 425.000 δραχμῶν, μετατροπόμενου τοῦ δανείου λιρῶν, οὕτω, εἰς δάνειον δραχμῶν. Συγχρόνως ὅμως διὰ τοῦ ἄρθρου 4 τοῦ Νόμου τῆς Σταθεροποιήσεως, προσέχων πολὺν καὶ ἐνδιαφερόμενος μὴπως στάξῃ ἡ μύτη τοῦ Ι. Δροσοπούλου, τοῦ Α. Κορυζῆ καὶ τοῦ πτωχοῦ Γ. Πατροῦ εἶπεν καὶ διέταξεν, ὅπως, ἐν ἡ περιπτώσει ἡ τιμὴ τῆς λίρας ἤθελεν ὑπερβῆ τὰς 425 δραχμὰς, τὴν ἐπὶ πλέον διαφορὰν θὰ καταβάλλῃ εἰς τοὺς Τραπεζίτας τὸ Δημόσιον:

Ἐμέρισεν οὕτω ἐξ ἐνὸς τὰς συνεπείας τῆς πτώσεως τῆς Σταθεροποιήσεως καὶ τῆς ἐπιβολῆς τῆς Ἀναγκαστικῆς Κυκλοφορίας εἰς τοὺς ὀφειλέτας

τῆς Κτηματικῆς, τοὺς εἰς μηδὲν πταίσαντας ἀναιτίους καὶ ἀνευθύνους, καὶ ἐξ ἑτέρου εἰς τὸ Δημοσίον.

Τώρα πῶς ὤρισε καὶ πῶς εὗρεν, ὅτι οἱ ὀφειλέται θὰ καταβάλουν δι' ἐκάστην λίραν 425 δραχμῆς, δὲν γνωρίζω οὔτε ἐξετάζω. Αὐτὴν τὴν τιμὴν τῶν 425 ἠθέλησε καὶ εὗρε πρόσφορον καὶ αὐτὴν κατέστησε Νόμον.

Ἄλλ' ἔρχεται μετὰ τρία ἔτη ὁ Νομοθέτης καὶ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν Γ. Πεσματζόγλου καὶ διὰ τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Διατάγματος τῆς 26 Ἰουνίου 1935 ὀρίζει καὶ λέγει: "Ὅσα ἐνομοθέτησεν ὁ προκατόχος μου Κ. Βαρβαρέσος εἶναι Νομοθετικά καθαρῶς ἀνοησία. Τὸ Δημόσιον δὲν ἔχει κανένα λόγον νὰ καταβάλῃ εἰς τὴν Κτηματικὴν Τράπεζαν πρὸς συμπλήρωσιν καὶ πρὸς ἀποτροπὴν πάσης ζημίας τὴν πέραν τῶν 425 δραχμῶν διαφορὰν τῆς λίρας. Οἱ ὀφειλέται, αὐτοὶ οἱ ἀχρεῖοι ὑπεύθυνοι τῆς δημιουργηθείσης καταστάσεως, αὐτοὶ θὰ καταβάλουν εἰς τὴν Κτηματικὴν Τράπεζαν τοῦ λοιποῦ μόνου καὶ μόνου ὀλοκλήρου τὴν διαφορὰν τοῦ Συναλλάγματος. Αὐτοὶ οἱ ἄθλιοι θὰ πληρώσουν, καὶ πρέπει νὰ πληρώσουν τὴν λίραν εἰς τὴν τρέχουσαν τιμὴν, ὡς διέτασεν ὁ Νόμος τῆς 26 Ἀπριλίου τοῦ 1932, ὁ Νόμος τοῦ προκατόχου μου Ὑπουργοῦ. Συνεπῶς ὁ Νόμος ἐκεῖνος ἦτο σοφὸς καὶ δίκαιος.

12. **Ὁ Νόμος Γ. Πεσματζόγλου.**— Διὰ τοῦ Νόμου τούτου, ὡς γνωστόν, αἱ εἰς δραχμῆς ὀφειλαὶ πρὸς τὴν Κτηματικὴν Τράπεζαν ὡς ἐρυθμίσθησαν διὰ τοῦ Νόμου τῆς Δραχμοποιήσεως τοῦ Κ. Βαρβαρέσου ἐπαναφέρονται πάλιν ὡς **ὀφειλαὶ εἰς λίρας**, μὲ τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ ὀφειλέτου, ἐπαναλαμβάνω, νὰ καταβάλουν τὰς λίρας αὐτὰς εἰς τὴν τρέχουσαν τιμὴν τῆς ἡμέρας τῆς πληρωμῆς.

Τώρα ποῖος ἠθικός, ποῖος λογικός, ποῖος εὐσυνείδητος ἄνθρωπος ἤμπορεῖ νὰ ἐπιδοκιμάσῃ τὴν εἰς βίαιος τοῦ δυστυχοῦς ὀφειλέτου γενομένην νέαν καὶ ἀγρίαν ἐπιβουλήν, δὲν γνωρίζω. Γνωρίζω τοῦτο μόνον. Προσπαθῶν νὰ προλάβω ἐγκαίρως τὸ προμελετηθὲν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν Γ. Πεσματζόγλου, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν μνημονευθέντων Τραπεζιτῶν, φιλοπονηθὲν ἱεροκρυφίως εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς νέον Σχέδιον ἠυθμίσεως τοῦ ζητήματος τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν τῆς Κτηματικῆς, ἔσπευσα νὰ ἐπισκεφθῶ ἐν Κηφισοῖς τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος, καὶ τότε Πρωθυπουργὸν Π. Τσαλδάρην, καίτοι δὲν εὐρισκόμην εἰς πολὺ ἀγαθὰς πρὸς αὐτὸν σχέσεις. Ἐξέδηκα εἰς αὐτὸν λεπτομερῶς πῶς ἔχει τὸ ὅλον ζήτημα τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν, καὶ ποῖα ἀντιθέτως πρέπει νὰ ληφθῇ προστατευτικὴ πρόνοια καὶ φροντίς ὑπὲρ αὐτῶν, ἐφ' ὅσον καταφανὴς εἶναι ἡ γενομένη εἰς βίαιος αὐτῶν ἀδικία διὰ τῶν προηγηθέντων νόμων.

Ὁ Ὑπουργός, εἶπον, τῶν Οἰκονομικῶν, ἐπιτείνων ἔτι μᾶλλον διὰ τοῦ προετοιμαζομένου νέου Νόμου τὴν ἀδικίαν αὐτὴν παρουσιάζεται ἢ ὡς ἐντελῶς ἡλίθιος, ἢ ὡς ἔνοχος ἐπιληψίμου χρηματιστικῆς πράξεως, ἱκανὴς νὰ ἐκθέσῃ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψιν ὀλοκλήρου τῆς Κυβερνήσεως.

Ὁ τότε Πρόεδρος, χαμαὶ νεύων τοὺς ὀφθαλμοὺς μὲ ἤκουσε, χωρὶς νὰ φέρῃ τὴν παραμικρὰν ἀντίρρησην, εἰς ὅσα ἔλεγον. Μὲ παρεκάλεσε μόνον νὰ πέμψω αὐτῷ, ὅπερ καὶ ἔπραξα, τὴν σειρὰν τῶν ἄρθρων τῆς «**Ἀκροπόλεως**», εἰς τὰ ὁποῖα ἐπραγματεύθην τὸ ζήτημα τοῦτο.

Μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἑβδομαΐδας ὁ τότε Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ἀρχηγὸς τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος, συνοδεύων τὸν Ὑπουργόν του τῶν Οἰκονομικῶν, εἴτε συνοδευόμενος παρ' αὐτοῦ, παρουσιάσθη εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν τῆς Ἐξουσιοδοτήσεως τῆς Βουλῆς, καὶ ἠξίωσεν ἐπιτακτικῶς παρὰ τῶν Βουλευτῶν νὰ ψηφίσουν ἄνευ οἰασδήποτε παραλαγῆς, ἀκριβῶς ὡς εἶχε, τὸ Νομοσχέδιον τοῦ Γ. Πεσματζόγλου, καὶ οἱ Βουλευταὶ πειθήμενοι, Βουλευταὶ τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος, ἐψήφισαν πρὸς αἴσχος αὐτῶν τὸ Νομοθέτημα τοῦτο, σίγῃ καὶ ὄνειδος εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Νομοθεσίαν.

13. Ἐυεργετικὸς ὑποβιβασμὸς τόκου.—Ὅταν ὁ κατὰ τὸ 1899 Διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς Στέφανος Στρεῖτ, ἐφαρμόζων τὰς **καθιερωθεῖσας ὑγιεῖς ἀρχὰς** (1) ἐπέτυχε τὴν ἐλάττωσιν τοῦ τόκου τοῦ δανείου τῶν 60 ἑκατομμυρίων φραγκῶν ἀπὸ 4% εἰς 3%, εἰς ἀντάλλαγμα καὶ πρὸς ἀνακούφισιν τῶν ὀφειλετῶν ὑπεβίβασε τὸν τόκον τῶν ἐνυποθήκων δανείων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἀπὸ 8% εἰς 6 1/2% ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου 1899 κατ' ἀνώτατον ὅρον.

Ὁ κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1935 Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν Σ. Πεσματζόγλου ἐθεώρησεν ἄξιον αὐτοῦ νὰ μιμηθῇ τὸν Στέφανον Στρεῖτ, καὶ ἀφοῦ διὰ τῶν δραστηριῶν καὶ ἀφιλοκερδῶν συνεννοήσεων μὲ τοὺς δύο Ἀγγλοὺς ἀντιπροσώπους ἐπέτυχε τὴν ἐλάττωσιν τοῦ τόκου τοῦ δανείου τῶν 5.000.000 λιρῶν ἀπὸ 7% εἰς 4 3/4%, τοῦθ' ὅπερ ἰδίως καὶ πρωτίστως ἐπεδιώχθη ὑπὸ τῶν ἐν Ἑλλάδι κατόχων εἰκοσαλίρων ὁμολογιῶν τοῦ δανείου (2) ἔσπευσε καὶ οὗτος εἰς ἀντίκρουσμα νὰ ἐλαττώσῃ τὸν τόκον τῶν δανείων τῆς Κτηματικῆς ἀπὸ 10% εἰς 6%.

Φιλοτεχνήσας οὕτω τὸν Ἀναγκαστικὸν Νόμον τῆς 26 Ἰουνίου 1935 ἐν στενῇ—στενοτάτῃ τῇ συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Διοικητοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος παρενέβαλεν εἰς τὸν Ἀναγκαστικὸν Νόμον τὸ ἄρθρον 2 κατὰ τὸ ὁποῖον:

Διὰ τὸν ἀπὸ 1 Ἰουνίου 1935 καὶ ἐφεξῆς χρόνον ὁ συμπεφωνημένος τόκος τῶν εἰς λίρας Ἀγγλίας ἀπαιτήσεων τῆς Ἐθνικῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἐξ ἐνυποθήκων δανείων, καὶ ἐκ τοῦ προϊόντος τῶν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἀντληθέντων 5.000.000 λιρῶν Ἀγγλίας, δανείου μειοῦται εἰς 6% ἐτησίως.

Σημείωσις (1).—Ἴδε σελίδας 24 καὶ 25 τῆς ἀνὰ χεῖρας Ἐκθέσεως.

Σημείωσις (2).—Ἐκ τῶν 250.000 ὁμολογιῶν τοῦ δανείου τοῦτου, αἱ 175.000 εὐρίσκοντο πρὸ πολλοῦ ἐν Ἑλλάδι εἰς χεῖρας πλουσίων Ὁμολογιούχων καὶ εὐθύμων Ἑλλήνων.

Ἐοὐτως οὖν καθοριζόμενος τόκος θεωρεῖται ἀείποτε νόμιμος, καὶ δὲν ἐπηρεάζεται ἐξ οἰασδήποτε μειαβολῆς τοῦ προεξοφλητικοῦ τόκου τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, καὶ γενικώτερον ἐξ οἰασδήποτε μεταβολῆς τῆς κειμένης περὶ τόκου Νομοθεσίας.

14. **Χαρᾶς Εὐαγγέλια.** — Ἡ ἐλάττωσις αὕτη τοῦ τόκου διεφημίσθη καὶ διελαλήθη ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, ὡς μεγάλη εὐεργασία καὶ ἀνακούφισις τῶν ἐμποθῆκων ὀφειλετῶν τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς. Τὸ παραδοξώτερον εἶναι, ὅτι καὶ πολλοὶ ὀφειλέται τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς ἐκ τῶν πλουσιωτέρων τῆς πόλεως Ἀθηνῶν, οἵτινες ἐδανείσθησαν παρὰ τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς ἐπὶ ὑποθήκῃ πλουσίων μεγάρων, οὐχὶ διότι εἶχον ἀνάγκην δανείου, ὡς καλῶς γνωρίζει ὁ κ. Γ. Πεσματζόγλου ὡς Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, καὶ ὡς ἰδιοκτῆτης ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ πληρῶνουν τὸν φόρον οἰκοδομῶν, διαθέτοντες τὰς δανεισθείσας λίρας εἰς ἄλλας ἐπιχερδεῖς ἐπιχειρήσεις, ἔσπευσαν νὰ συγκαροῦν τὸν εὐεργέτην Ὑπουργόν, καὶ νὰ ἐκφράσουν πρὸς αὐτὸν τὴν αἰδιον εὐγνωμοσύνην ἐκ μέρους τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν.

Ἐπίσης παράδοξον εἶναι, ὅτι καὶ Πρωθυπουργοὶ καὶ Ἀρχηγοὶ Κομμάτων δὲν ἐδίστασαν, ἀλλὰ καὶ δὲν εἶχον νοῦν νὰ σκεφθῶσιν, ὅτι ἡ ἐλάττωσις αὕτη τοῦ τόκου τῶν ἐνυποθήκων δανείων ἀπὸ 10 % εἰς 6 % δὲν ἦτο καὶ δὲν εἶναι ἄλλο, εἰ μὴ μία χυδαία καὶ ἀξία καταδίκης ἀπάτη, ἀπολήγουσα εἰς θετικήν ἐπιβάρυνσιν τῶν ὀφειλετῶν.

15. **Ἡ δῆθεν εὐεργεσία.** Ὁ Στέφανος Στρέϊτ ἠλάττωσε τὸν τόκον τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν ἀπὸ 8 % εἰς 6 %, ὡς εἶπον ἤδη, διατηρῶν τὸ χρεωστούμενον κεφάλαιον εἰς ὃ ὕψος ὑπῆρχε τοῦτο.

Ὁ ὀφειλέτης λ. χ. 1.000 δραχμῶν, ἐπλήρωσε πλέον 6 1/2 %. Ἄρα φανερὰ ἡ ὠφέλεια. Ἀντὶ 80 δραχμῶν ἐπλήρωσεν 65 δραχμάς.

Ὁ ὀφειλέτης ὅμως τῆς Κτηματικῆς καὶ τοῦ Γ. Πεσματζόγλου, ὅστις ἐχρεώσεται 425 δραχμάς μὲ τόκον 10 %, διὰ τοῦ Νόμου τῆς 26 Ἰουνίου 193ῶ ἀνεκηρύχθη ὀφειλέτης λιρῶν ὑποχρεωθείς νὰ πληρῶνῃ τὴν λίραν εἰς τὴν τρέχουσαν τιμὴν, καὶ μὲ τὸν προφανῆ κίνδυνον νὰ γίνῃ χρεώστης πολὺ περισσότερον ἐν περιπτώσει ὑψώσεως τῆς τιμῆς τῆς λίρας. — Ἐπὶ τούτου τοῦ νέου καὶ οὕτως ἀξιοθρόνου κεφαλαίου ὠρίσθη ὁ τόκος εἰς 6 %.

Καὶ φυσικὴ εἶναι ἡ ἐρώτησις. Διὰ τοῦ χρεωστικοῦ κεφαλαίου ὑψωθέντος ἀπὸ 425 δραχμῶν εἰς 540, καὶ διὰ τῆς ἐλαττώσεως τοῦ τόκου ἀπὸ 10 % εἰς 6 % ἐπέρχεται θετικὴ τις ὠφέλεια εἰς τοὺς ἐνυποθήκους ὀφειλέτας, ἢ τοῦναντίον ἐπιβαρύνεται ἡ θέσις αὐτῶν;

16 **Μαθηματικὸς ὑπολογισμὸς.** — Διὰ νὰ ἐννοήσῃ πᾶς τις, ὅτι καὶ μὲ τὴν ἐλάττωσιν τοῦ τόκου, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν σύγχρονον αὐξήσιν τοῦ χρεωστικοῦ κεφαλαίου ἐπιβαρύνεται ἡ θέσις τοῦ ὀφειλέτου ἀρκεῖ νὰ τὸν πείσῃ ὁ ἑξῆς ἀκριβὴς μαθηματικὸς ὑπολογισμὸς.

Α' Χρέος (Νόμος Σταθεροποιήσεως).

Μία λίρα Ἀγγλίας πρὸς 375 δραχμὰς καὶ πρὸς 10 %_ο, ἐξοφλητέα εἰς 12 ἐτησίας δόσεις. Ὁ μαθηματικὸς ὑπολογισμὸς δεικνύει, ὅτι ἡ ἐτησία δόσις εἶναι δραχμαὶ **55.03245**.

Β' Χρέος. (Ἀναγκαστικὸς Νόμος Κ. Βαρβαρέσου).

Μία λίρα Ἀγγλίας πρὸς 425 δραχμὰς καὶ πρὸς 10 %_ο, ἐξοφλητέα εἰς 12 ἐτησίας δόσεις. Ὁ μαθηματικὸς ὑπολογισμὸς δεικνύει, ὅτι ἡ ἐτησία δόσις εἶναι δραχμαὶ **62.0374411**.

Γ' Χρέος. (Νομοθετικὸν Διάταγμα Γ. Πεσματζόγλου).

Μία λίρα Ἀγγλίας πρὸς 540 δραχμὰς καὶ πρὸς 6 %_ο, ἐξοφλητέα εἰς 12 ἐτησίας δόσεις. Ὁ μαθηματικὸς ὑπολογισμὸς δεικνύει, ὅτι ἡ ἐτησία δόσις εἶναι δραχμαὶ **64.40959620**.

Καταφαίνεται ἐκ τοῦ Μαθηματικοῦ τούτου καὶ ἀκριβοῦς ὑπολογισμοῦ, ὅτι μὲ τὸ Νομοθετικὸν Διάταγμα τοῦ Γ. Πεσματζόγλου καὶ μὲ τὸν ὑποβιβασμὸν τοῦ τόκου ἀπὸ 10 %_ο εἰς 6 %_ο, πάλιν ἡ θέσις τοῦ ὀφειλέτου γίνεται βαρύτερα. Ἀποδεικνύει, δηλαδή, ὁ μαθηματικὸς ὑπολογισμὸς, ὅτι εἶναι ἀληθὴς ἐμπαιγμὸς ἢ δῆθεν πραγματοποιηθεῖσα ἐλάφρυνσις τῆς θέσεως τοῦ ὀφειλέτου, διὰ τοῦ Πεσματζόγλου καὶ τόσον κακοήθους Νομοθετικοῦ Διατάγματος τοῦ 1935.

Προκύπτει ἐντεῦθεν, ὅτι ὁ ἐνυπόθηκος ὀφειλέτης, ὅστις ἔδανείσθη 375.000 δραχμὰς πρὸς 10 %_ο τόκον, καὶ ἐχρεώθη μὲ 1.000 λίρας θὰ ἐξώφλη τὸ εἰς 12 ἐτησίας τοκοχρεωλυτικὰς δόσεις τὸ χρέος του μὲ δραχμὰς **660.434**.

Ὁ αὐτὸς ὀφειλέτης μὲ τὸ Ἀναγκαστικὸν Διάταγμα τοῦ Κ. Βαρβαρέσου ὑποχρεωθείς νὰ καταβάλλῃ τὰς 1.000 λίρας, τὰς ὁποίας ἐχρεώθη πρὸς 425 δραχμὰς τὴν λίραν μὲ τὸν αὐτὸν τόκον 10 %_ο, θὰ ἐξώφλη τὸ χρέος του εἰς 12 ἐτησίας δόσεις μὲ δραχμὰς **748.492**.

Ὁ αὐτὸς ὀφειλέτης μὲ τὸ Νομοθετικὸν Διάταγμα τοῦ Γ. Πεσματζόγλου, ὑποχρεούμενος νὰ καταβάλλῃ τὰς 1.000 λίρας πρὸς δραχμὰς 540 ἑκάστην, ἦτοι κηρυχθεὶς ὑπόχρεως νὰ καταβάλλῃ ἀντὶ τῶν 375.000 δραχμῶν, ἄς πραγματικῶς ἔλαβεν, 540.000 δραχμῶν καὶ μὲ τόκον ἐλάσσονα πρὸς 6 %_ο, πάλιν θὰ ἐξοφλήσῃ τὸ χρέος του μὲ δραχμὰς περισσοτέρας, ἦτοι μὲ **772.915**.

Ἐδανείσθη, δηλαδή, ἀοριζικῶς ὁ ὀφειλέτης τῶν 1.000 λιρῶν 375.000 δραχμὰς πρὸς 10 %_ο, καὶ θὰ τὰς ἐξώφλη εἰς 12 ἐτησίας δόσεις μὲ δραχμὰς 660.434. Καὶ μὲ τὸν εὐεργετικὸν Νόμον τοῦ Γ. Πεσματζόγλου, καὶ μὲ τόκον 6 %_ο θὰ πληρώσῃ 772.915 δραχμὰς, ἦτοι περισσοτέρας δραχμὰς **112.481**.

Ὁμοίαι βελτιώσεις. Ἡ εὐγνωμοσύνη τῶν ἐνυποθήκων ὀφειλετῶν θὰ εἶναι ἀληθῶς αἰωνία πρὸς τὸν κ. Γ. Πεσματζόγλου.

17. Ἄλλαι εὐεργετικαὶ ἀνακουφίσεις.— Διὰ τοῦ Νόμου τῆς 30 Μαρτίου 1341 περὶ συστάσεως Ἐθνικῆς Τραπέζης, ὅστις ὑπῆρξε καὶ ὁ Καταστασιατικὸς Νόμος αὐτῆς, ἀναγράφεται ῥητῶς καὶ ἀναγνωρίζεται κατὰ τὸ

ἄρθρον 16 ἢ ὑγῆς Νομικῆ ἀρχῆ, ὅτι ὁ ὀφειλέτης ἔχει πάντοτε τὸ δικαίωμα, ὅσῳκις θελήσῃ ν' ἀποπληρώσῃ ὁλόκληρον ἢ κατὰ μέρος τὸ δάνειόν του ὑπὸ ἓνα καὶ μόνον ὄρον νὰ προειδοποιήσῃ περὶ νούτου τὴν Τραπεζὴν τρεῖς μῆνας πρὸ τῆς πληρωμῆς. Τὴν ἀρχὴν ταύτην ἀνεγνώρισεν καὶ ἀνεκίρῳξεν, ὡς ὑγιεστάτην Νομικῶς, καὶ ὁ κατὰ τὸ 1899 Διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς Στέφανος Στρέϊτ, ὅστις, ὡς πολλάκις ἐλέχθη ἐν τῇ Ἐκθέσει ταύτῃ, ἠξίωσε καὶ ἐπέτυχε τὴν ἐλάττωσιν τοῦ τόκου τοῦ δανείου τῶν 60.000.000 φραγγῶν ἀπὸ 4 % εἰς 3 %.

Ὀγ' ἦτον ἀντιθέτως πρὸς πάντα ταῦτα τὰ καθιερωμένα καὶ ὑπὸ τῆς Νομικῆς Ἐπιστήμης ἀρχικῶς, καὶ ὑπὸ τοῦ Καταστατικοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, καὶ ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ αὐτῆς Στεφάνου Στρέϊτ κατὰ τὸ 1899 ἐφαρμοσθέντα, τὸ Καταστατικὸν τῆς νέας Κτηματικῆς Τραπεζῆς ἀνέγραψεν ἐν ἀρθρῷ 35, ὅτι :

Τὰ ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς χορηγούμενα συμφώνως ταῖς διατάξεσι τῶν Νόμων «περὶ Κτηματικῶν Τραπεζῶν» ἐπὶ ὑποθήκῃ δάνεια, 10 τοῦλάχιστον καὶ τριάκοντα κατ' ἀνώτατον ὄρον ἐτῶν, κατὰ τὸ σύστημα τῆς χρεολυσίας ἢ εἰς βραχυτέρας προθεσμίας χρεολυτικῶς ἢ μὴ.

Βλέπει τίς λοιπὸν καὶ ἐκ τούτου, ὅτι ἡ νέα Κτηματικὴ Τράπεζα ἐπεδίωξε διὰ παντὸς τρόπον νὰ καταστήσῃ ὅσον δήποτε χεῖρονα τὴν θέσιν τοῦ ὀφειλέτου. Καὶ δικαίωμα Νομικῶς εἰς αὐτοὺς ἀνεγνωρισμένα ἐκίρῳξεν ἄκυρα, ἐννοοῦσα νὰ κρατῇ τὸν ὀφειλέτην δέσμιον ἐπὶ 10 καὶ 30 ἔτη, χωρὶς νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα, εἴτε ἐὰν ἤθελεν εὐπορήσῃ, καὶ ἤθελεν εὐθεθῆ εἰς θέσιν νὰ ἐξοφλήσῃ ἐνωρίτερον τὸ δάνειόν του, εἴτε ἐὰν ἤθελεν εὖρη ἄλλον δανειστήν μὲ εὐνοϊκωτέρους ὄρους νὰ μὴ δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο αἰχμάλωτος διὰ τοῦ Συμβολαίου καὶ μὲ τὸν κλοιὸν τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς διαρκῶς εἰς τὸν τράχηλον (!).

Διὰ τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Νόμου τῆς 26 Ἰουνίου 1935 ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν καὶ εἰσηγητὴς αὐτοῦ Γ. Πεσματζόγλου διὰ τοῦ ἑδαφίου 4 τοῦ ἀρθροῦ 2 ὥρισεν ὅτι :

Κατὰ πάντα χρόνον πρὸ τῆς λήξεως τῆς συνομολογημένης ἀρχι-ἀρχικῆς ἢ κατὰ παράτασιν προθεσμίας τοῦ δανείου ὁ ὀφειλέτης δικαιούται νὰ ἐξοφλήσῃ τοῖς μετρητοῖς καὶ ἐν συνόλῳ ἢ ἐν μέρει τὸ εἰρημένον δάνειον τηρουμένων κατὰ τὰ λοιπὰ διὰ τὴν ἐξόφλησιν ταύτην τῶν ὄρων τοῦ δανειστικοῦ συμβολαίου. Κατ' ἐξαίρεσιν ὁ ὄρος

Σημείωσις (!). Μετὰ τὸν πρῶτον Καρχηδονικὸν πόλεμον, οἱ Καρχηδόνιοι ἠττηθέντες ὑπεχρεώθησαν διὰ τῆς Συνθήκης νὰ καταβάλουν εἰς τὴν Ῥώμην καὶ πολεμικὴν ἀποζημίωσιν τμηματικῶς εἰς πολλὰς μικρὰς δόσεις. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον, οἱ Καρχηδόνιοι εὐεκτοῦντες οικονομικῶς, ὑπέβαλον εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν Σύγκλητον πρότασιν, ὅπως πληρώσουν διὰ μιᾶς ἐξ ὁλοκλήρου τὴν πολεμικὴν ἀποζημίωσιν. Ἡ Ῥωμαϊκὴ Σύγκλητος ἀπέρριψε τὴν πρότασιν τῶν Καρχηδονίων, ἀπαντῶσα, ξηρῶς ὅτι πρέπει νὰ διατηρηθῶσιν οἱ ὄροι τῆς Συνθήκης, νὰ πληρωθῇ δηλαδὴ ἡ πολεμικὴ ἀποζημίωσις τμηματικῶς καὶ κατὰ δόσεις, ὡς ὠρίσθη ἀρχικῶς. Θ. ΜΟΜΣΕΣ Ῥωμαϊκὴ Ἱστορία.

τοῦ δανειστικοῦ συμβολαίου, καθ' ὃν ἡ διὰ προκαταβολῆς μερικὴ ἢ ἐξόφλησις τοῦ δανείου παρέχει δικαίωμα ἀποζημιώσεως ὑπὲρ τῆς δανειστρίας μέχρι ποσοῦ ἴσου πρὸς τὸν τόκον μιᾶς ἑξαμηνίας τοῦ προκαταβαλλομένου κεφαλαίου δὲν ἐφαρμόζεται ἐφ' ὅσον ὁ ὀφειλέτης πραγματοποιήσῃ τὴν κατὰ τὸ προηγούμενον ἐδάφιον ἐξόφλησιν, ἀφοῦ προειδοποιήσῃ πρὸ ἑξαμήνου σχετικῶς τὴν Ἐθνικὴν Κτηματικὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος.

18. **Καὶ τὸ ἐπιστέγασμα τῆς φαυλότητος.**— Ἄλλ' ὅ,τι μαρτυρεῖ ἐσχάτην πόρωσιν καὶ ἔνοχον ὑστεροβουλίαν τοῦ Νομοθέτου ἀποτελεῖ τὸ ἐδάφιον 5 τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ Νόμου τῆς 26 Ἰουνίου 1935, Σ. Πεσματζόγλου ἔχοντος ὡς ἑξῆς :

« Διὰ τὴν ἐξόφλησιν τοῦ τμήματος τῶν τοκοχρεωλυτικῶν δόσεων τοῦ ἀναφερομένου εἰς τὸ κεφάλαιον τῶν ἐν παραγράφῳ 1 δανείων (χρεωλύσιον, ἢ Τράπεζα ὑποχρεοῦται νὰ δέχῃτε κατὰ τὴν λήξιν ἀντὶ μετρητῶν ὁμολογίας τῶν εἰς λίρας Ἕλληνας ὁμολογιακῶν δανείων αὐτῆς τῶν ἐν ἄρθρῳ 7 τοῦ παρόντος καθοριζομένων, ὑπολογιζομένας εἰς τὴν τιμὴν τοῦ ἀρτίου. »

Ὡς γνωστὸν τὸ δάνειον τῶν 5.000.000 λιρῶν, Χάμπρου— Δροσοπούλου, ἐξεδόθη εἰς 250.000 ὁμολογίας πρὸς 20 λίρας ἑκάστη.

Ἐκ τῶν ὁμολογιῶν τούτων Ἕλληνες Τραπεζίται καὶ ὁμολογιούχοι ὑπονομεύοντες πάντοτε τὸ Ἐθνικὸν Νόμισμα, μετέτρεψαν κεφάλαια αὐτῶν εἰς δραχμὰς, καὶ ἐτοποθέτησαν εἰς ὁμολογίας λιρῶν.

Ἦγόρασαν δηλαδὴ λίρας καὶ ἔχουν εἰς χεῖρας αὐτῶν λίρας, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἐννοήσῃ καλῶς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν, τὸ ὁποῖον ἀνοίγει τὰ χρηματοκιβώτια καὶ παραλαμβάνει τὰς ἐναποθηκευμένας λίρας, ἢ χρυσᾶ νομίσματα καὶ συναλλάγματα εἰς χρυσόν, καὶ παραδίδει ὀρθῶς— ὀρθώτατα εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος.

Αἱ ὁμολογίαι αὗται κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1935 καὶ πρὸ τοῦ ἔτους τούτου εὐρίσκοντο εἰς μεγάλην ἔκπτωσιν, καὶ οἱ Ἕλληνες κεφαλαιούχοι καὶ Τραπεζίται, καὶ πρῶτος μεταξὺ αὐτῶν ὁ κ. Γ. Πεσματζόγλου εὐρέθησαν ὡς χρηματισταὶ καὶ χρηματιζόμενοι εἰς φυσικὴν ἀδημιονίαν.

Ὁ εἰς χεῖρας αὐτῶν θησαυρὸς ἐκ τῶν εἰς λίρας εἰκοσαλίρων ὁμολογιῶν ἐμειώθη, πρᾶγμα πολὺν δυσάρεστον εἰς πάντα ἐπιχειρηματίαν κεφαλαιούχον.

Ἐξητήθη θεραπεία, καὶ τὴν θεραπείαν εὗρεν ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν καὶ ἐκδότης τοῦ Νόμου τῆς 26 Ἰουνίου 1935 Γ. Πεσματζόγλου, ὅστις διαρκῶς μετὰ τοῦ κ. Ι. Δροσοπούλου ὡς Διοικητοῦ, τοῦ Γ. Ἰατροῦ ὡς Ὑποδιοικητοῦ καὶ τοῦ Α. Κορυζῆ ὡς Συμβούλου ἀπὸ τοῦ 1928—1933 διετέλει καὶ διατελεῖ ἔως σήμερον μέλος τοῦ Συμβουλίου τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν καὶ Σύμβουλος συγχρόνως τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς ἐνομοθέτει περὶ τῶν ὑποθέσεων τῆς Κτηματικῆς « *Γιάννης κερνᾶ, καὶ Γιάννης πίνει* ». Καὶ ὁ Ὑπουργὸς καὶ Σύμβουλος Γ. Πεσμα-

τζόγλου ἐνομοθέτησεν ὅτι : *Διὰ τὴν ἐξόφλησιν τοκοχρεωλυτικῶν δόσεων ἢ Κτηματικῆ Τράπεζα ὑποχρεοῦται νὰ δέχεται κατὰ τακτὴν λήξιν ἀντὶ μετρητῶν ὁμολογιῶν τῶν εἰς λίρας Ἀγγλίας ὁμολογιακῶν δανείων αὐτῆς, ὑπολογιζομένης εἰς τὴν τιμὴν τοῦ ἀρτίου.*

Ἡ διατάξις αὕτη περιέχει ὅ,τι κακοηθέστερον καὶ φαιλότερον ἠδύνατο νὰ ἐπινοήσῃ ἢ χρηματιστικὴ πλεονεξία τοῦ Νομοθέτου. Διὰ τῆς διατάξεως ταύτης ἐπεδιώχθη φανερῶς ἡ ἀνατίμησις τῶν εἰς χεῖρας τοῦ Ὑπουργοῦ, Τραπεζιτῶν καὶ ἄλλων Ὅμολογιούχων, εὐρισκομένων εἰκοσαλίων ὁμολογιῶν.

Εὐθὺς τὴν ἰδίαν ἡμέραν καὶ ἦν ἐγνώσθη ἡ αἰφνιδιαστικὴ ἔκδοσις τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Νόμου τῆς 26 Ἰουνίου 1935 Γ. Πεσματζόγλου αἱ εἰς λίρας ὁμολογίαι ὑψώθησαν κατὰ 800 δραχμάς. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο καὶ εἶναι φανερόν, ὅτι, ἐφ' ὅσον αἱ ὁμολογίαι αὗται θὰ ἐγίνοντο τοῦ λοιποῦ δεκταὶ εἰς τὸ ἄρτιον κανεῖς κάτοχος αὐτῶν δὲν θὰ ἦτο τόσο μωρός, ὥστε νὰ δώσῃ τὰς ὁμολογίας του εἰς τὴν χαμηλὴν τιμὴν, εἰς ἣν εὐρίσκοντο, πᾶς τις ἐννοεῖ τὴν ἀπάτην.

Ἦτο φανερόν, ὅτι αἱ ὁμολογίαι αὗται θὰ ἀνῆρχοντο τροχάδην εἰς τὴν τιμὴν τοῦ ἀρτίου, εἰς ἣν καὶ πρὸ πολλοῦ ἤγγισαν.

Ἡ χρηματιστικὴ αὕτη καὶ φανερὰ κακοήθεια, διαπραχθεῖσα ὑπὸ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν χάριν ἰδίων προσωπικῶν συμφερόντων εἶναι πρωτοφανὴς καὶ εἰς αὐτὰ ἔτι τὰ χρονικὰ τῆς Ἑλλάδος, ὅπου ἀφθονοῦν αἱ νομοθετικαὶ ἀπρέπειαι.

Ὑπάρχει τάχα ἀνάγκη ἄλλων σχολίων ; Δὲν ἐπιχειρῶ νὰ ἐξακολουθήσω, ἐξελέγχων καὶ πολλὰς ἄλλας ἀνωμαλίας τοῦ Πεσματζόγλου Νόμου.

Ὅμολογῶ ἐν εἰλικρινείᾳ, ὅτι ὁ κόπος εἰς ὃν ὑπεβλήθην, μεσοῦντος τοῦ θέρους, καὶ μὲ τὴν κατάστασιν τῶν ὀφθαλμῶν μου ἐπιδυνωθεῖσαν, οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον ἰσοφαρῖζει πρὸς τὴν ἀηδίαν καὶ τὴν ψυχικὴν ὀδύνην, ἣν ἐδοκίμασα, ἐξετάζων τὸ ὑπὸ συζήτησιν τοῦτο θέμα τῶν ἐνυποθήκων χρεῶν.

Ἦναγκάσθην κατὰ τὴν ἐξέτασιν ταύτην νὰ εἰσέλθω εἰς βόρβορον ἀσημιῶν καὶ ἀκολασίας, ἢ ὁποία ἐκάστην ἡμέραν περιέλουε τὰς ψυχικάς μου καὶ διανοητικά δυνάμεις μὲ ἀνυπόρορον δυσσομίαν.

Τὸ τέλος τῆς ἀνατεθείσης μοι ἐντολῆς, τέλος καὶ τῆς Ἐκθέσεως ταύτης ἐλπίζω, ὅτι θὰ φέρῃ εἰς ἐμὲ ψυχικὴν ἀνακούφισιν, τῆς ὁποίας ἔχω βεβαίως ἀπόλυτον ἀνάγκην.

Εἰς τοὺς Συναδέλφους τῆς Ἐπιτροπῆς, καὶ τοὺς Ἀντιπροσώπους ἐν γενεῖ τοῦ Ἔθνους ἀπόκειται νὰ κρίνουν κατὰ πόσον ἐξετέλεσα εἰλικρινῶς τὸ ἀναταθὲν εἰς ἐμὲ ἔργον.